

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σημασία των ταξιδιών και του τουρισμού:

Τα ταξίδια αποτελούν για τον άνθρωπο μια από τις σπουδαιότερες και ωραιότερες μορφές ψυχαγωγίας, καθώς και δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου του χρόνου, διότι:

1) Ψυχολογικά: Μας δίνουν την ευκαιρία να ξεκουραστούμε, να χαλαρώσουμε από το άγχος και την ένταση της καθημερινής ζωής, να γαληνέψουμε, να ξεχάσουμε τα προβλήματά μας. Το άτομο βιώνει ποικίλα συναισθήματα, ενώ με τις κάθε είδους συγκινήσεις που μας προσφέρουν μας απομακρύνουν από τις έγνοιες και τη ρουτίνα της καθημερινότητας. Μας δημιουργούν γενικά χαρούμενη διάθεση και μας βοηθούν να αντιμετωπίσουμε με αισιοδοξία και δύναμη τις δυσκολίες της ζωής.

2) Πολιτιστικά: Μας δίνουν την ευκαιρία να γνωρίσουμε άλλους τόπους με διαφορετικά ήθη και έθιμα, τρόπο ζωής, αντιλήψεις και νοοτροπία και να ανακαλύψουμε τις ποικίλες ιστορικές, αρχαιολογικές και φυσικές ομορφιές τους. Ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή και επικοινωνία με άλλους λαούς, συνειδητοποιεί την πολιτιστική του ιδιαιτερότητα και αποκτά ευρύτερο τρόπο σκέψης.

3) Πνευματικά: Διευρύνουν τους πνευματικούς μας ορίζοντες και πλουτίζουν τις εμπειρίες μας. Το άτομο αποκτά νέες γνώσεις, ιδέες, απόψεις, αναπτύσσει την κριτική και συνδυαστική σκέψη, τη λογική, την ευστροφία και τη φαντασία.

4) Κοινωνικά: Αποτελούν αφορμή για να κάνουμε καινούριες γνωριμίες και να αποκτήσουμε νέους φίλους. Ταξιδεύοντας ο άνθρωπος κάνει νέες γνωριμίες ή συσφίγγει τις σχέσεις που ήδη έχει με τους συνταξιδιώτες του, γνωρίζει διαφορετικές προσωπικότητες και κοινωνικοποιείται.

5) Οικονομικά: Ο τουρισμός συνιστά ένα αδιαμφισβήτητης αξίας οικονομικό κεφάλαιο για την χώρα γι' αυτό και πρέπει να αναπτυχθεί με ιδιαίτερη προσοχή και φροντίδα από το κράτος. Για την ανάπτυξη του χρειάζονται προσπάθειες και δραστηριοποίηση των φορέων τουρισμού, καθώς και συλλογική υπευθυνότητα για να αποδώσουν οι προσπάθειες της εξέλιξης του οικονομικού αυτού κλάδου.

Όμως, ο κλάδος αυτός της οικονομίας λόγω της απουσίας προγραμματισμού, οργάνωσης και υπευθυνότητας σε συνδυασμό με την έλλειψη πολιτισμικής και οικολογικής ευθύνης και ευσυνειδησίας έχουν ως αποτέλεσμα ο τουρισμός να συσχετιστεί με πλήθος αρνητικών φαινομένων.

Συγκεκριμένα:

Οικονομικές

- Οι ανεπαρκείς υπηρεσίες, λόγω της απουσίας επαγγελματικής συνείδησης και της έλλειψης ποιότητας, καθιστούν πιθανή τη συρρίκνωση του τουριστικού ρεύματος.
- Ο «αλητοτουρισμός» από τουρίστες χωρίς υψηλά ενδιαφέροντα συνιστά ένα μη ποιοτικό τουρισμό.
- Σε έξαρση βρίσκεται το λαθρεμπόριο η αρχαιοκαπηλία, η ιεροσυλία με πρόφαση τον τουρισμό.
- Σημειώνεται αύξηση του κόστους ζωής.

Πολιτιστικές – Ηθικές

- Η ξενομανία και ο δουλικός, στείρος μιμητισμός επιφέρουν εισβολή ξενόφερτων ηθών και τρόπων ζωής (π.χ. τρόπος ένδυσης, ομιλίας κ.λ.π.).
- Η γλωσσική αλλοτρίωση, νόθευση της γλώσσας με ξένα στοιχεία (λ.χ. ξενόγλωσσες επιγραφές).
- Η αλλοίωση των παραδοσιακών οικισμών.
- Η λαϊκή τέχνη εμπορευματοποιείται, βιομηχανοποιείται (παραγωγή κακότεχνων προϊόντων δήθεν λαϊκής τέχνης).
- Η απληστία, η κερδοσκοπία και η εκμετάλλευση των τουριστών.

Για το λόγο αυτό πρέπει να δραστηριοποιηθούν τα άτομα και οι φορείς, για να δοθεί μια ελπιδοφόρα ώθηση στους τομείς τουριστικής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα:

Ο Ρόλος της Πολιτείας

- Ορθή λειτουργία και κινητοποίηση του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης (διαφήμιση της χώρας μας στο εσωτερικό και εξωτερικό, παροχή κινήτρων στις τουριστικές επιχειρήσεις).
- Καλύτερες υποδομές: Ε.Ο.Τ. (έλεγχος στην τουριστική αγορά), βελτίωση συγκοινωνιακού και επικοινωνιακού δικτύου εκσυγχρονισμός των ξενοδοχειακών μονάδων, λιμανιών, αεροδρομίων, τουριστικών προγραμμάτων.
- Ποιότητα παροχής υπηρεσιών (τουριστικές σχολές, πτυχία, μόρφωση, κατάλληλη εκπαίδευση, σεμινάρια, επαγγελματική κατάρτιση, επίγνωση επαγγελματικού χρέους).
- Επικράτηση πολιτικής και κοινωνικής ηρεμίας, ειρηνικές διακρατικές σχέσεις.
- Αξιοποίηση των αξιοθέατων και προβολή των αρχαιολογικών χώρων.
- Πάταξη του λαθρεμπορίου, της αρχαιοκαπηλίας, της διακίνησης ναρκωτικών.
- Παροχή ασφάλειας του τουριστικού κοινού.

Ο Ρόλος του Πολίτη

Ειδικότερα για το ξεπέρασμα της κρίσης που εμφανίζεται στο χώρο του περιβάλλοντος και του πολιτισμού είναι απαραίτητο να διαμορφωθούν κάποιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον και προσφέρουν αρκετά οφέλη όπως:

- Αναβίωση παραδοσιακών οικισμών.
- Προβολή πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ανάπτυξη υγιών ανθρώπινων σχέσεων μεταξύ τουριστών και ντόπιων.

- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.
- Ευαισθητοποίηση όλων αναφορικά με την αξία της φύσης και τη σημασία των πόρων της.
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Αξιοποίηση τοπικών αγροτικών προϊόντων.

Αγροτουρισμός = οργανωμένη τουριστική δραστηριότητα κατά την οποία εξασφαλίζεται στους τουρίστες η δωρεάν διαμονή σε αγρόκτημα με αντάλλαγμα τη συμμετοχή τους στις αγροτικές δραστηριότητες ή που οργανώνεται με σκοπό με σκοπό να επισκεφθούν και να παρακολουθήσουν οι επισκέπτες έκθεση αγροτικών προϊόντων.

Οικοτουρισμός = ο τουρισμός που σέβεται το περιβάλλον, ο τουρισμός που συνδυάζει τους διακοπές με τις οικολογικές δραστηριότητες.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Ψάχνοντας στο διαδίκτυο ανακαλύψατε πολλές διευθύνσεις σχολείων ή φορέων στα οποία προβάλλεται με απλό και αισθητικά σύγχρονο τρόπο η περιοχή τους ή η πόλη τους. Σ' ένα κείμενο – **πρόσκληση** τριών παραγράφων το οποίο απευθύνεται στους μαθητές ενός Γυμνασίου μιας άλλης περιοχής της χώρας καλέστε τους να επισκεφτούν την περιοχή σας».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Απόφαση να σας καλέσουμε στον τόπο μας και να περάσουμε όλοι μαζί ένα όμορφο σαββατοκύριακο.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Ιστορία

Μυθικά ή ιστορικά πρόσωπα που έζησαν ή έδρασαν στην περιοχή μας. Σημαντικά ιστορικά γεγονότα. Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία. Μοναστήρια.

2η παράγραφος – Φυσικές ομορφιές

Παραλίες, λιμάνια, γραφικά χωριά στα βουνά, λίμνες, ποτάμια, ιαματικές πηγές, τουριστικά μέρη, δραστηριότητες στη θάλασσα ή στο βουνό (ορειβασία, σκι, κατάβαση ποταμού, θαλάσσια σπορ).

3η παράγραφος – Η πόλη μας

Αξιοθέατα (κάστρο, πλατείες), πολυχώροι για ψυχαγωγία και αγορές, τοπικές λιχουδιές, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (φεστιβάλ), τοπικές γιορτές.

Επίλογος: Ανυπομονησία για την απάντηση και ευχή για την πραγματοποίηση της επίσκεψής σας.

Το θέμα κάθε παραγράφου - Ιστορία, Φυσικές ομορφιές, Πόλη - παραμένει το ίδιο. Αλλάζουν μόνο οι λεπτομέρειες από περιοχή σε περιοχή.

Αρχή και τέλος πρόσκλησης / καλέσματος:

Αγαπημένοι μας φίλοι,

οι μαθητές του 2ου Γυμνασίου Ρόδου

2ο ΘΕΜΑ: «Η Ελλάδα είναι αγαπημένος προορισμός για τουρίστες από όλο τον κόσμο. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά του τουρισμού;».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Η χώρα μας ως ένας από τους δημοφιλέστερους προορισμούς παγκοσμίως κάθε χρόνο κατακλύζεται από εκατομμύρια τουρίστες.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος: Οι θετικές συνέπειες του τουρισμού στη χώρα μας

- Οικονομική πρόοδος και ευημερία. Οι τουρίστες ξοδεύουν χρήματα για τη διαμονή και τη διασκέδασή τους, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα έσοδα της χώρας μας.
- Προβολή της χώρας μας στο εξωτερικό. Οι ξένοι έρχονται σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό και μεταφέρουν την αγάπη τους γι' αυτόν στην πατρίδα τους. Με άλλα λόγια, γίνονται οι καλύτεροι πρεσβευτές του.
- Πολιτιστικές ανταλλαγές. Οι Έλληνες που ζουν στις τουριστικές περιοχές είναι πιο ανοιχτόμυαλοι και αποδέχονται ευκολότερα το διαφορετικό, καθώς γνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους ζωής, ήθη και έθιμα.
- Μείωση της ανεργίας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Χιλιάδες Έλληνες εργάζονται στις τουριστικές περιοχές.
- Δημιουργία έργων υποδομής (αεροδρόμια, λιμάνια, δρόμοι, σύγχρονες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις) και βελτίωση της ποιότητας ζωής.

2η παράγραφος: Οι αρνητικές συνέπειες του τουρισμού στη χώρα μας

- Ξενομανία. Οι κάτοικοι των τουριστικών περιοχών υιοθετούν τον τρόπο ζωής των ξένων (μουσική, φαγητό, διασκέδαση) και υποτιμούν το δικό τους πολιτισμό. Πολλές φορές νομίζει κανείς ότι βρίσκεται σε χώρα του εξωτερικού και όχι στην Ελλάδα.
- Οι τουρίστες συχνά λειτουργούν ως αρνητικό πρότυπο, καθώς, επειδή θεωρούν την Ελλάδα χώρα της απόλυτης ελευθερίας και του τρελού ξεφαντώματος, μεθούν, παραφέρονται και φτάνουν σε ακρότητες.
- Όσοι ασχολούνται με τον τουρισμό ενδιαφέρονται μόνο για το εύκολο και γρήγορο κέρδος και γι' αυτό χρησιμοποιούν κάθε μέσο. Ως συνέπεια, χάνεται ο παραδοσιακός τρόπος φιλοξενίας, ενώ απουσιάζουν η ευγένεια και η φιλοξενία.
- Εξαιτίας της ανεξέλεγκτης ανοικοδόμησης καταστρέφεται το φυσικό περιβάλλον και απειλείται η ισορροπία του οικοσυστήματος.

Επίλογος: Ο τουρισμός είναι η «βαριά βιομηχανία» της χώρας μας. Οφείλουμε να αλλάξουμε νοοτροπία, για να γίνουμε πιο ποιοτικοί και ανταγωνιστικοί.

3ο ΘΕΜΑ: «Περιγράψτε στην τάξη ή στους συμμαθητές σας / φίλους σας έναν τόπο (πόλη, περιοχή) της Ελλάδας που έχετε επισκεφτεί. Δώστε έμφαση σ' εκείνα τα στοιχεία του τόπου που σας εντυπωσίασαν και σ' εκείνα που σας απογοήτευσαν».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Ποια περιοχή επισκέφτηκα; Πότε; Για πόσες μέρες; Μαζί με ποιους;

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Τι μου άρεσε

- Η υπέροχη θέα από το δωμάτιο του ξενοδοχείου στην παραλία.
- Η πεντακάθαρη θάλασσα με τα κρυστάλλινα νερά.
- Ο κήπος του ξενοδοχείου με τα πανύψηλα δέντρα και τα πολύχρωμα λουλούδια.
- Το θαλάσσιο πάρκο και το ενυδρείο της περιοχής.
- Το μουσείο και οι αρχαιολογικοί χώροι, που ήταν ανοιχτοί καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, καθώς και οι πλήρως ενημερωμένοι ξεναγοί.
- Οι ευγενικοί και φιλόξενοι κάτοικοι.

2η παράγραφος – Τι δε μου άρεσε

- Το δωμάτιο του ξενοδοχείου ήταν βρώμικο και μικρό. Δεν είχε καμία ομοιότητα με τις φωτογραφίες στο διαδίκτυο.
- Οι επιλογές στο πρωινό ήταν περιορισμένες και τα φαγητά δεν ήταν πάντα φρέσκα και καλομαγειρεμένα.
- Οι τιμές στα εστιατόρια και στα καταστήματα, όπως και στις ομπρέλες στην παραλία, ήταν ιδιαίτερα υψηλές.
- Το προσωπικό του ξενοδοχείου δεν ήταν πολύ εξυπηρετικό και πολλοί δεν μιλούσαν ελληνικά, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να συνεννοηθούμε.

Επίλογος: Προτάσεις για βελτίωση. Απαραίτητος ο σεβασμός στον επισκέπτη.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΠΙΟΥ

Πρόλογος

Κατατόπιση του αναγνώστη:	Χρόνος. Πότε επισκέφτηκα αυτό το μέρος; Πρόσωπα: Με ποιους άλλους; Τόπος: Πού βρίσκεται;
---------------------------	--

Κύριο μέρος

Γενικά στοιχεία:	Ποια είναι η έκτασή του; (αχανής, μικρή, μεγάλη κ.α.) Ποιο είναι το σχήμα του; (στρογγυλό, τετράγωνο, κυκλικό κ.α.) Τι είναι αυτό που το χαρακτηρίζει; (πράσινο, άγονο, κάστρο, ποτάμια, λίμνες, θάλασσα κ.α.)
Κύρια περιγραφή:	Τι μου άρεσε και τι με εντυπωσίασε;
Περιγραφή – διήγηση:	Τι κάναμε, όταν ήμασταν σ' αυτό το μέρος; Τι έκαναν οι άλλοι άνθρωποι που συναντήσαμε εκεί ή που κατοικούν εκεί;
Σκέψεις:	Ποιες σκέψεις μου δημιουργήθηκαν; Σε ποια συμπεράσματα κατέληξα;

Επίλογος

- Ανακεφαλαίωση: Ποιες είναι οι γενικές εντυπώσεις μου;
Ποιες επιθυμίες μου γεννήθηκαν;

Β. ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

❖ Το υποκείμενο δείχνει ποιος κάνει αυτό που λέει το ρήμα.

❖ Το υποκείμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία ή οποιαδήποτε άλλη λέξη ή πρόταση με άρθρο ή χωρίς άρθρο.

Το υποκείμενο εμφανίζεται με τις εξής μορφές:

1. Ουσιαστικό:	<u>Η οικογένεια</u> είναι το βασικό κύτταρο της κοινωνίας. <u>Ο υπολογιστής</u> μου χάλασε.
2. Αντωνυμία:	<u>Οι άλλοι</u> έφτασαν πρώτοι. <u>Πόσοι</u> άλλαξαν γνώμη;
3. Άρθρο με επίθετο:	<u>Ο τρίτος</u> στη σειρά να φύγει. <u>Οι περισσότεροι</u> κατέκριναν τη συμπεριφορά του.
4. Άρθρο με μετοχή:	<u>Οι διδάσκοντες</u> συνεδριάζουν αυτή τη στιγμή. Συγκεντρώθηκαν στην αυλή όλοι <u>οι εργαζόμενοι</u> .
5. Άρθρο με πρόταση:	Είναι φανερό <u>το πόσο έχει αλλάξει</u> . <u>Το τι θα κάνω</u> είναι δική μου δουλειά.
6. Άρθρο που συνοδεύει άλλο μέρος του λόγου:	Με ζάλισε <u>το πάνω κάτω</u> . <u>Το «Αθώοι και φταίχτες»</u> είναι μυθιστόρημα της Μάρως Δούκα.
7. Πρόταση χωρίς άρθρο: το ρήμα που έχει υποκείμενο πρόταση χωρίς άρθρο είναι απρόσωπο ή απρόσωπη έκφραση. Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις έχουν ως υποκείμενο μια ολόκληρη πρόταση (με το ότι ή με το να). ❖ Απρόσωπα ρήματα: βρίσκονται σε γ' ενικό πρόσωπο – π.χ. λέγεται, επιτρέπεται, πιστεύεται, πρέπει, ενδέχεται, συμφέρει κλπ. ❖ Απρόσωπες εκφράσεις: σχηματίζονται με τα ρήματα είναι ή υπάρχει + ουσιαστικό, από το ρήμα είναι + ουδέτερο επιθέτου ή μετοχής και από το ρήμα είναι + τροπικό επίρρημα:	 <u>Ενδέχεται</u> να πάμε εκδρομή αύριο. <u>Λέγεται</u> ότι αυτό το σπήλαιο ήταν καταφύγιο ληστών. <u>Είναι ώρα</u> να αντιδράσεις. <u>Υπάρχει χρόνος</u> να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές. <u>Είναι εύκολο</u> να λες ψέματα. <u>Ήταν αναμενόμενο</u> ν' αλλάξουν όλα. <u>Είναι καλύτερα</u> να το ξεχάσουμε αυτό.

❖ Το υποκείμενο παραλείπεται, όταν είναι α' και β' πρόσωπο.

Το γ' πρόσωπο συνήθως παραλείπεται:

- όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα.
- όταν είναι μια γενική έννοια.
- όταν μόνο ένα υποκείμενο μπορεί να εννοηθεί.
- όταν το ρήμα δείχνει κάποιο φυσικό φαινόμενο.

❖ Το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενό του σε πρόσωπο και αριθμό.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε το υποκείμενο των υπογραμμισμένων ρημάτων και να δηλώσετε την μορφή τους:

Το καλοκαίρι ο ήλιος <u>βασιλεύει</u> αργά.		
Όλοι <u>θέλουν</u> το καλό σου.		
Ένας <u>έφυγε</u> και δυο <u>ήρθαν</u> .		
Με <u>ενόχλησε</u> το ότι με κατηγορήσαν άδικα.		
Από σένα <u>εξαρτάται</u> αν <u>θα πετύχεις</u> .		
<u>Δεν είναι</u> ακόμα <u>γνωστό</u> ποιοι <u>θα μιλήσουν</u> στο συνέδριο.		

2. Να συμπληρώσετε το Υποκείμενο στις ακόλουθες προτάσεις:

- α)δεν ήρθε στην ώρα του.
 β)συζητούσαν για την πρόοδο των μαθητών.
 γ).....θα έρθετε μαζί μας.
 δ)Αξίζει.....
 ε)Είναι δύσκολο.....

3. Να βάλετε το ρήμα στο κατάλληλο πρόσωπο και αριθμό:

1. Εγώ και οι συμμαθητές μου θα (οργανώνω) μια εκδήλωση για τον Γ.Σεφέρη.
2. Εγώ κι εσύ συνεχώς(διαφωνώ).
3. Γιατί(είμαι) έξω εσύ και ο Γιάννης;
4.(έρχομαι) γρήγορα εσύ κι ο αδερφό σου.
5. Σε τέτοια κατάσταση μας(φέρνω) η πείνα και η ανάγκη.

4. Σε κάθε πρόταση να υπογραμμίσετε το υποκείμενο και το είδος του (ουσιαστικό, αντωνυμία κλπ)

1. Ο Γιάννης κολυμπάει μέσα στη λίμνη. (.....ουσιαστικό.....)
2. Ανακοινώθηκε ότι το καράβι βουλιάζει. (.....)
3. Εγώ και ο Νικόλας φτάσαμε στον Πειραιά νύχτα. (.....)

3. Εσύ και οι άλλοι με συναντήσατε όταν είχα κάτσει στην παραλία. (.....)
4. Κάποιος πήρε τα κλειδιά μου από το τραπέζι. (.....)
5. Ο Μάριος σε πήρε τηλέφωνο από το γραφείο. (.....)
6. Πρέπει να φύγουμε το συντομότερο. (.....)
7. Ενδέχεται να περάσανε και να μην τους είδα. (.....)
8. Ο πωλητής και ο πελάτης κοιτάχτηκαν με δυσπιστία. (.....)
9. Στον τελικό θα προκριθεί η Γερμανία ή η Βραζιλία. (.....)
10. Εσύ με την παρέα σου μας έχετε αναστατώσει. (.....)
11. Μας συγκίνησε το ότι επιλέχτηκε μια ελληνίδα στο πρόγραμμα εκπαίδευσης αστροναυτών. (.....)
12. Φαίνεται πως θα βρέξει σήμερα. (.....)
13. Είναι κακό να αδικούμε τους άλλους. (.....)
14. Χρειάζεται να έχεις υπομονή. (.....)
15. Εγώ και η Μαρία θα πάμε εκδρομή. (.....)
16. Οι εργαζόμενοι κάνουν απεργία. (.....)
17. Οι καλοί αμείβονται. (.....)
18. Το ότι απέτυχε δεν εξηγείται. (.....)
19. Το εισιτήριο αναγράφει τον αριθμό της θέσης μας. (.....)
20. Ακούγεται ότι θα γίνει μια μεγάλη συναυλία. (.....)
21. Ο καθηγητής γράφει. (.....)
22. Απαγορεύεται το κάπνισμα. (.....)
23. Το πήγαινε έλα τον κούρασε. (.....)
24. Ο ερχομός σου με ευχαρίστησε. (.....)
25. Εκείνη ήταν καλύτερη. (.....)
26. Οι νέοι διασκεδάζουν. (.....)
27. Το αύριο είναι απρόβλεπτο. (.....)

28. Απαγορεύεται να καπνίζετε. (.....)
29. Το ότι ανέφερες το δράστη με ανησύχησε. (.....)
30. Οι μαθητές και οι μαθήτριες κάθονται ήσυχοι. (.....)

5. Βρείτε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων και συμπληρώστε τα στον παρακάτω πίνακα:

ΠΡΟΤΑΣΗ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΟΡΦΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ
1. <u>Επιβάλλεται</u> να συμμετάσχετε στην εκδήλωση.		
2. <u>Δεν περιγράφεται</u> το τι ακολούθησε.		
3. Η τρομακτική κουστωδιά των συγκεντρωμένων οπαδών του φασισμού <u>διέσχιζαν</u> με στρατιωτικό βηματισμό την πόλη.		
4. <u>Να περάσει</u> γρήγορα ο επόμενος.		
5. <u>Είναι ανεπίτρεπτο</u> να μη σέβετε τους συμμαθητές σας.		
6. <u>Είναι απαράδεκτο</u> το ότι έγιναν τόσες απουσίες.		
7. <u>Αξίζει</u> να δείτε όλα τα μνημεία και να δοκιμάσετε τις ντόπιες νοστιμιές.		
8. <u>Συννεφιάζει</u> και το πάει για βροχή.		
9. Κάποιος μονίμως <u>παριστάνει</u> τον αδιάφορο.		

6. Συμπληρώστε τα ρήματα που λείπουν με βάση τα υποκείμενά τους (Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας σελ. 111: συμφωνία του ρήματος με το υποκείμενο):

- α. Εγώ, η Μαρία και ο Γιάννης (πηγαίνω) απόψε σινεμά. Η Μαρία κι εσύ πώς (διασκεδάζω);
- β. Εσύ και η φίλη σου συνήθως με (εκνευρίζω) με τις ανοησίες σας.
- γ. Εμείς, εσείς και τα ξαδέλφια σας (εργάζομαι) τον επόμενο μήνα για την εκδήλωση του πολιτιστικού συλλόγου.
- δ. Καλό θα ήταν να (προσέχω) στο μάθημα εσύ κι ο διπλανός σου.
- ε. Κι εσείς κι αυτοί (ευθύνομαι) εξίσου για ό,τι συνέβη.
- στ. Ο Γιάννης και η Μαρία (φεύγω) σύντομα. Εγώ και η Κατερίνα (μένω) λίγο ακόμα.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕ ΑΧΩΡΙΣΤΑ ΜΟΡΙΑ

Τα αχώριστα μόρια είναι μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που λειτουργούν ως προθήματα σε σύνθετες λέξεις, δηλ. αποτελούν το α΄ συνθετικό τους.

Τα περισσότερα αχώριστα μόρια έχουν αρχαία ελληνική προέλευση (λόγια), ενώ λίγα δημιουργήθηκαν στα νεότερα χρόνια (λαϊκά).

Τα κυριότερα: αρχι-, αμφι-, δια-, δι-, διχο-, δυσ-, εισ-, εκ-, εξ-, εν-, εμ-, εγ-, ερ-, ελ-, επι-, επ-, εφ-, ημι-, περι-, συν-, υπο-, α-, αν-, ανα-, ξε-.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1) Στις παρακάτω λέξεις να διακρίνετε τα αχώριστα μόρια:

διχοτόμος, αμφιλεγόμενος, ημισφαίριο, ένδοξος, δυσεύρετος, επιμόρφωση, υπολογαγός, συνεργάτης, περιστρέφω, αρχιλογιστής, εκλαμβάνω, διαλέγω.

2) Με τις παρακάτω λέξεις να σχηματίσετε σύνθετα με α΄ συνθετικό το αχώριστο μόριο που ταιριάζει:

1. θεωρώ 2. δουλειά 3. επιτρεπτός 4. μετακινώ

3) Με τη βοήθεια των συμφραζόμενων και της Γραμματικής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, σελ. 160: σύνθεση με αχώριστα μόρια (προθηματοποίηση) να υπογραμμίσετε τα αχώριστα μόρια των τονισμένων λέξεων, να διακρίνετε τη σημασία τους και τις μορφές με τις οποίες εμφανίζονται και στη συνέχεια να αποδώσετε τη σημασία κάθε λέξης είτε περιφραστικά, είτε με μια συνώνυμη, όπου είναι δυνατόν:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ	ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΗΣ
1. Η <u>αναδουλειά</u> που πλήττει τα περισσότερα καταστήματα έχει κάνει και το Γιώργο <u>ανασφαλή</u> σχετικά με το οικονομικό μέλλον της οικογένειάς του. Επίσης, αισθάνεται ότι ο νέος φορολογικός νόμος είναι άδικος για τους μικρομεσαίους επαγγελματίες που παλεύουν <u>άοπλοι</u> με τη λαίλαπα της κρίσης.	
2. Η Μαρία σκέφτεται να <u>ξεχειμωνιάσουν</u> φέτος στο πατρικό της που βρίσκεται στα νότια παράλια. Είναι, άλλωστε, το μόνο που κράτησε, καθώς <u>ξεπούλησε</u> την υπόλοιπη περιουσία προκειμένου να <u>ξεχρεώσει</u> .	
3. Βλέπω ότι είσαι <u>εμφανώς</u> προκατειλημμένος απέναντί μου. Πού να οφείλεται άραγε αυτή η <u>εμμονή</u> σου εναντίον μου; Δεν <u>εγκρίνω</u> καμιά από τις προτάσεις σου, γιατί δεν πιστεύω ότι ο Γιάννης <u>ενέχεται</u> σε παράνομη ενέργεια. Μού <u>εμπνέει</u> απόλυτη εμπιστοσύνη. Ο <u>ελλιμενισμός</u> του πλοίου καθυστέρησε λόγω των ανέμων.	
4. Αυτό το ζώο, ως <u>αμφίβιο</u> , ζει εξίσου στη θάλασσα και στη στεριά. Γι' αυτό τον άνθρωπο έχω ακούσει και καλά και άσχημα. Είναι	

αμφιλεγόμενη περίπτωση.	
5. Πρόσφατα πήρε τη θέση του αρχισυντάκτη στην εφημερίδα.	
6. Η διασπορά ψευδών ειδήσεων τιμωρείται από το νόμο.	
7. Η διαγώνιος ενώνει 2 απέναντι γωνίες, καθώς διέρχεται ανάμεσά τους.	
8. Οι διχογνωμίες που επικράτησαν στη συνέλευση του τμήματός μας οδήγησαν αρκετούς σε διχόνοια .	
9. Αυτό το κείμενο είναι δυσνόητο . Με μεγάλες δυσχέριες προχωρώ στην κατανόησή του.	
10. Τα νερά της βροχής εισρέουν στο υπόγειό μας.	
11. Συχνά εκφράζει ικανοποίηση για τη συνεργασία μας. Μετά το σεισμό διατάχθηκε προληπτική εκκένωση πολλών κτηρίων.	
12. Λόγω του άγχους τής παρουσιάστηκε επιχείλιος έρπης. Του επέβαλαν σιωπή μετά τη χθεσινή του συμπεριφορά. Ήταν μια εφήμερη σχέση, γι' αυτό δεν κράτησε πολύ.	
13. Στο πρώτο ημίωρο του αγώνα τα πηγαίναμε καλά. Στο δεύτερο ημίχρονο , όμως, ο Κώστας σωριάστηκε κάτω σχεδόν ημιθανής από την απογοήτευση.	
14. Το τμήμα μας εδώ και μια ώρα συλλέγει τα σκουπίδια της αυλής. Χθες το πρωί τα συνέλεξε το Β4. Το θέαμα ήταν συγκλονιστικό. Δεν έχω καμιά συγγένεια μ' αυτό το άτομο. Επίσης, με κόπο συγκρατήθηκα να μην τον διώξω. Άλλωστε, εγώ ποτέ δε συμφώνησα με τις ενέργειές του. Και δεν πρόκειται να τον συμπονέσω , γιατί δε συμμερίζομαι την άποψή σου γι' αυτόν. Με τόσο κόσμο να συρρέει εδώ, πρέπει να είμαστε προσεκτικότεροι στην επιλογή συνεργατών .	
15. Ένα μολυσμένο νέφος περιβάλλει τις μεγαλουπόλεις. Το δαχτυλίδι που μου δώρισαν είναι πραγματικά περίτεχνο .	
16. Η Κλειώ έχει γίνει υποχείριό σου, αλλά η παρέα δεν το ανέχεται άλλο αυτό. Δεν μπορείς να υφαρπάξεις την προσωπικότητα του άλλου, όλοι λειτουργούμε σε ισότιμη βάση. Ο υπαστυνόμος συνέλαβε τον εμπρηστή, αλλά λόγω της σοβαρότητας του θέματος ειδοποιήθηκε κι ο υφυπουργός . Παρίσι και Λονδίνο συνδέονται με υποθαλάσσια σήραγγα.	
17. Πραγματικά αποστρέφομαι την υποκρισία, όμως η Αριάδνη με έπεισε με την αφοπλιστική της ειλικρίνεια.	
18. Ο Κωνσταντίνος πήρε μέτρα για την ανασυγκρότηση του ρωμαϊκού κράτους. «Πέρασες, τελικά, το μάθημα!» αναφώνησε γεμάτος έκπληξη ο φίλος μου.	
19. Οι βουλευτές καταψήφισαν το νέο μνημόνιο. Η κατάβαση κράτησε αρκετές ώρες, αλλά το θέαμα που αντίκρισαν τους καταγοήτευσε κι ας ήταν καταχείμωνο .	
20. Το δημόσιο χρέος διαρκώς προσαυξάνεται . Η προσθαλάσσωση του αεροσκάφους έγινε με επιτυχία. Με πρόσβαλε άσχημα χθες.	

4. Βρείτε τα αχώριστα μόρια των παρακάτω λέξεων και στη συνέχεια δημιουργήστε μια πρόταση για κάθε περίπτωση:

Λέξη	Αχώριστο μόριο	Πρόταση
α. Εφοπλιστής		
β. Άμεμπτος		
γ. Διασυρμός		
δ. Εμπειρία		
ε. Συμμαθήτρια		
στ. Αμφिताλαντεύομαι		
ζ. Υπονοώ		
η. Δυσaréσκεια		

Δ. ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ

 Θυμίζουμε ότι:

Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ είναι ενιαίο κείμενο, με αρχή, ανάπτυξη και τέλος. Έχει αυτονομία, αφού αναπτύσσεται μια ιδέα ή η πλευρά ενός θέματος.

- Στην αρχή της παραγράφου γράφουμε το θέμα κι έπειτα το αναλύουμε.
- Συνδέουμε τις προτάσεις με συνδετικές λέξεις.
- Μία παράγραφος, για να ξεχωρίζει από την άλλη, πρέπει να έχει περιθώριο στην αρχή.

Η παράγραφος αποτελείται από τρία μέρη:

- 1) **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:** Ο πρόλογος της παραγράφου. Συνήθως είναι η πρώτη πρόταση.
- 2) **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ:** Αναπτύσσεται το κύριο θέμα.
- 3) **ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ:** Είναι το συμπέρασμα. Συνήθως είναι η τελευταία πρόταση της παραγράφου.

→ **Οι λεπτομέρειες** μιας παραγράφου είναι δυνατό ν' αναπτυχθούν με τους παρακάτω τρόπους:

1. με παραδείγματα: η θεματική περίοδος αναπτύσσεται με συγκεκριμένα παραδείγματα, είτε από την ιστορία, είτε από την καθημερινότητα.

Π.χ.

Η νευρικότητα και η αμηχανία της ήταν φανερές. Η κοπέλα στο λεωφορείο είχε αγωνία για το πού θα κατέβει, για το κάθε πότε περνάει το λεωφορείο, για το πόσο κόσμο έχει... Ρωτούσε συνεχώς τους διπλανούς της και είχε την αγωνία ενός ταξιδιώτη σε ξένη χώρα που φοβάται ότι θα χάσει τη σωστή στάση. Ήταν, βεβαίως, φανερό ότι δεν έμπαινε συχνά σε κάποιο από τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Ο. Σελλά, Καθημερινή

2. με αιτιολόγηση: στη θεματική περίοδο εκφράζεται μια άποψη που στη συνέχεια στηρίζεται και αιτιολογείται με επιχειρήματα. Στην περίπτωση αυτή, από την άποψη που διατυπώνεται στη θεματική περίοδο προκύπτει το ερώτημα «γιατί». Αν στις λεπτομέρειες της παραγράφου αυτής απαντάται το ερώτημα «γιατί», τότε η παράγραφος είναι αναπτυγμένη με αιτιολόγηση.

Π.χ.

Δε νομίζω ότι υπάρχει πιο απλή τεχνική από το αρωματικό μπουκέτο. Χρειάζεστε ένα τουλουπάνι ή τούλι, τις ουρές από ένα μάτσο μαϊντανού, ένα φύλλο δάφνης, ένα κλωνί θυμάρι μερικούς κόκκους πιπεριού. Το τουλουπάνι θα σας επιτρέψει να τυλίξετε μέσα όλα τα υλικά, να το δέσετε μ' ένα σπάγγο και να το βγάλετε με μια κίνηση, αντί να βγαίνετε για ψάρεμα. Πάντως, αυτό το μειγματάκι είναι που δίνει βάθος γεύσης σε σούπες, ζωμούς, σάλτσες και γενικώς στα εδέσματα.

περιοδικό Γαστρονόμος

3. με διαίρεση: μια έννοια που παρουσιάζεται στη θεματική περίοδο διαιρείται στα επιμέρους συστατικά της, δηλαδή σε υποκατηγορίες ή υποομάδες αυτής της έννοιας.

Π.χ.

Τα τελευταία, όμως, χρόνια παρατηρείται μια ακόμα πιο ενδιαφέρουσα τάση, καθώς ανοίγουν μικρά **ξενοδοχεία** σε ιστορικά κτίρια, είτε μέσα στο Κάστρο είτε έξω από αυτό, πάντα όμως στα όρια της παλιάς πόλης. **Ο πρώτος ξενώνας** που λειτούργησε μέσα στο Κάστρο αποτελεί και σήμερα μια από τις πιο αξιοπρόσεκτες επιλογές διαμονής. Στεγάζεται σε ένα απλό γιαννιώτικο σπίτι των αρχών του 20ού αιώνα και τα δωμάτιά του, αν και λιτά, έχουν ατμόσφαιρα. **Η δεύτερη επιλογή**, αν θέλετε να μείνετε εντός του Κάστρου, βρίσκεται σε έναν από τους πιο κεντρικούς δρόμους του παραδοσιακού οικισμού, στην Ανδρόνικου Παλαιολόγου, και στεγάζεται σε ένα πέτρινο εβραϊκό σπίτι. **Τρίτη επιλογή:** λίγο έξω από το κάστρο, δίπλα στη μητρόπολη, υπάρχει ένα παλιό κτίριο του 18ου αιώνα, το οποίο ανακαινίστηκε και μετατράπηκε σε ένα μικρό ξενώνα 9 δωματίων.

περ. Αθηνόραμα, 2004

4. με σύγκριση – αντίθεση: δύο έννοιες, πρόσωπα ή πράγματα συγκρίνονται στη θεματική περίοδο με αναφορά στις ομοιότητες και τις διαφορές τους. Όταν αντιπαραβάλλονται το ένα με το άλλο, τονίζονται οι διαφορές τους.

Π.χ.

Ένα χάσμα χωρίζει το Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης ζητήσει τη μία και καθολική έννοια, τη μία και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν τις πολλές γνώμες για το ίδιο πράγμα. Επίσης και στον τρόπο της ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν έμποροι γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης υπήρξε ένας άμισθος δάσκαλος και ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό μεταξύ των σοφιστών και του Σωκράτη ήταν ότι κι αυτός κι εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και παιδεία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. Γ

5. με ορισμό: στη θεματική περίοδο δίνεται ο ορισμός μιας έννοιας που στη συνέχεια γίνεται πιο σαφής με την αναφορά της γενικής κατηγορίας στην οποία ανήκει (αυτό είναι το λεγόμενο γένος) αλλά και με τη διαφοροποίησή της από άλλες έννοιες της ίδιας γενικής κατηγορίας (αυτή η διαφοροποίηση λέγεται ειδοποιός διαφορά).

Π.χ.

Με τον όρο «Πολιτισμός» οι κοινωνικοί επιστήμονες δεν εννοούν μόνο τις τέχνες και τα πνευματικά δημιουργήματα των ανθρώπων. Ο πολιτισμός περιλαμβάνει επιπλέον κοινούς κώδικες επικοινωνίας (π.χ. τη γλώσσα), αξίες (π.χ. δημοκρατία, ελευθερία κτλ.), πεποιθήσεις (τα πιστεύω των μελών για τον κόσμο γύρω τους), κανόνες συμπεριφοράς (π.χ. ήθη και έθιμα), καθώς και τους κοινωνικούς θεσμούς και τις κοινωνικές δομές.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 2003

6. με αναλογία: δηλαδή στη θεματική περίοδο γίνεται παρουσίαση μιας ομοιότητας ανάμεσα σε 2 ή περισσότερα πράγματα με παρομοίωση ή παραλληλισμό.

Π.χ.

Μια ανθρώπινη ψυχή χωρίς την πρέπουσα παιδεία **μοιάζει** με ένα ακατέργαστο μάρμαρο λατομείου. Το μάρμαρο δεν αποκαλύπτει καμιά από τις ομορφιές του, ως τη στιγμή που η τέχνη του μαρμαρά θ' αποκαλύψει τα χρώματα και θα φέρει στο φως κάθε απόχρωση, κηλίδα και φλέβα που περνά μέσα απ' τον κορμό του. **Με τον ίδιο τρόπο και** η παιδεία, όταν επενεργήσει πάνω σ' ένα έξοχο πνεύμα, μας αποκαλύπτει όλες τις κρυφές αρετές και τα προτερήματά του που χωρίς μια τέτοια βοήθεια δε θα μπορούσαν ποτέ να βγουν στο φως.

Ν. Γρηγοριάδης, Η Παράγραφος - διασκευή

7. με σχέση αιτίου – αποτελέσματος: η θεματική περίοδος αναλύεται με παρουσίαση των αιτίων και των συνεπειών ενός γεγονότος ή φαινομένου.

Π.χ.

Οι επικές αυτές συγκρούσεις ματαίωσαν την επεκτατική πολιτική των Περσών. Πολλές ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας ανέκτησαν την ελευθερία τους. Οι νίκες τόνωσαν την αυτοπεποίθηση των Ελλήνων. Ένας άνεμος δημιουργίας έπνευσε και μια νέα περίοδος ανέτειλε. Οι Έλληνες επιδόθηκαν σε έργα ειρήνης και προόδου, που κινούν έως σήμερα τον θαυμασμό.

Αρχαία Ιστορία Α Γυμνασίου

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: Ωρα μηδέν για τα Μάλια (απόσπασμα – διασκευή)

Το μοντέλο του «εκτονωτικού τουρισμού» και οι συνέπειές του

Της Ιωάννας Φωτιάδη

Στην οδό Δημοκρατίας ή «Απωλείας», όπως μεταφορικά ονομάζουν οι κάτοικοι στα Μάλια Ηρακλείου Κρήτης τον δρόμο με τα μπαρ, ονειρεύονται χιλιάδες νεαροί Βρετανοί να... περάσουν το ελληνικό καλοκαίρι. Το όνειρο ωστόσο μπορεί να γίνει εφιάλτης, όπως συνέβη προ ημερών με την αποτρόπαια δολοφονία 19χρονου Βρετανού τουρίστα. Το περιστατικό, δυστυχώς, δεν είναι πρωτοφανές. Τα Μάλια, όπως αντίστοιχα ο Λαγανάς της Ζακύνθου, το Φαληράκι της Ρόδου, ο Κάβος της Κέρκυρας έδιναν παλαιότερα πλούσια ειδησεογραφία. Θερμότερες περιπτώσεις * στη μέση των δρόμων, ξυλοδαρμοί, πτώσεις από μπαλκόνια ξενοδοχείων είναι μερικά από τα δεκάδες περιστατικά που έχουν καταγραφεί εδώ και είκοσι χρόνια.

Η κατά κανόνα εβδομαδιαία παραμονή τους στον «παράδεισο» του αλκοόλ αποτελεί για τους περισσότερους ένα ταξίδι που γίνεται άπαξ, συνήθως για να «σφραγίσουν» την έναρξη της ενήλικης ζωής τους. «Ο προορισμός γίνεται ελκυστικός, γιατί συνδυάζει ελαστική εφαρμογή του νόμου και σχετική ανοχή από την τοπική κοινωνία» δηλώνει στην «Κ» ο πρώην πρόεδρος των ξενοδόχων Μαλίων, Νικηφόρος Λαμπρινός, που έχει διατελέσει δήμαρχος το 1999 - 2003. «Εσχάτως προστέθηκε μια επιπλέον ταλαιπωρία από την αθρόα χρήση των οχημάτων που τα λένε

“γουρούνες” από νεαρούς συχνά χωρίς δίπλωμα, που έχουν πει και μερικά σφηνάκια» αναφέρει. «Είναι λυπηρό αν αναλογιστούμε επιπλέον ότι από την Κρήτη ξεκίνησε η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα» σημειώνει ο ίδιος. Θυμάται ωστόσο ότι, σε αντίθεση με τα Μάλια, όταν στα τέλη του '80 σημειώθηκαν μικρού βεληνεκούς επεισόδια στην περιοχή του Αγ. Νικολάου, οι κάτοικοι αντέδρασαν με τόση αποφασιστικότητα, που οι τουριστικοί πράκτορες δεν τόλμησαν έκτοτε να τούς πάνε ξανά οπαδούς του “εκτονωτικού τουρισμού”».

Έτσι, ο «κλήρος» έπεσε στα Μάλια, «και μετά την πρόσφατη αναβάθμιση του εισερχόμενου τουρισμού στο Φαληράκι της Ρόδου, γίναμε η Μέκκα*». Είναι όμως συζητήσιμο κατά πόσον προκύπτει υπολογίσιμο οικονομικό όφελος από την άφιξη των εν λόγω τουριστών. Μένουν κατά μέσον όρο μία εβδομάδα, διαμένουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια με κόστος 8 - 10 ευρώ, ενώ η τουριστική περίοδος διαρκεί μόλις δύο μήνες. «Το κακό χρήμα διώχνει το καλό» παρατηρεί με θυμό ο κ. Λαμπρινός, που θεωρεί ότι το πλήγμα στη φήμη του τόπου θα χρειαστεί πολύ χρόνο για να ξεπεραστεί «υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει πολιτική βούληση».

Το φαινόμενο έχει μάλλον παταχθεί στο Φαληράκι της Ρόδου όπου υπήρξε σύμπνοια όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Τα μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα είναι κτισμένα μακριά από τα κέντρα διασκέδασης, οι ιδιοκτήτες απαίτησαν αλλαγή του ηλικιακού προφίλ από τους τουριστικούς πράκτορες, ενώ έκαναν πετυχημένη διαφήμιση στο εξωτερικό. «Στην αρχαία τραγωδία μετά το φόνο έρχεται η κάθαρση. Αυτήν προσδοκούμε και εμείς» καταλήγει ο κ. Λαμπρινός από τα Μάλια.

28/7/13 Καθημερινή

*Μέκκα: χώρος ιερού προσκυνήματος για τους Μουσουλμάνους · εδώ λέγεται μεταφορικά (τόπος «προσκυνήματος» για τους νεαρούς πιστούς του αλκοόλ και της χωρίς μέτρο διασκέδασης)

* περιπτύξεις: αγκαλιάσματα

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου να βρείτε και να γράψετε μια συνώνυμη (ηλεκτρονικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής: <http://www.greek-language.gr>).
2. Ποια προβλήματα δημιουργεί σύμφωνα με το κείμενο η χωρίς μέτρο τουριστική ανάπτυξη σε κάποιες περιοχές της χώρας μας; (μία παράγραφος)
3. Ποιες αιτίες μπορεί να ευθύνονται για τα φαινόμενα αυτά, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο κείμενο;
4. Με ποιον ή ποιους τρόπους έχει αναπτυχθεί η 2η παράγραφος του κειμένου; Αιτιολογήστε την άποψή σας.
5. Να γράψετε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων του κειμένου αναφέροντας και ποια είναι η μορφή του καθενός.

Κείμενο 2ο: Το βασίλειο της ξαπλώστρας στην Ψαρομούρα Ηρακλείου

Ασφυκτική είναι η κατάσταση που έχει δημιουργήσει η εκμίσθωση της παραλίας της «Ψαρομούρας» κοντά στην Αγία Πελαγία στο Ηράκλειο, όπως καταγγέλλει η Οικολογική Παρέμβαση Ηρακλείου σε επιστολή της προς τον Δήμο Μαλεβιζίου και τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Κρήτης.

Συγκεκριμένα, καταγγέλλεται πως ο εκμισθωτής της παραλίας, κατά παράβαση του νόμου και των όρων εκμίσθωσης, τοποθετεί ομπρέλες και ξαπλώστρες σε όλο το μήκος της ούτως ή άλλως μικρής παραλίας, σε πολύ μικρή απόσταση από το κύμα, με συνέπεια να υπάρχει ελάχιστος

ζωτικός χώρος για τους λουόμενους, που δε θέλουν να δαπανήσουν χρήματα για ενοικίαση του σχετικού εξοπλισμού.

Στο έγγραφο της καταγγελίας της, η Οικολογική Παρέμβαση διαμαρτύρεται και ζητά τον άμεσο έλεγχο του εκμισθωτή της παραλίας, διότι κάνει καταχρηστική χρήση του χώρου, εις βάρος των εκατοντάδων λουομένων που την επισκέπτονται καθημερινά και έχουν δικαίωμα να βρίσκουν ελεύθερο χώρο. Οι ξαπλώστρες και οι ομπρέλες παραμένουν διαρκώς στημένες, σε μεγάλη έκταση και σε πολύ μικρή απόσταση από το κύμα, κατά παράβαση του νόμου και εις βάρος του δημόσιου αγαθού.

Μάλιστα, για πρώτη φορά φέτος υπάρχουν τόσες πολλές στημένες ξαπλώστρες σε αυτήν τη μικρή παραλία.

Το έγγραφο της καταγγελίας έχει επίσης ως αποδέκτες την Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου και το Λιμεναρχείο Ηρακλείου, ενώ ειδικά για τον Δήμο Μαλεβιζίου καταγγέλλεται η αδιαφορία για την αποκομιδή των απορριμμάτων στον παρακείμενο της παραλίας χώρο.

Πηγή : <http://www.flashnews.gr/page.ashx?pid=3&aid=29623&cid=312>

ΕΡΓΑΣΙΑ: Εντοπίστε στο κείμενο και καταγράψτε αρνητικές συνέπειες της τουριστικής ανάπτυξης.

Κείμενο 3ο: 10 Κρητικοί φίλοι δημιούργησαν στη δεκαετία του '90 την αγροτουριστική εταιρία Βάμος ΑΕ (ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ – ΔΙΑΣΚΕΥΗ)

Ανάπτυξη στον αγροτουρισμό τη δεκαετία του '90; Και όμως... στην πρωτόγνωρη για τα δεδομένα της εποχής εναλλακτική μορφή τουρισμού αποφάσισε να δράσει μια παρέα 10 Κρητικών φίλων τη χρονιά του 1995. Ήταν μια απόφαση που έλαβαν παρακινούμενοι κυρίως από συναισθηματικούς λόγους: είχαν εγκαταλείψει την Αθήνα και αναζητώντας έναν πιο ανθρώπινο τρόπο ζωής από αυτόν που αντιστοιχεί στην υδροκέφαλη πρωτεύουσα επέστρεψαν στα πάτρια εδάφη. Διαπιστώνοντας, όμως, ότι στην ενδοχώρα του νομού Χανίων και συγκεκριμένα στο Βάμο από όπου αρκετοί έλκουν την καταγωγή τους, απουσιάζει πλειάδα βασικών στοιχείων όπως η ανάπτυξη, οι νέες θέσεις απασχόλησης με τους νέους να στρέφονται στις παραθαλάσσιες περιοχές, προκειμένου να βρουν δουλειά, αλλά και υποδομές που θα κέρδιζαν την επισκεψιμότητα συντέκνων τους και όχι μόνο, θέλησαν να αναστρέψουν την κατάσταση. Δημιούργησαν την εταιρία ΒΑΜΟΣ ΑΕ η οποία ανέλαβε τη διαχείριση των ξενώνων που άρχισαν να αποκτούν παρουσία στο ομώνυμο κεφαλοχώρι. «Επρόκειτο για παλιά σπίτια ιδιοκτησίας των μετόχων της εταιρίας εκ των οποίων τα περισσότερα ήταν ερείπια. Αρχίσαμε σιγά σιγά να τα αναστηλώνουμε σεβόμενοι την αρχιτεκτονική, την παράδοση και το περιβάλλον», σημειώνει χαρακτηριστικά ο πρόεδρος της ΒΑΜΟΣ ΑΕ Νίκος Φραντζεσκάκης. Η προσπάθεια συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια με αποτέλεσμα η εταιρεία να διαθέτει σήμερα 25 ξενώνες, πλειονότητα των οποίων χρονολογείται από το 1850, ενώ οι υπόλοιποι είναι κτίσματα της νεοκλασικής εποχής του 1920. Έχουν ωστόσο ορισμένα κοινά μεταξύ τους στοιχεία όπως για παράδειγμα ότι είναι πετρόκτιστοι, αλλά ο καθένας διαθέτει τη δική του φυσιογνωμία: είτε έχει θέα στη θάλασσα ή στα Λευκά όρη, είναι δίπατος ή μη, με ή χωρίς οντά κλπ. Προκειμένου όμως οι φιλοξενούμενοι στους ξενώνες της ΒΑΜΟΣ να έχουν ίδια αντίληψη και στην ουσία να δοκιμάζουν τις τοπικές παραδοσιακές γεύσεις της περιοχής, οι Κρητικοί φίλοι έβαλαν μπρος την επόμενη τους κίνηση. Έφτιαξαν μια ταβέρνα «που έτυχε ενθουσιώδους και ευρύτατης αποδοχής από την κρητική κοινωνία», αναφέρει ο κ. Φραντζεσκάκης

Σταδιακά, τα μεγάλα ταξιδιωτικά πρακτορεία διαπιστώνοντας ότι ο αγροτουρισμός αποτελεί μια ανερχόμενη αγορά άρχισαν να επιζητούν συμφωνία συνεργασίας με την ΒΑΜΟΣ ΑΕ η οποία είχε ήδη υποδεχτεί τους πρώτους της πελάτες στους ξενώνες. Και αυτό χάρη στη συμμετοχή

της σε εκθέσεις τόσο της Ελλάδος όσο και του εξωτερικού, αλλά και στην συνεργασία της με πρακτορεία που ειδικεύονταν στην αγορά του αγροτουρισμού.

Η εταιρία ωστόσο επέκτεινε προς τέρψη των επισκεπτών της περαιτέρω τη δράση της. Άνοιξε το καφέ της δίνοντας στους φιλοξενούμενούς της μία ακόμα εναλλακτική λύση για το πώς θα περνούν ευχάριστα τις ημέρες της διαμονής τους στο Βάμο. Παράλληλα, θέλησε και συνεχίζει να επιδιώκει να τους μυεί στον πολιτισμό της με πλειάδα εκδηλώσεων όπως εκθέσεις βιβλίων, παρουσιάσεις συγγραφέων, συναυλίες, δρώμενα εικαστικού ενδιαφέροντος, προγράμματα μαγειρικής τέχνης, πραγματοποίηση περιπάτων γνωριμίας με τη χλωρίδα, την πανίδα, τα θρησκευτικά, ιστορικά μνημεία της τοποθεσίας κλπ. «Πράγματι- παραδέχεται ο κ. Φραντζεσκάκης- θέλουμε ο επισκέπτης να γνωρίσει τον πολιτισμό της περιοχής. Πιστεύουμε ακράδαντα ότι η ανάπτυξη μιας περιοχής θα πρέπει να πατά γερά στον πολιτισμό και αυτό κάναμε στο Βάμο. Η εταιρία δεν είναι μια επιχείρηση rent rooms ούτε rent villas. Η Βάμος έχει σημαία της την αρμονική συνύπαρξη της διαμονής των φιλοξενουμένων τους σε καλούς ξενώνες και την γνωριμία τους με τον τόπο, τον πολιτισμό και τις δραστηριότητες του».

Αυτή είναι άλλωστε μία πτυχή του ορισμού που δίνει η επιτελική ομάδα της Βάμος ΑΕ στην έννοια αγροτουρισμός. «Για εμάς- προσθέτει ο κ. Φραντζεσκάκης- αγροτουρισμός σημαίνει ότι αναπτύσσουμε μια περιοχή η οποία διατηρεί και δεν αλλοιώνει τα χαρακτηριστικά της, οι κάτοικοί της βρίσκουν εργασία και παραμένουν εδώ σε ένα καλύτερο από της πόλης περιβάλλον και οι επισκέπτες της γνωρίζουν και συμμετέχουν σε διάφορες χαρακτηριστικές δραστηριότητες». Μεταξύ των οποίων είναι για παράδειγμα το μάζεμα της ελιάς ή η περιήγηση στο αγρόκτημα βιοκαλλιέργειας της εταιρείας και η συλλογή φρούτων και λαχανικών αντίστοιχων προδιαγραφών. Πέραν του κτήματος βιοκαλλιέργειας η Βάμος ΑΕ δημιούργησε μια μικρή βιοτεχνία η οποία παράγει τοπικά προϊόντα όπως ζυμαρικά, γλυκά του κουταλιού 8 διαφορετικών ειδών, μαρμελάδες, σπιτικό σαπούνι, τυποποιημένο βιολογικό λάδι- σε περιορισμένη ποσότητα- πετιμέζι, τουρσί κλπ. Τα συγκεκριμένα δημοφιλή- όπως αποδεικνύεται- προϊόντα αποκτούν θέση στο ράφι καταστημάτων της Κρήτης, της Αθήνας αλλά και σε ορισμένες λίγες στον αριθμό ξένες επιχειρήσεις άλλων κρατών.

Πηγή: <http://business2travel.wordpress.com/2012/11/06/10>

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
2. Ποια θετικά στοιχεία της τουριστικής ανάπτυξης μπορείτε να επισημάνετε στο παραπάνω κείμενο; Να τα καταγράψετε σε μία παράγραφο που θα αναπτύξετε με παραδείγματα.
3. Σε τι διαφέρει ο αγροτουρισμός από τις συνηθισμένες μορφές τουρισμού που όλοι γνωρίζουμε; Η απάντησή σας να στηριχτεί στο κείμενο.
4. Βρείτε το α΄ και β΄ συνθετικό των υπογραμμισμένων λέξεων και γράψτε για κάθε περίπτωση ακόμα μία λέξη με το ίδιο α΄ συνθετικό.

Κείμενο 4ο: Έθιμο της Φλώρινας

Σήμα κατατεθέν της Φλώρινας είναι οι Χριστουγεννιάτικες Φωτιές. Ένα έθιμο που χάνεται στα βάθη των αιώνων. Κάθε γενιά το περιέλαβε με περισσή αγάπη και το προσάρμοσε στα χρόνια τα δικά της, αναβιώνοντάς το. Το έθιμο αυτό είναι κομμάτι της ζωής του κάθε Φλωρινιώτη. Μπορεί να έχει τις ρίζες του σε παγανιστικές εκδηλώσεις, στη λατρεία του ηλίου, στις μέρες μας όμως είναι γερά συνυφασμένο με τη φωτιά που άναψαν οι βοσκοί στο μικρούλη Χριστό και με την αναγγελία της γέννησης του Σωτήρα του ανθρώπου. Γι' αυτό και μόλις σημάνει μεσάνυκτα 23 προς

24 Δεκεμβρίου, παραμονή Χριστουγέννων, κάθε γειτονιά της Φλώρινας ρίχνεται στο δικό της αδιάκοπο αγώνα...

Η προετοιμασία για το άναμμα της Φωτιάς κρατάει μήνες. Ομάδες παιδιών - αφού επιλέξουν ένα ασφαλές μέρος φύλαξης - αποθηκεύουν τόνους ξύλα και κέδρα που κόβουν από το βουνό. Για κάθε βάρδια υπάρχει και ο υπεύθυνος φύλαξης των ξύλων της γειτονιάς... Γιατί αλίμονο!... Καιροφυλαχτούν τα παιδιά άλλης γειτονιάς, που ετοιμάζονται να κλέψουν τα ξύλα -ας μην ξεχνάμε πως οι κάτοικοι της περιοχής είναι φύλο δωρικό - και ντροπή μεγάλη σ' αυτόν που δε θα καταφέρει να περισώσει την τιμή της γειτονιάς... και έπαινος σ' αυτούς που θα κλέψουν τα κέδρα χωρίς να τους πάρει κανείς είδηση. Μόνο αντίποινα, όπως στην αρχαία Σπάρτη, δεν έχουμε πια. Γιατί παλαιότερα, λένε, ούτε σχολείο δεν τολμούσαν να πάνε οι ανίκανοι σκοποί-φύλακες...

Κάθε πρωτοχρονιά έχετε την ευκαιρία να διασκεδάσετε και να ξετρελαθείτε με ένα έθιμο τόσο παλαιό, όσο και οι διονυσιακές λατρείες, που ήταν αναπόσπαστο κομμάτι του τρόπου ζωής των κατοίκων. Άλλοι λένε ότι τα Μπαμπάρια, όπως λέγονται, έχουν ρωμαϊκή προέλευση. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι ότι τα Μπαμπάρια υμνούν το ξύπνημα της γης και την καρποφορία. Πρωτοχρονιά... Κεντρικός ήρωας του δρώμενου είναι η νύφη-γυναίκα, σύμβολο της γονιμότητας και σκοπός η απαγωγή της από τους "κακούς" ... Οι συμμετέχοντες είναι άνδρες μεταμφιεσμένοι. Οι στολές και οι προσωπίδες είναι από προβιές αρνιού. Για να είναι πιο τρομακτικοί προσθέτουν φασόλια γίγαντες για δόντια και κόκκινες στεγνές πιπεριές. Η ομάδα αποτελείται από 10-15 νέους του χωριού, που φορούν τη λινή πουκαμίσια, αμάνικο γιλέκο και μαύρες υφαντές περικνημίδες, την προβιά, ζώνονται στη μέση τους μεγάλα κουδούνια - από αγελάδες- και κρατούν χοντρά ξύλα - πατερίτσες. Κάθε μέλος επιφορτίζεται και από ένα καθήκον: εμπροσθοφυλακή, οπισθοφυλακή, πλαϊνή φύλαξη της νύφης. Και όλα αυτά γιατί караδοκούν οι "κακοί", τους οποίους πρέπει να ξεφύγουν, και φυσικά ο καμπούρης!

Πρέπει να παραδώσουν τη νύφη σώα και ανέγγιχτη στον γαμπρό. Στο δρώμενο παρουσιάζονται ασφαλώς ο παππούς, η γριά (μπάμπω), ο παπάς με το θυμιατό, ο γιατρός με τα ιατρικά του και ο κουρελής-πειραχτήρι της νύφης (ο καμπούρης).

Η νύφη, είναι ένας άνδρας με τοπική νυφιάτικη ενδυμασία - κάθε χρονιά φορά ρούχα μιας άτεκνης γυναίκας του χωριού για να κυοφορήσει- και κουδουνάκια αλόγου. Η ομάδα μπαينوβγαίνει στις αυλές των σπιτιών και οι νοικοκυραίοι οφείλουν να συνδράμουν στην παρέα το 1/10 της σοδειάς τους σε τσίπουρο, χοιρινό κρέας, λουκάνικα, κρεμμύδι, ψωμί και κρασί... Υπό τους ήχους της γκάιντας, του νταουλιού και της φλογέρας φτάνουμε στο αποκορύφωμα, που είναι το ξυλοφόρτωμα των "μνηστήρων" της νύφης και του καμπούρη, στο βαθμό που για πολλές μέρες οι νέοι είναι μαυρισμένοι από το ξύλο και ανίκανοι - τάχα μου! - να δουλέψουν...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Στο κείμενο περιγράφονται δύο έθιμα της Φλώρινας. Ποια είναι αυτά και ποιες είναι οι ιστορικές τους ρίζες;
2. Να βρείτε τα υποκείμενα των ρημάτων στο παρακάτω χωρίο: «Οι συμμετέχοντες είναι άνδρες μεταμφιεσμένοι. Οι στολές και οι προσωπίδες είναι από προβιές αρνιού. Για να είναι πιο τρομακτικοί προσθέτουν φασόλια γίγαντες για δόντια και κόκκινες στεγνές πιπεριές».
3. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η παράγραφος: «Κάθε Πρωτοχρονιά.... Και όλα αυτά γιατί караδοκούν οι "κακοί" και φυσικά ο καμπούρης!»
4. Να εντοπίσετε πέντε λέξεις με λαϊκά αχώριστα μόρια και πέντε με λόγια αχώριστα μόρια.
5. Σε ένα κείμενο, που πρόκειται να δημοσιευτεί στη σχολική σας εφημερίδα, περιγράψτε κάποιο έθιμο στο οποίο συμμετείχατε ή παρακολουθήσατε, καθώς και τα συναισθήματα που νιώσατε.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

- A.** Εντοπίστε τον τρόπο ανάπτυξης για κάθε παράγραφο.
B. Βρείτε το υποκείμενο των υπογραμμισμένων ρημάτων κι αναφέρετε τη μορφή του.
Γ. Βρείτε το αχώριστο μόριο των τονισμένων λέξεων και γράψτε ακόμα μία με το ίδιο α΄ συνθετικό.

1. Μια συζήτηση με την Άλκη Ζέη είναι για όλους μια πνευματική και ψυχική απόλαυση. Για τους μεγαλύτερους είναι η προσωποποίηση των κατατρεγμένων αγωνιστών που στο όραμα μια δικαιότερης κοινωνίας θυσιάσαν ατομικά όνειρα κι επιθυμίες. Για τους νεότερους είναι σύμβολο μιας γενιάς μύθου που περνάει σιγά σιγά στην ιστορία, αφού κυνήγησε την ουτοπία. Για τους φίλους της είναι μια γυναίκα συναισθηματικά γενναιόδωρη, με ανεξάντλητη διάθεση για ζωή. Μα πάνω απ' όλα, είναι για όλους μας η αγαπημένη συγγραφέας που, είτε γράφει για μεγάλους είτε για μικρούς, τα βιβλία της διαβάζονται και ξαναδιαβάζονται με την ίδια ευχαρίστηση όσα χρόνια κι αν περάσουν. [Άλκη Ζέη, προσωπική ιστοσελίδα, απόσπ. από συνέντευξη]

2. Η γιαγιά κι ο παππούς στις περασμένες γενιές ήταν πιο κοντά στα παιδιά. Πρώτα γιατί ζούσαν μαζί με τις οικογένειες κι έπειτα γιατί δεν δούλευαν. Στη δική μου παιδική ζωή ο παππούς μου έπαιξε σπουδαίο και αξέχαστο ρόλο γι' αυτό και στα βιβλία μου ο παππούς έχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Λυπάμαι που τα εγγόνια μου δεν γνώρισαν τον παππού τους, γιατί θα είχαν πολλά να κερδίσουν. Όσο και να ζούσαμε μακριά εκείνος θα έβρισκε τον τρόπο, όπως τον βρίσκω κι εγώ, να δημιουργήσει μια στενή σχέση μαζί τους. [Άλκη Ζέη, προσωπική ιστοσελίδα απόσπ. από συνέντευξη]

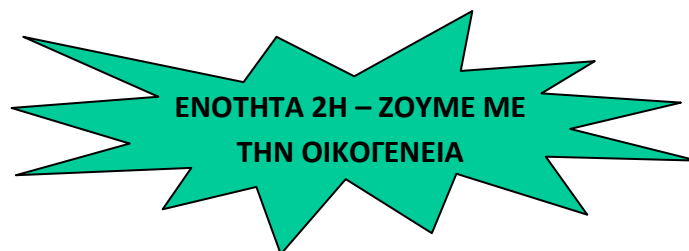
3. Η ποίηση μπορεί να διαιρεθεί αδρομερώς σε 3 μέρη: στην επική, στη λυρική και στη δραματική. Οι μορφές αυτές αντανακλούν τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες εμφανίστηκαν κι αναπτύχθηκαν. Έτσι η επική ποίηση εκφράζει τα ιδανικά κατά την εποχή της βασιλείας, ενώ η λυρική δηλώνει την ταραγμένη εποχή κατά την οποία η διακυβέρνηση των αριστοκρατών απειλούνταν από την ολοένα αυξανόμενη δύναμη της αστικής τάξης. Αργότερα, στα χρόνια της δημοκρατίας, δημιουργείται η δραματική ποίηση που έρχεται να εκφράσει τους πόθους και τις λαχτάρες του λαού. [N. Γρηγοριάδης, Η Παράγραφος – διασκευή]

4. «Η κυβέρνηση πρέπει να κατανοήσει ότι η παιδεία είναι τα πόδια μας, προκειμένου να ξεπεράσουμε την κρίση και να βαδίσουμε μπροστά. Αν κόψουμε τα πόδια μας, κόβουμε αυτομάτως και τη δυνατότητά μας για οικονομική ανάπτυξη, γενικότερα για κάθε είδους πρόοδο».

[Γ. Μυλόπουλος, πρύτανης ΑΠΘ (δηλώσεις σε ραδιοφ. σταθμό 10/2013)]

5. Και η ατελέστερη σύγκριση σε ό,τι αφορά την ευτυχία πάλι τους Δανούς θα προέβαλλε ως πρότυπο. Όχι μόνο γιατί ζουν σε μια χώρα οργανωμένη με υποδειγματικό κοινωνικό κράτος, αλλά και γιατί, παρά το γεγονός ότι διαθέτει έναν από τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές στον κόσμο, ο οποίος φθάνει στο 56,6% σε εισοδήματα άνω των 70.000 ευρώ, η αναζήτηση «φορολογικών παραδείσων» δεν φαίνεται να είναι δημοφιλής ανάμεσα στους ευκατάστατους Δανούς. Ως αντάλλαγμα για τους υψηλούς φόρους που πληρώνουν, οι κάτοικοι προστατεύονται από δίχτυ ασφαλείας το οποίο περιλαμβάνει δωρεάν υγεία, παιδεία και επιδόματα. Για παράδειγμα –διαβάζουμε– οι γονείς, ανεξαρτήτως εισοδήματος, εισπράττουν κάθε τρίμηνο ενισχύσεις, προκειμένου να καλύψουν το κόστος της ανατροφής των παιδιών τους, ενώ οι ηλικιωμένοι δικαιούνται δωρεάν βοήθ στο σπίτι, αν έχουν ανάγκη. Οι φοιτητές εισπράττουν μηνιαία ενίσχυση επί έξι χρόνια, προκειμένου να ολοκληρώσουν πενταετείς δωρεάν σπουδές...

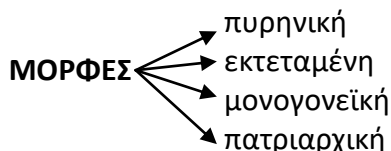
[Μ. Κατσούνακη, Καθημερινή, 31/10/13]

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- Το μικρότερο κοινωνικό σύνολο όπου εντάσσεται ο άνθρωπος μετά την γέννησή του.
- Πρόκειται για το σύνολο των ατόμων που συνδέονται μεταξύ τους με δεσμούς γάμου και συγγένειας και ζουν κάτω από την ίδια στέγη.
- Ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης του ατόμου.

Ο ρόλος της οικογένειας

- Διαιώνιση του ανθρώπινου είδους.
- Ικανοποίηση των βασικών υλικών και βιολογικών αναγκών του ατόμου.
- Διαμόρφωση αισθήματος ασφάλειας.
- Καλλιέργεια του λόγου και των πρώτων στοιχείων γνώσης.
- Διαμόρφωση και διάπλαση του χαρακτήρα του ατόμου.
- Ανάπτυξη αρχών και ηθών που αποτελούν βάσεις για τη μετέπειτα κοινωνική του ζωή.
- Αντίληψη πνεύματος συλλογικού με ανάλογες υποχρεώσεις και δικαιώματα (συμβίωση, υπακοή, σεβασμός, πειθαρχία, ανεκτικότητα, μοίρασμα, διάλογος, καθήκον).
- Ανάπτυξη μοναδικών συναισθηματικών σχέσεων αγάπης, στοργής, συμπαραστάσης, ενότητας, στήριξης, εμπιστοσύνης, τιμιότητας, ανιδιοτέλειας.
- Μετάδοση αδιαμφισβήτητων αρχών και αξιών της ζωής που καθορίζουν την ψυχική ποιότητα των μελών της οικογένειας.
- Πεδίο εφαρμογής της κριτικής στάσης των νέων μελών της, στάση που θα πρέπει να ασκήσουν και αργότερα στην ζωή τους ως πολίτες.
- Καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης του ατόμου μέσα από την αποδοχή και την επιβράβευση.

Γιατί περνάει κρίση η σημερινή οικογένεια;

- Νέες ανάγκες μετέβαλλαν τη μορφή της παλαιότερης οικογένειας (π.χ. εργαζόμενη μητέρα, ανατροφή παιδιών από ξένα προς την οικογένεια κάποτε άτομα, η συντροφιά κι ο έρωτας που βρίσκονται πλέον παντού, έξω όμως από την οικογένεια...) - Πολλαπλοί ρόλοι, αλληλοσυγκρουόμενοι.

- Περιορισμένος ο ελεύθερος χρόνος, για να ασχοληθεί ο ένας με τον άλλο, αφού το κυνήγι του χρήματος και η κάλυψη των καθημερινών υποχρεώσεων γίνεται αυτοσκοπός, με άμεσο αποτέλεσμα την αποξένωση. Το σπίτι σήμερα έχει χάσει σε μεγάλο βαθμό το νόημα της εστίας, η οικία δεν είναι πλέον οικεία και μετατρέπεται σε κέντρο διερχομένων, ενισχύοντας την απομάκρυνση από τις οικογενειακές παραδόσεις.

- Λείπει, λοιπόν, ο διάλογος και η ουσιαστική επικοινωνία των μελών και οι σχέσεις τους κάποτε μετατρέπονται σε καθαρά οικονομική συναλλαγή. Δουλειά και δουλειά παράλληλα, ιδιαίτερα στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις

- Η συμβατική πολλές φορές συνύπαρξη των γονιών κάτω από την ίδια στέγη διαμορφώνει ένα πρότυπο προς αποφυγή και όχι προς μίμηση.

- Η ασυνέπεια και η ανευθυνότητα κάποτε των γονιών που λειτουργούν αντιφατικά θεωρώντας το παιδί άλλοτε μικρό κι άλλοτε μεγάλο.

- Η αντίληψη των νέων ότι η οικογένεια δρα περιοριστικά και αυταρχικά τους κάνει να την βιώνουν ως θεσμό καταπίεσης, επιθυμώντας να απαγκιστρωθούν από αυτήν πολύ γρήγορα. Χάσμα γενεών.

Υπάρχει άραγε λύση;

- Ορθή εκτίμηση των αλλαγών στην οικογένεια και σωστή διαχείρισή τους.
- Επαναπροσδιορισμός της θέσης κάθε ατόμου της οικογένειας και αμοιβαία κατανόηση, ώστε να πάψει η χαλάρωση των δεσμών μεταξύ τους.
- Επιστροφή στο εμείς και εγκατάλειψη του εγώ.
- Μεγαλύτερη υποχωρητικότητα και αλληλοσεβασμός ανεξάρτητα από φύλλο και ηλικία, ώστε μέσα σε πνεύμα ισότητας να υπάρχει ομαλή συνεργασία.
- Υιοθέτηση του γόνιμου διαλόγου και διάθεση προσφοράς του ενός για τον άλλο.
- Αντίληψη ότι χωρίς οικογένεια δεν υπάρχει κοινωνία.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ – Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες γυναίκες έχουν εισέλθει στην αγορά εργασίας, ενώ παράλληλα γίνονται μητέρες και συντηρούν τις οικογένειές τους. Η εργασία της μητέρας επέφερε δραματικές αλλαγές στο οικογενειακό σύστημα, επαναπροσδιορίστηκαν όλοι οι καθιερωμένοι ρόλοι στην οικογένεια και παραδοσιακές αξίες ανατράπηκαν.

Τι άλλαξε στην οικογένεια από την εργασία της μητέρας:

- Πλέον εργάζονται και οι δύο γονείς. Η μητέρα λείπει πολλές ώρες απ' το σπίτι.
- Τις ώρες που απουσιάζει η μητέρα στη δουλειά, τα παιδιά τα αναλαμβάνει κάποια νταντά, γιαγιά ή πηγαίνουν σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς.
- Οι ευθύνες πλέον μοιράζονται, όλα τα μέλη της οικογένειας συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού, ο σύζυγος αναλαμβάνει πολλές από τις οικιακές εργασίες που παραδοσιακά θεωρούνται γυναικεία υπόθεση.
- Η μητέρα συνεισφέρει οικονομικά στο σπίτι.
- Αποποιείται παραδοσιακές συνήθειες και ρόλους π.χ. κέντημα, πλέξιμο, υφαντά, περίτεχνες συνταγές και ασχολείται μόνο με τα απολύτως απαραίτητα στο σπίτι.
- Η μητέρα πλέον έχει λόγο στη διαχείριση και στις αποφάσεις του οίκου, δεν αποφασίζει μόνο ο σύζυγος.

- Υπάρχει λίγος ελεύθερος χρόνος, για να ασχοληθεί με τα παιδιά της.

Αρνητικές συνέπειες από την εργασία της μητέρας:

- Τα παιδιά μένουν πολλές ώρες μόνα τους χωρίς τους γονείς. Η ελλιπής διαπαιδαγώγηση των παιδιών πολλές φορές δημιουργεί συναισθηματικά προβλήματα και αδιέξοδα. Τα παιδιά νιώθουν έντονη παραμέληση και πικρία και ότι δεν βρίσκουν συμπαράσταση στα προβλήματα τους.
- Οι γονείς αδυνατούν να παρακολουθήσουν την εξέλιξη και τις συνήθειες των παιδιών τους, τις παρέες τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να παρέμβουν έγκαιρα σε περιπτώσεις παραβατικής συμπεριφοράς.
- Δεν υπάρχει η γυναικεία παρουσία στο σπίτι που καθορίζει με την αγάπη της και τη στοργή της το συναισθηματικό κλίμα του σπιτιού. Ψυχρό και άτονο το κλίμα στο σπίτι λόγω απουσίας της μητέρας.
- Συγκρούσεις κι εντάσεις λόγω πιεστικού τρόπου ζωής και απαιτητικών εργασιών. Η μητέρα βιώνει την ένταση της καθημερινότητας και το άγχος του βιοπορισμού και το μεταφέρει εντός σπιτιού. Εντάσεις και ανάμεσα στους συζύγους λόγω σύγχυσης των ρόλων.
- Έλλειψη ελεύθερου χρόνου, οι υποχρεώσεις πνίγουν τους γονείς, με συνέπεια οι γονείς να μην έχουν διάθεση να ασχοληθούν με τα παιδιά τους.
- Δεν συγκεντρώνεται η οικογένεια γύρω απ' το οικογενειακό τραπέζι, τα μέλη της οδηγούνται στην αποξένωση και τη μοναξιά, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συναισθηματικά κενά.

Θετικές συνέπειες από την εργασία της μητέρας:

- Η μητέρα ενισχύει οικονομικά την οικογένεια, άνοδος του βιοτικού επιπέδου της οικογένειας- κάλυψη των υλικών αναγκών αλλά και δυνατότητα για επιπλέον δραστηριότητες, ταξίδια, αγορές, χόμπι λόγω της αυξημένης αγοραστικής δύναμης της οικογένειας.
- Η μητέρα αισθάνεται δραστήρια και ισορροπημένη μέσα απ' την εργασία της έτσι έχει περισσότερα ψυχικά αποθέματα και γυρίζει στο σπίτι πιο χαρούμενη.
- Τα παιδιά βλέπουν μια δραστήρια και δυναμική μητέρα που τη θεωρούν πρότυπο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Η σημασία και η αξία της οικογένειας είναι πολύ μεγάλη τόσο για τον άνθρωπο όσο και για το κοινωνικό σύνολο γι' αυτό και πρέπει να γίνουν συστηματικές προσπάθειες από όλους για την ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Περιγράψτε την καθημερινή ζωή της σύγχρονης εργαζόμενης μητέρας. Πότε ξυπνάει, ποιες δουλειές κάνει στο σπίτι, ποιες εκτός σπιτιού και ποιες αναθέτει σε σας. Επιπρόσθετα, αναφερθείτε στις επιπτώσεις που έχει η εργασία τόσο σε αυτή όσο και στην οικογένειά της».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Πολλές οι προκλήσεις και οι απαιτήσεις για τη σύγχρονη γυναίκα, που είναι εργαζόμενη και μητέρα.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Η καθημερινή ζωή της σύγχρονης εργαζόμενης μητέρας

- Το πρωί: ξυπνά πρώτη, ετοιμάζει το πρωινό και το κολατσιό των παιδιών, τα ξυπνά, τα βοηθά με τις τσάντες και τα ρούχα τους, ετοιμάζεται για τη δουλειά της.
- Το μεσημέρι / το απόγευμα (μετά τη δουλειά):
- Στο σπίτι: ετοιμάζει το φαγητό, στρώνει το τραπέζι, βοηθά τα παιδιά στα μαθήματά τους, πλένει τα πιάτα, σιδερώνει τα ρούχα, καθαρίζει το σπίτι.
- Εκτός σπιτιού: πηγαίνει τα παιδιά στο φροντιστήριο και στις υπόλοιπες δραστηριότητές τους, ψωνίζει για το σπίτι και την οικογένειά της.
- Το βράδυ: βλέπει τηλεόραση (αν έχει χρόνο), βάζει τα παιδιά για ύπνο.
- Επομένως, δεν έχει πολύ χρόνο για τον εαυτό της, ν'ασχοληθεί με μία αγαπημένη δραστηριότητα, να βγει έξω και να διασκεδάσει.

2η παράγραφος - Οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις της γυναικείας εργασίας τόσο στην ίδια όσο και στην οικογένειά της

Θετικά

- Η γυναίκα γίνεται ανεξάρτητη, δυναμική και δραστήρια. Τονώνεται η αυτοπεποίθησή της και ολοκληρώνεται ως προσωπικότητα, καθώς νιώθει χρήσιμη τόσο στο πλαίσιο της οικογένειας όσο και στην κοινωνία.
- Ενισχύει οικονομικά την οικογένειά της με το επιπλέον εισόδημα.
- Όλα τα μέλη της οικογένειας μαθαίνουν να προσφέρουν. Τα παιδιά κάνουν δουλειές, όπως το στρώσιμο του κρεβατιού, την τακτοποίηση του δωματίου τους, τα ψώνια. Έτσι, ωριμάζουν γρηγορότερα, αφού μαθαίνουν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να γίνονται πιο υπεύθυνα.

Αρνητικά

- Πολλές φορές οι σύζυγοι είναι απρόθυμοι να κατανοήσουν και να βοηθήσουν την εργαζόμενη γυναίκα τους, με αποτέλεσμα να υπάρχουν συχνά συγκρούσεις και προστριβές ανάμεσα στο ζευγάρι.
- Όταν και οι δύο γονείς δουλεύουν και γυρίζουν στο σπίτι κουρασμένοι, δεν περνούν πολύ χρόνο με τα παιδιά τους. Ως εκ τούτου, τα παιδιά νιώθουν μοναξιά και εκδηλώνουν προβληματική συμπεριφορά.
- Συχνά η εργαζόμενη μητέρα μεταφέρει την πίεση και το άγχος της δουλειάς στο σπίτι. Απουσία ηρεμίας και ασφάλειας.

Επίλογος: Η παρουσία της γυναίκας στο χώρο εργασίας είναι απαραίτητη και γι' αυτό η οικογένειά της πρέπει να τη στηρίζει.

Το σχεδιάγραμμα αναπτύσσει δύο θέματα – καθημερινότητα της εργαζόμενης μητέρας και συνέπειες της γυναικείας εργασίας. Στο σχολικό βιβλίο ζητείται μόνο το πρώτο.

2ο ΘΕΜΑ: «Η οικογένεια είναι το αρχικό κύτταρο της κοινωνίας. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η σημασία της και γιατί στην εποχή μας ο θεσμός της οικογένειας περνάει κρίση;».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Η οικογένεια αποτελεί το θεμέλιο λίθο και τη μικρογραφία της κοινωνίας. Δυστυχώς, στην εποχή μας περνά κρίση.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος - Ο ρόλος της οικογένειας

- Καλύπτει τις βιολογικές ανάγκες των μελών της - τροφή, στέγη, ενδυμασία.
- Βοηθά στην πνευματική τους ανάπτυξη και ωρίμανση. Στην οικογένεια το παιδί μαθαίνει να μιλά και αποκτά τις πρώτες του γνώσεις για τον κόσμο.
- Κοινωνικοποιεί τα μέλη της, καθώς μαθαίνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, αλλά και να συνυπάρχουν αρμονικά με τους γύρω τους.
- Προσφέρει αίσθημα γαλήνης και ασφάλειας. Αποτελεί το καταφύγιο όλων ειδικά στις δύσκολες στιγμές.
- Διαμορφώνει το χαρακτήρα των παιδιών και τους μεταδίδει ηθικές αρχές και αξίες, όπως η δικαιοσύνη και η αλληλεγγύη.
- Στηρίζει οικονομικά τα μέλη της κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, καθώς και στη μετέπειτα ζωή τους.

2η παράγραφος - Η κρίση της οικογένειας

- Συχνά και οι δύο γονείς εργάζονται και απουσιάζουν για αρκετές ώρες από το σπίτι. Συνεπώς, δεν μένει χρόνος, για να ασχοληθούν με τα παιδιά τους.
- Κυριαρχεί ο εγωισμός και η ανωριμότητα, ενώ απουσιάζει ο διάλογος από τη οικογένεια. Μοιραία δημιουργούνται εντάσεις και συγκρούσεις και ο καθένας κλείνεται στον εαυτό του.
- Η ανωριμότητα και η απουσία διάθεσης για ανάληψη ευθυνών από την πλευρά των γονιών επιδεινώνουν τις σχέσεις των μελών της.
- Η απουσία ελεύθερου χρόνου, η επιθυμία για καριέρα και το κυνήγι του χρήματος απομακρύνουν το άτομο από τη δημιουργία οικογένειας.

Επίλογος: Η οικογένεια αποτελεί το κύτταρο του ατόμου και της κοινωνίας. Υποχρέωση όλων μας είναι να την στηρίξουμε ως θεσμό και να την προστατέψουμε.

Β. ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ – ΧΡΟΝΟΙ

ΟΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΣΙΕΣ ΤΟΥΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Φανερώνει	Παραδείγματα
1. Το πραγματικό, το βέβαιο	Αύριο θα γράψουμε διαγώνισμα.
2. Το δυνατό	Αν δεν πηγαίναμε εκδρομή, θα γράφαμε το διαγώνισμα.
3. Το πιθανό	Δε βγήκαν ακόμα· θα γράφουν διαγώνισμα.
4. Ευχή (να, ας, μακάρι να, είθε να + οριστική παρελθοντικού χρόνου)	Μακάρι να γράφαμε αύριο το διαγώνισμα. Ας ήταν εύκολα τα θέματα.
5. Παράκληση	Δεν ξαναδιαβάζετε τις εγκλίσεις;

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

Φανερώνει	Παραδείγματα
1. Το ενδεχόμενο	Ίσως και να γράψω καλά αύριο.
2. Το επιθυμητό	Ας γράψω καλά αύριο στο διαγώνισμα και το βράδυ θα κεράσω τις φίλες μου.
3. Προτροπή	Ας διαβάσετε επιτέλους λίγο παραπάνω!
4. Παραχώρηση	Εντάξει, ας παραλείψουμε την τελευταία ενότητα.
5. Ευχή	Μακάρι να πάει όλη η τάξη καλά!
6. Απορία	Τι να διαβάσουμε ;
7. Το πιθανό	Διαβάσουμε δεν διαβάσουμε , το διαγώνισμα θα το γράψουμε.
8. Το δυνατό	Τότε να δεις τι βαθμό θα πάρω!
9. Προσταγή ή απαγόρευση	Μην ξαναέρθετε αδιάβαστοι!

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Φανερώνει	Παραδείγματα
1. Προσταγή	Αλλάξτε αμέσως θέσεις!
2. Απαγόρευση	Μην ενοχλείτε την ώρα του μαθήματος!
3. Παράκληση	Μαρία, βοήθησέ με στο καθάρισμα.
4. Ευχή	Πήγαινε , παιδί μου, στο καλό.
5. Προτροπή	Ανοίξτε τα βιβλία σας στη σελίδα 3.

ΟΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥΣ

ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ		
	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	διαβάζεις	να, ας διαβάζεις	διάβαζε
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	διάβαζες	-	-
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤ.	θα διαβάζεις	-	-
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ	θα διαβάσεις	-	-
ΑΟΡΙΣΤΟΣ	διάβασες	να, ας διαβάσεις	διάβασε
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	έχεις διαβάσει	να, ας έχεις διαβάσει	-
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	είχες διαβάσει	-	-
ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	θα έχεις διαβάσει	-	-

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. Είναι συλλαβική ή φωνηεντική και τη συναντούμε στους παρελθοντικούς χρόνους των σύνθετων ρημάτων ανάμεσα στο προθετικό επίθημα (κυρίως από αρχαίες προθέσεις) και στο θέμα του ρήματος:

Ο μηχανικός επέβλεψε προσωπικά την κατεδάφιση του σπιτιού.

Για πόσο χρονικό διάστημα επιβλέψατε την τήρηση του προγράμματος ;

Η αύξηση αυτή παραμένει, εφόσον τονίζεται.

Τα πιθανά προθετικά επιθέματα είναι: αμφι-, ανα-, αντι-, από-, δια-, εισ-, εκ- (εξ-), εν- (εμ-, εγ-, ελ-), επι-, κατα-, μετα-, παρα-, περι-, προ-, προσ-, συν-, (συμ-, συγ-, συλ-, συρ-, συ-), υπερ-, υπο-.

2. Εσωτερική συλλαβική αύξηση παίρνουν τα προθήματα που λήγουν σε φωνήεν και χάνουν το τελικό φωνήεν πριν από την αύξηση: απορρίπτω – απέρριψα, επιβάλλω, επέβαλα.

Εξαιρούνται τα περι- και προ- που διατηρούν το φωνήεν: περιπλέκω – περιέπλεξα.

3. Όμως, πολλά κοινά ρήματα (όχι λόγια) δεν παίρνουν αύξηση, ακόμη κι όταν τονίζεται: καταλαβαίνω – κατάλαβα.

4. Άλλα προθήματα που συνδυάζονται με ρήμα είναι: κακο-, καλο-, ξανα-, παρα-, πολυ-. Με τα ξανα- και παρα- η αύξηση είναι προαιρετική: ξαναέγραψα ή ξανάγραψα, παραέφαγα ή παράφαγα, ενώ με τα υπόλοιπα δεν υπάρχει: κακόμαθα.

Η εσωτερική φωνηεντική αύξηση είναι υποχρεωτική στον Παρατατικό και Αόριστο του υπάρχω: υπήρχα, υπήρξα.

Προσέξτε τον επόμενο πίνακα:

ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
αμφιβάλλω	αμφέβαλλα	αμφέβαλα	είχα αμφιβάλλει
εκπέμπω (εκ + πέμπω)	εξέπεμπα	εξέπεμψα	είχα εκπέμψει
εμπνέω (εν + πνέω)	ενέπνεα (αλλά εμπνέατε)	ενέπνευσα (αλλά εμπνεύσαμε)	είχα εμπνεύσει
εγκρίνω (εν + κρίνω)	ενέκρινα (αλλά εγκρίναμε)	ενέκρινα	είχα εγκρίνει
συλλέγω (συν+ λέγω)	συνέλεγα	συνέλεξα (αλλά συλλέξαμε)	είχα συλλέξει
συρρέω (συν + ρέω)	συνέρρεα	συνέρρευσα (αλλά συρρεύσαμε)	είχα συρρεύσει
συλλαμβάνω (συν + λαμβάνω)	συλλάμβανα	συνέλαβα (αλλά συλλάβαμε)	είχα συλλάβει
αποβάλλω	απέβαλλα	απέβαλα	είχα αποβάλλει
περιπλέκω	περιέπλεκα	περιέπλεξα	είχα περιπλέξει

5. Προσοχή: η αύξηση διατηρείται μόνο στην οριστική. Στις άλλες εγκλίσεις χάνεται.

Π.χ. Προστακτική: Υπόγραψε εδώ, σε παρακαλώ. **Διάγραψε** όσα είπαμε πριν. **Απόσυρε** αμέσως αυτή την ανάρτηση.

Αλλά: Οριστική: Ο υπουργός **υπέγραψε** χθες το διάταγμα για τις συγχωνεύσεις σχολείων και **διέγραψε** τις προηγούμενες δηλώσεις του με τις οποίες το αρνούσαν κατηγορηματικά. Η κυβέρνηση **απέσυρε** το νομοσχέδιο μετά τις αντιδράσεις.

Βλ. και: Ν. Γλώσσα Β' Γυμνασίου β. εκπ/κού, Ν. Γραμματική Α,Β,Γ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ

ΑΣΚΗΣΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο προσέχοντας το υποκείμενο του ρήματος:

- Ο προϊστάμενος ----- (συντάσσω, Αόριστος) το έγγραφο διαμαρτυρίας και το ----- (παραδίδω, Αόριστος) στο αρμόδιο γραφείο.
- Η Άλκη Ζέη ----- (εκδίδω, Αόριστος) πρόσφατα το τελευταίο αυτοβιογραφικό βιβλίο της. Μέχρι τώρα ----- (εκδίδω, Παρακείμενος) πάνω από 10 μυθιστορήματα για μικρούς και μεγάλους.
- Μέχρι σήμερα ----- (απορρίπτω, Παρατατικός, β' ενικό) τις προτάσεις μου για συνεργασία. Τι ----- (αλλάζω, Αόριστος, γ' ενικό) ξαφνικά και ----- (αποδέχομαι, Αόριστος, β' ενικό) τις απόψεις μου;
- Ο διευθυντής του σχολείου ----- (επιπλήττω, Αόριστος) χθες το τμήμα μας εξαιτίας κάποιων θερμοκέφαλων κατά τη διάρκεια της γιορτής. Μέχρι τώρα δεν μάς ---- ----- (επιπλήττω, Υπερσυντέλικος) κανείς και για κανένα λόγο.
- Οι γιατροί ----- (λέω, Αόριστος) ότι ο Πέτρος ----- (διαφεύγω, Αόριστος) τον κίνδυνο και σύντομα ----- (επανακάμπτω, Μέλλοντας) κοντά μας.
- (διαλύω, Αόριστος, προστακτική, β' ενικό) επιτέλους αυτή την ανόητη παρέα που χαλάει τον κόσμο με τη φασαρία της!

7. ----- (αποβάλλω, Αόριστος, προστακτική, β' ενικό) λοιπόν πια αυτή την κακή συνήθεια να παίζεις παιχνίδια με τις ώρες στον υπολογιστή!
8. Ο αδελφός μου ----- (συγγράφω, Αόριστος) πρόσφατα τη διατριβή του.

Η ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

ΘΥΜΑΜΑΙ:

- Όλοι οι χρόνοι σε υποτακτική και προστακτική στις κύριες προτάσεις αναφέρονται στο μέλλον.
- Στις δευτερεύουσες προτάσεις όμως η υποτακτική και η προστακτική αναφέρονται σε ό,τι αναφέρεται και το ρήμα της κύριας πρότασης:
 - Μελετώ** συστηματικά, **για να αποκτήσω** τις απαραίτητες γνώσεις (μελετώ: παρόν, για να αποκτήσω: παρόν).
 - Μελετούσα** συστηματικά, **για να αποκτήσω** τις απαραίτητες γνώσεις (μελετούσα: παρελθόν, για να αποκτήσω: παρελθόν).
 - Θα μελετώ** συστηματικά, **για να αποκτήσω** τις απαραίτητες γνώσεις (θα μελετώ: μέλλον, για να αποκτήσω: μέλλον).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

- Βρείτε την έγκλιση των ρημάτων που τονίζονται και γράψτε τι δηλώνει:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ	ΕΓΚΛΙΣΗ – ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΙ
1. Η συγχώνευση των νοικοκυριών μόλις έχει αρχίσει.	
2. Ας τελειώσουν επιτέλους τα μνημόνια.	
3. Πώς να αποπληρώσουν τα δάνειά τους;	
4. Θα ήταν μεσάνυχτα, όταν ακούστηκε η έκρηξη.	
5. Μην αγγίζεις τίποτα !	

- Να τροποποιήσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, ώστε να δηλώνουν το ζητούμενο της παρένθεσης:

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ
1. Αναζήτησαν μια καλύτερη ζωή (προτροπή)	
2. Βγήκατε και δεν μιλήσατε (προσταγή)	
3. Έγινε καλά (ευχή)	
4. Υποχώρησα στην επιθυμία της (παραχώρηση)	
5. Κλείσε το παράθυρο ! (παρακλήση)	
6. Θα πας αδιάβαστος στο διαγώνισμα (απορία)	
7. Σε ξαναβρήκα μπροστά μου (απαγόρευση)	

- Να γράψετε τη χρονική βαθμίδα, την έγκλιση και το ποιον της ενέργειας των ρημάτων που υπογραμμίζονται:

ΡΗΜΑ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ - ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
1. Διάβασε τα μαθήματά σου.		
2. Μην πετάτε τα σκουπίδια στο δρόμο.		
3. Θα επιχειρήσει να με διαβάσει.		
4. Θα μου απαντούσε, αν του είχα γράψει.		
5. Φωνάζει για να τον φοβηθούμε.		
6. Όταν έρθεις, εγώ θα έχω φύγει.		
7. Μας παρακάλεσε να της δείχνουμε εμπιστοσύνη.		
8. Φοβάμαι μήπως δεν ξαναγυρίσεις.		
9. Είχε συνέλθει, όταν φτάσαμε.		

4. Να ξαναγράψετε το επόμενο κείμενο βάζοντας τα ρήματα της οριστικής στον Παρατατικό (στο τετράδιο της Ν. Γλώσσας):

... Δεν πρόκειται για «τεμπέλικη γενιά» -επισημαίνουν οι ειδικοί- αλλά για άτομα που αναζητούν άλλες ισορροπίες, επιδιώκοντας ρυθμούς οι οποίοι να προκαλούν λιγότερα ψυχοσωματικά προβλήματα, με τίμημα λιγότερα υλικά αγαθά. Θα το επιτύχουν ή όχι δεν έχει απόλυτη σημασία αλλά σχετική. Πρόοδος είναι και η διαδρομή προς τον στόχο. Η διαδικασία που προϋποθέτει αλλαγή νοοτροπίας, τρόπου σκέψης και αντίληψης. Ο χρόνος επώασης έχει ήδη ξεκινήσει, εμφανίζονται τα πρώτα αποτελέσματα. Ίσως όχι στον ίδιο βαθμό στην Ελλάδα και σε χώρες που δεν βρίσκονται σε κρίση.

Μ. Κατσουνάκη, Ίσως είναι η γενιά Z- Καθημερινή

5. Να βρείτε την έγκλιση των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις:

- Ο Θεός να σε έχει καλά.

- Ο στρατιώτης έκλαιγε σαν μικρό παιδί.

- Φύγε γρήγορα πριν γυρίσουν.

- Ας προχωρήσουμε πιο γρήγορα.

- Πιστεύω πάντα στην αξία των ικανών.

- Διάβασε το μάθημά σου και πήγαινε για ύπνο.

- Να κάνεις το καλό και να μην το λες.

6. Να γράψετε τι φανερώνει η προστακτική στις παρακάτω φράσεις με βάση τις σημασίες που δίνονται στο πλαίσιο: [προτροπή, αποτροπή, παράκληση, ευχή, απαγόρευση]

- α) Εσύ κοίταξε τη δουλειά σου μην τους ακούς.
- β) Μη γράφετε στους τοίχους.

- γ) Για τηλεφώνησε του, να δούμε τι έπαθε.
 δ) Σώσε με, Θεέ μου, απ' αυτό το κακό.
 ε) Σύρε, παιδί μου, στο καλό και σύρε στην ευχή μου!
 στ) Κάνε το καλό και ρίξ' το στο γυαλό.

7. Να αντιστοιχίσετε με τον κατάλληλο χαρακτηρισμό την έγκλιση κάθε ρηματικού τύπου που υπογραμμίζεται:

1. Να μπορούσα εγώ να σε αντικαταστήσω!	α. αποτρεπτική προστακτική
2. Ρώτα ξαναρωτά, έμαθε όσα ήθελε.	β. πιθανολογική οριστική
3. Θα κουράστηκε, αφού δουλεύει όλη μέρα.	γ. ευχετική οριστική
4. Μην απελπίζεσαι, όλα θ' αλλάξουν.	δ. προστακτική έντονης ενέργειας
5. Ας κάνει ό,τι νομίζει.	ε. παραχωρητική υποτακτική

8. Να δηλώσετε τη χρονική βαθμίδα (παρόν, παρελθόν, μέλλον) και το ποιόν (συνοπτικό, μη συνοπτικό, συντελεσμένο) των παρακάτω ρημάτων:

ΡΗΜΑΤΑ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ	ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
έχει ξεπεραστεί		
θα γράψω		
δημιουργούσαν		
χτύπησε		
θα έχω φτάσει		
θα βλέπουμε		
είχες φροντίσει		
αντιλαμβάνεται		

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: Η αδερφή μου κι εγώ, τότε και τώρα

Νομίζω ότι μία από τις μεγαλύτερες ευλογίες στη ζωή μου είναι η τύχη που μου **χάρισε** την αδερφή μου. Αδερφή σημαίνει για μένα γέλιο και κλάμα. Ξύλο και ψέματα στους γονείς για το ποια **ξεκίνησε** το «μάλε - βράσε»*. Σημαίνει να **παρακολουθείς** Love Boat κάθε Τετάρτη βράδυ τρώγοντας βραστές γαρίδες με λαδολέμονο. Καλοκαιρινές παραστάσεις σε υπαίθρια θέατρα. Ταξίδια ανά την Ευρώπη με τη «Μαρμάγκω», το υπεραιωνόβιο αυτοκίνητο της οικογένειας με το οποίο είχαμε το θράσος να διανύουμε τη μισή Ευρώπη. Στη διαδρομή παίζαμε, τσακωνόμασταν, στην Ιταλία προσπαθούσαμε να φάμε πίτσα που ήταν πολύ λεπτή για τα γούστα μας, στις Ελβετικές Άλπεις κλαίγαμε συντονισμένα, για να μας αγοράσουν οι γονείς μας ένα τεράστιο λούτρινο σκύλο Αγίου Βερνάρδου, μέχρι που δεν μπορούσαμε να αναπνεύσουμε. Παρηγοριόμασταν με σοκολάτα με γέμιση φράουλας και κάθε βράδυ, πριν προλάβουμε να φτάσουμε στο ξενοδοχείο, καταλήγαμε σχεδόν πάντα να κοιμόμαστε αποκαμωμένες στο πίσω κάθισμα.

Τι μας συνδέει τ' αδέρφια στ' αλήθεια; Μερικές από τις φίλες μου λατρεύουν τις αδελφές τους. Άλλα αδέρφια αγαπιούνται πολύ, αλλά δεν βλέπονται. Άλλα ισχυρίζονται ότι δεν έχουν κοινά γούστα. Μα τι λέτε; Ακούω Placebo, χορεύω metal, αρνούμαι να φορέσω παγιέτες, ενώ η αδερφή μου λατρεύει ό,τι γυαλίζει και δεν είναι χρυσός κι ακούει τραγούδια από την εποχή της Doris Day. Οι φίλοι της είναι σαν να έχουν βγει από περιοδικό. Οι δικοί μου είναι τόσο ετερόκλητοι, που δεν μπορώ να βρω ούτε ένα κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ τους.

Ποια είναι άραγε η κόλλα που συνδέει τ' αδέρφια μεταξύ τους; Συχνά, έχω αναρωτηθεί τι είναι αυτό που με κάνει να νιώθω την αδελφή μου περισσότερο σιαμαία, σχεδόν σωματικά συνδεδεμένη μαζί μου και λιγότερο απλή αδελφή. Μικρές παίζαμε ξύλο και κάναμε τα καλά παιδιά, εναλλάξ. Στην εφηβεία, η μία από εμάς **έκανε** την επανάστασή της και η άλλη το καλό παιδί. Η μία μελετούσε ακατάπαυστα, ενώ η άλλη βαριόταν θανάσιμα τα μαθήματα. Το ίδιο **συνέβαινε** με την αίσθηση του μέτρου. Ας πούμε ότι η μία προικίστηκε με την άριστη χρήση του και δεν απέμεινε ίχνος για την άλλη. Ούτε στάλα.

Μάλλον **δεν υπάρχουν** λέξεις, για να μεταφέρεις την αίσθηση ότι είναι κάποιος εκεί και σε περιμένει χωρίς ακριβώς να σε έχει ανάγκη. Από οπουδήποτε. Δεν έχει σημασία. Που σε βοηθάει πάντα να γυρίσεις σε μια κάπως πιο διευρυμένη πραγματικότητα από τη δική σου. Σαν άγκυρα. Σαν καθρέφτης.

Μια τέτοια σχέση, μια σχέση που ζυμώνεται με τα δάκρυα της μιας, τη μετάνοια της άλλης κι ό, τι άλλο επιφυλάσσει η ζωή είναι σαν το κέρας της Αμάλθειας*. Έχει τέτοιο πλούτο, που δεν μπορείς να τον ονειρευτείς. Ως η μποέμ* της οικογένειας, προσπαθώ με τη σειρά μου να μεταφέρω την αδελφή μου και τις ανιψιές μου στον δικό μου κόσμο. Τις ταξιδεύω νοερά με αυτοσχέδια παραμύθια και φέρνοντάς τους ό,τι θ' αγοράζα για τα δικά μου παιδιά, αν είχα. Μπαίνω σε μαγαζιά για να τους ψωνίσω, εκεί που θα έμπαινα σε μουσεία, προκειμένου να τους μεταφέρω κάτι από τον τόπο όπου βρίσκομαι. Αλλάζω το πρόγραμμα των καλοκαιρινών μου διακοπών, για να μείνω μαζί τους. Μαθαίνω στις ανιψιές μου χορευτικές φιγούρες που κάνουν την αδελφή μου και τη μητέρα μου να τους σηκώνεται η τρίχα.

Καμιά φορά, δεν μπορώ να ξεχωρίσω την πραγματικότητα της αδερφής μου από τη δική μου. Έχω την τύχη να ζω στο μαγικό κόσμο που δημιουργεί και συχνά μου δίνει την καλύτερη θέση στο ροζ σύννεφο όπου ανεβαίνουμε. Όποιος είναι τυχερός, ρίχνουμε τη σκάλα, **ανεβαίνει** και απολαμβάνει τη θέα από ψηλά. Για όσο το **επιτρέψει** ο καιρός. Μέχρι την επόμενη πτήση με το αερόστατο «Ροζ Σύννεφο» των αδελφών Τσαντάκη.

Ντέμη Τσαντάκη, Καθημερινή (απόσπασμα - διασκευή)

*μποέμ: άνθρωπος που ζει εύθυμη και ανέμελη ζωή αδιαφορώντας για τις κοινωνικές συμβατικότητες

*το μάλε – βράσε: αναταραχή, φασαρία

*σαν το κέρας της Αμάλθειας (μεταφορικά): εννοεί σε πλούτο συναισθημάτων και προσφοράς

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της 1ης και 3ης παραγράφου του κειμένου και να αναφέρετε με ποιον τρόπο (ή ποιους τρόπους) έχουν αναπτυχθεί.
2. Να γράψετε τα υποκείμενα των τονισμένων ρημάτων και να προσδιορίσετε το είδος τους.
3. Να αποδώσετε με έναν πλαγιότιτλο το περιεχόμενο κάθε παραγράφου.
4. Γράψτε μία συνώνυμη για κάθε υπογραμμισμένη λέξη που μπορεί να την αντικαταστήσει στο κείμενο.

5. Καταλήγαμε, ισχυρίζονται: να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλους τους χρόνους της Οριστικής.

6. α. Ποια στοιχεία συνδέουν τις αδελφές του κειμένου μας τόσο δυνατά, ώστε να είναι πολύτιμη και ξεχωριστή η σχέση τους; (να απαντήσετε σε μια παράγραφο προσεκτικά δομημένη - χρησιμοποιήστε δικές σας εκφράσεις, αποφεύγοντας όσο μπορείτε την αντιγραφή από το κείμενο).

β. Περιγράψτε τη δική σας ξεχωριστή σχέση με ένα μέλος της οικογένειάς σας → 2 παράγραφοι. Από την άσκηση 6 να επιλέξετε ανάμεσα στο α και β.

Κείμενο 2ο: Συγχωνεύσεις οικογενειών

1. Οι συγχωνεύσεις των σχολείων είναι ένα σοβαρό θέμα που συντελείται στη δημόσια σφαίρα. Αθόρυβα όμως και ιδιωτικά έχει αρχίσει η συγχώνευση των νοικοκυριών, η συγκατοίκηση συγγενικών οικογενειών, που μέχρι χθες ήταν διασκορπισμένες.

2. Ανύπαντροι νέοι, άνεργοι ή πληττόμενοι εργαζόμενοι, ζευγάρια με παιδί, διαζευγμένες νέες μητέρες επιστρέφουν στο πατρικό τους. Δεν είναι οι άσωτοι υιοί που για χάρη τους θα σφαχτεί ο μόσχος ο σιτευτός, αλλά οι χθεσινοί νοικοκύρηδες που έγιναν σώγαμπροι ή τα οικονομικά ανεξάρτητα (μέχρι χθες) τέκνα που έγιναν προστατευόμενα μέλη. Αντίο στο «μακριά και αγαπημένοι».

3. Την εποχή της εσωτερικής μετανάστευσης ήταν πολύ συνηθισμένο φαινόμενο η μακρόχρονη φιλοξενία συγγενών από την επαρχία, που έρχονταν στην Αθήνα για να βρουν δουλειά ή να σπουδάσουν. Το ράντζο, η στρωματσάδα, οι βαλίτσες που έπαιζαν το ρόλο συρταριού ή ντουλάπας ήταν στην ημερήσια διάταξη, ενώ η συγκατοίκηση δεν ήταν πάντα αρμονική. Αναπόφευκτες ήταν οι τριβές, οι γκρίνιες, αλλά και η αλληλεγγύη, τα γέλια και οι χαρές.

4. Η μεγάλη διαφορά του χθες από το σήμερα δεν βρίσκεται στο επίπεδο των ανέσεων, αλλά στις προσδοκίες. Τότε οι νεοφερμένοι ένοικοι αναζητούσαν μια καλύτερη ζωή, όμως σήμερα κουβαλούν το στίγμα της προσωπικής αποτυχίας. Άνοιξαν τα φτερά τους, πέταξαν για λίγο και τώρα γυρίζουν στην παλιά φωλιά ηττημένοι και στριμωγμένοι. Και το πάνω χέρι στη νέα διευρυμένη οικογένεια δεν το έχει ο πιο ηλικιωμένος και σεβάσμιος, αλλά ο ιδιοκτήτης της κατοικίας ή αυτός που φέρνει έναν μισθό ή μια σύνταξη στο σπίτι. Αυτός κρατάει το τηλεκοντρόλ, αυτός αποφασίζει.

5. Η συγχώνευση των οικογενειών μόλις έχει αρχίσει. Ίσως η ανεργία, οι εξώσεις, η απώλεια προσημειωμένων κατοικιών να την επιταχύνουν. Όμως, σε αντίθεση με το '50 και το '60, η συγκατοίκηση δεν είναι το εφελτήριο* για την πρόοδο, αλλά η ανώμαλη προσγείωση, το ορατό σημάδι της ήττας.

6. Η σημερινή αναγκαστική διεύρυνση της οικογένειας είναι μια οπισθοδρόμηση που δεν εξυψώνει, αλλά τραυματίζει τις ανθρώπινες σχέσεις, καθώς εδώ και δεκαετίες αποθεώνεται το δικαίωμα στην «ιδιωτικότητα». Έχω δικαίωμα να τρώω όποτε πεινάσω, να ακούω τη μουσική που μου αρέσει, να βλέπω τις εκπομπές και τις ταινίες που διαλέγω, να μιλώ στους φίλους μου με το δικό μου τηλέφωνο, να μην ξυπνώ με το κοινό εγερτήριο. Έχω δικαίωμα στον χώρο μου. Πώς θα συγχωνευθούν συνήθειες ριζωμένες, νοοτροπίες, ηλικίες και τρόποι ζωής διαφορετικοί;

7. Τις οικογενειακές συγχωνεύσεις δεν τις υπαγορεύει το «μαζί θα προχωρήσουμε, μαζί θα αγωνιστούμε και θα προκόψουμε», αλλά το «μαζί θα επιβιώσουμε». Ωστόσο, για να έχει η συγχωνευμένη ζωή νόημα και προοπτική, δεν αρκούν τα κοινά γονίδια. Χρειάζεται και μια κοινή ελπίδα, που όμως δεν έχει ακόμη βρεθεί.

Μαριάννα Τζιαντζή (σε διασκευή) - Καθημερινή, 27/3/2011

*εφαλτήριο: η βάση, το στήριγμα που χρησιμοποιεί κάποιος για να πετύχει ένα στόχο, για την άνοδό του.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιο φαινόμενο των ημερών μας περιγράφει η συγγραφέας με την ονομασία «συγχωνεύσεις οικογενειών», ποιους αφορά και σε ποιες αιτίες οφείλεται;
2. Στο κείμενο αντιμετωπίζεται θετικά ή αρνητικά το φαινόμενο αυτό; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Αναφέρετε ποια είναι η δομή της 4ης και 6ης παραγράφου του κειμένου και ποιος ή ποιοι οι τρόποι ανάπτυξης των παραγράφων αυτών.
4. Να αποδώσετε με ένα πλαγιότιτλο το περιεχόμενο κάθε παραγράφου, στη συνέχεια να υπογραμμίσετε τις λέξεις – κλειδιά και να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 120 περίπου λέξεις.
5. Πώς αντιμετωπίζετε την προοπτική να ζήσετε κι εσείς σε μια «συγχωνευμένη» οικογένεια; (1 παράγραφος με πλήρη δομή – έως 180 λέξεις).

Κείμενο 3ο: Υπερπροστατευτικοί γονείς

Το πορτρέτο του υπερπροστατευτικού γονιού είναι λίγο πολύ γνωστό σε όλους: πρόκειται για το γονιό που τρέχει πίσω από το παιδί του και του βάζει χίλιες δυο απαγορεύσεις και κανόνες για να το προστατέψει, να το προφυλάξει, να σιγουρευτεί ότι δε θα πάθει κάτι κακό.

Όταν ο γονιός δεν αφήνει το παιδί του να παίξει στην παιδική χαρά από φόβο μήπως πέσει και χτυπήσει, του στερεί πολύ περισσότερα πράγματα απ' ό,τι θα του στερούσε ένα χτύπημα, μια μελανιά ή, στη χειρότερη περίπτωση, ένα σπασμένο χέρι ή πόδι: ο γονιός στερεί από το παιδί του την ευκαιρία να αναπτύξει φυσικές δεξιότητες (τρέξιμο, σκαρφάλωμα, πώς να κάνει κούνια) αλλά και πώς ν' αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες και να συναναστρέφεται με τους συνομήλικους, μια που στις μικρές ηλικίες συνδέονται και συχνά αναπτύσσονται παράλληλα. Έτσι, το παιδάκι που κάθεται παράμερα στην παιδική χαρά και κρυφοκοιτάζει τα άλλα παιδιά να παίζουν χωρίς αυτό να συμμετέχει, μοιραία είναι αποκλεισμένο από αυτόν τον κοινωνικό κύκλο, αφού του λείπει η ικανότητα και το ενδιαφέρον που συνδέει τα υπόλοιπα παιδιά. Αργότερα στη ζωή του, λόγω έλλειψης ικανοτήτων, αυτό το παιδί είναι πολύ πιθανό ν' αποφεύγει τις αθλητικές δραστηριότητες.

Ένα άλλο παράδειγμα: μια μαμά μπαينوβγαίνει σε ένα γυμναστήριο, παρακολουθεί την κόρη της σε κάποιο άθλημα και βλέπει ότι έχει δυσκολία ή φοβάται ότι είναι επικίνδυνο κι επεμβαίνει στα καθήκοντα του γυμναστή για να του υποδείξει τη δουλειά του. Η μαμά αυτή, όχι μόνο δε σέβεται τον επαγγελματία και την κατάρτισή του, αλλά κάνει κακό και στην κόρη της: της μαθαίνει ότι στα δύσκολα θα μπορεί πάντα να ξεγλιστρήσει και να ξεφύγει, αφού θα περιμένει να έρθει ο γονιός της να τη «σώσει» από τη δύσκολη κατάσταση.

Πέρα όμως από την υπερπροστασία στον τομέα της φυσικής και σωματικής κατάστασης, οι γονείς μπορεί να είναι ιδιαίτερα προστατευτικοί και σχετικά με τον συναισθηματικό κόσμο του παιδιού. Ο γονιός που αλλάζει γυμναστήριο, σχολή χορού ή φροντιστήριο στο παιδί του επειδή δεν άριστευσε ή δεν πήρε βραβείο, το κάνει για να μην πληγώσει τα αισθήματα του παιδιού του. Κι ενώ εκείνη την ώρα υπάρχει η πιθανότητα όντως να μην πληγώσει τα αισθήματά του (ούτε αυτό όμως είναι σίγουρο, γιατί τα παιδιά γνωρίζουν πολύ καλά τι συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις και νιώθουν άσχημα), στη συνέχεια είναι σίγουρο ότι θα υπάρξουν ευκαιρίες για να πληγωθεί το παιδί και ο γονιός δεν θα μπορεί να κάνει τίποτα.

Και βέβαια οι γονείς θα πρέπει να προστατεύουν και να φροντίζουν τα παιδιά τους. Όμως, αυτό θα πρέπει να γίνεται με μέτρο και με συναίσθηση του τι άλλο στερούν από το παιδί όταν δεν του επιτρέπουν διάφορα πράγματα ή όταν παρεμβαίνουν άκριτα. Όλα τα παιδιά χρειάζονται ευκαιρίες να εξερευνήσουν τον φυσικό και τον συναισθηματικό κόσμο γύρω τους, χωρίς τη συνεχή παρέμβαση των γονιών τους, προκειμένου να αποκτήσουν σιγουριά, αυτοπεποίθηση, υπευθυνότητα χαρακτηριστικά που θα τους ακολουθούν μια ζωή.

Δρ Λίζα Βάρβογλη, Ph.D. Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια, (Από την εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2005)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Σε ποιους τομείς οι γονείς είναι υπερπροστατευτικοί απέναντι στα παιδιά τους;

2. Να δώσετε πлагιότιτλους στις παραγράφους του κειμένου.

3. Στο παρακάτω απόσπασμα να βρείτε τα ρήματα που βρίσκονται στην οριστική και στη συνέχεια να ονομάσετε τη χρονική τους βαθμίδα (παρόν, παρελθόν, μέλλον).

«Ένα άλλο παράδειγμα: μια μαμά μπαينوβγαίνει σε ένα γυμναστήριο, παρακολουθεί την κόρη της σε κάποιο άθλημα και βλέπει ότι έχει δυσκολία ή φοβάται ότι είναι επικίνδυνο κι επεμβαίνει στα καθήκοντα του γυμναστή για να του υποδείξει τη δουλειά του. Η μαμά αυτή, όχι μόνο δε σέβεται τον επαγγελματία και την κατάρτισή του, αλλά κάνει κακό και στην κόρη της: της μαθαίνει ότι στα δύσκολα θα μπορεί πάντα να ξεγλιστρήσει και να ξεφύγει, αφού θα περιμένει να έρθει ο γονιός της να τη «σώσει» από τη δύσκολη κατάσταση.»

4. Στις σύνθετες λέξεις μπαينوβγαίνει, κρυφοκοιτάζει: να βρείτε το α' και β' συνθετικό τους και πώς συνδυάζονται αυτά για να δώσουν τη σημασία των σύνθετων λέξεων;

5. Το κείμενο που διαβάσατε αναφέρεται στην υπερπροστατευτικότητα των γονέων. Εκτός από το πρόβλημα αυτό, ποια άλλα προβλήματα ενδέχεται να αντιμετωπίζει ένα παιδί μέσα στην οικογένειά του; Το κείμενό σας υποθέστε πως πρόκειται να δημοσιευτεί στη σχολική σας εφημερίδα.

Γ. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ

 Θυμίζουμε ότι:

1) **Σύνθεση** έχουμε όταν μια λέξη σχηματίζεται από την ένωση των θεμάτων δύο ή περισσότερων λέξεων (π.χ. αγγουροντομάτα). Η πρώτη λέξη ονομάζεται **πρώτο συνθετικό** (αγγούρι) και η δεύτερη **δεύτερο συνθετικό** (ντομάτα).

2) Το πρώτο συνθετικό μπορεί να είναι:

κάποιο **επίρρημα** (καλώς + σκέφτομαι: καλοσκέφτομαι),

επίθετο (γλυκός + ανάλατος: γλυκανάλατος),

αριθμητικό (πρώτος + πορεία: πρωτοπόρος),

ρήμα (ανοίγω + κλείνω: ανοιγοκλείνω) ή

ουσιαστικό (μαχαίρι + πιρούνια: μαχαιροπίρουνα).

Τα σύνθετα χωρίζονται σε 4 είδη ανάλογα με τη **σχέση του πρώτου με το δεύτερο συνθετικό**.

1.Παρατακτικά. Πρακτικός κανόνας: τα αναγνωρίζουμε, εάν μπορούμε να συνδέσουμε τα δύο συνθετικά με το **και**.

Παραδείγματα:

ανεβοκατεβαίνω	ανεβαίνω και κατεβαίνω
στενόμακρος	στενός και μακρύς
γυναικόπαιδα	γυναίκες και παιδιά

2.Κτητικά. Πρακτικός κανόνας: αναλύονται με τη φράση «εκείνος που έχει». Παραδείγματα:

καλόκαρδος	εκείνος που έχει καλή καρδιά
γαλανομάτης	εκείνος που έχει γαλάζια μάτια
μεγαλόσωμος	εκείνος που έχει μεγάλο σώμα

3.Προσδιοριστικά. Το πρώτο συνθετικό προσδιορίζει το δεύτερο. Παραδείγματα:

αγριοπερίστερο	άγριο περιστέρι
συχνορωτώ	ρωτώ συχνά
αετοφωλιά	φωλιά αετού

Αρκετές φορές (αλλά όχι πάντα) μπορούν να αποδοθούν με τη φράση «εκείνος που είναι». Παραδείγματα:

ελαφρόπετρα	πέτρα που είναι ελαφριά
πικραμύγδαλο	αμύγδαλο που είναι πικρό
χαμόκλαδο	κλαδί που είναι χαμηλά

4.Αντικειμενικά. Σ' αυτά το ένα συνθετικό είναι ρήμα και το άλλο λειτουργεί σαν αντικείμενο του ρήματος. Παραδείγματα:

καντηλανάφτης	εκείνος που ανάβει το καντήλι
μελισσοφάγος	εκείνος που τρώει μέλισσες
κτηνοτρόφος	εκείνος που τρέφει κτήνη

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις στην κατηγορία (παρατακτικά, προσδιοριστικά, κτητικά, αντικειμενικά) που ανήκουν: θηριοδασκτής, νοτιοανατολικά, κοκκινομάλλα, ανθοπώλης, αγουρόλαδο, ανεβοκατεβαίνω, ασχημομούρης, αγριόχορτο, σκληρόκαρδος, κτηνοτρόφος, αγριολούλουδο, τρεμοσβήνω, λαχανόκηπος, καλότυχος, χορτοφάγος, φτωχόσπιτο, γλυκόξινος, στριφογυρίζω, μεγαλόσωμος, αγγειοπλάστης, αετοφωλιά, χαμηλόφωνος.

Παρατακτικά	Προσδιοριστικά	Κτητικά	Αντικειμενικά

2. Να δημιουργήσετε σύνθετες λέξεις με τα παρακάτω ζεύγη λέξεων, προσέχοντας σε ποιες περιπτώσεις χρειάζεται το συνδετικό φωνήεν – ο – .

ανάβω + σβήνω:

σιγά + μιλώ:

ζάχαρη + πλάθω:

διάστημα + άνθρωπος:

μεγάλος + έμπορος:

νύχτα + πουλί:

ελαφρύς + πέτρα:

3. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΝΟΙΑΣ	ΣΥΝΘΕΤΗ ΛΕΞΗ	ΕΙΔΟΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ
1. Πλοίο που χρησιμοποιείται για το σπάσιμο (θραύση) των πάγων	παγοθραυστικό	αντικειμενικό
2. Λόφος από χώμα		
3. Δύσκολος άνθρωπος		
4. Ντόπιος, γεννήθηκε στην ίδια χώρα αυτός και οι πρόγονοί του		
5. Άνθρωπος με διαφορετική θρησκεία		
6. Σπίτι με 2 ορόφους		
7. Αυτός που αποφεύγει τη στράτευση		
8. Κόβει κι απ' τις 2 πλευρές		
9. Έχει ωραία (καλή) φωνή		
10. Μισεί τις γυναίκες		
11. Λάδι και λεμόνι		
12. Αυτός που λυγίζει (κάμπτεται) δύσκολα		
13. Μιλά πολλές γλώσσες		
14. Ασχολείται με την εξόρυξη μετάλλων		
15. Του αρέσει να παίζει χαρτιά		
16. Τραγουδώ σιγά		
17. Τόπος δύσκολα προσβάσιμος		
18. Έτοιμος να καταρρεύσει		
19. Αστείος και τραγικός μαζί		
20. Τεμπέλης, αποφεύγει τον κόπο (αρχαία ελληνική: πόνος = κόπος, φεύγω = αποφεύγω)		
21. Διαθέτει προσόντα		
22. Προκαλεί πόνο (αρχ.ελλην.: πόνος = οδύνη)		
23. Κυνηγά τις ψήφους (αρχ.ελληνική: θηρεύω = κυνηγώ)		
24. Νύχτα και μέρα (επίρρημα λόγιο)		

Δ. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ

ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Σε πρώτη φάση διαβάζουμε τουλάχιστον 2 φορές ολόκληρο το κείμενο και φροντίζουμε να το κατανοήσουμε πλήρως. Προσέχουμε ιδιαίτερα τη στάση - άποψη του συγγραφέα και το σκοπό για τον οποίο έχει γραφτεί το κείμενο.
- Στη συνέχεια μελετούμε χωριστά κάθε παράγραφο, εντοπίζουμε τη θεματική της περίοδο, καθώς και τις λεπτομέρειες με τις οποίες αναπτύσσεται και υπογραμμίζουμε τις σημαντικότερες, δηλ. τις λέξεις / φράσεις – κλειδιά. Έπειτα γράφουμε τον πλαγιότιτλο που αποδίδει το περιεχόμενο της παραγράφου.
- Στο επόμενο βήμα συνδέουμε τους πλαγιότιτλους μεταξύ τους, αλλά με τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματίζεται ένα ενιαίο κείμενο. Η σύνδεση γίνεται με τη χρήση των κατάλληλων συνδετικών λέξεων ή φράσεων.
- Αποφεύγουμε την επανάληψη στοιχείων που υπάρχουν σε διαφορετικές παραγράφους.
- Αν ο συγγραφέας παραθέτει ερευνητικά στοιχεία (π.χ. στατιστικές), εμείς καταγράφουμε μόνο το πόρισμα /συμπέρασμα της έρευνας.
- Προσέχουμε, ώστε να ακολουθούμε πιστά την οπτική γωνία και τη θέση του συγγραφέα και να αποδίδουμε το κείμενο χωρίς να το σχολιάζουμε. Επίσης, δεν αντιγράφουμε, αλλά αντικαθιστούμε τις έννοιες του κειμένου με συνώνυμες (όπου βέβαια αυτό είναι δυνατό), εκτός αν πρόκειται για ορολογία, οπότε χρησιμοποιούμε τις έννοιες αυτούσιες.
- Χρησιμοποιούμε στη διατύπωσή μας γ' πρόσωπο. Επίσης, προτιμούμε την παθητική σύνταξη από την ενεργητική που προσδίδει έμφαση στο κείμενο.
- Προσπαθούμε να παραμείνουμε στο όριο λέξεων που μας ζητείται. Αν διαπιστώσουμε ότι οι λέξεις μας είναι λιγότερες, ξαναβλέπουμε το κείμενο, μήπως παραλείψαμε σημαντικές λεπτομέρειες και τις προσθέτουμε. Αν οι λέξεις μας είναι περισσότερες, ελέγχουμε ξανά και αφαιρούμε ό,τι είναι δυνατό ν' αφαιρεθεί, χωρίς να επηρεαστεί η δομή και η συνοχή του κειμένου.
- Μια κανονική περίληψη είναι το 1/3 του αρχικού κειμένου.

Βλ. και: Νεοελληνική Γλώσσα β΄, βιβλίο εκπαιδευτικού Π. Ινστιτούτο – Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού
Κύπρου

Η εισαγωγή της περίληψης

Είναι προτιμότερο να ξεκινούμε με αναφορά στο συγγραφέα ή στο κείμενο, αφού καλούμαστε να παρουσιάσουμε όχι τις δικές μας απόψεις, αλλά αυτές του συγγραφέα. (Μπορούμε, ωστόσο, να ξεκινήσουμε και απευθείας από τις ιδέες – πληροφορίες του κειμένου ταυτιζόμενοι με το συγγραφέα του):

Ο/Η συγγραφέας /αρθρογράφος

- Αναφέρει /αναφέρεται
- Παρουσιάζει
- Τονίζει
- Προβάλλει + κεντρική ιδέα του κειμένου
- Προβληματίζεται
- Επισημαίνει
- Εντοπίζει
- Καταγγέλλει
- Εξαίρει

Στο κείμενο / στο άρθρο

- Παρουσιάζεται / ονται
- Αναλύεται / ονται κλπ.

Τεχνικές πύκνωσης ενός κειμένου

1. Παραλείπουμε ό,τι αποτελεί δευτερεύουσα / ασήμαντη λεπτομέρεια ή επανάληψη.

2. Αντικαθιστούμε ένα σύνολο από προτάσεις που περιγράφουν μια σειρά ενεργειών με μια φράση που αποδίδει το νόημά τους συνοπτικά:

Ο Μανώλης διάβασε πρώτα τα Μαθηματικά κι έλυσε τις ασκήσεις, έπειτα έγραψε την εργασία στη Λογοτεχνία, αποστήθισε τα Θρησκευτικά και τέλος στήθηκε μπροστά στην τηλεόραση για να δει τον αγώνα.

→ Ο Μανώλης κάθισε να δει στην τηλεόραση τον αγώνα, αφού διάβασε προηγουμένως όλα του τα μαθήματα.

3. Αντικαθιστούμε μια περίοδο από την πράξη που δηλώνει:

Όταν οι γονείς μου μπήκαν στο σπίτι, βρήκαν τα συρτάρια της ντουλάπας ανοιγμένα και ριγμένα στο πάτωμα, την κοσμηματοθήκη ανοιχτή και άδεια και το χρηματοκιβώτιο στη θέση του, αλλά χωρίς τα χρήματα που είχε μέσα.

→ Μπαίνοντας στο σπίτι οι γονείς μου, διαπίστωσαν ότι οι κλέφτες δεν είχαν αφήσει τίποτα.

4. Αντικαθιστούμε μια σειρά υπωνύμων (υπώνυμο = η λέξη που εμπεριέχεται μέσα σε μια ευρύτερη έννοια, την υπερώνυμη) με ένα υπερώνυμό τους:

Τραπεζία, καρέκλες, γραφεία και πολυθρόνες ήταν όλα πεσμένα κάτω.

→ Τα έπιπλα ήταν όλα κάτω.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Κείμενο: Η μητέρα συχνά εργάζεται

Με την πάροδο των ετών παρατηρούμε ότι όλο και περισσότερες γυναίκες σ' όλα τα κράτη του κόσμου, της Ευρώπης και στη χώρα μας συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας, διεκδικώντας επαγγελματική απασχόληση. Αυτό σημαίνει ότι, καθώς η μητέρα βρίσκεται πολλές ώρες στη δουλειά, η φροντίδα για το σπίτι και τα μέλη της οικογένειας απαιτεί αλλαγές: οι παραδοσιακοί ρόλοι αναθεωρούνται, οι ευθύνες μοιράζονται, όλοι χρειάζεται να αναλάβουν δουλειές, ώστε το σύστημα της οικογένειας να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά ως προς τις ανάγκες που υπάρχουν.

Οι γονείς αναγκάζονται να δουλεύουν ολοένα και περισσότερο σε εργασίες, που γίνονται σταδιακά όλο και πιο απαιτητικές. Οι συνθήκες των μεγαλουπόλεων δεν είναι ιδιαίτερα φιλικές για τους κατοίκους τους. Ο βιοπορισμός, πιθανόν, να εξαντλεί τους ανθρώπους και τις δυνάμεις τους. Η υπερένταση, οι συγκρούσεις και το άγχος αποτελούν καθημερινό μέρος της ζωής στη σημερινή εποχή. Έτσι, γυρίζουν στο σπίτι κουρασμένοι, χωρίς ψυχικά και σωματικά αποθέματα. Η ενασχόληση με τα παιδιά τους μετατρέπεται σε μια σειρά από ενέργειες ρουτίνας. Τα συναισθηματικά προβλήματα των εφήβων παίρνουν, συχνά, τη μορφή μπελά για τους γονείς, που προσπαθούν να τελειώσουν τη μέρα τους, χωρίς άλλες συγκρούσεις και βάσανα σαν εκείνα που αντιμετώπισαν στη δουλειά τους. Οι έφηβοι αισθάνονται ότι παραμελούνται και ότι τα προβλήματά τους μένουν χωρίς απάντηση, λύση ή και στήριξη από τους μεγάλους. Η άρνηση, η σιωπή, η αναβολή, η έλλειψη σεβασμού γεννούν προβλήματα που συσσωρεύονται και, όταν δεν αντιμετωπίζονται έγκαιρα και ουσιαστικά, οδηγούν τους εφήβους σε παραπτωματική συμπεριφορά.

Ωστόσο, η επαγγελματική δραστηριότητα της μητέρας δεν είναι απειλητική για την ισορροπία και τη συνοχή της οικογένειας. Η εργαζόμενη μητέρα ενισχύει οικονομικά την οικογένεια, αλλά και η ίδια μέσα από τη δουλειά της αισθάνεται δραστήρια και πιο ολοκληρωμένη, κάτι που έχει θετική επίπτωση και στην ισορροπημένη σχέση με τα παιδιά της.

Γονείς: όταν τα πράγματα... δεν πάνε καλά, ενημερωτικό φυλλάδιο του ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2000, Από το σχολικό βιβλίο

ΠΩΣ ΕΡΓΑΖΟΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ:

1. Σημειώνουμε τις λέξεις – φράσεις κλειδιά του κειμένου και αποδίδουμε το νόημα των παραγράφων με πλαγιότιτλους.

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ
Με την πάροδο των ετών παρατηρούμε ότι όλο και περισσότερες γυναίκες σ' όλα τα κράτη του κόσμου , τις Ευρώπης και στη χώρα τις συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας , διεκδικώντας επαγγελματική απασχόληση. Αυτό σημαίνει ότι, καθώς η μητέρα βρίσκεται τις ώρες στη δουλειά, η φροντίδα για το σπίτι και τα μέλη της οικογένειας απαιτεί αλλαγές: οι παραδοσιακοί ρόλοι αναθεωρούνται , οι ευθύνες μοιράζονται, όλοι χρειάζεται να αναλάβουν δουλειές , ώστε το σύστημα της οικογένειας να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά ως προς τις ανάγκες που υπάρχουν.	Η αύξηση της γυναικείας επαγγελματικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο και η αναθεώρηση των παραδοσιακών ρόλων μέσα στην οικογένεια με την ανάληψη ευθυνών απ' όλα τα μέλη
Οι γονείς αναγκάζονται να δουλεύουν ολοένα και περισσότερο σε εργασίες, που γίνονται σταδιακά όλο και πιο απαιτητικές. Οι συνθήκες των μεγαλουπόλεων δεν είναι ιδιαίτερα φιλικές για τους κατοίκους τους. Ο βιοπορισμός, πιθανόν, να εξαντλεί τους ανθρώπους και τις	Η πολύωρη και εξαντλητική εργασία των γονέων στις μεγαλουπόλεις ως αιτία για την έλλειψη επικοινωνίας γονέων – εφήβων και τη συνακόλουθη

δυνάμεις τους. Η υπερένταση, οι συγκρούσεις και το άγχος αποτελούν καθημερινό μέρος της ζωής στη σημερινή εποχή. Έτσι, γυρίζουν στο σπίτι κουρασμένοι, χωρίς ψυχικά και σωματικά αποθέματα. Η ενασχόληση με τα παιδιά τους μετατρέπεται σε μια σειρά από ενέργειες ρουτίνας. Τα συναισθηματικά προβλήματα των εφήβων παίρνουν, συχνά, τη μορφή μπελά για τους γονείς, που προσπαθούν να τελειώσουν τη μέρα τους, χωρίς άλλες συγκρούσεις και βάσανα σαν εκείνα που αντιμετώπισαν στη δουλειά τους. Οι έφηβοι αισθάνονται ότι παραμελούνται και ότι τα προβλήματά τους μένουν χωρίς απάντηση, λύση ή και στήριξη από τους μεγάλους. Η άρνηση, η σιωπή, η αναβολή, η έλλειψη σεβασμού γεννούν προβλήματα που συσσωρεύονται και, όταν δεν αντιμετωπίζονται έγκαιρα και ουσιαστικά, οδηγούν τους εφήβους σε παραπτωματική συμπεριφορά. Ωστόσο, η επαγγελματική δραστηριότητα της μητέρας δεν είναι απειλητική για την ισορροπία και τη συνοχή της οικογένειας. Η εργαζόμενη μητέρα ενισχύει οικονομικά την οικογένεια, αλλά και η ίδια μέσα από τη δουλειά της αισθάνεται δραστήρια και πιο ολοκληρωμένη, κάτι που έχει θετική επίπτωση και στην ισορροπημένη σχέση με τα παιδιά της.	παραπτωματική συμπεριφορά των εφήβων Τα θετικά αποτελέσματα της γυναικείας επαγγελματικής δραστηριότητας για ολόκληρη την οικογένεια
---	---

2. Αναδιατυπώνουμε το περιεχόμενο του κειμένου στηριζόμενοι στους πλαγιότιτλους, αλλά με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργείται ένα ενιαίο κείμενο.

Αποφεύγουμε όσο μπορούμε την αντιγραφή – αυτό σημαίνει ότι έχουμε κατανοήσει καλά το περιεχόμενο, ώστε να είμαστε σε θέση να το αποδώσουμε με το δικό μας λόγο.

Προσέξτε παρακάτω τις διαρθρωτικές λέξεις- φράσεις με τις οποίες γίνεται η μετάβαση από τη μία παράγραφο στην άλλη και το ρόλο των ρημάτων:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο αναφέρεται στην εργασία της μητέρας και τις επιπτώσεις της σε ολόκληρη την οικογένεια. **Συγκεκριμένα διαπιστώνεται** ότι η γυναικεία επαγγελματική δραστηριότητα των τελευταίων χρόνων έχει επιφέρει αναδιάταξη των ρόλων στην οικογένεια με αναθέσεις ευθυνών σε όλα τα μέλη. **Στη συνέχεια ο συγγραφέας προβληματίζεται** αναφορικά με την πολύωρη εργασία των γονέων και τις συνέπειές της στη σχέση τους με τα παιδιά. **Επισημαίνει** την ψυχική εξάντληση των γονέων και την αδυναμία επικοινωνίας τους με τους εφήβους, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει τους τελευταίους σε παραπτωματική συμπεριφορά. **Ολοκληρώνοντας ο συγγραφέας προβάλλει** τις θετικές για την οικογένεια συνέπειες της γυναικείας εργασίας, υποστηρίζοντας ότι συντελεί στην προσωπική ισορροπία της μητέρας, στοιχείο που έχει θετικό αντίκτυπο και στη σχέση με τα παιδιά της.

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ

Ενδεικτικές διαρθρωτικές / συνδετικές λέξεις-φράσεις: είναι οι λέξεις που συνδέουν μικρότερα ή μεγαλύτερα μέρη του λόγου και δηλώνουν:

Αίτιο – αποτέλεσμα: επειδή, γιατί, διότι, γι’ αυτό, για τους πιο πάνω λόγους, λόγω του ότι, ως εκ τούτου, κατά συνέπεια, όπως ήταν αναμενόμενο, ως αποτέλεσμα, ως επακόλουθο, επομένως, αφού-τότε κ.ά.

Αντίθεση – εναντίωση: αντίθετα όμως, εν αντιθέσει, ωστόσο, αλλά, από την άλλη, εξάλλου, αντί τούτου, παρόλο που, αν και, τουναντίον, όμως, ωστόσο, πάντως, παρόλο που, από την άλλη πλευρά κ.ά.

Επεξήγηση: δηλαδή, με άλλα λόγια, για να γίνω πιο σαφής, διευκρινιστικά, ιδιαίτερα, ειδικότερα κ.ά.

Χρονική σχέση / ακολουθία: αρχικά, καταρχήν, πρώτα-πρώτα, έπειτα, στη συνέχεια, το επόμενο, προηγουμένως, ταυτόχρονα, στο μεταξύ, τελικά, τότε, κ.ά.

Όρο – προϋπόθεση: αν, εκτός αν, σε περίπτωση που, με την προϋπόθεση ότι, λαμβάνοντας υπόψη πως, μέσα σ’ αυτό το πλαίσιο, αν εξαιρέσουμε, αν δεχτούμε κ.ά.

Βεβαιότητα: αναμφισβήτητα, αναντίρρητα, αναμφίβολα, οπωσδήποτε, πράγματι, είναι ολοφάνερο, είναι κοινή διαπίστωση, είναι γενικά παραδεκτό, γεγονός είναι ότι, είναι κοινός τόπος, δεν αμφισβητεί κανείς κ.ά.

Ομοιότητα / αναλογία: επίσης, στο ίδιο μοτίβο, παράλληλα, αναλογικά, παρόμοια, όπως ακριβώς-έτσι και, κατά τον ίδιο τρόπο, σύμφωνα με τα παραπάνω κ.ά.

Σύγκριση: συγκριτικά με, αντιπαραβάλλοντας, αντιδιαστέλλοντας, αν κρίνει κανείς σε σχέση με κ.τ.λ.

Συμπλήρωση: επιπλέον, εκτός απ’ αυτό, επιπρόσθετα, συμπληρωματικά, ακόμα ένα σημείο, όλο και περισσότερο, θα μπορούσε να προσθέσει κανείς, μ’ αυτόν τον τρόπο κ.ά.

Έμφαση: πρέπει να τονιστεί, είναι αξιοπρόσεκτο, είναι χαρακτηριστικό ότι, ας μην παραβλέψουμε, ιδιαίτερα σημαντικό είναι, αξιοσημείωτο είναι, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε ειδικά, προπάντων, ιδιαίτερα, θα ήθελα να επισημάνω, να επιστήσω την προσοχή, να τονίσω το εξής, αξίζει να τονιστεί κ.ά.

Παράδειγμα: για παράδειγμα, χαρακτηριστικό παράδειγμα, λόγου χάρη, ενδεικτικά κ.ά.

Συμπέρασμα: συμπερασματικά, συνοψίζοντας, ανακεφαλαιώνοντας, εν κατακλείδι, άρα λοιπόν, επομένως, συνεπώς, αβίαστα συμπεραίνει κανείς, είναι ευλογοφανές, αποδεικνύεται άρα, από όσα προηγήθηκαν προκύπτει, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω κ.ά.

Προτροπή: επιβάλλεται, πρέπει, είναι αναγκαίο, είναι απαραίτητο, οφείλουμε, είναι υποχρέωση όλων, είναι ευθύνη μας, είναι χρέος μας, για να θεραπεύσουμε κ.ά.

Προσθετικός τρόπος σύνδεσης: ακόμη, επιπρόσθετα, επιπλέον, επίσης, εξάλλου, συμπληρωματικά, εκτός από τα παραπάνω κ.α.

Πηγή : Παιδαγωγ. Ινστιτούτο Υπ. Παιδείας- Πολιτισμού Κύπρου

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΦΙΛΙΑ

♥ Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ ♥

Σε γενικές γραμμές φιλία είναι η εθελοντική αλληλεξάρτηση ανάμεσα σε δύο άτομα, με απώτερο σκοπό να ικανοποιηθούν συναισθηματικοί στόχοι των εμπλεκομένων, η οποία είναι πιθανό να περιλαμβάνει ποικίλους τύπους και βαθμούς συντροφικότητας, οικειότητας, στοργής και αμοιβαίας βοήθειας. Η αξία της φιλίας επηρεάζεται από το φύλο, κάτι το οποίο δείχνει ότι τα δύο φύλα έχουν διαφορετικές απόψεις για τη φιλία και το ρόλο που αυτή διαδραματίζει στη ζωή τους. Η αξία της φιλίας αλλά και η σημαντικότητα των φίλων και της παρέας αξιολογείται πιο υψηλά από τις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες, το οποίο φανερώνει ότι οι γυναίκες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στα κοινωνικά τους δίκτυα.

♥ Η ΦΙΛΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ♥

Σε αυτό το στάδιο οι φιλίες που αναπτύσσονται γίνονται πιο σταθερές, καθώς δημιουργείται η διάθεση για συμμόρφωση προς στους κανόνες της ομάδας. Μέχρι την ηλικία των οκτώ οι φιλικές ομάδες που σχηματίζονται περιλαμβάνουν τόσο αγόρια, όσο και κορίτσια. Αλλά από την ηλικία των οκτώ και έπειτα (περίπου μέχρι τα έντεκα χρόνια) τα παιδιά προτιμούν φίλους του ίδιου φύλου. Μια σημαντική διαφοροποίηση στις φιλίες κατά την παιδική ηλικία είναι οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στις παρέες των συνομηλίκων. Στα πρώτα χρόνια τα παιδιά συνήθως εξαντλούνται στο να παίζουν με τους φίλους τους, ενώ αργότερα σιγά-σιγά διαφοροποιείται αυτή η δραστηριότητα και πλέον στην μέση παιδική ηλικία αλλά και στην εφηβική τα παιδιά προτιμούν να αθλούνται μαζί με τους φίλους τους, να βγαίνουν βόλτα, να συζητούν και να μοιράζονται τα προβλήματά τους.

♥ ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ ♥

Άνοιγμα του εαυτού: Για να δημιουργηθεί μια φιλία, χρειάζεται και τα δύο άτομα ν' αποκαλύψουν κάτι από τον εαυτό τους και να αρχίσουν να εμπιστεύονται ο ένας τον άλλον.

Χρόνος: Είναι σημαντικό οι δύο φίλοι να περνούν ποιοτικό χρόνο μαζί. Έτσι, όταν δεν είναι δυνατόν να έχουν μια ολόκληρη μέρα μαζί, το να ρυθμίσουν έτσι τα προγράμματά τους, ώστε να εξοικονομήσουν χρόνο για έναν καφέ μεταξύ επαγγελματικών υποχρεώσεων είναι προτιμότερο από το να περιμένουν για τη μέρα που συνήθως δεν έρχεται- που θα έχουν πάρα πολύ ελεύθερο χρόνο στη διάθεσή τους. Ακόμα, μπορούν να εκμεταλλευτούν το χρόνο που πρέπει να αξιοποιήσουν για αγγαρείες ή αναπόφευκτες δουλειές, όπως π.χ. το να κάνουν τα ψώνια στο σούπερ μάρκετ παρέα, δημιουργώντας έτσι την ευκαιρία να βρεθούν και να μιλήσουν.

Επαφή: Αν και η πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφή είναι προτιμότερη, οι αποστάσεις, οι απαιτήσεις και ο ρυθμός της ζωής σήμερα μπορεί να μην επιτρέπουν κάτι τέτοιο σε συχνή βάση.

Όμως, η τεχνολογία μπορεί να βοηθήσει με πολλούς τρόπους: τα τηλεφωνήματα, τα μηνύματα στον τηλεφωνητή, γραπτά στο κινητό ή στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, προσφέρουν μια καλή λύση για καθημερινή επαφή των δύο ατόμων. Το στοιχείο της έκπληξης και η χαρά που δίνει ακόμα κι ένα μικρό μήνυμα, αναζωπυρώνει τη φιλική σχέση και σαφώς δίνει το σήμα ότι οι φίλοι ενδιαφέρονται και νοιάζονται ο ένας για τον άλλον.

Ειλικρίνεια: Είναι ένα βασικό συστατικό κάθε σχέσης, που συχνά οι άνθρωποι το παραβλέπουν, επειδή κάνουν λανθασμένες υποθέσεις για τους άλλους και τα συναισθήματά τους. Έτσι, μπορεί τελευταία στιγμή να προκύψει κάτι και να μην μπορεί ο ένας φίλος να δει το φίλο του με τον οποίο είχε κανονίσει να βγουν και, για να το ακυρώσει, να βρει μια δικαιολογία η οποία πιθανότατα θα αποκαλυφθεί και θα πληγώσει το άλλο άτομο. Μια ειλικρινής εξήγηση και αντιμετώπιση είναι πάντα προτιμότερη, ιδίως όταν γίνεται με τακτ, ευγένεια, και σεβασμό προς τον άλλον.

Τέλος στη ζήλια: Αν και η άμιλλα και ο ανταγωνισμός έχουν γίνει βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ζωής, είναι σημαντικό για τις γυναίκες και φυσικά και για τις αντρικές φιλίες να μην επικεντρώνονται γύρω από το ποιός φίλος έχει τα περισσότερα/καλύτερα/ποιοτικότερα, κλπ, και να μην γίνονται έρμαιο της επιβεβαίωσης και της προσωπικής ανάδειξης μέσα από ατέρμονες συγκρίσεις και ανταγωνισμούς. Καθένας είναι καλός γι' αυτό που είναι σαν άνθρωπος και το νόημα της φιλίας έγκειται στα χαρακτηριστικά του φίλου και όχι στα αποκτήματά του.

♥ Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ ♥

Τα κοινά ενδιαφέροντα και ο χρόνος που περνούν μαζί δύο φίλοι είναι απαραίτητα συστατικά για τη διατήρηση της σχέσης τους. Καθώς, όμως, οι περιστάσεις αλλάζουν, οι φίλοι μπορεί να απομακρυνθούν, είτε επειδή άλλα πρόσωπα μπαίνουν στη ζωή τους μονοπωλώντας το ενδιαφέρον τους είτε επειδή εξελίσσονται επαγγελματικά ή κοινωνικά και αλλάζουν τρόπο ζωής. Όταν, λοιπόν, ο ένας προχωράει σε άλλη φάση της ζωής του, τότε μπορεί να προκύψει πρόβλημα συγχρονισμού αλλά και έλλειψη κοινών σημείων επαφής, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα χάσμα που συχνά τους απομακρύνει.

Ποια πρέπει να είναι τα κριτήρια επιλογής των φίλων μας;

Κύρια έννοια: Φιλία

Δευτερεύουσες έννοιες: Κριτήρια επιλογής

Ζητούμενο: Το θέμα

Ορισμός κύριας έννοιας:

Φιλία αποκαλείται το κοινωνικό συναίσθημα που αναπτύσσεται ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα, τα οποία διακρίνει αμοιβαιότητα συναισθημάτων.

Αναφέροντας τις έννοιες «φιλία» και «φίλος» εννοούμε πάντα την πραγματική φιλία και τον πραγματικό φίλο.

Πραγματικός φίλος είναι αυτός που βρίσκεται δίπλα μας, πλάι μας σε κάθε έκφανση της ζωής μας, ευχάριστη ή δυσάρεστη.

Πραγματικός φίλος είναι αυτός που χαίρεται στη χαρά μας και λυπάται στη λύπη μας· είναι αυτός που μας βοηθά, μας στηρίζει, συμπαραστέκεται όποτε τον έχουμε ανάγκη.

Γνωρίσματα που ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ να έχει ο πραγματικός φίλος

- 1. Ιδιοτέλεια, συμφέρον:** όταν προσπαθεί να μας εκμεταλλευθεί προκειμένου να ωφεληθεί.
- 2. Οίκτο:** όταν μας λυπάται για κάτι κακό που μας έχει συμβεί, και βαθιά μέσα του εύχεται να μη συμβεί κάτι ανάλογο στον ίδιο.
- 3. Ζηλοφθονία:** όταν ζηλεύει και ταυτόχρονα μας μισεί για κάτι ευχάριστο που μας έχει συμβεί.
- 4. Χαιρεκακία:** όταν χαίρεται για κάτι κακό και δυσάρεστο που μας έχει τύχει.

Μορφές φιλίας

- 1. Συγγενική:** αιτία δημιουργίας μιας τέτοιας φιλίας είναι η συγγένεια, το σόι.
- 2. Ευεργετική:** αιτία δημιουργίας η ευεργεσία, η χάρη
- 3. Θαυμαστική:** αιτία δημιουργίας ο θαυμασμός του χαρακτήρα και της προσωπικότητας του ατόμου.
- 4. Ξενική:** αιτία δημιουργίας η φιλοξενία. (Ξένιος Ζεύς)
- 5. Ερωτική:** αιτία δημιουργίας το πάθος.

Κριτήρια επιλογής των φίλων

- 1. Αυτοέλεγχος, αυτοκριτική:** η φιλία στηρίζεται στο «δούναι και λαβείν» (=δίνω και παίρνω). Το άτομο που επιλέγει φίλους πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίζει τι μπορεί να προσφέρει στη φιλική σχέση, έτσι ώστε να περιμένει κάτι ανάλογο.
- 2. Ο χαρακτήρας και η προσωπικότητα του άλλου να έχει κοινά στοιχεία με το χαρακτήρα και την προσωπικότητα αυτού που επιλέγει.**
- 3. Τα όνειρα, οι φιλοδοξίες, οι στόχοι, τα ενδιαφέροντά τους να έχουν κοινά στοιχεία ή σημεία.**
- 4. Κάλυψη αναγκών (συναισθηματικών, ψυχικών, πνευματικών, ηθικών, οικονομικών).**
- 5. Η συμπεριφορά του άλλου να είναι κοινώς αποδεκτή («Δείξε μου το φίλο σου, να σου πω ποιος είσαι»).**
- 6. Ουσιαστική κάλυψη της ανάγκης για επικοινωνία.**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η φιλία είναι ένα σημαντικό κομμάτι στη ζωή του ατόμου. Γι' αυτό δεν πρέπει να αφήνεται στη τύχη της. Βάσει κριτηρίων το άτομο πρέπει να κάνει τις σωστές επιλογές ατόμων που θα τον συντροφεύουν σε όλη του τη ζωή.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Σε μία σελίδα του ημερολογίου σας γράψτε για τον πιο καλό σας φίλο ή φίλη (πότε και κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε η φιλία σας, ποια τα χαρακτηριστικά του φίλου ή της φίλης – σωματικά, ψυχικά, πνευματικά - ποιες δυσκολίες ή κρίσεις πέρασε η φιλία σας, ποιες σκέψεις κάνετε για το μέλλον της φιλίας σας κτλ.). Γράψτε το κείμενο σε 2 – 3 παραγράφους».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος:

Ποιος είναι ο καλύτερός μου φίλος / η καλύτερή μου φίλη;

Πώς τον / την λένε και πόσο χρονών είναι;
Πότε και κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε η φιλία μας;

Κύριο μέρος

Αν έχω να διηγηθώ κάποιο περιστατικό σχετικά με το πώς ξεκίνησε η φιλία μας, το γράφω σε ξεχωριστή παράγραφο στο κύριο μέρος, δηλαδή κάνω 3 παραγράφους.

1η παράγραφος – Τα χαρακτηριστικά του φίλου / της φίλης μου

• Εξωτερικά / σωματικά χαρακτηριστικά

Ανάστημα (ψηλός, κοντός, μικροκαμωμένος, μεσαίου αναστήματος), χαρακτηριστικά προσώπου (μαλλιά, μάτια), στυλ ντυσίματος (σπορ, απλό, ακριβό, προσεγμένο), κάποιο άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό (έντονα ζυγωματικά, γαλλική μύτη).

• Εσωτερικά (ψυχικά, πνευματικά) χαρακτηριστικά

Συμπεριφορά, προτερήματα - ελαττώματα (ευγενικός, ανοιχτόκαρδος, καλοσυνάτος, με αίσθηση του χιούμορ, βρίσκει πάντα χρόνο για τους φίλους του και τους στηρίζει, άριστος μαθητής - οξύθυμος, εγωιστής, μαλώνει με το παραμικρό, νευριάζει εύκολα, δεν παραδέχεται τα λάθη του), αγαπημένες συνήθειες.

2η παράγραφος – Ποιες δυσκολίες ή κρίσεις πέρασε η φιλία μας;

Περιγραφή κάποιας παρεξήγησης ή ενός καβγά (Πότε έγινε; Για ποιο λόγο; Πώς αντιδράσαμε; Τι ένιωθε ο ένας για τον άλλο; Πώς λύθηκε η παρεξήγηση και ξαναγίναμε φίλοι; Τι εκτιμώ περισσότερο στο φίλο / στη φίλη μου και είμαστε ακόμα φίλοι;).

Επίλογος:

Ποιες σκέψεις κάνω για το μέλλον της φιλίας μας;
Τι εύχομαι;

Όταν γράφουμε στο **ημερολόγιο**, ξεκινάμε με τη φράση: Αγαπημένο μου ημερολόγιο...
Το ύφος μας είναι οικείο και εξομολογητικό σαν να μιλάμε σε φίλο μας.

2ο ΘΕΜΑ: «Οι φίλοι είναι τα αδέρφια που θα θέλαμε να έχουμε. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η σημασία της φιλίας και γιατί στην εποχή μας περνάει κρίση?».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος:

Ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον και γι' αυτό έχει ανάγκη από φίλους. Δυστυχώς, όμως, η φιλία, που είναι ένας από τους σημαντικότερους και διαχρονικότερους θεσμούς, στις μέρες μας περνά κρίση.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Η αξία της φιλίας

- Εντασσόμαστε σε μία ομάδα. Έχουμε καλύτερη ψυχολογία, γιατί νιώθουμε ότι ανήκουμε κάπου και ότι δεν είμαστε μόνοι.
- Αποκτάμε αυτογνωσία μέσα από τις συζητήσεις, τα σχόλια και την κριτική των φίλων μας.
- Κοινωνικοποιούμαστε. Μαθαίνουμε να μοιραζόμαστε πράγματα, να συνυπάρχουμε αρμονικά με άλλα άτομα και να υποχωρούμε.
- Με τους φίλους μας περνάμε ευχάριστα στον ελεύθερό μας χρόνο - βγαίνουμε έξω, διασκεδάζουμε και μοιραζόμαστε τα κοινά μας ενδιαφέροντα.
- Οι φίλοι είναι το καταφύγιό μας στις δύσκολες στιγμές. Σ' αυτούς μπορούμε να εμπιστευτούμε τα μυστικά μας και να ζητήσουμε συμβουλές για τα προβλήματά μας.

2η παράγραφος – Η κρίση στο θεσμό της φιλίας

- Οι περισσότερες φιλίες στηρίζονται στην επίδειξη και στη σκοπιμότητα. Επιλέγουμε τους φίλους μας με κριτήριο τα χρήματα ή τη δύναμη που έχουν και όχι το χαρακτήρα τους.
- Είμαστε καχύποπτοι και δεν εμπιστευόμαστε κανένα, με συνέπεια να μένουμε κλεισμένοι στον εαυτό μας και μόνοι.
- Εξαιτίας των γρήγορων ρυθμών ζωής - πολλές ώρες στο σχολείο και στα φροντιστήρια, μακρινές αποστάσεις - απουσιάζει ο χρόνος για τη δημιουργία και την ανάπτυξη δεσμών φιλίας.
- Ο ανταγωνισμός, ο ατομικισμός και η επιθυμία για απόκτηση μόνο υλικών αγαθών μας απομακρύνουν από τους φίλους μας.
- Η κυριαρχία του διαδικτύου δημιουργεί την ψευδαίσθηση ότι έχουμε φίλους ή ότι δεν τους έχουμε ανάγκη.

Επίλογος:

Οι φίλοι είναι άγγελοι χωρίς φτερά. Δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς την ύπαρξή τους. Γι' αυτό θα πρέπει να προσπαθήσουμε πολύ, ώστε να τους αποκτήσουμε και να τους κάνουμε κομμάτι της ζωής μας.

3ο ΘΕΜΑ: «Τι ζητώ από ένα φίλο».

Πρόλογος

Είναι πολύ δύσκολο να ζήσει ο άνθρωπος χωρίς φίλους. Αυτό δε σημαίνει βέβαια πως κάνουμε φίλο μας τον οποιονδήποτε, γιατί αυτό μπορεί να μας οδηγήσει σε αδιέξοδο. Τους φίλους τους διαλέγουμε με διάφορα κριτήρια, που σχετίζονται με την προσωπικότητά μας. Έτσι κι εγώ έχω τα δικά μου κριτήρια κατά την επιλογή των φίλων μου.

Κύριο μέρος

Αυτό που μ' ενδιαφέρει πρώτα από όλα είναι να υπάρχει ειλικρίνεια στη σχέση μας. Όταν η συμπεριφορά του απέναντί μου είναι αληθινή, τότε δε θα χρειάζεται να είμαι επιφυλακτικός. Είναι σημαντικό για μένα να με πλησιάζει χωρίς υστεροβουλία, χωρίς να επιδιώκει κάποιον κρυφό

σκοπό, αλλά επειδή ενδιαφέρεται πραγματικά για μένα και επιθυμεί να είναι μαζί μου. Έτσι, δε θα έχω ερωτηματικά γι' αυτόν και θα τον εμπιστεύομαι ανεπιφύλακτα.

Ακόμη, θα ήθελα να μου συμπαραστέκεται στις δύσκολες στιγμές μου και να με καταλαβαίνει. Είναι πολύ σημαντικό στις κρίσιμες ώρες να έχουμε δίπλα μας κάποιον που να μας νιώθει, να αγωνιά μαζί μας και να μοιράζεται τη λύπη μας. Δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο μια τέτοια στιγμή από το να μπορεί ο φίλος να μας δώσει μια καλή συμβουλή. Βέβαια, κανείς δε μοιράζεται μόνο τη λύπη αλλά και τη χαρά. Έτσι, η παρουσία ενός φίλου στις χαρούμενες φάσεις της ζωής έχει καθοριστική σημασία για μένα. Θα μου κακοφαινόταν πολύ, αν ο φίλος μου λυπόταν για κάποια επιτυχία μου. Κάτι τέτοιο είναι ένδειξη φθόνου. Και ο φθόνος δεν είναι θεμέλιο φιλίας.

Επιπλέον, εκτιμώ ιδιαίτερα σε ένα φίλο την εχεμύθεια. Τα μυστικά μου είναι για μένα και για όσους εγώ διαλέγω να τα μοιράζομαι. Δε θέλω να τα μαθαίνουν οι άλλοι από περιέργεια. Γι' αυτό θα ήθελα ο φίλος μου να κρατά τα μυστικά μου και να μην τα διαδίδει απερίσκεπτα στον καθένα, γιατί στην περίπτωση αυτή θα σήμαινε πως είναι επιπόλαιος, στοιχείο που δεν το εκτιμώ. Βέβαια, αναγνωρίζω πως με την ίδια συνέπεια οφείλω να φερθώ κι εγώ απέναντι στα δικά του μυστικά.

Εκείνο, όμως, που είναι πιο σημαντικό για μένα είναι να με υπερασπίζεται, ακόμα και όταν δεν είμαι παρών. Ο πραγματικός και σωστός φίλος έχει σταθερά συναισθήματα και συμπεριφορά απέναντί μας ανεξάρτητα από την παρουσία μας ή όχι δίπλα του. Θεωρεί ότι κάθε κακόβουλο σχόλιο και κάθε προσβολή εναντίον μας στρέφεται και εναντίον του και δε διστάζει να μας υπερασπιστεί, ακόμα κι αν αυτή η στάση του τον κάνει δυσάρεστο στους άλλους. Δεν αδιαφορεί ούτε συναινεί με όσους μας κατηγορούν ή μας επικρίνουν. Αυτό καταδεικνύει ότι τα συναισθήματά του απέναντί μας είναι ειλικρινή και ανιδιοτελή και γι' αυτό αποτελεί για μένα τη μέγιστη απόδειξη ότι ο φίλος μου νοιάζεται πραγματικά για μένα.

Επίλογος

Η πραγματική φιλία είναι ένα από τα μεγαλύτερα αγαθά για τον άνθρωπο. Οι φίλοι είναι πολύτιμοι σε όλες τις περιόδους της ζωής μας. Γι' αυτό χρειάζεται να προσπαθούμε να διατηρούμε τις φιλίες μας, ακόμα και αν κάτι τέτοιο απαιτεί θυσίες.

Β. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ – ΣΥΖΥΓΙΕΣ

ΟΙ ΦΩΝΕΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Η φωνή είναι στοιχείο μορφολογικό του ρήματος, αφορά δηλαδή εξωτερικά χαρακτηριστικά του ρήματος, χαρακτηριστικά μορφής. Με βάση, λοιπόν, τις καταλήξεις τους τα ρήματα χωρίζονται σε δύο φωνές: την ενεργητική και την παθητική.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ
Κατάληξη -ω: τρέχω, φροντίζω, αμείβω, τιμώ • Κάποια ρήματα έχουν μόνο ενεργητική φωνή: κρυώνω, τρέχω, ζώ, διψώ, πεινώ, μπορώ, υπάρχω	Κατάληξη -μαι: αμείβομαι, κρύβομαι, θεωρούμαι, λυπάμαι, κρατιέμαι • Κάποια ρήματα τα συναντούμε μόνο στην παθητική φωνή: δέχομαι, σκέφτομαι, γίνομαι, κοιμάμαι, υπόσχομαι, φαίνομαι, φοβάμαι • Είναι τα αποθετικά ρήματα.

Γενικά: η φωνή προσδιορίζει τον τρόπο κλίσης, αλλά όχι και τη σημασία του ρήματος. Έτσι, αν και, γενικά, η ενεργητική φωνή δείχνει ότι το υποκείμενο ενεργεί, ενώ η παθητική φωνή ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι, αυτό δεν ισχύει πάντα. Μπορεί, δηλαδή, ένα ρήμα να είναι ενεργητικής φωνής, αλλά να δείχνει ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση (πάσχω, παθαίνω, υποφέρω, πεινώ, διψώ, κρυώνω κ.ά.), ή ένα ρήμα να είναι παθητικής φωνής, αλλά να δείχνει ότι το υποκείμενο ενεργεί (έρχομαι, επισκέπτομαι κ.ά.).

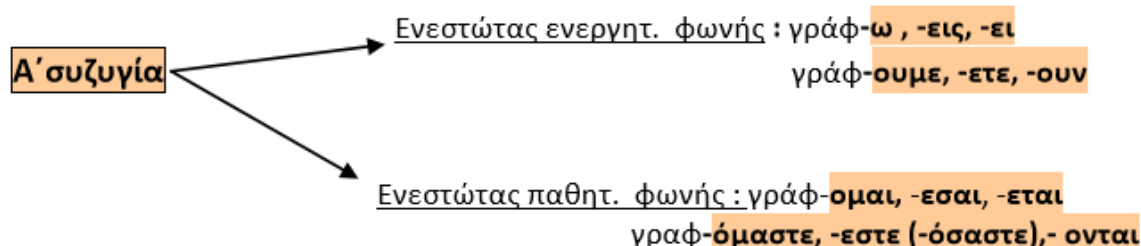
Έτσι, για παράδειγμα, **το ρήμα λιώνω** μπορεί να το δούμε και **με παθητική σημασία, ενώ είναι ενεργητικής φωνής**:

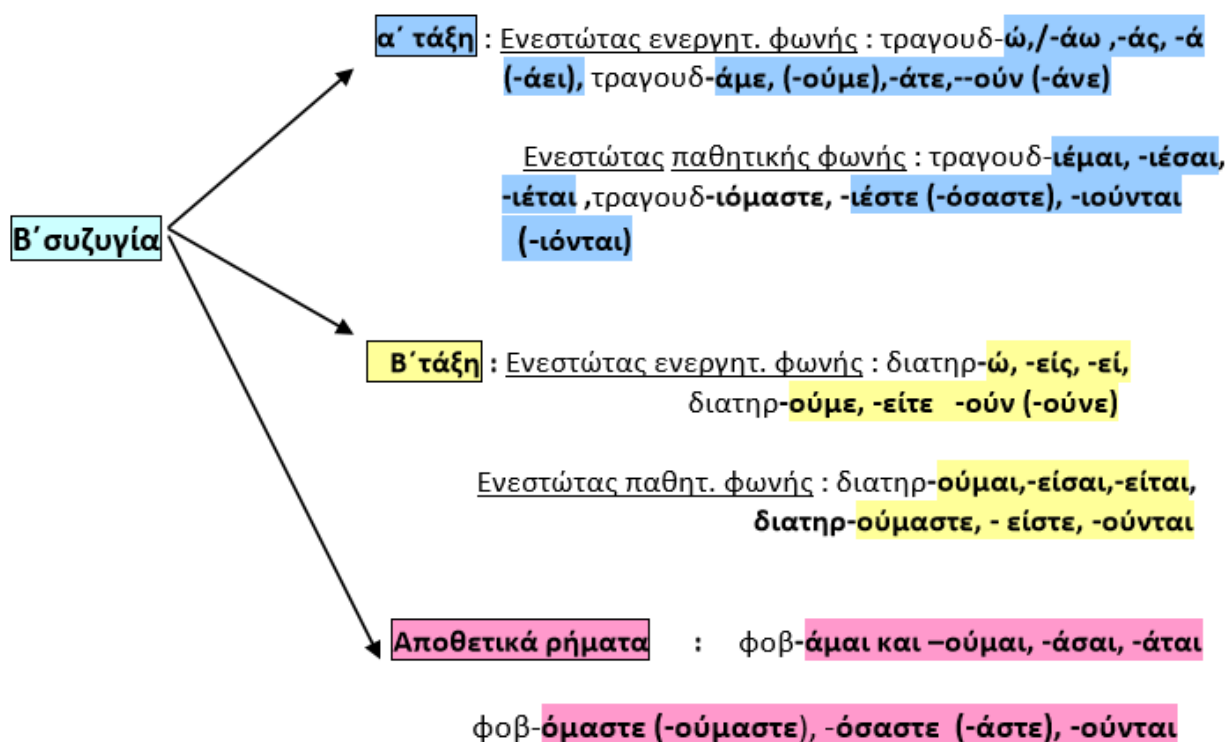
Π.χ. Το χιόνι **έλιωσε** στα βουνά από τη βροχή → **παθητική σημασία**

Όμως: Η βροχή **έλιωσε** τα χιόνια → **ενεργητική σημασία**

Επίσης: η ενεργητική φωνή προσδίδει έμφαση στην ενέργεια του ρήματος, ενώ η παθητική φωνή επικεντρώνεται στο αποτέλεσμα της ενέργειας και χρησιμοποιείται περισσότερο στον επίσημο λόγο.

ΟΙ ΣΥΖΥΓΙΕΣ

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ!

- Τα ρήματα της β' συζυγίας (-ώ-) έχουν Αόριστο **-ησα** αγαπώ - αγάπησα
 Εξαιρούνται: μεθώ - μέθυσα
- Τα ρήματα σε **-ζω** γράφονται με **-ι** στην παραλήγουσα και στον Αόριστο λήγουν σε **-ισα** αρχίζω-άρχισα
 Εξαιρούνται:

-μπήζω, πήζω, πρήζω	με Αόριστο σε -ηξα
-αναβλύζω, αναβρύζω, γογγύζω, δακρύζω,	με Αόριστο σε -υσα
κατακλύζω, κελαρύζω, συγχύζω, σφύζω	
- δανείζω	με Αόριστο σε -εισα
-αθροίζω, συναθροίζω	με Αόριστο σε -οισα
- Τα ρήματα με διπλό Ενεστώτα σε **-ώ** και **-ίζω** έχουν Αόριστο σε **-ισα**.
 Πχ. Γυρνώ και γυρίζω → Αόριστος γύρισα

ΠΡΟΣΟΧΗ!!

Η διαφορά ανάμεσα στις δύο συζυγίες υπάρχει μόνο στον Ενεστώτα, τον Παρατατικό και τον εξακολουθητικό Μέλλοντα. Στους υπόλοιπους χρόνους δεν υπάρχει διαφοροποίηση στις καταλήξεις των ρημάτων.

- Πολλά ρήματα της β' συζυγίας κλίνονται και κατά την πρώτη τάξη και κατά τη δεύτερη π.χ.: κρατώ, κρατάς (α' τάξη) αλλά και κρατώ, κρατείς (β' τάξη). Τέτοια ρήματα είναι τα: βαρώ, βοηθώ, ζητώ, καρτερώ, κελαηδώ, κληρονομώ, κουβαλώ, λαχταρώ, μιλώ, πατώ, πονώ, πουλώ, συγχωρώ, τηλεφωνώ, φορώ κá.

- Η τάξη που θα ακολουθήσουν μερικά ρήματα εξαρτάται:

α) από τη σημασία τους.

Π.χ. Λειτουργά ο παπάς./ λειτουργεί μια υπηρεσία.

β) από το αν είναι απλά ή σύνθετα με αχώριστα μόρια.

Π.χ. Πονάς ή πονείς αλλά προπονείς. Κρατάς ή κρατείς αλλά επικρατείς.

Η ΚΛΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑ (-ομαι)	Β΄ ΣΥΖΥΓΙΑ (-ιέμαι, -ούμαι)	ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ
γραφ-όμουν (α)	τραγουδ-ιόμουν (α)	φοβ-όμουν (-α)
γραφ-όσουν (α)	τραγουδ-ιόσουν (α)	φοβ-όσουν (-α)
γραφ-όταν (ε)	τραγουδ-ιόταν (ε)	φοβ-όταν (-ε)
γραφ-όμασταν (-όμαστε)	τραγουδ-ιόμασταν (-ιόμαστε)	φοβ-όμασταν (-όμαστε)
γραφ-όσασταν (-όσαστε)	τραγουδ-ιόσασταν (-ιόσαστε)	φοβ-όσασταν (-όσαστε)
γράφ-ονταν (-όντουσαν)	τραγουδ-ιόνταν (ε) (-ιούνταν, -ιόντουσαν)	φοβ-ούνταν (-όνταν /ε)
	διατηρ-ούμουν	προηγ-ούμουν
	διατηρ-ούσουν	προηγ-ούσουν
	διατηρ-ούνταν (ε)	προηγ-ούνταν
	διατηρ-ούμασταν (-στε)	προηγ-ούμασταν (-στε)
	διατηρ-ούσασταν (-στε)	προηγ-ούσασταν (-στε)
	διατηρ-ούνταν (-ε)	προηγ-ούνταν

Όμοια με τον Παρατατικό του **διατηρούμαι** και του **προηγούμαι** σχηματίζονται και κλίνονται επίσης τα ρήματα: επικαλούμαι, μιμούμαι, συνεννοούμαι, στερούμαι, αποτελούμαι, εξαιρούμαι, αφαιρούμαι, προηγούμαι, θεωρούμαι, πληροφορούμαι, καλούμαι και άλλα όμοια.

Η ΑΡΧΑΪΚΗ ΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Κάποια ρήματα σε **-ώμαι** ακολουθούν την αρχαϊκή κλίση στην Οριστική και Υποτακτική του **Ενεστώτα**:

Ενεστώτας – Οριστική:

εγγυ-ώμαι, εγγυ-άσαι, εγγυ-άται

εγγυ-ώμεθα (-όμαστε), εγγυ-άσθε (-άστε), εγγυ-ώνται

Έτσι, προκύπτει:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ
εγγυώμαι
εγγυάσαι
εγγυάται
εγγυόμαστε
εγγυάστε
εγγυώνται

Ο Παρατατικός των ρημάτων αυτών δεν συνηθίζεται, γι' αυτό μπορούμε να χρησιμοποιούμε περιφράσεις, σχηματίζεται περιφραστικά → **είχα εξάρτηση, έθετα εγγύηση.**

Όμοια ρήματα: διερωτώμαι, αποπειρώμαι, διασπώμαι, εξαρτώμαι (και εξαρτιέμαι), τιμώμαι, ηττώμαι, καταχρώμαι, περιπλανώμαι (και περιπλανιέμαι).

Κάποιοι δύσκολοι Παρατατικοί...

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ			
νικιόμουν	λυπόμουν	θεωρούμουν	εξαρτόμουν/εξαρτιόμουν
νικιόσουν	λυπόσουν	θεωρούσουν	εξαρτόσουν/-ιόσουν
νικιόταν	λυπόταν	θεωρούνταν	εξαρτόταν/-ιόταν
νικιόμαστε	λυπόμαστε/λυπούμαστε	θεωρούμαστε	εξαρτόμαστε/-ιόμαστε
νικιόσαστε	λυπόσαστε	θεωρούσαστε	εξαρτόσαστε/-ιόσαστε
νικιόνταν/νικιούνταν	λυπόνταν/λυπούνταν	θεωρούνταν	εξαρτόνταν/-ιόνταν/-ιούνταν

Βλ. και: Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Σ. Χατζησαββίδη – Α. Χατζησαββίδου, ΟΕΔΒ -2011, σελ. 78 – 94.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

• **Η προστακτική του Αορίστου** στα ρήματα της **β΄ συζυγίας ενεργητικής φωνής** σχηματίζεται με την κατάληξη:

Β'ενικό: **-ησε** → **αδιαφόρησε** (τίμησε, αγάπησε, προσπάθησε, προχώρησε ...).

Β'πληθυντικό: **-ήστε** → **αδιαφορήστε** (τιμήστε, αγαπήστε, προχωρήστε, προσπαθήστε).

• **Η προστακτική του Αορίστου στην παθητική φωνή των ρημάτων β΄ συζυγίας** (εκτός ορισμένων εξαιρέσεων) σχηματίζεται με τις καταλήξεις:

Β'ενικό: **-ήσου** → **θυμήσου, κρατήσου**

Β'πληθυντικό: **-ηθείτε** → **θυμηθείτε, κρατηθείτε**

• Το ρήμα **παράγω** (και κάθε σύνθετο με β΄ συνθετικό το ρήμα άγω) σχηματίζει ως εξής τους χρόνους:

Παρατατικό: **παρήγα**, Αόριστο: **παρήγαγα**, Εξακολουθητ. Μέλλοντα: **θα παράγω**, Συνοπτικό Μέλλοντα: **θα παραγάγω**, Παρακείμενο: **έχω παραγάγει**, Υπερσυντέλικο: **είχα παραγάγει**

• Το ρήμα **επικαλούμαι** σχηματίζει Αόριστο: **επικαλέστηκα**.

• Το ρήμα **αποκαλούμαι** (ονομάζομαι) σχηματίζει Αόριστο **αποκλήθηκα**.

Π.χ. Ο Γιώργος **επικαλέστηκε** τη μαρτυρία μου για το περιστατικό, προκειμένου να τον πιστέψουν.
Ο Μανώλης **αποκλήθηκε** βλάκας από τους φίλους του κι έτσι ξέσπασε ο καβγάς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Συμπληρώστε ό,τι λείπει:

- α. Ο συγκεκριμένος θεωρείτ..... από τους σημαντικότερους νεοέλληνες συγγραφείς.
 β. Πώς κρίνεται..... αυτή την τακτική της αδιαφορίας;
 γ. Ακολουθ στε αυτό το δρόμο και θα φτάσετε στον προορισμό σας.
 δ. Αμφιβάλλω αν ασκείτ..... τα καθήκοντά σας σωστά.
 ε. Η Αφροδίτη διατηρείτ..... σε καλή φόρμα, παρά τα κιά της.
 στ. Διατηρείτ..... τα θρανία σας καθαρά ή όχι;
 ζ. Γραφτ..... (γράφομαι, β΄ πληθ., προστακτ. Αορίστου) στο γυμναστήριο και απολαύστε την ευεξία που χαρίζ..... η άσκηση.
 η. Μετρ..... (μετρώ, β΄ πληθ., προστακτ. Αορίστου) σωστά το χώρο του δωματίου, ώστε να χωρέσουν τα έπιπλα.

2. Μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στην αντίθετη φωνή (όπου υπάρχει) διαχωρίζοντας τα αποθετικά:

χρηαστήκαμε → θα συμβιβαστείς →

καταστρέφεις → δαμάστηκε →

χειραγωγήσαν → στερούσες →

είχατε διορθώσει → έχει παραγάγει →

3. Να μεταφέρετε στον Παρατατικό και τον Αόριστο τα ρήματα των προτάσεων που ακολουθούν:

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
α. Ο Πέτρος προηγείται στη βαθμολογία.		
β. Παραμελείτε τις εργασίες σας, όπως βλέπω.		
γ. Οι οδηγίες του διευθυντή εκτελούνται από τους επιμελητές.		
δ. Τα παιδιά αναρωτιούνται τι συμβαίνει.		
ε. Ο Θέμης αποκαλείται κινητή βιβλιοθήκη του ποδοσφαίρου.		
στ. Συχνά επικαλείται αρρώστια για δικαιολογία.		
ζ. Όλα αυτά τα χρόνια της κρίσης πολλοί άνθρωποι στερούνται και τα στοιχειώδη για την επιβίωσή τους.		
η. Τώρα διηγούμαι εγώ όσα τράβηξα στην Εφορία και μετά αφηγείσαι εσύ.		
θ. Εξάγει πολλά από τα προϊόντα που παράγει στις αραβικές χώρες.		

4. Στο παρακάτω απόσπασμα να βρείτε:

- α. τα ρήματα που σχηματίζουν μόνο ενεργητική φωνή,
- β. τα ρήματα που σχηματίζουν μόνο παθητική φωνή (αποθετικά),
- γ. τα ρήματα που σχηματίζουν και τις δύο φωνές.

Ο κυρ - Νικόλας ταξίδεψε σε πολλά μέρη και οργάνωσε γιορτές παιδιών που περιλάμβαναν χορούς και τραγούδια για την αγάπη και τη φιλία των λαών. Αντάμωσε ανθρώπους από όλες τις φυλές της γης. Οι πιο πολλοί τον δέχτηκαν με χαρά και υποσχέθηκαν να πάρουν μέρος στο χορό. Βρήκε όμως και σκληρούς ανθρώπους, που του φέρθηκαν άσχημα.

α. Ρήματα μόνο ενεργητικής φωνής:

β. Ρήματα μόνο παθητικής φωνής (αποθετικά):

γ. Ρήματα ενεργητικής και παθητικής φωνής:

5. Να γράψετε τα ρήματα που σας δίνονται στον Παρατατικό:

- τραγουδά → _____
- εκτελούνται → _____
- περνούν → _____
- προηγείσαι → _____
- παραμελείτε → _____
- περνάμε → _____
- λυπάστε → _____
- επαναλαμβάνετε → _____

6. Να συμπληρώσετε τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις:

- Η αρρώστια αυτή θεωρεί..... ανίατη.
- Δεν ξέρω πώς θα ονομάζατ..... εσείς έναν τέτοιο άνθρωπο.
- Δεν μπορούμ..... να καταλάβουμε... τι θέλετ... να πείτ..... . Πρέπει να μας το εξηγήσετ...
- Επικαλείτ..... περίεργα στοιχεία, για να δικαιολογήσ..... τη θέση του.
- Πρέπει να ασκείτ... το σώμα σας.
- Αυτός ασκείτ... καθημερινά.

7. Να συμπληρώσετε τα γράμματα που λείπουν:

συνάντ...σε, χαιρέτ...σε, γνώρ...ζε, άνθ...σε, σκορπ...σει, χτύπ...σαν, δάκρ...σε, λύγ...σε, γύρ...ζε, διαφήμ...σε, πούλ...σε, δάν...σα, ανησυχ...σει, μέθ...σε, ξενύχτ...σε.

Γ. ΤΟ Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

🚩 **Θυμάμαι:**

Τι μέρος του λόγου μπορεί να είναι το α' συνθετικό;

- Ουσιαστικό
- Επίθετο
- Ρήμα
- Αριθμητικό
- Επίρρημα
- Πρόθεση
- Αντωνυμία

• το ουσιαστικό **γη** ως α' συνθετικό μπορεί να έχει τη μορφή:
 → **γη** → γήπεδο
 → **γαιο** → γαιάνθρακας
 → **γεω** → γεωπόνος

• το επίθετο **καλός** ως α' συνθετικό μπορεί να έχει τη μορφή:
 → **καλο** → καλοκαίρι
 → **καλλι** → καλλιγράμμη

• το αριθμητικό **ένας** γίνεται **μονο** → μονογονεϊκός

δύο γίνεται **δι** → διώροφος
 δισ → δισεκατομμύριο (όμοια και το **τρία**)

τέσσερα γίνεται **τετρα** → τετράγωνο

πέντε γίνεται **πεντα** → πεντάπλευρος
 πενθ → πενθήμερη (πέντε + ημέρα)

• οι προθέσεις: **από** + δασυνόμενη λέξη της αρχ. ελληνικής → **αφ**
 από + όπλιζω → **αφ**οπλίζω
 αντί + δασυνόμενη λέξη της αρχ. ελληνικής → **ανθ**:
 αντί + ύγιεινός = **ανθ**υγιεινός
 μετά + αύριο → **μεθ**αύριο

• το επίρρημα **χάμω** ως α' συνθετικό γίνεται **χαμο** → χαμόγελο

• επίσης: χείρ + έργο → **χειρουργός** (και όχι: χειρούργος)
 αλλά: κακός + έργο → κακούργος

Δες κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις :

ο			
υ	πατέρας + παράδοση = πατροπαράδοτος	}	χρήση του θέματος της αρχαίας ελληνικής λέξης
σ	πατέρας + γονικός = πατρογονικός		
ι	μητέρα + πόλη = μητρόπολη		
α	γη + γράφω = γεωγραφία		
σ	γη + κτώμαι = γαιοκτήμονας		
τ	χέρι + λαβή = χειρολαβή		
ι	ύδωρ + άγω = υδραγωγείο		
κό			
ε			
π			
ί	καλός + τέχνη = καλλιτέχνης	}	χρήση του θέματος της αρχαίας ελληνικής λέξης ή μετατροπή του συνδετικού φωνήεντος
θ	μεγάλος + θηρίο = μεγαθήριο		
ε	βαρύς + ακούω = βαριακούω		
τ			
ο			
ρ			
ή	φεύγω + δίκη = φυγόδικος	}	χρήση του αοριστικού θέματος
μ	Φεύγω + κέντρο = φυγόκεντρος		
α			

ε			
π			
ί	χάμω + σπίτι = χαμόσπιτο	}	το -ω των επιρρημάτων διατηρείται κατά τη σύνθεση εκτός από το επίρρημα χάμω
ρ	πάνω + φορώ = πανωφόρι		
ρ			
η			
μα			
π			
ρ	κατά + δίδω = καταδίδω	}	κάποτε χάνεται το τελικό φωνήεν της πρόθεσης όταν και η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν. Όταν το β' συνθετικό είναι λέξη δασυνόμενη (της αρχαίας) τότε το τ γίνεται θ και το π γίνεται φ
ό	αντί + αποδίδω = ανταποδίδω		
θ	από + οπλισμός = αφοπλισμός		
ε	αντί + υπολογαγός = ανθυπολογαγός		
σ			
η			

α			
ρ			
ι	ένας + συλλαβή = μονοσύλλαβος	}	αλλαγές στο θέμα του α' συνθετικού ή στο συνδετικό φωνήεν
θ	δύο + εγγόνι = δισέγγονο		
μ	δύο + όροφος = διώροφος		
η	τρία + ευλογημένος = τρισευλογημένος		
τ	τέσσερα + θύρα = τετράθυρο		
ι			
κό			

ε			
π			
ί	χάμω + σπίτι = χαμόσπιτο	}	το -ω των επιρρημάτων διατηρείται κατά τη σύνθεση εκτός από το επίρρημα χάμω
ρ	πάνω + φορώ = πανωφόρι		
ρ			
η			
μα			
π			
ρ	κατά + δίδω = καταδίδω	}	κάποτε χάνεται το τελικό φωνήεν της πρόθεσης όταν και η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν. Όταν το β' συνθετικό είναι λέξη δασυνόμενη (της αρχαίας) τότε το τ γίνεται θ και το π γίνεται φ
ό	αντί + αποδίδω = ανταποδίδω		
θ	από + οπλισμός = αφοπλισμός		
ε	αντί + υπολογαγός = ανθυπολογαγός		
σ			
η			

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

*Αν τα κατάλαβες
θα φανεί με τις
απλές αυτές
ασκησούλες.*

1. Να σχηματίσετε τις σύνθετες λέξεις που προκύπτουν από τα παρακάτω ζεύγη λέξεων . Έπειτα κρατώντας το α' συνθετικό φτιάξε κι εσύ μια άλλη σύνθετη λέξη :

Γη + τρυπάνι	_____	_____
Μητέρα + αρχικός	_____	_____
Χέρι + κινητός	_____	_____
Χάμω + κλαδί	_____	_____
Ένας + κλίνη	_____	_____
Δύο + διάσταση	_____	_____
Πέντε + ημέρα	_____	_____
Φεύγω + πόνο	_____	_____

2. Πώς θα πούμε με μια λέξη :

Την έλλειψη ανδρών _____
 Όποιον αρρωσταίνει συχνά _____
 Αυτόν που αγαπά τα ζώα _____
 Αυτό που σταματά τον πόνο _____
 Αυτό που κατασκευάστηκε με το χέρι _____
 Το αντίθετο της αποικίας _____

3. Συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

ΠΩΣ ΛΕΓΕΤΑΙ	ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΝΝΟΙΑΣ	ΜΟΡΦΗ Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΥ
1. το κείμενο που γράφτηκε με το χέρι		
2. για τους παππούδες το παιδί του εγγονού τους	δισέγγονο	αριθμητικό (δύο)
3. το μυθιστόρημα σε τρεις τόμους		
4. η οικοδομή με πέντε ορόφους		
5. το δαχτυλίδι με μία πέτρα		
6. η εκτροφή χοίρων		
7. το κλαδί που φυτρώνει κοντά στο έδαφος		
8. αυτός που έρχεται μετά τον επόμενο		
9. ο γιατρός που χειρουργεί την καρδιά		
10. το σεντόνι με το οποίο		

σκεπάζεται κάποιος		
11. κατεβάζω την αξία, ρίχνω το ποιοτικό επίπεδο (ρήμα)		
12. αυτός που αγαπά την τέχνη		
13. η έλλειψη νερού		
14. αυτός που ασχολείται με τις καλές τέχνες		
15. αυτός που αποφεύγει να δικαστεί		
16. ο ιδιοκτήτης εκτάσεων γης		

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: Οι σχέσεις στα χρόνια του FACEBOOK

... Αλλά τι είναι ένας φίλος σήμερα; Μπορούμε όντως να τον βρούμε στο διαδίκτυο; Σύμφωνα με την ψυχαναλύτρια Daniele Brun, 4 είναι τα συστατικά στοιχεία της φιλίας: η εμπιστοσύνη, η ένταξη σε μια περιορισμένη κοινότητα φίλων, κοινά ενδιαφέροντα και, εφόσον μιλάμε για διαδικτυακή φιλία, ένα κοινό βίωμα που μπορεί να συντηρηθεί μέσω του διαδικτύου. Άλλοι προσθέτουν την ειλικρίνεια, την ευθύτητα, την ανιδιοτέλεια και την έλλειψη ζήλιας.

Τα κριτήρια της φιλίας διαφοροποιούνται ανάλογα με το επάγγελμα, το μορφωτικό επίπεδο και το φύλο. Για τους εργάτες, ο φίλος είναι μέλος της οικογένειας, κάποιος στον οποίο μπορείς να υπολογίζεις σε μια δύσκολη στιγμή. Στην κατηγορία των υπαλλήλων προέχει η εχεμύθεια, τα κοινά ενδιαφέροντα και η διάρκεια της σχέσης. Για τα στελέχη επιχειρήσεων με με πτυχία ανώτατης εκπαίδευσης το σημαντικό στοιχείο μιας φιλίας είναι η κοινωνική «εγγύτητα», η απλότητα, αλλά και η ανεπιτήδευτη συμπεριφορά.

Σύμφωνα με την καθηγήτρια Daniele Brun, ο φίλος μας αντανakλά μια θετική εικόνα για τον εαυτό μας. Αυτό συμβαίνει, διότι, μέσα από την ελευθερία λόγου της φιλίας, μπορούμε να κρίνουμε και να κρινόμαστε, να εκφράζουμε τις σκέψεις μας για τους πάντες και τα πάντα. Να γιατί είναι τόσο δύσκολο να ζούμε χωρίς φίλους.

Όμως, το βασικό ερώτημα παραμένει: ένας φίλος στο Facebook κι ένας φίλος στην πραγματική ζωή είναι το ίδιο πράγμα; Μπορούμε να λέμε ότι έχουμε φίλο κάποιον χωρίς να τον συναντάμε; Έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών έδειξε ότι οι άνθρωποι κατανοούν και βιώνουν τη φιλία στο διαδίκτυο με εντελώς διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι στην πραγματική ζωή. Έτσι, δεν περιμένουν και δεν προσφέρουν στους διαδικτυακούς φίλους ό,τι προσφέρουν στους φίλους της πραγματικής ζωής. Η φιλία εμπεριέχει την εμπιστοσύνη, την αμοιβαία αποδοχή, την επιθυμία για συναναστροφή, άρα και τη φυσική εγγύτητα. Όπως λέει χαρακτηριστικά και η Daniele Brun, στη φιλία υπάρχει πάντα το στοιχείο της φυσικής παρουσίας, της σωματικής «συνάντησης» που δεν μπορεί να παραβλεφθεί. Επίσης, στην πραγματική φιλία εκδηλώνονται και αρνητικά συναισθήματα ή συμπεριφορές, όπως ζήλια, έπαρση, εμπάθεια που μπορεί να μεταφερθούν και στη διαδικτυακή κοινότητα, με τη διαφορά ότι εκεί οδηγούν ευκολότερα σε ρήξεις. Στην πραγματική ζωή, ωστόσο, καλείσαι να διαχειριστείς αυτά τα συναισθήματα, καθώς ο άλλος βρίσκεται μπροστά σου, ενώ στο διαδίκτυο πατώντας delete τελειώνεις μια κι έξω μαζί του.

Άλλες μελέτες έχουν δείξει ότι ακόμα και οι πιο εξοικειωμένοι με το διαδίκτυο, όπως οι έφηβοι, δίνουν το ίδιο μεγάλη σημασία στη φυσική παρουσία. Ξέρουν ότι κάποια στιγμή θα πρέπει να εγκαταλείψουν την οθόνη του υπολογιστή που κρύβει πολύ καλά τα αντιπαθητικά σπυράκια τους και να συναντηθούν με τον άλλο στον κόσμο των τριών διαστάσεων, για να του

μεταδώσουν ένα πιο σαφές μήνυμα. Αντίθετα απ' ό,τι θα περίμενε κανείς, οι έφηβοι μοιράζονται άλλο ένα κοινό σημείο με τους μεγαλύτερους τους. Ενώ έχουν πολλούς διαδικτυακούς φίλους, στην πραγματικότητα μόνον 3-4 θεωρούν σημαντικούς και θέλουν να εμβαθύνουν τη σχέση τους μαζί τους.

Νίκος Κυριακίδης, (12/ 2011 από το περιοδ. «Ε» της Ελευθεροτυπίας, απόσπασμα σε διασκευή.)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να γράψετε περίληψη του αποσπάσματος (περίπου 150 λέξεις), αφού δώσετε από έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο.
2. **A.** Να γράψετε μια συνώνυμη για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου (βεβαιωθείτε ότι, αν την αντικαταστήσετε, το νόημα δεν αλλάζει).
- B.** Να γράψετε από μία αντίθετη για τις λέξεις: ευθύτητα, εχεμύθεια, ανεπιτήδευτος, ανιδιοτέλεια.
3. Να συναντηθούν, να μεταδώσουν, να εκφράζουμε, καλείσαι: να γράψετε τα ρήματα στο ίδιο πρόσωπο της Οριστικής σε όλους τους χρόνους στη φωνή που βρίσκονται.
4. Ποια στοιχεία, σύμφωνα με την άποψη του συγγραφέα, διαφοροποιούν τις φιλίες του διαδικτύου απ' αυτές της πραγματικής ζωής;
5. Να αναφέρετε ποια είναι η δομή και ο τρόπος (ή οι τρόποι) ανάπτυξης της 2ης και 3ης παραγράφου του κειμένου.

Κείμενο 2ο: Τι πρέπει να προσέχουμε σε μια φιλία

Δύσκολα μπορεί κάποιος να εξαντλήσει μέσα σε μια κόλλα χαρτί τη σημασία που έχει η φιλία για τη ζωή μας. Η φιλία αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας και της δίνει περιεχόμενο, ουσία, γεύση, νόημα... **Για το λόγο αυτό** οφείλουμε να προσέχουμε πολύ τη συμπεριφορά μας απέναντι στους άλλους, αν θέλουμε να τους κάνουμε φίλους ή να διατηρήσουμε τις φιλίες που έχουμε. Αυτό που πρέπει πρωταρχικά να κάνουμε είναι μια αυτοεξέταση, να εξετάσουμε, δηλαδή, μέσα μας για να κατανοήσουμε το τι ζητάμε και το τι επιδιώκουμε από μια φιλία.

Στη συνέχεια οφείλουμε να εξετάσουμε τη στάση μας προς τους άλλους. Οφείλουμε δηλαδή να δεχτούμε ότι οι άλλοι έχουν το δικαίωμα να είναι διαφορετικοί από εμάς. Εάν απαιτούμε οι άλλοι να έχουν τις ίδιες προσεγγίσεις, πεποιθήσεις και συμπεριφορά όπως εμείς, τότε είναι πολύ πιθανό να απωθήσουμε μακριά μας ανθρώπους που θα ήταν πολύ καλοί φίλοι. Με το να αποδεχθούμε ότι οι άλλοι μπορούν να είναι διαφορετικοί από εμάς, ανοίγουμε νέους δρόμους για φιλίες και σχέσεις που φέρνουν μια νέα πνοή στη ζωή μας.

Επίσης, καλό είναι να προσέχουμε και τη συμπεριφορά μας προς τους άλλους. Πρέπει να σκεφτούμε πώς εμείς θέλουμε να μας συμπεριφέρονται οι άλλοι. Θα πρέπει να προσφέρουμε προς τους άλλους την ίδια συμπεριφορά που θα θέλαμε και εμείς από τους αυτούς.

Παράλληλα, δεν πρέπει να είμαστε ανυπόμονοι και να περιμένουμε άμεσα αποτελέσματα. Οι καλές φιλίες δεν κτίζονται μέσα σε μια νύκτα. Μην έχετε την εντύπωση ότι επειδή θα πείτε τα πιο εμπιστευτικά πράγματα ή τα μυστικά σας σε κάποιον από τις πρώτες μέρες ότι αυτό θα δημιουργήσει μια καλή φιλία. Αυτό ίσως ακόμη να απωθήσει μακριά ένα πιθανό φίλο. Είναι χρονοβόρα η διαδικασία για να κάνετε ένα φίλο. Αρχίστε με προσεκτικά βήματα, δώστε στη σχέση χρόνο να αναπτυχθεί, μοιραστείτε αρχικά πράγματα ή μυστικά που για σας δεν έχουν τόσο μεγάλη σημασία για να μπορέσετε να αντιληφθείτε καλύτερα τη δυναμική της σχέσης και μετά προχωρείτε σε πιο σημαντικά βήματα.

Τέλος, πρέπει να αποφεύγουμε την κριτική για τους άλλους. Εάν κάνετε συχνά κριτική, και μάλιστα κακοπροαίρετη, δηλαδή σχόλια σχετικά με τις αποτυχίες, τις αδυναμίες ή τις ανεπάρκειες άλλων ανθρώπων, τότε πιθανόν να δημιουργήσετε ένα αίσθημα ανασφάλειας σε αυτόν που σας ακούει. Σκεφτείτε απλά ότι την ώρα που εσείς κάνετε κριτική, ίσως να περνά από το μυαλό του, η σκέψη ότι όπως κάνετε κριτική και πικρόχολα σχόλια για τους άλλους, θα κάνετε το ίδιο και για αυτόν αργότερα. Κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει να αποφεύγουμε το κουτσομπολιό. Οι άλλοι που σας ακούν να κουτσομπολεύετε και να σχολιάζετε τις δοκιμασίες ή τα βάσανα που είχατε με άλλους ανθρώπους στη ζωή σας, είναι δυνατόν να χάσουν την εμπιστοσύνη που έχουν προς εσάς.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Σύμφωνα με το κείμενο, τι πρέπει να προσέχουμε και τι να αποφεύγουμε στη συμπεριφορά μας προς τους άλλους, έτσι ώστε να δημιουργήσουμε σωστές φιλίες;
2. Στην παράγραφο: «Στη συνέχεια οφείλουμε να εξετάσουμε τη στάση μας προς τους άλλους... που φέρνουν μια νέα πνοή στη ζωή μας», να βρείτε τα ρήματα και τη φωνή στην οποία βρίσκονται.
3. Να εντοπίσετε στις δύο πρώτες παραγράφους πέντε ρήματα της α' συζυγίας και πέντε της β' συζυγίας.
4. Να εντοπίσετε πέντε σύνθετες λέξεις, να βρείτε το α' συνθετικό τους και να γράψετε τι μέρος του λόγου είναι αυτό.
5. Να γράψετε μια επιστολή προς έναν φίλο σας, στην οποία θα του εξηγήτε για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σας οι φιλίες περνούν κρίση στις μέρες μας.

Κείμενο 3ο

Αυτή την ιστορία τη λέω πάντα, την έχω γράψει και πολλοί από σας την έχετε ακούσει χιλιάδες φορές, μ' αρέσει όμως τόσο πολύ. Στο μάθημα της Αγάπης ένα κορίτσι είπε ένα βράδυ: «Ξέρω γιατί απελπίζομαι τόσο συχνά. Είναι γιατί θέλω να με αγαπούν όλοι κι αυτό δεν είναι ανθρωπίνως δυνατόν. Θα μπορούσα να είμαι το πιο ζουμερό, το πιο γευστικό, το πιο συναρπαστικό ροδάκινο του κόσμου και να προσφέρομαι σε όλους. Υπάρχουν όμως άνθρωποι που είναι αλλεργικοί στα ροδάκινα. Αυτοί θα θελήσουν ίσως να γίνω μπανάνα». Πόσο συχνά δε γινόμαστε μπανάνες για άλλους, που θέλουν ροδάκινα! Τι θλιβερή φρουτοσαλάτα. Είναι προτιμότερο να πεις στον άλλο: «Λυπάμαι πολύ που δεν μπορώ να είμαι μπανάνα, θα το 'θελα πολύ να ήμουν μπανάνα για σένα. Βλέπεις όμως, είμαι ροδάκινο». Και ξέρετε τι θα συμβεί; Αν περιμένετε αρκετά, θα βρείτε κάποιον που του αρέσουν τα ροδάκινα. Και μετά θα μπορείτε να ζήσετε σαν ροδάκινο κι όχι σαν μπανάνα. Σκεφτείτε χάσιμο ενέργειας που έχει κανείς προσπαθώντας να γίνει μπανάνα όταν είναι ροδάκινο!

«Όταν αγαπάς, κινδυνεύεις να μην έχει ανταπόκριση η αγάπη σου». Δεν είναι κακό αυτό. Αγαπάς για ν' αγαπάς, κι όχι για να πάρεις ανταπόδοση – αυτό δεν είναι αγάπη.

«Όταν ελπίζεις, κινδυνεύεις να πονέσεις». Και «Όταν δοκιμάζεις, κινδυνεύεις να αποτύχεις». Κι όμως πρέπει να ρισκάρεις, γιατί η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτε. Όποιος δε ρισκάρει τίποτε, δεν κάνει τίποτε, δεν έχει τίποτε και δεν είναι τίποτε. Μπορεί ν' αποφεύγει τον πόνο και τη λύπη, αλλά δε μαθαίνει, δε νιώθει, δεν αλλάζει, δεν αναπτύσσεται, δε ζει και δεν αγαπά. Είναι δούλος αλυσοδεμένος με τις βεβαιότητες και τους εθισμούς του. Έχει ξεπουλήσει το μεγαλύτερο αγαθό του, την ατομική του ελευθερία. Μόνο ο άνθρωπος που ρισκάρει είναι ελεύθερος.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. «Λυπάμαι πολύ που δεν μπορώ να είμαι μπανάνα, θα το 'θελα πολύ να ήμουνα μπανάνα για σένα. Βλέπεις όμως, είμαι ροδάκινο». Μπορείτε να εξηγήσετε αυτή τη φράση του κειμένου;

2. «Αυτή την ιστορία....είναι ροδάκινο». Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου να εντοπίσετε τα βασικά δομικά της μέρη.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να αναγνωρίσετε τη διάθεση και τη φωνή των ρημάτων.

α) Οι γονείς του εργάζονται πολύ.

β) Κοιμάται όλη μέρα.

γ) Οι γείτονές μας έχτισαν ένα πολύ ωραίο σπίτι.

δ) Αυτό το σπίτι πουλιέται.

ε) Ο φίλος μου κοιτάζεται όλη μέρα στον καθρέφτη.

4. Να γίνει πλήρης συντακτική ανάλυση στις παρακάτω προτάσεις και να χαρακτηριστούν τα ρήματα (μεταβατικά-αμετάβατα, μονόπτωτα-δίπτωτα).

α) Ο Γιώργος ανακοίνωσε σε όλους με καμάρι την απόφασή του.

β) Θέλω να μιλάς ευγενικά.

γ) Οι Έλληνες πολέμησαν με αυταπάρνηση.

δ) Δανείζω χρήματα σε φίλους μου.

5. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμές τους:

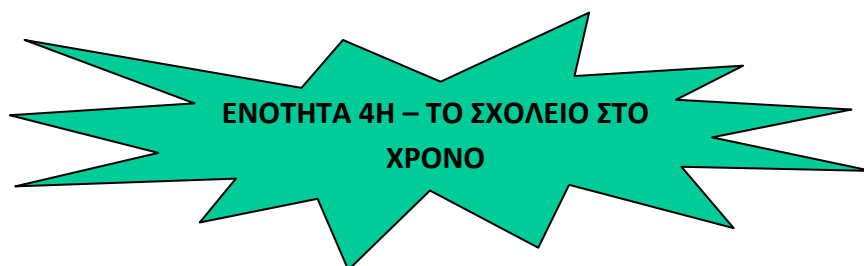
1. Δε χρησιμοποιοῦ τον ορθόδοξο τρόπο δημιουργίας.

2. Η μουσική μου δεν πατάει σε εικόνες.

3. Τι τον καθοδηγεί είναι άγνωστο.

4. Η μουσική μου έχει σχέση με τα ερεθίσματα που κάθε φορά λαμβάνω.

6. Να αναπτύξετε σε δύο παραγράφους με τη μορφή της αιτιολόγησης το θέμα: «Πώς θα ήταν η ζωή σας χωρίς φίλους?».

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΑΙΔΕΙΑ: Το σύνολο των διαδικασιών που οδηγούν στην πνευματική, ηθική, κοινωνική ολοκλήρωση των ανθρώπων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Ο θεσμός της πολιτείας που με συγκεκριμένη δομή, μέσα, κατευθύνσεις στοχεύει στην παροχή γνώσεων και εφοδίων στους νέους και στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων.

ΦΟΡΕΙΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: Οικογένεια - Σχολείο - ΜΜΕ

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

- Απουσία υλικοτεχνικής υποδομής.
- Ελλιπής επαγγελματικός προσανατολισμός.
- Αναντιστοιχία παρεχόμενης γνώσης και πραγματικών αναγκών της κοινωνίας.
- Παροχή αναχρονιστικής και παρωχημένης γνώσης.
- Μηχανιστική μάθηση.
- Βαθμοθηρία, που προκαλεί άγχος και ανταγωνισμό.
- Περιορισμός κριτικής σκέψης.
- Δασκαλοκεντρισμός, απουσία ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών.
- Ελλιπής κατάρτιση εκπαιδευτικών (τόσο στην παιδαγωγική γνώση όσο και στην εξειδίκευση στο αντικείμενο της διδασκαλίας).
- Περιορισμός της αξιολόγησης του μαθητή στο βαθμό επίδοσης και αδιαφορία για τα λοιπά χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του.
- Έλλειψη ίσων ευκαιριών.
- Μονόπλευρος προσανατολισμός του σχολείου σε εξωτερικούς στόχους (επιτυχία στις εξετάσεις, εξειδίκευση, επαγγελματική αποκατάσταση).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εποχής.
- Απαλλαγή από τον στενά τεχνοκρατικό χαρακτήρα και υιοθέτηση ανθρωποκεντρικού προσανατολισμού.
- Σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός, που θα επιτρέψει την ορθή/παραγωγική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και θα περιορίσει το φαινόμενο της πληθώρας των άνεργων επιστημόνων.

- Παροχή ίσων ευκαιριών με τη σωστή λειτουργία της αντισταθμιστικής αγωγής, με στόχο την άμβλυνση των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών ανισοτήτων.
- Βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής, για καλύτερη εμπέδωση της γνώσης.
- Ανθρωπιστική παιδεία, που θα οδηγήσει τους νέους στην ανάπτυξη κοινωνικής και υγιούς πολιτικής συνείδησης, πίστης σε υψηλές αξίες και ιδανικά, πνεύματος οικουμενικής συνείδησης απαλλαγμένης από στερεότυπα, σωστού αισθητικού κριτηρίου.

ΣΧΟΛΕΙΟ

Προσφορά:

- Καλλιεργεί πνευματικά το παιδί.
- Βοηθά στην κοινωνικοποίηση του παιδιού.
- Διδάσκει ηθικές αρχές και αξίες.
- Βοηθά στην ομαδικότητα, συνεργασία και αλληλεγγύη.
- Καταργεί τις διαφορές μεταξύ των ατόμων.
- Καλλιεργεί την περιέργεια και την αναζήτηση.
- Βοηθά το παιδί να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του.
- Ολοκληρώνει την προσωπικότητα.

Τα προσόντα του εκπαιδευτικού:

- Αγάπη για τους μαθητές και το έργο του.
- Ηθικός, τίμιος, έντιμος, δίκαιος.
- Καθοδηγεί τους μαθητές.
- Διατηρεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τη γνώση.
- Δεν κάνει διακρίσεις.
- Σέβεται τα παιδιά και τις δυνατότητές τους.
- Ενημερώνεται διαρκώς.
- Ανανεώνει τη διδασκαλία του.
- Συνδυάζει τη θεωρία με την πράξη.
- Αποτελεί σωστό πρότυπο για τα παιδιά.

Σήμερα:

Αρνητικά:

- Πολλά μαθήματα > κούραση μαθητών.
- Έλλειψη σχολικών κτηρίων
- Έλλειψη εμπειριών εκπαιδευτικών.
- Απουσία οργάνωσης μαθημάτων.
- Καλλιεργεί το «κυνήγι του βαθμού» (βαθμοθηρία).
- Ξεπερασμένες μέθοδοι διδασκαλίας.
- Παρέχει μόνο γενικές γνώσεις.
- Ο μαθητής δε μαθαίνει να καλλιεργεί την κριτική του σκέψη και να προβληματίζεται.
- Ανεπαρκή υλικοτεχνική υποδομή (εργαστήρια, βιβλιοθήκες, χώροι άθλησης).

Προτάσεις:

Πολιτεία:

- Ίδρυση σχολείων σε απομακρυσμένες περιοχές.
- Σύγχρονος εξοπλισμός σχολικών κτηρίων (βιβλιοθήκες, εργαστήρια, ηλεκτρονικοί υπολογιστές).
- Μετάδοση ηθικών αξιών και αρχών.
- Ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών.
- Έμφαση στον επαγγελματικό προσανατολισμό των παιδιών.
- Ευκαιρίες εκπαίδευσης σε όλα τα παιδιά.

Εκπαιδευτικοί:

- Προσιτοί και συνεργάσιμοι.
- Να μετεκπαιδεύονται.
- Να μην έχουν ξεπερασμένες παιδαγωγικές αντιλήψεις.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Ένας φίλος σας που μένει μακριά σας γράφει ότι πρόκειται να εγκαταλείψει το σχολείο. Γράψτε του μια απάντηση τονίζοντας τους λόγους για τους οποίους πρέπει να το συνεχίσει».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος:

Χαρά που έλαβα το γράμμα σου. Έκπληξη και στενοχώρια για την απόφασή σου.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Τι μας προσφέρει το σχολείο

- Στο σχολείο αποκτάμε εφόδια και βάσεις για το μέλλον. Μας εξασφαλίζει επαγγελματικά. Αν το εγκαταλείψεις, θα είσαι άνεργος ή θα υποαπασχολείσαι σε όλη του τη ζωή, αφού το απολυτήριο Γυμνασίου θεωρείται πλέον απαραίτητο προσόν.
- Το σχολείο αποτελεί ένα σταθερό και υγιές περιβάλλον. Βρισκόμαστε μαζί με συνομηλίκους μας και με καθηγητές, που νοιάζονται για μας. Έξω υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι.
- Είναι ο μικρόκοσμος της κοινωνίας. Εδώ μαθαίνουμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μας, να συμπεριφερόμαστε με βάση κανόνες και να πειθαρχούμε. Έτσι, ωριμάζουμε.

2η παράγραφος – Τι μας προσφέρει το σχολείο (συνέχεια)

- Στο σχολείο κοινωνικοποιούμαστε. Αποκτάμε καινούργιους φίλους και μαθαίνουμε να συνυπάρχουμε με άλλα άτομα, να συνεργαζόμαστε και να μοιραζόμαστε μαζί τους πράγματα κι εμπειρίες.
- Διευρύνει τους πνευματικούς μας ορίζοντες. Σκεφτόμαστε, εκφραζόμαστε κι αποκτάμε γνώσεις πάνω σε διάφορα αντικείμενα.

- Μας βοηθά να ανακαλύψουμε τις κλίσεις, τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά μας και να γίνουμε ολοκληρωμένες προσωπικότητες.

Επίλογος:

Προτροπή να ξανασκεφτείς την απόφασή σου και να μην εγκαταλείψεις το σχολείο.

Στην επιστολή γράφουμε πάνω δεξιά τον τόπο και την ημερομηνία, ενώ κάτω αριστερά την προσφώνηση, δηλαδή:

Θεσσαλονίκη, 14 Ιανουαρίου 2016

Αγαπημέne μου φίλε / Δημήτρη,

Στο τέλος γράφουμε την αποφώνηση:
Με αγάπη,
Μάνος

2ο ΘΕΜΑ: «Περιγράψτε πώς θέλετε να είναι το σχολείο στο μέλλον. Μπορείτε να ξεκινήσετε την περιγραφή σας από το σχολικό χώρο (κτήριο, αίθουσες), το διδακτικό υλικό και να συνεχίσετε με τους εκπαιδευτικούς, τον τρόπο διδασκαλίας κτλ.»

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος:

Ονειρεύομαι ότι το σχολείο στο μέλλον δε θα έχει καμία σχέση με το σημερινό. Θα είναι σύγχρονο και λειτουργικό και θα έχει ως κέντρο του το μαθητή.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Το κτήριο και οι αίθουσες

- Το κτήριο θα είναι μεγάλο και σύγχρονο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών και θα βρίσκεται έξω από την πόλη κοντά στο φυσικό περιβάλλον.
- Θα υπάρχουν δύο κλειστά γυμναστήρια, γήπεδα ποδοσφαίρου, μπάσκετ και βόλεϊ, καθώς και πισίνα.
- Οι μαθητές θα μετακινούνται με ασανσέρ και κυλιόμενες σκάλες.
- Εκτός από το κυλικείο θα λειτουργεί εστιατόριο, που θα παρέχει γεύματα στους μαθητές και στο οποίο θα μπορούν να κάθονται τις κρύες μέρες του χειμώνα.
- Θα υπάρχουν πλήρως εξοπλισμένα εργαστήρια για τα πειράματα της Φυσικής και της Χημείας, αίθουσα μουσικής και καλλιτεχνικών.
- Για κάθε μάθημα θα υπάρχει ξεχωριστή αίθουσα.
- Το σχολείο θα έχει μία μεγάλη βιβλιοθήκη που θα είναι εμπλουτισμένη με εγκυκλοπαίδειες και εξωσχολικά βιβλία, καθώς μια μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων.

2η παράγραφος – Διδακτικό υλικό

- Τα βιβλία θα είναι σύγχρονα, κατανοητά και ευχάριστα. Θα προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα των επιστημών και της τεχνολογίας, καθώς και στις ανάγκες των μαθητών.
- Ο μαθητής θα επιλέγει τα βιβλία που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει και να διδαχθεί.
- Το μάθημα θα γίνεται κατεξοχήν με τη χρήση tablet, υπολογιστών και διαδραστικών πινάκων.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος οι μαθητές θα χρησιμοποιούν διάφορες ηλεκτρονικές εφαρμογές και θα δημιουργούν δικά τους προγράμματα.
- Θα επικοινωνούν με τους καθηγητές και τους συμμαθητές τους μέσω των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

3η παράγραφος – Ο εκπαιδευτικός και ο τρόπος διδασκαλίας

- Τα τμήματα θα είναι ολιγομελή και το κέντρο διδασκαλίας θα είναι ο μαθητής και τα ενδιαφέροντά του. Ο μαθητής θα επιλέγει τα μαθήματα με τα οποία θέλει ν' ασχοληθεί και τον καθηγητή που επιθυμεί να έχει.
- Το μάθημα δε θα γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, αλλά θα έχει τη μορφή συζήτησης. Οι μαθητές θα συμμετέχουν ενεργά. Θα σκέφτονται, θα ψάχνουν και θα συγκεντρώνουν υλικό, ενώ ο καθηγητής θα τους καθοδηγεί και θα τους ενθαρρύνει.
- Το μάθημα θα παρουσιάζεται από ομάδες μαθητών και δε θα υπάρχουν ασκήσεις για το σπίτι, καθώς όλα θα γίνονται μέσα στην τάξη.
- Θα υπάρχει η δυνατότητα κάποια μαθήματα να γίνονται μέσω τηλεκπαίδευσης.
- Τέλος, οι εκπαιδευτικές εκδρομές θα είναι περισσότερες, ενώ συχνά θα προβάλλονται ταινίες και θα γίνεται συζήτηση για θέματα που αφορούν αποκλειστικά τους εφήβους.

Επίλογος:

Αυτό είναι το σχολείο του μέλλοντος – δημιουργικό, ανοιχτό στην κοινωνία και διαδραστικό! Ελπίζω να γίνει σύντομα πραγματικότητα. Το μέλλον είναι κοντινό, αλλά και μακρινό. Επομένως, το σχολείο σας μπορεί να γίνει ακόμα πιο διαστημικό στην περιγραφή του!

3ο ΘΕΜΑ: «Για τη μαθητική εφημερίδα που θα εκδώσετε στην επόμενη Διαθεματική εργασία σας ζητούν να γράψετε ένα σύντομο άρθρο (2-3 παραγράφων) στο οποίο θα παρουσιάζετε τα προβλήματα του σχολείου σας και στη συνέχεια τις προτάσεις σας για τη βελτίωσή του στο άμεσο μέλλον».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος:

Το σχολείο είναι το δεύτερο σπίτι μας, αφού περνάμε αρκετές ώρες σ' αυτό. Καθημερινά ερχόμαστε αντιμέτωποι με διάφορα προβλήματα, που δυσχεραίνουν τη σχολική μας ζωή. Γι' αυτό είναι καιρός να παρέμβουμε και να διορθώσουμε τα κακώς κείμενα.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Τα προβλήματα του σχολείου

- Το σχολικό κτήριο είναι παλιό και θέλει συντήρηση και βάψιμο.
- Πολλοί χώροι του σχολείου είναι βρώμικοι - από τις αίθουσες και τις τουαλέτες μέχρι την αυλή - πράγμα που εκτός από αντιαισθητικό είναι και επικίνδυνο για την υγεία μας.
- Οι αίθουσες δεν επαρκούν, τα θρανία είναι γραμμένα και φθαρμένα και οι καρέκλες σπασμένες.
- Κρυώνουμε, καθώς τις περισσότερες μέρες δεν έχουμε θέρμανση.
- Ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή. Τα εργαστήρια δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένα ενώ οι υπολογιστές είναι λίγοι και δεν επαρκούν για όλους τους μαθητές.
- Ο χώρος για το κλειστό γυμναστήριο είναι πολύ μικρός και δεν υπάρχει αίθουσα εκδηλώσεων.

2η παράγραφος – Προτάσεις για βελτίωση

- Το κτήριο πρέπει να βαφεί και να καθαριστεί. Συγχρόνως, όλοι θα πρέπει να φροντίσουμε να το διατηρούμε καθαρό και να ρίχνουμε τα σκουπίδια στους κάδους.
- Εφόσον οι αίθουσες δεν επαρκούν και τα τμήματα είναι πολυμελή, θα πρέπει να είμαστε ήσυχοι και προσεκτικοί, ώστε να διευκολύνουμε τους καθηγητές στη διεξαγωγή του μαθήματος.
- Όσον αφορά στο κλειστό γυμναστήριο και την αίθουσα εκδηλώσεων, μπορούμε να ζητήσουμε από το διευθυντή του σχολείου ν' αξιοποιήσει το χώρο του υπογείου και να τον διαμορφώσει κατάλληλα.
- Μπορούμε να οργανώσουμε μια εκδήλωση, με σκοπό να συγκεντρώσουμε χρήματα, τα οποία θα διαθέσουμε για τον εξοπλισμό του σχολείου μας και την προμήθεια πετρελαίου.

Επίλογος:

Με καλή διάθεση, υπομονή και πάντα σε συνεργασία με το σύλλογο των εκπαιδευτικών και το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων θα μπορέσουμε να παρέμβουμε δημιουργικά και να μετατρέψουμε τη διαμονή μας στο σχολείο σε μια ευχάριστη εμπειρία.

Το άρθρο έχει πάντα τίτλο σχετικό με το θέμα. Επειδή απευθυνόμαστε στους συμμαθητές μας, χρησιμοποιούμε το α' πληθυντικό πρόσωπο και το ύφος μας είναι οικείο.

Β. ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ΟΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Τα ρήματα ως προς τη διάθεσή τους είναι ενεργητικά, παθητικά, μέσα και ουδέτερα. Ας δούμε τι φανερώνουν σε κάθε περίπτωση:

ΡΗΜΑΤΑ	ΦΑΝΕΡΩΝΟΥΝ ΟΤΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Ενεργητικά (ρήματα με ενεργητική διάθεση)	Το υποκείμενο ενεργεί.	Ο μαθητής διαβάζει. Η Μαρία στρώνει το κρεβάτι. Ο υπάλληλος εργάζεται.
Παθητικά (ρήματα με παθητική διάθεση)	Το υποκείμενο παθαίνει κάτι.	Οι μαθητές τιμωρήθηκαν από το δάσκαλο. Το νερό της λίμνης πάγωσε από το κρύο.
Μέσα (ρήματα με μέση διάθεση)	Το υποκείμενο ενεργεί (ή ενεργεί άλλος για λογαριασμό του) και η ενέργεια γυρίζει στο ίδιο.	Η Μαρία ντύνεται. Κοίταξε τον εαυτό της στον καθρέφτη. Η Μαρία έβαψε τα μαλλιά της κόκκινα στο κομμωτήριο.
Ουδέτερα (ρήματα με ουδέτερη διάθεση)	Το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε δέχεται κάποια ενέργεια, αλλά βρίσκεται σε μια κατάσταση.	Τα παιδιά πεινούν. Ο Βασίλης κοιμάται.

Δεν πρέπει να συγχέουμε τη **φωνή** με τη **διάθεση** του ρήματος. Η φωνή αναφέρεται στη **μορφή** του ρήματος, ενώ η διάθεση στη **σημασία** του ρήματος.

- Μπορεί ένα ρήμα να είναι ενεργητικής φωνής και παθητικής διάθεσης ή και το αντίθετο. Έπαθε μεγάλο κακό.

Π.χ. Ο Μάνος **εργάζεται** σκληρά.

- Μπορεί ένα ρήμα στην ίδια φωνή άλλοτε να είναι ενεργητικής και άλλοτε παθητικής διάθεσης, ανάλογα με τα συμφραζόμενα.

Π.χ. Το παιδί **έσκασε** το μπαλόνι.

Το μπαλόνι **έσκασε** από τα' αγκάθια.

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ

Παθητική σύνταξη έχουμε, όταν διατυπώνουμε ένα νόημα με ρήμα παθητικής διάθεσης. Το ποιητικό αίτιο συναντάται στην παθητική σύνταξη και είναι το προθετικό σύνολο που φανερώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα από το οποίο παθαίνει κάτι το υποκείμενο. Το ποιητικό αίτιο είναι η αιτία που ποιεΐ, δηλ. προκαλεί οτιδήποτε παθαίνει το υποκείμενο του παθητικού ρήματος.

Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται ως εξής:

• Συνήθως έχει τη μορφή του εμπρόθετου **από + αιτιατική**:

→ Ο Γιάννης διαγράφηκε **από την ομάδα**.

→ Οι αδύνατοι μαθητές βρήκαν βοήθεια για τα κενά τους **από την ενισχυτική διδασκαλία**.

• Με τα ρηματικά επίθετα σε –τός έχει τη μορφή: **σε + αιτιατική**:

→ Είναι αγαπητός **σε όλα τα παιδιά**.

• Με παθητική μετοχή σε –μένος μπορεί να έχει τη μορφή: **με + αιτιατική**:

→ Τα ρούχα ήταν νοτισμένα **με το πρωινό αγγίζι**.

→ Η ιστορία της Ελλάδας είναι γραμμένη **με αίμα**.

• **Ενωμένο ως α' συνθετικό με μετοχές παθητικού παρακειμένου:**

→ Ήταν **ηλιοκαμένος**. (καμένος από τον ήλιο).

Προσοχή: δεν είναι όλοι οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί ποιητικό αίτιο:

Κουράστηκα **από την άσχημη συμπεριφορά σου** (εξαιτίας της άσχημης συμπεριφοράς σου) → προσδιορισμός της αιτίας

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Η παθητική σύνταξη προϋποθέτει τη χρήση ρήματος παθητικής διάθεσης.

Ρήματα παθητικής διάθεσης μπορεί να συναντήσουμε:

→ με κατάληξη –μαι: Ο Γιάννης **διαγράφτηκε** (διαγράφ-ομαι) από την ομάδα του.

→ με κατάληξη –ω: Το χιόνι **λιώνει** σιγά – σιγά στα βουνά από τον ήλιο.

→ με ρηματικές εκφράσεις: **γίνομαι δεκτός, βρίσκω βοήθεια, δέχομαι περιποιήσεις κ.α.:** Οι εκπρόσωποι των φοιτητικών παρατάξεων **δεν έγιναν δεκτοί** από τον υπουργό παιδείας.

A. όταν το ρήμα είναι μονόπτωτο:

- το ενεργητικό ρήμα τρέπεται σε παθητικό του ίδιου χρόνου.
- το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο.
- το αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού ρήματος.

Π.χ. Η βουλή ψηφίζει τους νόμους. (ενεργητική σύνταξη)

↓ ↓ ↓
Υ Ρ Α

Οι νόμοι ψηφίζονται από τη βουλή. (παθητική σύνταξη)

↓ ↓ ↓
Υ Ρ Ποιητικό Αίτιο

Β. όταν το ρήμα είναι δίπτωτο:

- το ενεργητικό ρήμα τρέπεται σε παθητικό του ίδιου χρόνου.
- το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο.
- το άμεσο αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού ρήματος.
- το έμμεσο αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος παραμένει όπως είναι ή τρέπεται σε εμπρόθετο αντικείμενο.

Π.χ. Ο δάσκαλος μοίρασε βιβλία στους μαθητές. (ενεργητική σύνταξη)

↓ ↓ ↓ ↓
Υ Ρ Άμεσο Α Έμμεσο Α

Βιβλία μοιράστηκαν στους μαθητές από το δάσκαλο. (παθητική σύνταξη)

↓ ↓ ↓ ↓
Υ Ρ Α Ποιητικό Αίτιο

Κατά τη μετατροπή της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική ακολουθείται αντίστροφη πορεία:

Π.χ. Η γη θερμαίνεται από τον ήλιο. (παθητική σύνταξη)

↓ ↓ ↓
Υ Ρ Ποιητικό Αίτιο

Ο ήλιος θερμαίνει τη γη. (ενεργητική σύνταξη)

↓ ↓ ↓
Υ Ρ Α

Παρατηρήστε τα παραδείγματα και περιγράψτε τις αλλαγές που συμβαίνουν :

Α. Ενεργητική σύνταξη → στο φινλανδικό σχολείο οι καλύτεροι μαθητές παρακινούν
 ↓ αντικείμεν.
τους αδύνατους προς τα επάνω

Παθητική σύνταξη → στο φινλανδικό σχολείο οι αδύνατοι παρακινούνται
 ↓ ποιητικό αίτιο
από τους καλύτερους μαθητές προς τα επάνω

Β. Ενεργητική σύνταξη → Ο καθηγητής εξετάζει την Άννα στη Φυσική → έμμεσο αντικείμεν.
 ↓ υποκείμεν. ↓ άμεσο αντικείμεν.

Παθητική σύνταξη → Η Άννα εξετάζεται από τον καθηγητή στη Φυσική
 ↓ υποκείμεν. ↓ ποιητικό αίτιο ↓ αντικείμεν.

Γ. Ενεργητική σύνταξη → Η ομάδα θεωρεί το θάνο δυνατό παίκτη
 ↓ υποκείμεν. ↓ αντικείμεν. ↓ κατηγορούμενο αντικειμένου

Παθητική σύνταξη → Ο θάνατος θεωρείται δυνατός παίκτης από την ομάδα
 ↓ υποκείμεν. ↓ κατηγορούμενο ↓
 υποκειμένου ποιητικό αίτιο

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Στο απόσπασμα που ακολουθεί να υπογραμμίσετε τα ρήματα και να αναγνωρίσετε τη φωνή και τη διάθεση του καθενός:

«Δεν πέρασα στις Πανελλήνιες (και δεν πέθανα)», γράφει στο προσωπικό της μπλογκ η Σοφία, μια ανάρτηση που αγαπήθηκε πολύ και μεταδόθηκε γρήγορα στο Διαδίκτυο τα τελευταία εικοσιτετράωρα.

Για τέσσερα χρόνια η Σοφία ζούσε και εργαζόταν στην Αθήνα, ενώ παράλληλα έκανε έρευνα για τα πανεπιστήμια στην Αγγλία. Σε αντίθεση με πολλούς συνομηλίκους της, η Σοφία κλήθηκε να διαχειριστεί το κόστος των σπουδών της, καθώς η οικογένειά της δεν μπορούσε να της καλύψει τα έξοδα. «Έτσι, βρήκα δουλειά στο Λονδίνο αλλά και προπτυχιακό τμήμα, στο οποίο τα μαθήματα γίνονταν απόγευμα». (Καθημερινή, 30-8-13)

[illegible]

2. Να βρείτε ποια από τα παρακάτω ρήματα είναι αποθετικά:

Εκμεταλλεύομαι, ρωτώ, εργάζομαι, ξεχνιέμαι, υποκλίνομαι, παραδέχομαι, διδάσκομαι, παρασύρομαι, δέχομαι, αγαπιέμαι, συλλογίζομαι, γυμνάζομαι.

3. Να βρείτε τη φωνή και τη διάθεση των παρακάτω ρημάτων:

Τρέχει, διψούσα, μαύρισα απ' τον ήλιο, ήπια νερό, γυμνάζομαι, εργάζομαι, λιώνω από τη ζέστη, διψώ πολύ, ζω, κόβω τα μαλλιά μου, ασκούμαι κάθε μέρα, σκέφτομαι όλη μέρα, ευχαριστιέμαι τον καφέ μου, θα σε μαυρίσω στο ξύλο, έπαθα ζημιά από τον καιρό, λιώνω από τη ζέστη.

4. Να υπογραμμίσετε στις παρακάτω φράσεις το ποιητικό αίτιο:

Η πόλη λεηλατήθηκε από τους εχθρούς.

Είναι αγαπητός σε όλους. (ρ. επίθετο σε -τος)

Είμαι εκνευρισμένη με τη συμπεριφορά του.

Τιμωρήθηκε από τον προπονητή του.

Από τους Αθηναίους προσφέρονταν τιμές στους Ολυμπιονίκες.

Το αυτοκίνητο καταστράφηκε από τη θεομηνία.

5. Στις παρακάτω φράσεις να υπογραμμίσετε τα ρήματα και να αναγνωρίσετε τη διάθεση και τη φωνή στην οποία βρίσκονται:

Χαίρομαι κάθε φορά που σε βλέπω.

Η περιοχή μας σκεπάστηκε από χιόνι.

Διψάσαμε το μεσημέρι και αδειάσαμε όλο το μπουκάλι.

Το σπίτι πουλιέται η ενοικιάζεται;

Υπόσχομαι πως θα έρθω στη γιορτή.

Εγώ τραβήχτηκα στην άκρη για να βολευτείς.

6. Να μετατρέψετε την ενεργητική σε παθητική σύνταξη και το αντίστροφο:

- Δέκα σπίτια γκρεμίστηκαν από το σεισμό.

- Η επιτροπή έκρινε τους υποψήφιους οδηγούς.

- Τα δέντρα καταστράφηκαν από την παγωνιά.

- Κανένας δεν τον διέψευσε.

- Μάταια πίστευε ότι το κόμμα θα τον υποστήριζε.

- Κρίθηκε ένοχος από τα δικαστήρια και καταδικάστηκε σε ισόβια.

7. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και το αντίστροφο (διαβάστε και τις σελ. 66 – 68 του Συντακτικού της Νέας Ελληνικής, Α-Β-Γ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ):

Α. Η οδοντίατρος απολύμανε με προσοχή τα χειρουργικά της εργαλεία.

.....

Β. Το μπλουζάκι της φίλης μας είναι ακριβοπληρωμένο.

.....

Γ. Στο Βυζάντιο οι δυνατοί εκμεταλλεύονταν και καταπίεζαν τους μικροκαλλιεργητές.

.....

.....

Δ. Στο εργοστάσιο οι ειδικευμένοι εργάτες επεξεργάζονταν τα παράγωγα του πετρελαίου.

Ε. Κάθε χρόνο απονέμονται βραβεία από το σχολείο στους άριστους μαθητές.

ΣΤ. Οι φίλοι μας θεώρησαν το Βασίλη εγωπαθή και αλαζόνα.

Ζ. Ο επιτηρητής αντιλήφθηκε το τέχνασμα των αντιγραφών και μηδένισε την κόλλα τους.

Η. Ο απαγωγέας αναγνωρίστηκε από τον ήχο της φωνής του.

Θ. Η ομάδα των σκιερ βρέθηκαν σκεπασμένοι από τη χιονοστιβάδα, αλλά ευτυχώς ζωντανοί.

8. Να αναφέρετε τη διάθεση των ρημάτων των παρακάτω προτάσεων.

- Ο Νίκος κοιμάται.
- Εχτές έτρεξα πολύ και κουράστηκα.
- Τα χιόνια έλιωσαν από την άνοδο της θερμοκρασίας.
- Η Μαρία περιποιείται πολύ τα μαλλιά της.
- Οι περισσότεροι άνθρωποι ξεκουράζονται τις μεσημεριανές ώρες.
- Οι μαθητές ετοιμάζονται για τις εξετάσεις.
- Οι επισκέπτες της Ακρόπολης θαυμάζουν περισσότερο τον Παρθενώνα.
- Τα περισσότερα αντικείμενα του σπιτιού καταστράφηκαν από την μανία της πυρκαγιάς.
- Το αυτοκίνητο κινείται με σταθερή ταχύτητα.
- Μην κρύβεσαι πίσω από το δάχτυλό σου.
- Ο Δημήτρης κάθεται με τις ώρες στον καναπέ και βλέπει τηλεόραση.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ - ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΚΑΙ ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

A. Ενεργητικά αμετάβατα ρήματα: έχουν ενεργητική διάθεση και η ενέργεια του υποκειμένου δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο.

→ Τα παιδιά τρέχουν στο δρόμο (η ενέργεια του υποκειμένου δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο).

B. Ενεργητικά μεταβατικά ρήματα: έχουν ενεργητική διάθεση και η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει σε κάτι άλλο, η ενέργεια του υποκειμένου τους μεταβαίνει στον όρο (ή σχετίζεται με τον όρο) που ονομάζεται αντικείμενο.

- Κάποτε πολλά μεταβατικά ρήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως αμετάβατα.

Π.χ. **Σπουδάζω** στα Γιάννενα, αλλά **Σπουδάζω** φιλολογία.

⇒ Το πρόσωπο, ζώο ή πράγμα στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος ονομάζεται **αντικείμενο**. Ως αντικείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα ουσιαστικό, μια αντωνυμία, μια ολόκληρη πρόταση ή και οποιοδήποτε μέρος του λόγου ή φράση ουσιαστικοποιημένα (με άρθρο).

Το αντικείμενο συμπληρώνει την έννοια του ρήματος σε πτώση αιτιατική ή γενική και βρίσκεται κάνοντας την ερώτηση: τι, σε τι, ποιον, σε ποιον, ποιους.

→ Η Μαρία κέρδισε **το βραβείο** στο διαγωνισμό ορθογραφίας.

→ Μοιάζεις **του πατέρα σου** ή: **στον πατέρα σου** (η γενική αντικαθίσταται από εμπρόθετο)

- Αντικείμενο μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέρος του λόγου ακόμα και ολόκληρη πρόταση, όταν λειτουργεί ως ουσιαστικό.

Π.χ. Δεν αντέχω άλλο **την γκρίνια** σας. Οι μαθητές συγκρίνουν **τους καθηγητές**. → ουσιαστικό

Χαιρέτησε **τους συγκεντρωμένους** κι έφυγε. Σεβόμαστε **τους ηλικιωμένους**. → μετοχή

Σιχαίνομαι **τους ανόητους**. Η πρόνοια βοηθάει **τα ορφανά**. → επίθετο

Θέλουν **να ζήσουν αξιοπρεπώς**. Υποσχέθηκε **ότι θα με βοηθήσει**. → δευτερεύουσα ονοματική πρόταση.

Τον είδαμε αργά χθες το βράδυ. Δεν έβλαψα **κανένα**. → αντωνυμία

Όλοι γνωρίζουμε **τα πρέπει** και **τα δεν πρέπει**. → άρθρο + ρήμα

Να σκέφτεσαι όχι μόνο **το σήμερα** αλλά και **το αύριο**. Δεν μου είπε ακόμη **το πότε**. → άρθρο + επίρρημα

Σύστοιχο (ή εσωτερικό) αντικείμενο: είναι το αντικείμενο που έχει την ίδια ρίζα ή νοηματική συνάφεια με το ρήμα:

→ Έζησε μια δύσκολη ζωή.

→ Ο κόσμος χαλάει κι εσύ κοιμάσαι **τον ύπνο** του δικαίου.

Γ. Μεταβατικά μονόπτωτα ρήματα είναι εκείνα που δέχονται αντικείμενο σε μια μόνο πτώση. Έτσι το αντικείμενό τους μπορεί να είναι είτε σε αιτιατική είτε σε γενική. Η γενική μπορεί να αντικατασταθεί με εμπρόθετο αντικείμενο.

Π.χ. Διάβασα **τα μαθήματά** μου (εξωτερικό αντικείμενο).

Γράφει **το γράμμα**.

Έζησε **τη ζωή** του (εσωτερικό ή σύστοιχο αντικείμενο).

Μιλάει **του συμμαθητή** του (γενική).

Μιλάει **με το συμμαθητή** του (εμπρόθετο αντικείμενο).

Δ. Μεταβατικά δίπτωτα ρήματα είναι εκείνα που χρειάζονται ως συμπλήρωμα δύο αντικείμενα, σε δυο πλάγιες πτώσεις. Στην περίπτωση αυτή το αντικείμενο που συμπληρώνει άμεσα την έννοια του ρήματος λέγεται **άμεσο**, ενώ το δεύτερο που τη συμπληρώνει δευτερευόντως λέγεται **έμμεσο**. Έτσι, τα αντικείμενα μπορεί να βρίσκονται στις εξής πτώσεις:

α. αιτιατική (άμεσο) + γενική (έμμεσο). Π.χ. Κάνεις κακό του εαυτού σου.

β. αιτιατική + αιτιατική. Π.χ. Κάνεις κακό στον εαυτό σου (η εμπρόθετη αιτιατική αποτελεί το έμμεσο αντικείμενο).

γ. αιτιατική προσώπου (άμεσο) + αιτιατική πράγματος (έμμεσο). Π.χ. Ο κ. Χ. κάνει στους φοιτητές πειράματα.

δ. με εμπρόθετο που αντικαθιστά το έμμεσο αντικείμενο. Π.χ. Πρόσφερε σε μένα το κάθισμά του (σε μένα = μου: εμπρόθετο αντικείμενο).

Πώς διακρίνουμε το άμεσο από το έμμεσο αντικείμενο:

α) 2 αιτιατικές: άμεσο είναι εκείνο που δηλώνει πρόσωπο ή έμψυχο (εκτός εάν η αιτιατική του προσώπου μπορεί να μετατραπεί σε εμπρόθετο). Αν και τα δύο είναι πρόσωπα ή πράγματα, τότε έμμεσο είναι εκείνο που μπορεί να μετατραπεί σε εμπρόθετο:

→ Ο καθηγητής εξετάζει **τα παιδιά Μαθηματικά** (τα παιδιά = άμεσο, Μαθηματικά = έμμεσο).

→ Γέμισες **το σπίτι ψώνια** σε εποχή οικονομικής κρίσης (το σπίτι = άμεσο, διότι το 2ο αντικείμενο μπορεί να γίνει εμπρόθετο: με ψώνια).

β) σε αιτιατική και γενική: άμεσο είναι το αντικείμενο σε αιτιατική και έμμεσο είναι το αντικείμενο σε γενική, καθώς μπορεί να μετατραπεί σε εμπρόθετο:

→ Χάρισα **της αδελφής μου** το εισιτήριο για τη συναυλία (της αδελφής μου = στην αδελφή μου → έμμεσο).

Διαβάστε και: Συντακτικό Της Νέας Ελληνικής, ΟΕΔΒ, σελ. 55 – 63

Ε. Γενική προσωπική

Πρόκειται για τη γενική της προσωπικής αντωνυμίας (μου) που βρίσκεται κοντά σε απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις ή ακόμη και σε αμετάβατα ή μεταβατικά ρήματα, όπου όμως δεν έχει θέση αντικειμένου. Φανερώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται η έννοια του ρήματος και δηλώνει ότι αυτό συμμετέχει σε ό,τι εκφράζει το ρήμα ή δέχεται ωφέλεια ή βλάβη από αυτό που εκφράζει η πρόταση.

Π.χ. **Μου** πονάει το στομάχι.

Να **μου** το θυμηθείς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Βρείτε τα αντικείμενα των φράσεων που ακολουθούν και χαρακτηρίστε τα ως άμεσα ή έμμεσα:

Μου έφερε ένα θαυμάσιο δώρο.

Οι μαθητές διαβάζουν με προσοχή το κείμενο.

Οι νέοι αποτελούν την ελπίδα της χώρας μας.

Είπε στον παππού του το παράπονό του.

Σου εξιστόρησε τι έγινε χθες στο σχολείο;

Φόρτωσε το αυτοκίνητο με ψώνια.

Μας εξέτασε τα θρησκευτικά με κάθε λεπτομέρεια.

2. Σχηματίστε δικές προτάσεις που να περιέχουν αμετάβατα ρήματα (δύο προτάσεις), μεταβατικά ρήματα με σύστοιχο αντικείμενο (τρεις προτάσεις), μεταβατικά δίπτωτα ρήματα (τρεις προτάσεις).

3. Στις παρακάτω περιόδους να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

α. Ο δάσκαλος τιμώρησε αυστηρά τους μαθητές.

β. Το έργο αυτό προβάλλει ιδιαίτερα την προσωπικότητα του καλλιτέχνη.

γ. Όλοι αντιμετώπιζαν το Γιώργο με σεβασμό.

δ. Θεώρησαν το Γιάννη υπεύθυνο για το ατύχημα.

ε. Ο διευθυντής τού πρόσφερε μια νέα θέση στην επιχείρηση.

4. Στις παρακάτω προτάσεις να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική:

α. Ο διαβάτης παρασύρθηκε από ένα αυτοκίνητο.

β. Ο κύριος Γεωργίου συκοφαντήθηκε από τους πολιτικούς του αντιπάλους.

γ. Ο τραυματίας μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο από περαστικούς.

δ. Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν από τη θεατρική παράσταση.

5. Βρείτε τα αντικείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων στο κείμενο που ακολουθεί και διακρίνετε: α) το είδος των ρημάτων (μεταβατικά ή αμετάβαρα, μονόπτωτα ή δίπτωτα) και β) το είδος των αντικειμένων (άμεσο, έμμεσο):

Έγινε ακριβώς έτσι, όπως το έλεγαν ο Γιάννης κι ο Αχιλλέας, όπως το είχε πει κάποτε κι ο τρελός με τις πιτζάμες. Γέμισαν τα ντουβάρια με μεγάλα κόκκινα και πράσινα γράμματα κι, όταν η Αθήνα είχε γίνει απέραντο αλφαβητάριο, τότε κουβάλησαν στα σχολεία κάτι τεράστια μαύρα καζάνια. Στου Πέτρου το σχολείο, στο άδειο γκαράζ, άρχισαν πάλι τα μαθήματα και τώρα δεν απουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί, αν λείψει, χάνει το συσσίτιο. Κάθε μεσημέρι καταφθάνει ένα κάρο και ξεφορτώνει το Δάμωνα και το Φιντία. Ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δυο καζάνια μαύρα σαν πίσσα που αχνίζουν... Την πρώτη μέρα που τα περίμεναν κανένα παιδί δεν είχε νου για μάθημα κι ο κύριος Λουκάτος άρχισε να τους διαβάζει κάτι ιστορίες από ένα βιβλίο. ...«Στα παλιά τα χρόνια, στην αρχαία Αθήνα, υπήρχανε δυο αχώριστοι φίλοι. Ο Δάμων κι ο Φιντίας...» -Έρχονται! Έρχονται! Ακούστηκε μια ψιλή φωνούλα από την άκρη της τάξης. Ήταν ένα μικρό κοριτσάκι που παραμόνευε από τη χαραμάδα της μεγάλης πόρτας και είδε να καταφθάνουν, όχι βέβαια ο Δάμων και ο Φιντίας, αλλά τα καζάνια με το συσσίτιο, που έτσι τους έμεινε το όνομα.

Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου (απόσπασμα)

ΡΗΜΑΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΡΗΜΑΤΩΝ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

6. Να βρείτε τα αντικείμενα στις επόμενες περιόδους και να τα μετατρέψετε σε ουσιαστικά:

A. Το σχολείο βράβευσε όσους μαθητές άριστουν.

B. Ο Γιάννης φοβάται μήπως αποτύχει στο διαγωνισμό.

Γ. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι ο κατηγορούμενος ήταν αθώος.

7. Να ολοκληρώσετε τις επόμενες φράσεις, προσθέτοντας τα αντικείμενα σύμφωνα με τα ζητούμενα της παρένθεσης:

A..... στείλαμε

(αντωνυμία + ουσιαστικό)

B. Ο υπεύθυνος τμήματοςζήτησε

(αντωνυμία + πρόταση)

Γ. Θέλησα (πρόταση)

Δ. Δώστε.....

(εμπρόθετο + ουσιαστικό)

8. Να βρείτε στις παρακάτω προτάσεις ποια από τα ρήματα είναι μεταβατικά και ποια αμετάβατα:

Ο γεωργός οργώνει με το άροτρο το χωράφι.

Η Μαρίνα και η Χριστίνα ταξιδεύουν.

Του πήραν το πορτοφόλι.

Τον λύγισαν οι δυσκολίες.

Μαζεύτηκαν σύννεφα. Θα βρέξει.

Τα παιδιά χαζεύουν στο παράθυρο.

Τα πουλιά κελαηδούν.

9. Να βρείτε στις παρακάτω φράσεις ποια αντικείμενα είναι μονόπτωτα και ποια δίπτωτα:

Ο Γιώργος κατασκευάζει έπιπλα.

Αυτό το παιδί με πότισε πολλά φαρμάκια.

Δεν τον συμφέρει να σε αμφισβητήσει.

Του έδειξε το δρόμο.

Μου στερεί τα δικαιώματά μου.

Δεν μου πάει αυτό το φόρεμα

Ο Χ. Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική.

Πήρα ένα δώρο της Μαρίας.

Άρπαξε τα χρήματα της κυρίας.

10. Να αναφέρετε αν τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων είναι μονόπτωτα ή δίπτωτα. Στα μονόπτωτα ρήματα να αναφέρετε αν είναι εξωτερικό ή σύστοιχο το αντικείμενο. Στα δίπτωτα ρήματα να αναφέρετε: α) τις πτώσεις των αντικειμένων και β) ποιο είναι το άμεσο και ποιο το έμμεσο αντικείμενο.

- Γέμισα το σπίτι λουλούδια.
- Η Μαρία μοιάζει της μητέρας της.
- Ο δάσκαλος μαθαίνει στα παιδιά κιθάρα.
- Ο παραδοσιακός σύλλογος χόρεψε πολύ ωραίους χορούς.
- Συνήθως το βράδυ βλέπω τηλεόραση.
- Έδωσα της φίλης μου ένα βιβλίο.
- Δάνεισα στο φίλο μου το ποδήλατό μου.
- Μας ξέφυγε μια καλή ευκαιρία.
- Περιμένω το λεωφορείο εδώ και μια ώρα.
- Λίγοι άνθρωποι ζουν καλή ζωή.
- Μη λες σε μένα αυτά τα ψέματα.
- Αφαίρεσαν το δίπλωμα οδήγησης από το Νίκο χτες το βράδυ.
- Γράφω επιστολή για μια εφημερίδα.

Γ. ΣΥΝΟΧΗ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Οργάνωση κειμένου: η οργάνωση ενός ευρύτερου κειμένου είναι απαραίτητο να ακολουθεί ένα διάγραμμα με βάση τα δομικά μέρη του που είναι:

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Εδώ παρουσιάζεται α) το θέμα του κειμένου, β) η θέση ή η άποψή μας σχετικά με το θέμα αυτό (σε μια μικρή σχετικά παράγραφο).
ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Εδώ αναλύεται το θέμα του κειμένου, παρουσιάζονται με λεπτομέρειες όλες οι πτυχές του θέματος, παρατίθενται επιχειρήματα, παραδείγματα κλπ, που αποδεικνύουν τη θέση μας.
Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Είναι η τελευταία παράγραφος του κειμένου, στην οποία παρουσιάζουμε συνήθως τα συμπεράσματά μας σε σχέση με όσα έχουμε αναλύσει παραπάνω ή συνοψίζουμε τις θέσεις μας.

• Ένα κείμενο, προκειμένου να γίνεται κατανοητό στον αναγνώστη, είναι αναγκαίο να διαθέτει την αρμονική συνεργασία μεταξύ των μερών του. Αυτό διασφαλίζεται με την αλληλουχία και τη συνοχή.

Αλληλουχία → η λογική ακολουθία των νοημάτων, είναι η ομαλή μετάβαση από τη μια σκέψη στην άλλη, από τη μια ιδέα στην άλλη, αλλά και ο τρόπος οργάνωσης των ιδεών αυτών σε παραγράφους, ώστε το κείμενο να έχει σαφές και λογικό νόημα.

Η αλληλουχία επιτυγχάνεται με:

• Τη σαφή διάκριση των τμημάτων του κειμένου, δηλαδή του προλόγου, του κυρίου θέματος, του επιλόγου, ή, στην περίπτωση παραγράφου, της θεματικής πρότασης, των λεπτομερειών, της κατακλείδας.

• Τη σωστή διάταξη των ιδεών με σειρά:

- χρονολογική, στα αφηγηματικά κείμενα

- τοπική, στα περιγραφικά κείμενα

- λογική, στα επιχειρηματολογικά κείμενα.

⇒ Σ' ένα κείμενο που διαθέτει αλληλουχία θα πρέπει να υπάρχει ενότητα τόπου και χρόνου, συνέχεια χωρίς κενά της δράσης των προσώπων, λειτουργία της σχέσης αιτίου – αποτελέσματος.

Συνοχή → ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται οι περίοδοι και οι παράγραφοι του κειμένου μεταξύ τους, ώστε να διασφαλίζεται η λογική τους συνάφεια και σχέση, η συνέχεια των νοημάτων στο κείμενο.

Η συνοχή επιτυγχάνεται:

✓ με συνδετικές λέξεις ή φράσεις δηλώνοντας:

- **επεξήγηση:** δηλαδή, πιο συγκεκριμένα, ειδικότερα, με άλλα λόγια, εξηγώντας, αυτό σημαίνει, μια ερμηνεία είναι ότι, για την ακρίβεια
- **αντίθεση/εναντίωση:** εξάλλου, εντούτοις, όμως, ενώ, αλλά, αν και, ωστόσο, αντίθετα, παρόλο που, από την άλλη πλευρά, παρόλα αυτά
- **συμπέρασμα:** επομένως, λοιπόν, άρα, συμπερασματικά, συνεπώς, με αποτέλεσμα, το συμπέρασμα είναι, όπως φαίνεται, ώστε, έτσι, κατά συνέπεια, εν κατακλείδι, το αποτέλεσμα είναι, ανακεφαλαιώνοντας
- **χρονική σειρά:** μετά, ύστερα, αργότερα, πριν από αυτό, κατόπιν, έπειτα, στο μεταξύ, την ίδια στιγμή, όταν, αφού, αφότου, από τότε που, ακολούθως, στη συνέχεια, κατόπιν, από τη στιγμή που
- **τόπο:** πάνω, κάτω, αριστερά, δεξιά, ανάμεσα, στη μέση, στο βάθος, στην άκρη, στο κέντρο, πέρα, εδώ, εκεί, παραπέρα, δίπλα σε, κοντά σε, μακριά από
- **αιτία:** επειδή, εφόσον, διότι, γιατί, γι' αυτό, μια(ς) και, λόγω του ότι, εξαιτίας, αυτό οφείλεται, χάρη σε, καθώς
- **παράδειγμα:** παραδείγματος χάρη, λόγου χάρη, για παράδειγμα, όπως, καθώς, αυτό αποδεικνύεται από
- **σύγκριση:** παρόμοια, αντίστοιχα, με τον ίδιο τρόπο
- **έμφαση:** ιδιαίτερα, μάλιστα, κυρίως, προπάντων, θα θέλαμε να τονίσουμε, πράγματι, βέβαια, όντως, είναι αλήθεια ότι, αδιαμφισβήτητα, αν μη τι άλλο
- **προσθήκη, συμπλήρωση:** επίσης, επιπλέον, επιπροσθέτως, συμπληρωματικά, επιπρόσθετα, ακόμη, πέρα από αυτό
- **απαρίθμηση:** πρώτον, δεύτερον...αρχικά, στην αρχή, ακολούθως, στη συνέχεια
- **όρο/ προϋπόθεση:** με την προϋπόθεση, με τον όρο, με δεδομένο, σ' αυτή την περίπτωση
- **βεβαίωση ή πιθανότητα:** βέβαια, ασφαλώς, κατά γενική ομολογία...

✓ με έμμεση αναφορά στην προηγούμενη παράγραφο η οποία γίνεται:

- με επανάληψη της τελευταίας ιδέας της προηγούμενης παραγράφου
- με επανάληψη του κεντρικού νοήματος της προηγούμενης παραγράφου
- με επανάληψη μιας λέξης ή φράσης της προηγούμενης παραγράφου
- με παράλειψη μιας λέξης ή φράσης της προηγούμενης παραγράφου

Π.χ. Ο καθηγητής μίλησε πολύ αυστηρά στους μαθητές. Προσπάθησε να τους δώσει να καταλάβουν το λάθος τους.

- με αντικατάσταση μιας λέξης με αντωνυμία, επίρρημα ή με άλλη συνώνυμη λέξη.

Π.χ. Η μάχη τελείωσε γρήγορα. Η συμπλοκή κράτησε μόλις τρεις ώρες. (συνώνυμη)

Η Μαρία είπε στην Ελένη όλη την αλήθεια. Της εξήγησε ότι... (αντικατάσταση με αντωνυμία).

⇒ Η συνοχή ενός κειμένου επιτυγχάνεται με τη χρήση των κατάλληλων συνδετικών – διαρθρωτικών λέξεων /φράσεων ανάμεσα στις προτάσεις (περιόδους, παραγράφους), αλλά και με τις επαναλήψεις λέξεων - φράσεων, με τις αντωνυμίες και τη νοηματική συγγένεια ανάμεσα σε όσα προηγήθηκαν και σε όσα ακολουθούν.

Για να διακρίνεται ένα κείμενο από αλληλουχία και συνοχή, πρέπει τα ευρύτερα νοήματά του, οι παράγραφοί του και οι επιμέρους φράσεις του να συνδέονται μεταξύ τους με ορισμένες λέξεις ή φράσεις, οι οποίες να δείχνουν το είδος της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στα δύο συνδεόμενα μέρη.

Π.χ. αν σε μια παράγραφο διατυπώνεται το συμπέρασμα που προκύπτει από τις προηγούμενες παραγράφους, θα πρέπει να υπάρχει στην αρχή της η κατάλληλη λέξη η οποία θα δείχνει ακριβώς αυτή τη σχέση με τις προηγούμενες παραγράφους → λοιπόν, κατά συνέπεια, άρα, συμπερασματικά κλπ..

Αν, πάλι, θέλουμε να επεξηγήσουμε μια προηγούμενη φράση, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε μια από τις λέξεις που δηλώνουν επεξήγηση → δηλαδή, αυτό σημαίνει ότι, πιο συγκεκριμένα κλπ..

• Η αλληλουχία και η συνοχή ενός κειμένου επιτυγχάνονται και με άλλους πιο σύνθετους τρόπους, π.χ.:

- με την τήρηση της ενότητας χώρου και χρόνου στην περιγραφή ή στην αφήγηση
- με την παρουσίαση των γεγονότων στη φυσική και λογική τους σειρά
- με τη σχέση αιτίου-αποτελέσματος
- με την ομαλή ακολουθία των χρόνων στα ρήματα
- με τη χρήση ενιαίου και σταθερού ύφους
- με την επανάληψη λέξεων ή φράσεων που έχουν κεντρική σημασία για το κείμενο
- με τη χρήση αντωνυμιών που αντικαθιστούν προηγούμενες λέξεις ή φράσεις

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ του Γ. Μπαμπινιώτη (απόσπασμα σε διασκευή)

Η ρήση πως σε λίγα χρόνια αναλφάβητος θα θεωρείται όποιος δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει στη δουλειά του ηλεκτρονικό υπολογιστή, όσο τρομακτική κι αν φαίνεται, δηλώνει μια πραγματικότητα.

Οι τεράστιες δυνατότητες που έχει και αποκτά όλο και περισσότερο ο ηλ. υπολογιστής στην αποθήκευση, επεξεργασία και αξιοποίηση μεγάλου όγκου σύνθετων πληροφοριών οδηγεί την πληροφορική να καταλαμβάνει όλο και μεγαλύτερο μέρος στην εκπαίδευση. Όχι μόνο γιατί εξασφαλίζει εύκολη πρόσβαση σε όλη την έκταση μιας κωδικοποιημένης γνώσης, αλλά και γιατί προσφέρει προγράμματα διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων ασύγκριτα πιο πλούσια και «έξυπνα» από τα καθιερωμένα διδακτικά βιβλία. Το κυριότερο: δίνει μεγάλα περιθώρια αυτενέργειας του μαθητή, συχνά με τρόπο ευχάριστο και παιγνιώδη και αξιοποίησης της «ανευρετικής» διαδικασίας (διαδικασίας ανακάλυψης της γνώσης) που είναι μία από τις πιο

αποτελεσματικές πηγές γνώσης. Ακόμη, δίνει δυνατότητες αυτοδιδασκαλίας ή διδασκαλίας εξ αποστάσεως, μορφές που δεν πρέπει καθόλου να υποτιμώνται στις ραγδαίες εξελίξεις του κόσμου μας και των συστημάτων εκπαίδευσης.

Και όλα αυτά χωρίς να αχρηστεύεται ο δάσκαλος, που αποκτά νέα, τελειότερα μέσα να επιτελέσει το έργο του και ο οποίος εν μέρει αλλάζει ρόλο, μετατρεπόμενος σε καθοδηγητή και εκπαιδευτή της γνώσης, αντί του απλού αναμεταδότη εύκολα προσβάσιμων πληροφοριών. Έτσι αξιοποιείται καλύτερα και ουσιαστικά ο δάσκαλος, εκεί που πραγματικά χρειάζεται να προσφέρει.

1. α) Να δοθεί τίτλος στο κείμενο και πλαγιότιτλοι στις παραγράφους.

Τίτλος κειμένου:

Πλαγιότιτλοι:

1^η παράγραφος:

2^η παράγραφος:

3^η παράγραφος:

β) Υπάρχει αλληλουχία μεταξύ τους;

2. Υπογραμμίστε στο κείμενο τους τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή.

3. Να αναφέρετε με ποιον ή ποιους τρόπους έχει αναπτυχθεί η 2η παράγραφος, αφού διαχωρίσετε τα δομικά της μέρη.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο

Το ελληνικό σχολείο δέχεται αμείλικτη κριτική εξαιτίας των ποικίλων προβλημάτων που αναφύονται στο χώρο. Έτσι, λοιπόν, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη αναβάθμισής του. Οι αλλαγές στα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να γίνουν στόχος της εκπαίδευσης, ώστε να παρέχουν στο μαθητή γνώσεις χρήσιμες και όχι ο μαθητής να ασχολείται με αντικείμενα που δεν του παρέχουν ουσιαστική γνώση.

Το πρόγραμμα, λοιπόν, θα πρέπει να υποστηρίζει την εθνική μας παιδεία, να αναδεικνύει και να αξιοποιεί τη συνολική πνευματική μας περιουσία, να στηρίζει, όμως, και τις πανανθρώπινες αξίες. Πρέπει, όμως, στις σύγχρονες επιστημονικές και πνευματικές κατακτήσεις να μπορεί να παρακολουθεί τις εξελίξεις και τους ρυθμούς της προόδου. Σκοπός της είναι να καλλιεργεί την αγάπη για την πατρίδα και το σεβασμό για τις άλλες πατρίδες. Η νοσηρή αγάπη για την πατρίδα, η προγονολατρεία, ο εθνικισμός, η ξενοφοβία και η εθνική αλαζονεία δεν έχουν θέση στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο, γιατί συγκρούονται με τη βαθύτερη ουσία του ελληνισμού και υπονομεύουν την πρόοδο της πατρίδας μας.

Επίσης, θα ήταν σωστό να περιοριστούν οι εξετάσεις που ευνοούν την αποστήθιση, τον ανταγωνισμό, τη βαθμοθηρία, ενώ παράλληλα φορτώνουν τα παιδιά με άγχος. Το Ελληνικό Σχολείο, επίσης, δεν πρέπει να περιφρονεί την τεχνολογία. Ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός είναι κατακριτέος, πρέπει, όμως, να αφήσουμε έξω από το σχολείο τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα οπτικοακουστικά μέσα; Ο άνθρωπος πρέπει να γνωρίζει να τα χειρίζεται, ώστε να γίνει ανεξάρτητος στο μέλλον και να μην κινδυνεύει να υποταχθεί στην πιο χυδαία χρήση τους.

Το σύγχρονο σχολείο θα πρέπει να βοηθάει το νέο άνθρωπο να δημιουργεί σωστή προσωπικότητα και να τον γαλουχεί με τις αξίες του ανθρωπισμού και του πατριωτισμού και να μην παράγει νεόπλουτους της μάθησης, που έχουν την ίδια κίβδηλη ευγένεια με τους νεόπλουτους του χρήματος, όπως γράφει και ο Σεφέρης.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να αναφερθείτε με συντομία στις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο σύγχρονο σχολείο, όπως παρουσιάζονται στο κείμενο.

2. «Επίσης ... χυδαία χρήση τους». Να εντοπίσετε στη συγκεκριμένη παράγραφο του κειμένου τις συνδετικές λέξεις που συμβάλλουν στη συνοχή της και να δηλώσετε τι εκφράζουν.

3. Να αναγνωρίσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις ως προς το είδος τους (παρατακτικά, προσδιοριστικά, κτητικά, αντικειμενικά).

α) επιβλέπω:

β) μερόνυχτο:

γ) καλότυχος:

δ) πικραμύγδαλο:

ε) καντηλανάφτης:

4. Υποστηρίζεται ότι στο σχολείο του μέλλοντος η τεχνολογία καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Σε δυο παραγράφους να αναπτύξετε ποια μπορεί να είναι η θετική και ποια η αρνητική επίδραση της τεχνολογίας στους μαθητές.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2ο: Ακρίσια, η εθνική μας νόσος (απόσπασμα σε διασκευή)

Είναι πολλά τα συμπτώματα στον συλλογικό ελλαδικό μας βίο που συνηγορούν στη διαπίστωση ότι η ακρίσια έχει εξελιχθεί σε εθνική μας νόσο. Μοιάζουμε ανίκανοι οι πολίτες στη σημερινή Ελλάδα να κρίνουμε (διακρίνουμε - συγκρίνουμε) ποιότητες, να ξεχωρίσουμε τι μας συμφέρει και τι μας βλάπτει, να διαβαθμίσουμε την επικινδυνότητα μιας απειλής ή την ωφελιμότητα μιας ευκαιρίας.

Έχει μειωθεί εντυπωσιακά η ικανότητά μας να αξιολογούμε προσόντα, επιδεξιότητες, κατάρτιση των ανθρώπων που αναλαμβάνουν να διαχειριστούν τη ζωή μας. Εμπιστευόμαστε με απίστευτη αφέλεια τσαρλατάνους, χειροκροτούμε τυχάρπαστους απατεώνες. Αποδειχνουμε καθημερινά ανύπαρκτες τις αντιστάσεις μας στη χειραγώγηση, στη σκόπιμη φημολογία, στην εξαπάτησή μας από συνθηματολογίες.

Ίσως αυτή η ασθένεια της ακρίσιας να ξεκινάει από τα πρώτα μας βήματα στο σχολείο: Δυσκολεύεται «το καημένο το παιδί» μας με τα προβλήματα που του έδωσε ο δάσκαλος, το βοηθάμε λοιπόν να τα λύσει, καθώς θεωρούμε ότι είναι απείρως καλύτερη η έτοιμη απάντηση από τη χαρά της πρόκλησης για την κατάκτηση της λύσης. Στο ελλαδικό σχολείο το «πρόβλημα», η «άσκηση», είναι **επαχθές** χρέος, αναγκαίο κακό, όχι χαρά αναμέτρησης με τη δυσκολία, παιχνίδι κριτικής σκέψης, αφορμή να ανακαλύψεις τις ικανότητες του μυαλού σου.

Δεν ξέρω αν υπάρχει επί γης άλλη κοινωνία όπου να ευδοκιμούν «λυσάρια» – βιβλία που προσφέρουν έτοιμες τις λύσεις όσων προβλημάτων περιέχονται στα σχολικά βιβλία για την άσκηση των μαθητών ή έτοιμη τη μετάφραση και τη γραμματική - συντακτική ανάλυση των αρχαίων κειμένων. Στο Ελληνόπουλο πάντως χαρίζονται όλοι οι κόμποι λυμένοι, όλα έτοιμα για χρηστική κατανάλωση. Ίδια είναι και η λογική του εξεταστικού συστήματος: χρηστική λογική της απομνημόνευσης στις πανελλήνιες εξετάσεις, λογική που καθιστά αυτονόητη και την αντιγραφή στα πανεπιστημιακά έδρανα (στατιστικά σε ποσοστό 85%). Ακριβώς η ίδια λογική έχει οδηγήσει τη χώρα μας και στο φροντιστήριο: Να υποκαθιστά τη σχολική (συχνά και την πανεπιστημιακή) εκπαίδευση το χρυσοπληρωμένο ιδιωτικό μάθημα, το «ιδιαίτερο».

Με τέτοιον έγκαιρο εθισμό στην ευκολία, στην καταναλωτική εκδοχή της εκπαίδευσης, είναι απολύτως φυσιολογικό επακόλουθο η ακρίσια: η ανικανότητα διάκρισης του ορθού από το λάθος, του έγκυρου από το εσφαλμένο, της **επίμοχθης** κατάκτησης από την **απερίσκεπτη** πρόσληψη και παραδοχή. Γινόμαστε πολίτες και περιμένουμε τις λύσεις των προβλημάτων μας έτοιμες, είτε από «χαρισματικούς» ηγέτες, είτε από «λυσάρια» ιδεών, ντόπια ή εισαγόμενα.

Χρήστος Γιανναράς Καθημερινή, 2- 3- 2014

ακρίσια: η έλλειψη σωστής κρίσης, η αδυναμία να κρίνει κανείς σωστά

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. επαχθές, επίμοχθης, απερίσκεπτη: για κάθε μια από τις λέξεις αυτές του κειμένου γράψτε μια συνώνυμη που μπορεί να την αντικαταστήσει μέσα στο απόσπασμα.

2. α) Ποιες αδυναμίες του εκπαιδευτικού μας συστήματος επισημαίνει ο συγγραφέας του άρθρου; **β)** Ποιον αντίκτυπο έχουν οι αδυναμίες αυτές στην ποιότητα των Ελλήνων πολιτών;

3. Πώς, κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα να συμβάλει στη διαμόρφωση πολιτών που διαθέτουν κριτική σκέψη και δε γίνονται αντικείμενα χειραγώγησης;

4. Διαχωρίστε τα δομικά μέρη της 1ης παραγράφου του κειμένου και αναφέρετε με ποιον ή ποιους τρόπους έχει αναπτυχθεί.

5. Να αλλάξετε τη σύνταξη στις επόμενες προτάσεις ή περιόδους (από ενεργητική σε παθητική ή το αντίστροφο):

α) Στην Ελλάδα βιβλία – λυσάρια προσφέρουν έτοιμες τις λύσεις των προβλημάτων που περιέχονται στα σχολικά βιβλία για την άσκηση των μαθητών.

.....

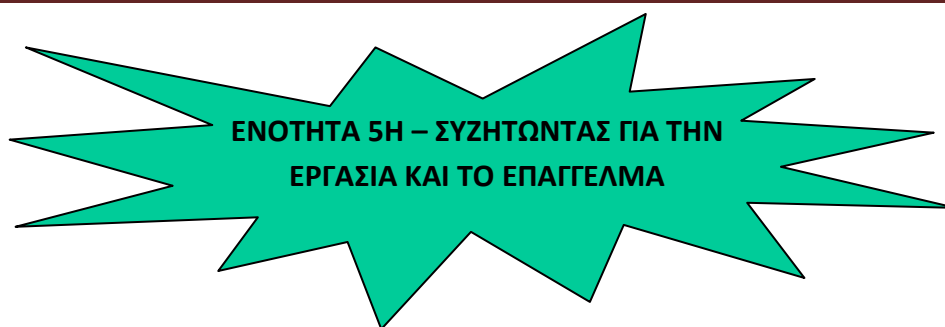
.....

.....

β) Στο Ελληνόπουλο πάντως χαρίζονται όλοι οι κόμποι λυμένοι.

.....

.....

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ – ΑΝΕΡΓΙΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ: είναι η συστηματική προσπάθεια του ανθρώπου για την άνοδο του βιοτικού του επιπέδου. Πρόκειται, δηλαδή, για μια σκόπιμη σωματική και πνευματική απασχόληση με σκοπό την παραγωγή υλικών, πνευματικών και ηθικών αγαθών, με τα οποία ο άνθρωπος ικανοποιεί τις ανάγκες του.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ: η λέξη προέρχεται από το ρήμα *εργάζομαι*, που σημαίνει ασκώ κάποιο επάγγελμα.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: έργο, ενέργεια, δουλειά, ασχολία, απασχόληση.

ΑΝΤΩΝΥΜΑ: αεργία, ανεργία, φυγοπονία.

Μορφές εργασίας:

- Χειρωνακτική.
- Πνευματική.
- Μεικτή.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: είναι η κύρια και μόνιμη εργασία που κάνει κάποιος, από την οποία εξασφαλίζει τα απαραίτητα αγαθά.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ: η λέξη προέρχεται από το ρήμα *επαγγέλλομαι* (*επί + αγγέλλομαι*), που σημαίνει καταγίνομαι, ασχολούμαι με κάτι. Στην αρχαία ελληνική σήμαινε υπόσχομαι.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: επιτήδευμα, ασχολία, εργασία, δουλειά.

ΑΝΕΡΓΙΑ: είναι η αδυναμία εξεύρεσης κάποιας εργασίας και ένταξης του ατόμου στις παραγωγικές δραστηριότητες της κοινωνίας. Από την άλλη πλευρά, η αεργία σε αντίθεση με την ανεργία είναι η εθελούσια-εκούσια αποχή από την εργασία.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ: η λέξη προέρχεται από το επίθετο *άνεργος*.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ: αναδουλειά, φυγοπονία, απραξία.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΑΞΙΑ-Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ-ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Εξασφαλίζει την οικονομική ανεξαρτησία του ανθρώπου: επιτρέπει την ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών του ατόμου και το καθιστά ανεξάρτητο, απαλλαγμένο από κάθε άγχος επιβίωσης. Παρέχει υλικά αγαθά για την επιβίωσή μας.
- Συντελεί στην αξιοποίηση των δημιουργικών ικανοτήτων του ανθρώπου: εξασφαλίζει την ικανοποίηση του, τη συναισθηματική πληρότητα και τη χαρά της δημιουργίας.
- Προσφέρει ψυχική ισορροπία: Αίσθημα ανεξαρτησίας. Ενισχύει την αυτοπεποίθηση του ατόμου. Το άτομο αισθάνεται ότι προσφέρει και είναι ικανό. Ολοκληρώνεται η προσωπικότητα του ατόμου.
- Αναπτύσσει πνευματικές δεξιότητες του ατόμου: η καθημερινή ανάγκη επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με την εργασία διευρύνει την αντίληψη, καλλιεργεί τον προβληματισμό, την κριτική σκέψη και προάγει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα.
- Συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, καταξίωση και αναγνώριση: Βοηθά στη συνεργασία και την αλληλοβοήθεια. Το άτομο αναγνωρίζει την προσφορά των άλλων. Καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις. Ομαλή ένταξη του ατόμου στην κοινωνία.
Δίνει τη δυνατότητα στο άτομο να προσφέρει έργο στο κοινωνικό σύνολο, κερδίζοντας κοινωνική αποδοχή, καταξίωση και εκτίμηση των συνανθρώπων.
- Βελτιώνει και προωθεί τις επιστημονικές γνώσεις, τις επιστήμες, τις τέχνες, τα γράμματα.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

- Η λανθασμένη επιλογή του επαγγέλματος: λόγω της απουσίας οργανωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού, καθιστά τον άνθρωπο δυστυχισμένο ον.
- Η έξαρση της ανεργίας: οδηγεί το άτομο σε υποαπασχόληση και ετεροαπασχόληση, με αποτέλεσμα να στερείται τη χαρά της δημιουργίας.
- Η μηχανοποίηση της εργασίας και ο αυξημένος καταμερισμός/εξειδίκευση καθιστούν την εργασία καταναγκαστική: η τυποποίηση, δηλαδή, της εργασίας αδρανοποιεί το πνεύμα και προκαλεί πλήξη και ανία.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

- ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. Είναι αυτά στα οποία υπάρχει εξάρτηση ανάμεσα στο εργαζόμενο άτομο και στον εργοδότη.
- ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. Είναι τα επαγγέλματα που δεν ανήκουν σε εξαρτημένη σχέση, αλλά ασκούνται από επιστήμονες (γιατρούς, δικηγόρους, συμβολαιογράφους, μηχανικούς) ή επαγγελματίες που δεν ανήκουν στον υπαλληλικό κλάδο.
- ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΙΚΑ. Τα επαγγέλματα αυτά στηρίζονται στη μυϊκή λειτουργία.
- ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ. Τα επαγγέλματα αυτά στηρίζονται στη λειτουργία και όξυνση του νου.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

- Προσωπικές επιθυμίες και επιδιώξεις: έμφυτες κλίσεις και ικανότητες του ατόμου.
- Συνθήκες εργασίας: το ωράριο, το κλίμα, η κοινωνική ασφάλιση, η υγιεινή, ο ελεύθερος χρόνος.
- Οικονομικές απολαβές: που επιτρέπουν στο άτομο την οικονομική ανεξαρτησία.
- Κοινωνικό κύρος που παρέχει στο κάθε άτομο.
- Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στο πλαίσιο του σχολείου.
- Οικογενειακή επαγγελματική παράδοση.
- Ανάγκες της αγοράς εργασίας και παραγωγής.
- Επίδραση που ασκεί το κοινωνικό περιβάλλον.
- Κοινωνικά στερεότυπα: αναφορικά με την χειρωνακτική και πνευματική εργασία.
- Επαγγελματικά πρότυπα μέσω των Μ.Μ.Ε: τα πρότυπα αυτά συνδέονται τις περισσότερες φορές με τους χώρους του θεάματος και της διαφήμισης.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

- Οικογένεια: Κάποιοι γονείς προσπαθούν να επιβάλλουν στα παιδιά τους τις προσωπικές τους επιλογές.
- Έλλειψη αυτογνωσίας: Κάποιοι νέοι αγνοούν τις ικανότητες τους και υπερεκτιμούν τα προσόντα τους, με συνέπεια την επιλογή επαγγέλματος χωρίς τα κατάλληλα εφόδια.
- Έλλειψη κατάλληλου επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Άγνοια και προκαταλήψεις γύρω από κάθε επάγγελμα.
- Διάκριση των επαγγελμάτων σε «κατώτερα» και «ανώτερα».

ΑΝΕΡΓΙΑ

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- Αστικοποίηση: συγκέντρωση τεράστιων πληθυσμιακών μαζών στα μεγάλα αστικά κέντρα, με αποτέλεσμα την αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού.
- Μηχανοποίηση: αυτοματοποίηση της παραγωγής, με αποτέλεσμα τον περιορισμό των θέσεων εργασίας. Οι μηχανές υποκαθιστούν τον άνθρωπο, αποδίδουν περισσότερο και αποτελεσματικότερα και οδηγούν στην κατάργηση ορισμένων παραδοσιακών χειρωνακτικών απασχολήσεων.
- Άνοιγμα οικονομικών συνόρων: το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης το οποίο επιταχύνει τη μεταφορά των επιχειρήσεων σε χώρες τις οποίες το εργατικό δυναμικό αμείβεται με χαμηλότερες αποδοχές.
- Η επιδίωξη μεγιστοποίησης του κέρδους οδηγεί τις επιχειρήσεις στη μείωση των θέσεων εργασίας.
- Η ανεπάρκεια επαγγελματικού προσανατολισμού: κυρίως στο σχολείο έχει ως αποτέλεσμα τον κορεσμό ορισμένων επαγγελμάτων, ενώ σε άλλα επαγγέλματα δεν υπάρχουν εξειδικευμένα στελέχη.
- Οι οικονομικές κρίσεις: σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, έχουν ως συνέπεια τη μείωση των επενδύσεων.
- Τα κοινωνικά στερεότυπα: σε βάρος των τεχνικών επαγγελμάτων, προσανατολίζουν τους νέους σε επαγγέλματα κορεσμένα, με αποτέλεσμα τη διόγκωση της ανεργίας.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Σε ατομικό επίπεδο, ο άνεργος:

- Εξαθλιώνεται οικονομικά: καθώς αδυνατεί να ικανοποιήσει βασικές βιοτικές ανάγκες, με αποτέλεσμα την απώλεια της αξιοπρέπειας και του αυτοσεβασμού, καλλιεργείται το αίσθημα της απαισιοδοξίας.
- Κυριεύεται από ανασφάλεια και αγωνία για το μέλλον: ενώ βιώνει επίσης αισθήματα μειονεξίας και κατωτερότητας, αφού αδυνατεί να διοχετεύσει την ενεργητικότητα του σε δημιουργικές δραστηριότητες.
- Οδηγείται σε κοινωνικό αποκλεισμό και περιθωριοποιείται: με συνέπεια ορισμένες φορές να ωθείται σε παραβατική συμπεριφορά.

Σε κοινωνικό επίπεδο:

- Μένει αναξιοποίητο ένα πολυπληθές ανθρώπινο δυναμικό: το οποίο βέβαια θα μπορούσε να προσφέρει παραγωγικά στην πρόοδο και την ανάπτυξη μιας χώρας.
- Συρρικνώνεται η αγοραστική δύναμη των πολιτών: επίσης υπονομεύεται το μέλλον της οικονομίας, με αποτέλεσμα να κυριεύει ο κίνδυνος οικονομικής κρίσης.
- Εντείνονται οι ανισότητες: οξύνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των κοινωνικών ομάδων για την εξεύρεση εργασίας και αποδυναμώνεται η κοινωνική συνοχή.
- Αυξάνεται το φαινόμενο της εγκληματικότητας: καθώς η κατάσταση αθλιότητας στην οποία περιέρχονται οι άνεργοι οδηγεί σε παραβατική συμπεριφορά και αντικοινωνικές ενέργειες.
- Ενισχύονται οι εθνικιστικές και εξτρεμιστικές αντιλήψεις: καθώς η ανεργία προκαλεί κοινωνική δυσαρέσκεια και συμβάλλει στην άνοδο των ακραίων πολιτικών κομμάτων ανά τον κόσμο.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- Οργανωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός: που θα στηρίζεται στις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας μιας χώρας, θα παρέχει τεκμηριωμένες πληροφορίες για τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας και θα προσανατολίζει τους νέους σε ειδικότητες τις οποίες έχει ανάγκη η αγορά.
- Αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης: προκειμένου οι νέοι να κατευθύνονται προς τα τεχνικά επαγγέλματα που είναι παραγωγικά για την οικονομία και προσφέρουν επαγγελματική αποκατάσταση.
- Σύνδεση εκπαίδευσης και οικονομίας σύμφωνα με τις τεχνολογικές εξελίξεις.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης και κατάρτισης των ανέργων.
- Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός της οικονομίας της χώρας: ώστε να αντεπεξέλθει στον οξύ παγκόσμιο ανταγωνισμό.
- Υιοθέτηση και προώθηση νέων μορφών εργασίας: π.χ. τηλεργασία, που δίνουν τη δυνατότητα επαγγελματικής δραστηριότητας σε κοινωνικές ομάδες (γυναίκες με αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις, άτομα με ειδικές ανάγκες) οι οποίες δεν μπορούν να εργαστούν στο πλαίσιο των παραδοσιακών συνθηκών εργασίας.
- Μείωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης με σκοπό την απελευθέρωση εργασίας.
- Κοινωνική ευαισθητοποίηση: μέσω εκδηλώσεων και πρωτοβουλιών και οικονομική στήριξη ανέργων.

Νέοι και επάγγελμα

Ποιοι τους επηρεάζουν όσον αφορά στην επιλογή του επαγγέλματος;

- Οικογένεια.
- Φίλοι – παρέες.
- Κοινωνικό περιβάλλον.
- Internet (διαδίκτυο).
- Μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Αρνητικά φαινόμενα στο χώρο των επαγγελμάτων:

- Γίνεται διάκριση των επαγγελμάτων.
- Ανεργία> σταδιακά «χάνονται» παραδοσιακά επαγγέλματα.
- Η μηχανή αντικατέστησε τον άνθρωπο.
- Εξειδίκευση.
- Πλήξη, ανία, κούραση, το άτομο δεν αισθάνεται ότι δημιουργεί.
- Πολύωρη εργασία.
- Χαμηλοί μισθοί.
- Άγχος για εύρεση δεύτερης και τρίτης δουλειάς.
- Ακατάλληλοι και επικίνδυνοι χώροι εργασίας.

Νέοι

- Αποπροσανατολίζονται από τους στόχους τους.
- Πιέζονται από την οικογένεια τους > ακολουθούν επάγγελμα που δεν τους ταιριάζει.
- Άγχος για την επαγγελματική τους αποκατάσταση.
- Δεν επιλέγουν επάγγελμα με βάση τις ικανότητες και τις κλίσεις τους.
- Απογοητεύονται.
- Αντιμετωπίζουν την ανεργία > ψυχολογικά προβλήματα.

Προτάσεις

Νέοι

- Παιδεία.
- Ολόπλευρη μόρφωση.
- Να γνωρίσουν τι θέλουν.
- Να κατανοήσουν τις κλίσεις τους και τα ενδιαφέροντά τους.

Οικογένεια – σχολείο

- Σωστή παιδεία.
- Ηθικές αρχές.
- Να βοηθήσουν το παιδί να γνωρίσει τον εαυτό του.
- Έλλειψη πίεσης.
- Όχι στείρες γνώσεις και αποπροσανατολισμός (σχολείο).

Πολιτεία

- Έμφαση στην εκπαίδευση.
- Σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός των νέων.
- Μείωση ανεργίας με τη λήψη κατάλληλων μέτρων.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Γράψτε ένα μικρό κείμενο – απάντηση σε έρευνα επαγγελματικού προσανατολισμού που γίνεται στο σχολείο σας, για το επάγγελμα που αυτή τη στιγμή σας ενδιαφέρει. Στο κείμενο να απαντήσετε και στις εξής ερωτήσεις.

α. Το επιλέξατε με κριτήριο το κύρος του, τις οικονομικές προοπτικές ή την κλίση σας;

β. Επηρεαστήκατε από τους γονείς σας, το κοινωνικό περιβάλλον ή το σχολείο;

γ. Είναι επάγγελμα που έχει σχέση με το φύλο σας;»

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Με ποιο επάγγελμα θα ήθελα ν'ασχοληθώ, όταν μεγαλώσω;

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Λόγοι

- Είναι ένα επάγγελμα που έχει προοπτικές; Θα βρω εύκολα δουλειά στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα; Μπορώ να δουλέψω στο εξωτερικό;
- Ο μισθός είναι ικανοποιητικός; Θα κερδίζω πολλά χρήματα;
- Απαιτεί σπουδές σε κάποια σχολή (IEK, TEI, ΑΕΙ);
- Χρειάζονται ιδιαίτερα σωματικά προσόντα (στρατιωτικές σχολές, γυμναστική ακαδημία);
- Μου προσφέρει κύρος και κοινωνική καταξίωση;
- Έχει σχέση με το φύλο μου;

2η παράγραφος – Λόγοι (συνέχεια)

- Γιατί μου αρέσει αυτό το επάγγελμα; Τι μου προσφέρει (ηρεμία, έντονα συναισθήματα, προσφορά στο συνάνθρωπο);
- Ασχολούμαι στον ελεύθερό μου χρόνο με κάτι αντίστοιχο;
- Επηρεάστηκα από τους γονείς μου; Ασχολείται κάποιος με αυτό; Συμφωνούν με την απόφασή μου;
- Επηρεάστηκα από τον κοινωνικό περίγυρο ή το σχολείο (φιλόλογος πρότυπο, ξάδερφος μηχανικός);
- Υπήρξε κάποιο καθοριστικό περιστατικό, που επηρέασε την απόφασή μου (επιθυμία να γίνω κτηνίατρος ύστερα από τη σωτηρία ενός ζώου);

Επίλογος: Προσπάθεια να πραγματοποιήσω τ' όνειρό μου!

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πρόλογος

Η επιλογή ενός επαγγέλματος αποτελεί μια από τις σημαντικότερες και πιο καθοριστικές αποφάσεις στη ζωή του ανθρώπου, γιατί αυτή θα καθορίσει το μέλλον του. Για να ληφθεί μια τέτοια απόφαση, λοιπόν, απαιτείται να βοηθήσουν τα παιδιά οι γονείς τους αλλά και γενικότερα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που διαθέτουν εμπειρία. Αν και βρίσκομαι σε πολύ νεαρή ηλικία και είναι νωρίς να αποφασίσω για το επάγγελμα που θα ακολουθήσω, ωστόσο έχω προβληματιστεί σχετικά με το επάγγελμα που θα εξασκήσω.

Κύριο μέρος

Προσωπικά, από την παιδική ηλικία ασχολούμαι με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Πρόκειται για μια ενασχόληση που με συγκινεί ιδιαίτερα. Έχω σκεφτεί, λοιπόν, ότι, όταν μεγαλώσω, θα ήθελα να ασχοληθώ με το επάγγελμα του προγραμματιστή ηλεκτρονικών υπολογιστών. Την πρόθεσή μου αυτή την έχω συζητήσει με τους γονείς μου οι οποίοι μάλιστα με ενθάρρυναν να την πραγματοποιήσω.

Ένας από τους λόγους που με ώθησε να πάρω την απόφαση αυτή σχετίζεται και με την προοπτική του επαγγέλματος. Πιστεύω πως οι προγραμματιστές ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι το επάγγελμα του μέλλοντος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σε όλους τους τομείς εργασίας έχουν εισέλθει οι υπολογιστές και μάλιστα είναι απαραίτητοι. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα επάγγελμα με σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση και με ικανοποιητική αμοιβή.

Στην απόφασή μου αυτή καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισαν αφενός οι γονείς μου και αφετέρου το σχολείο. Αρχικά, οι γονείς μου ενθουσιάστηκαν με την επιλογή μου αυτή, γιατί από τη μια γνωρίζουν την κλίση μου στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και από την άλλη συνειδητοποιούν πως είναι μια ώριμη επιλογή που έχει ευοίωνα μέλλον. Ακόμα, καθοριστική ήταν και η συμβολή του σχολείου μου, γιατί μέσω του μαθήματος της πληροφορικής συνειδητοποίησα την κλίση που έχω προς αυτό το αντικείμενο.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η απόφαση να ακολουθήσω το επάγγελμα αυτό δεν έχει καμία σχέση με το φύλο μου. Μάλιστα, θεωρώ άσκοπο στη σύγχρονη εποχή να υπάρχει διαχωρισμός επαγγελμάτων ανάλογα με το φύλο του ανθρώπου που τα εξασκεί. Η διάκριση σε αντρικά και γυναικεία επαγγέλματα είναι αναχρονιστική και ανεδαφική.

Επίλογος

Η επιλογή επαγγέλματος δεν ήταν ιδιαίτερα δύσκολη απόφαση για μένα. Ωστόσο, η πορεία από την επιλογή μέχρι την επίτευξη του στόχου είναι επίπονη και δύσκολη. Γι' αυτό θα πρέπει να καταβάλω ιδιαίτερη προσπάθεια, ώστε να μπορέσω να κάνω πράξη την επιλογή μου.

2ο ΘΕΜΑ: «Η σημασία της εργασίας και οι συνέπειες της ανεργίας».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Η εργασία είναι πηγή χαράς και δημιουργίας για τον άνθρωπο. Χάρη σ' αυτή προόδευσε και δημιούργησε πολιτισμό. Ωστόσο, στις μέρες μας τα ποσοστά ανεργίας αυξάνονται με καταστροφικές συνέπειες για όλους.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Η σημασία της εργασίας

- Το άτομο καλύπτει τις βασικές του ανάγκες (στέγη, τροφή, ενδυμασία, υγεία) με την εξασφάλιση χρημάτων. Έτσι, νιώθει ασφάλεια.
- Απολαμβάνει ποιότητα ζωής, καθώς έχει πρόσβαση σε καλύτερη εκπαίδευση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ενώ μπορεί να πραγματοποιεί ταξίδια και να ψυχαγωγείται.
- Μέσα από την εργασία συναναστρέφεται με κόσμο, με αποτέλεσμα να μαθαίνει να συνεργάζεται και να κοινωνικοποιείται.
- Η εργασία καλλιεργεί το πνεύμα του ανθρώπου, οξύνει την κριτική του ικανότητα και αναπτύσσει τη φαντασία του.
- Το άτομο γίνεται υπεύθυνο και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες.
- Η εργασία προσφέρει τη χαρά της δημιουργίας, καθώς ο άνθρωπος νιώθει ευτυχισμένος και ολοκληρωμένος, αφού η ζωή του έχει αποκτήσει κάποιο νόημα.
- Το κράτος προοδεύει, εφόσον αναπτύσσεται η οικονομία και ο πολιτισμός.

2η παράγραφος – Οι συνέπειες της ανεργίας

- Το άτομο έρχεται αντιμέτωπο με τη φτώχεια και την εξαθλίωση.
- Βιώνει αρνητικά συναισθήματα (οργή, άγχος, απαισιοδοξία), καθώς δεν μπορεί να καλύψει τις βασικές του ανάγκες και αντιμετωπίζει ψυχολογικά προβλήματα.
- Συχνά οδηγείται στο περιθώριο της κοινωνίας και ωθείται σε παραβατικές συμπεριφορές π.χ. κλοπές.
- Ο άνθρωπος δεν καλλιεργεί το πνεύμα του και δεν έχει τη δυνατότητα να ολοκληρώσει την εκπαίδευση ή τις σπουδές του. Έτσι, είναι καταδικασμένος στην αμάθεια ή την ημιμάθεια.
- Απουσιάζει η ανάπτυξη και το κράτος καταρρέει.
- Πολλά άτομα αναγκάζονται να μεταναστεύσουν προς αναζήτηση καλύτερης δουλειάς και ζωής.

Επίλογος: Η εργασία είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου. Το κράτος, αλλά και οι ιδιώτες, οφείλουν να δημιουργούν θέσεις εργασίας, για να εξλειφθεί ο εφιάλτης της ανεργίας.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Ποια είναι η σημασία της εργασίας στην ανθρώπινη ζωή;»

Πρόλογος

Ο άνθρωπος πάντα ένιωθε την ανάγκη να δημιουργήσει και να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής του. Αποτέλεσμα αυτής της ανάγκης είναι η εργασία, ο κυριότερος παράγοντας δημιουργίας και εξέλιξης του πολιτισμού. Με τον όρο εργασία εννοούμε τη συνειδητή καταβολή υλικής ή πνευματικής προσπάθειας του ανθρώπου που έχει ως απώτερο σκοπό την ικανοποίηση των υλικών και πνευματικών του αναγκών.

Κύριο μέρος

Η εργασία, όποια μορφή και αν έχει, προσφέρει στον άνθρωπο μια σειρά από σημαντικές ωφέλειες. Αρχικά, η εργασία παρέχει στο άτομο τη δυνατότητα να εξασφαλίσει όλα εκείνα τα αναγκαία στοιχεία που του εξασφαλίζουν τη διαβίωσή του. Όλες οι βασικές του ανάγκες, όπως είναι η τροφή, η ένδυση και η κατοικία, καλύπτονται μέσα από την εργασία. Το ίδιο συμβαίνει και με δευτερεύουσες ανάγκες, όπως είναι η διασκέδαση και η ψυχαγωγία, οι οποίες καλύπτονται και αυτές από την εξάσκηση κάποιου επαγγέλματος. Η εργασία, λοιπόν, αποτελεί για τον άνθρωπο ζωογόνο παράγοντα.

Παράλληλα, η εργασία συντελεί στην πνευματική ανάπτυξη του ανθρώπου. Μέσω της εργασίας διευρύνονται οι γνωστικοί ορίζοντές του και οξύνεται η κριτική του ικανότητα, γιατί αυτή ενθαρρύνει την πνευματικότητα και το στοχασμό. Πολλές φορές ο εργαζόμενος, προκειμένου να ολοκληρώσει το έργο του, καταβάλλει όλες τις πνευματικές του δυνάμεις. Έτσι, ασκεί την προσοχή, την παρατηρητικότητα και τη φαντασία του.

Επιπλέον, η εργασία ευαισθητοποιεί και εξευγενίζει εσωτερικά τον άνθρωπο. Φέροντας σε πέρας μια εργασία, ο άνθρωπος νιώθει ψυχική ικανοποίηση. Πρόκειται για ένα αίσθημα που ενισχύεται κατά τη διάρκεια της εργασίας, γιατί πιστεύει ότι μέσω αυτής εκπληρώνεται ο σκοπός του, δηλαδή να εκφράσει τις δημιουργικές του ικανότητες.

Τέλος, η εργασία συνεισφέρει και στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας του ανθρώπου. Η εργασία φέρνει τους ανθρώπους κοντά, σε επικοινωνία και επιπλέον τους κάνει να συνειδητοποιήσουν ο ένας την ανάγκη του άλλου. Ο άνθρωπος μαθαίνει να αποδέχεται το συνάνθρωπό του και να συνεργάζεται με αυτόν. Έτσι, αναπτύσσονται κοινωνικά αισθήματα, όπως αυτά της φιλίας, της αλληλεγγύης και της αλληλοϋποστήριξης.

Επίλογος

Με βάση όλα τα προηγούμενα μπορούμε πολύ εύκολα να καταλάβουμε τη σπουδαιότητα της εργασίας και ότι αυτή αποτελεί τη βάση για την ανθρώπινη ανάπτυξη. Είναι, λοιπόν, αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να εργάζεται και σκοπός κάθε κοινωνίας να δημιουργεί θέσεις εργασίας για όλα τα μέλη της.

3ο ΘΕΜΑ: «Τα ποσοστά παιδικής εργασίας, αντί να μειώνονται, αυξάνονται με ανησυχητικούς ρυθμούς. Ποια είναι τα αίτια και ποιες οι συνέπειες της;»

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Καθημερινά συναντάμε ή ακούμε ιστορίες για παιδιά, που, αντί να απολαμβάνουν τη ξεγνοιασιά και να πηγαίνουν στο σχολείο, εργάζονται. Δυστυχώς το φαινόμενο της παιδικής εργασίας έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Τα αίτια

- Η φτώχεια και η εξαθλίωση αναγκάζουν πολλά παιδιά να εργαστούν από πολύ μικρή ηλικία συχνά ύστερα από παρότρυνση των γονιών τους.
- Ένα μεγάλο ποσοστό παιδιών που εργάζονται δεν έχουν γονείς, προέρχονται από προβληματικές οικογένειες ή είναι θύματα πολέμου και κρίσεων.
- Το κράτος αδιαφορεί και δεν παίρνει τα κατάλληλα μέτρα, για να τα προστατέψει.
- Οι ισχυρές χώρες εθελουφλούν έχοντας ως απώτερο στόχο να τα χρησιμοποιήσουν ως φτηνό εργατικό δυναμικό και να πλουτίζουν οι πολυεθνικές τους.

2η παράγραφος – Οι συνέπειες

- Τα παιδιά έχουν ψυχολογικά προβλήματα εξαιτίας των τραυματικών εμπειριών, που έχουν βιώσει.
- Συχνά οδηγούνται σε παραβατικές και ανήθικες πράξεις, για να επιβιώσουν.
- Πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης των επιτηδείων.
- Είναι καταδικασμένα στην αμάθεια ή την ημιμάθεια. Έτσι, χειραγωγούνται εύκολα.
- Δεν μπορούν να ξεφύγουν από τη φτώχεια και βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας.

Επίλογος: Τα παιδιά που εργάζονται είναι δίπλα μας. Χρειάζονται τη βοήθειά μας, για να ξεφύγουν από αυτό το φαύλο κύκλο και να ζήσουν ευτυχισμένα, όπως τους αξίζει!

4ο ΘΕΜΑ: *Επαγγέλματα.*

Η έννοια του επαγγέλματος έχει στενή σχέση με τις προσωπικές και κοινωνικές ισορροπίες του ατόμου. Το επάγγελμα εξασφαλίζει το βιοπορισμό του ανθρώπου, αλλά συγχρόνως υπερασπίζει την ψυχολογική και πνευματική του ισορροπία, διότι τον βοηθά να εξωτερικεύσει τα όποια ταλέντα του.

Η έννοια του επαγγέλματος ουσιαστικά είναι η δυνατότητα των ανθρώπων να εξωτερικεύουν αυτό το οποίο μπορούν να κάνουν ή να σκεφθούν δημιουργικά και για το δικό τους καλό αλλά και για την κοινωνική ευδαιμονία. Ο Προμηθέας θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι με την τεχνική του σοφία άνοιξε το δρόμο προς τη δημιουργική παρουσία των ανθρώπων επάνω στη γη. Οι άνθρωποι νιώθουν ικανοί προς δημιουργία και στον πνευματικό και στον ψυχολογικό και στον υλικό τομέα. Οι εργάτες μεγαλουργούν μέσα από υλικές παραγωγές, οι ποιητές μέσα από

τις αθάνατες δημιουργίες τους, αλλά και οι άνθρωποι του πνεύματος αφήνουν τις ιδέες ως αθάνατη κληρονομιά στους ανθρώπους.

Επιτυχημένο, λοιπόν, επάγγελμα δεν είναι αυτό το οποίο και μόνο επιφέρει οικονομικές απολαβές και οικονομική ανεξαρτησία. Αναπόφευκτα αυτά είναι ουσιαστικά κριτήρια για ένα επιτυχημένο επάγγελμα. Επιτυχημένο, επίσης, είναι το επάγγελμα που εξωτερικεύει την κριτική ικανότητα αλλά και τα όποια ταλέντα των ανθρώπων. Τα χειρωνακτικά επαγγέλματα αποδεικνύουν τις χειροπιαστές ικανότητες των ανθρώπων, ενώ τα πνευματικά επαγγέλματα και λειτουργήματα καταδεικνύουν τις ορμέμφυτες πνευματικές ικανότητες των ανθρώπων. Όλα αυτά είναι απαραίτητα, διότι μόνον κατά αυτόν τον τρόπο οι άνθρωποι εξωτερικεύουν τα ταλέντα τους και ο κόσμος ολοκληρώνεται προς το καλύτερο.

Βέβαια, τα επαγγέλματα προϋποθέτουν και την κρατική ανάπτυξη. Ένα κράτος το οποίο ευδαιμονεί επιφυλάσσει στους ανθρώπους πληθώρα επιτυχημένων επαγγελματιών, καριέρας και επιτυχημένης σταδιοδρομίας. Σε αντίθετη περίπτωση -αυτό το πρόβλημα επιτείνεται στις ημέρες μας- η ανεργία αυξάνεται, προκαλώντας αυξημένα κοινωνικά και προσωπικά προβλήματα.

Μετά την ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου ζωής και της απομάκρυνσης του ανθρώπου από τη φύση το επάγγελμα σηματοδότησε τη δυνατότητα του ανθρώπου να βρεί τα χρήματα που χρειάζεται, προκειμένου να ζήσει μία καλή ζωή μέσα στις μεγαλουπόλεις. Το επάγγελμα έγινε απασχόληση και κερδοφόρος επιχείρηση πέρα από την προσωπική προσπάθεια εξωτερίκευσης των προσωπικών ταλέντων. Αυτό ο σημερινός άνθρωπος το πληρώνει, διότι δεν αποδίδει, δεν είναι δημιουργικός, με αποτέλεσμα την προσωπική απομόνωση και την κοινωνική στασιμότητα. Το επάγγελμα θα πρέπει να εκφράζει τα προσωπικά ταλέντα του ανθρώπου, να είναι μία δυνατότητα εξωτερίκευσης προσωπικών ικανοτήτων με σκοπό το κοινό καλό.

Ειδικά στην εποχή μας αναπτύσσεται έντονα η έννοια του ηλεκτρονικού επαγγέλματος. Οι άνθρωποι χωρίς καμία προσωπική επαφή θα μπορούν να δημιουργούν και να αναπτύσσουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις. Θα πρέπει, όμως, ποτέ να μην ξεχασθεί ότι το επάγγελμα στηρίζεται στην κοινωνική αλληλεγγύη, στην προσωπική επαφή και στη χαρά της διαπροσωπικής επικοινωνίας και προσφοράς.

5ο ΘΕΜΑ: «Καθοριστικό παράγοντα στη ζωή του ανθρώπου παίζει η επιλογή του επαγγέλματος που αυτός θα ακολουθήσει στην υπόλοιπη ζωή του. Με ποια κριτήρια πιστεύετε πως πρέπει να γίνεται η επιλογή επαγγέλματος από ένα νέο;».

Πρόλογος

Όλοι οι άνθρωποι σε κάποια στιγμή της ζωής τους καλούνται να αποφασίσουν το επάγγελμα που πρόκειται να ασκήσουν. Είναι μια καθοριστική απόφαση, γιατί η επιλογή επαγγέλματος είναι υπόθεση ζωής. Πρέπει να γίνεται με τα κατάλληλα κριτήρια, για να μπορέσει ο άνθρωπος να πορευτεί με επιτυχία στην υπόλοιπη ζωή του.

Κύριο μέρος

Κάθε άτομο πρέπει να επιλέγει το επάγγελμα που θα ασκήσει με βάση ότι θα πρέπει αυτό να ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες κλίσεις του και στα ενδιαφέροντά του. Με αυτόν τον τρόπο θα πετύχει να εργάζεται πιο αποδοτικά, αφού θα κάνει κάτι που του αρέσει, αλλά και ευχάριστα, γιατί θα είναι μια εργασία σύμφωνη με την ιδιοσυγκρασία του.

Ακόμα, το επάγγελμα που θα ακολουθήσει κάποιος θα πρέπει να του εξασφαλίζει οικονομική άνεση. Από τη στιγμή που η εργασία είναι βιοποριστική, κάθε άνθρωπος επιλέγει το επάγγελμά του με κριτήριο ότι αυτό πρέπει να ικανοποιεί τις ανάγκες του και να του παρέχει οικονομική ευημερία. Γι' αυτό δεν πρέπει η επιλογή επαγγέλματος να γίνεται μόνο με συναισθηματικά κριτήρια.

Επιπλέον, σημαντικές είναι και οι ψυχικές ωφέλειες που αυτό θα του παρέχει. Πρέπει να τον ευχαριστεί ψυχικά, ώστε να είναι χαρούμενος, όταν το εξασκεί. Έτσι, δε θα κουράζεται εύκολα ούτε θα δυσανασχετεί, αλλά αντίθετα θα έχει τη δυναμική να αντιμετωπίσει όποια δυσκολία του παρουσιαστεί. Θα αισθάνεται ψυχική γαλήνη και ηρεμία.

Τέλος, θα πρέπει το επάγγελμα που ασκεί κάποιος να του εξασφαλίζει κοινωνική καταξίωση και κοινωνικότητα. Δηλαδή, αφενός οφείλει να αναπτύσσει το αίσθημα προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο και αφετέρου να παρέχει τη δυνατότητα στο άτομο να απολαμβάνει το αίσθημα της καταξίωσης και ανέλιξης.

Επίλογος

Η εργασία αποτελεί πηγή ατομικής αλλά και κοινωνικής ευημερίας. Σκοπός της κοινωνίας είναι να εξασφαλίζει στα μέλη της θέσεις εργασίας, αλλά ταυτόχρονα μέσω των διαφόρων φορέων να κατευθύνει τα μέλη της να οδηγούνται στη σωστή επιλογή επαγγέλματος.

Β. ΟΙ ΒΑΘΜΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ – Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ

ΟΙ ΒΑΘΜΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Οι βαθμοί των επιθέτων είναι τρεις: **ο θετικός, ο συγκριτικός, ο υπερθετικός**. Ο **συγκριτικός** και ο **υπερθετικός** βαθμός ονομάζονται **παραθετικά του επιθέτου**.

- Το επίθετο που φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει απλώς ένα γνώρισμα λέγεται **θετικού βαθμού** ή **θετικό**. Π.χ. **ωραίο** σπίτι.
- Το επίθετο που φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο λέγεται **συγκριτικού βαθμού** ή **συγκριτικό**. Π.χ. Ο Κώστας είναι **εργατικότερος** από το Γιάννη.
- Στον υπερθετικό βαθμό διακρίνουμε δύο κατηγορίες:

- ✓ **Σχετικό υπερθετικό:** λέγεται το επίθετο που φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα στο πιο μεγάλο βαθμό από όλα τα όμοιά του. Π.χ. Το Χ είναι **το πιο ψηλό** κτήριο στον κόσμο.
- ✓ **Απόλυτο υπερθετικό:** λέγεται το επίθετο που φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα ουσιαστικά. Π.χ. Ο Κώστας είναι **πλουσιότατος**.

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ:	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ:
Μονολεκτικά: με τις καταλήξεις –ότερος (π.χ. ωραιότερος) –ύτερος (π.χ. βαθύτερος) –έστερος (π.χ. σαφέστερος) Περιφραστικά: πιο + θετικός (π.χ. πιο ωραίος) περισσότερο + θετικός (π.χ. περισσότερο ωραίος)	Σχετικό: άρθρο + συγκριτικός (π.χ. ο πιο ωραίος ή ο ωραιότερος) Απόλυτο: Μονολεκτικά: με τις καταλήξεις –ότατος (π.χ. ωραιότατος) –ύτατος (π.χ. βαθύτατος) –έστατος (π.χ. σαφέστατος) Περιφραστικά: πολύ + θετικός (π.χ. πολύ ωραίος) πάρα πολύ + θετικός (πάρα πολύ ωραίος) πολύ πολύ + θετικός (πολύ πολύ ωραίος)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΘΕΤΙΚΟ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ		ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟ	
	περιφραστικό	μονολεκτικό	σχετικό	απόλυτο
πλούσιος	πιο πλούσιος	πλουσιότερος	ο πλουσιότερος ο πιο πλούσιος	πλουσιότατος πάρα πολύ πλούσιος πολύ πολύ πλούσιος
παχύς	πιο παχύς	παχύτερος	ο παχύτερος ο πιο παχύς	παχύτατος πάρα πολύ παχύς πολύ πολύ παχύς
επιμελής	πιο επιμελής	επιμελέστερος	ο επιμελέστερος ο πιο επιμελής	επιμελέστατος πάρα πολύ επιμελής πολύ πολύ επιμελής

- Σε ορισμένες περιπτώσεις στον περιφραστικό συγκριτικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί αντί για το **πιο** το **περισσότερο**. Π.χ. **πιο γλυκός, περισσότερο γλυκός**.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΥ ΣΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Κάποτε για το σχηματισμό του απόλυτου υπερθετικού χρησιμοποιούνται και οι εξής τρόποι:

1. **Η επανάληψη του θετικού βαθμού:** είναι ένα παχύ – παχύ κοριτσάκι.
2. **Η γενική πληθυντικού του ίδιου επιθέτου + θετικός βαθμός:** είναι των αδυνάτων αδύνατο να περάσει τη χρονιά.
3. **τα σύνθετα επίθετα με α' συνθετικό τα εξής:**
 όλος → ολόμαυρος, ολάνθιστος
 Θεός → θεοσκότεινος, θεόστραβος
 υπέρ → υπέρλαμπρος, υπέρκομψη
 κατά + θετικός βαθμός → κατακάθαρος, κατακόκκινος
 παν → πανάκριβος, πανάσχημος
 τρις → τρισάθλιος
 τέσσερα (τετρα-) → τετράπαχος
 πέντε → πεντάμορφος

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

Σχηματίζονται πάντοτε περιφραστικά:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
χαρούμενος	πιο χαρούμενος	πολύ χαρούμενος (απόλυτο) ή: ο πιο χαρούμενος (σχετικό)

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Υπάρχουν επιρρήματα που σχηματίζονται από επίθετα:

Επίθετα Επιρρήματα

- -ος (τρανός) -α (τρανά)
- -υς (βαρύς) -ιά (βαριά)
- -ης (ακριβής) -ως (ακριβώς)

Τα επιρρήματα αυτά σχηματίζουν κι αυτά παραθετικά όπως τα επίθετα. Για το σχηματισμό των παραθετικών των επιρρημάτων χρησιμοποιείται επίσης και η ονομαστική πληθυντικού του ουδετέρου του επιθέτου.

(ωραίος) ωραία ωραιότερα ωραιότατα

πιο ωραία πολύ ωραία

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
ψηλά	ψηλότερα, πιο ψηλά	ψηλότατα, πολύ ψηλά
πλατιά	πλατύτερα, πιο πλατιά	πλατύτατα, πολύ πλατιά
συνεπώς	συνεπέστερα, πιο συνεπώς	συνεπέστατα, πολύ συνεπώς

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Σχηματίζουν τα μονολεκτικά παραθετικά τους από διαφορετικό θέμα σε σχέση με το αρχικό ή διαφορετικά σε σχέση με τα άλλα επίθετα:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
απλός	απλούστερος, πιο απλός	απλούστατος, πολύ απλός ο απλούστερος, ο πιο απλός
γέρος	γεροντότερος, πιο γέρος	πολύ γέρος ο γεροντότερος, ο πιο γέρος
κακός	χειρότερος, πιο κακός	χειρίστος, κάκιστος, πολύ κακός ο χειρότερος, ο πιο κακός
καλός	καλύτερος, πιο καλός	άριστος, κάλλιστος, πολύ καλός ο καλύτερος, ο πιο καλός
λίγος	λιγότερος, πιο λίγος	ελάχιστος, πολύ λίγος ο λιγότερος, ο πιο λίγος
μεγάλος	μεγαλύτερος, πιο μεγάλος	μέγιστος, πολύ μεγάλος ο μεγαλύτερος, ο πιο μεγάλος
μικρός	μικρότερος, πιο μικρός	ελάχιστος, πολύ μικρός ο μικρότερος, ο πιο μικρός
πολύς	περισσότερος, πιο πολύς (και σπαν. πióτερος)	πλείστος, πάρα πολύς ο περισσότερος, ο πιο πολύς
κοντός	κοντότερος /ύτερος	κοντότατος, πολύ κοντός ο κοντότερος /ύτερος, ο πιο κοντός
πρώτος	πρωτύτερος	πρώτιστος, ο πρωτύτερος

⇒ Δε σχηματίζουν παραθετικά ούτε μονολεκτικά ούτε περιφραστικά πολλά επίθετα που σημαίνουν:

- Ύλη: ξύλινος, σιδερένιος
- Καταγωγή ή συγγένεια: ελληνικός, πατρικός
- Τόπο ή χρόνο: θαλασσινός, χτεσινός
- Κατάσταση που δεν αλλάζει: νεκρός, θνητός, αντρικός
- Κάποια σύνθετα με α' συνθετικό το στερητικό -α: αξέχαστος

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
(άνω)	ανώτερος	ανώτατος
(κάτω)	κατώτερος	κατώτατος
(υπέρ)	υπέρτερος	υπέρτατος
(άπω)	απώτερος	απώτατος
(ένδον)	ενδότερος	ενδότατος
(υπέρ)	υπέρτερος	υπέρτατος
(έσω)	εσώτερος	εσώτατος

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
πολύ	περισσότερο	πάρα πολύ
λίγο	λιγότερο	ελάχιστα, πολύ λίγο
νωρίς	νωρίτερα	-
ύστερα	υστερότερα	-
-	αρχύτερα	-
γρήγορα	γρηγορότερα	το γρηγορότερο
(ταχέως)	ταχύτερα	τάχιστα, το ταχύτερο
πρώτα	πρωτύτερα	-

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Να σχηματίσετε τα παραθετικά των επιθέτων που ακολουθούν:

Λαμπερή _____

Ακριβής _____

Τίμιος _____

Σταθερός _____

Επιμελής _____

Παχύς _____

2. Να αντικαταστήσετε τα περιφραστικά παραθετικά με τον μονολεκτικό τους τύπο:

Πολύ ωραία μας τα λες _____

Η πιο καλή έκθεση στην τάξη θα βραβευτεί _____

Το πρόγραμμα αυτό είναι πιο βολικό _____

Είναι πολύ επιεικής και τον εκμεταλλεύονται όλοι _____

Η θέση μου είναι πιο σαφής από την δική σου _____

Ήταν το πιο γλυκό μωρό που είχα δει ποτέ μου _____

3. Βρείτε ποια από τα παρακάτω επίθετα δεν σχηματίζουν παραθετικά και κατατάξτε τα στην σωστή κατηγορία:

Πολύτεκνος, άτυχος, θαλάσσιος, ελληνικός, άνισος, επίγειος, μαλαματένιος, αιώνιος, σπουδαίος, χθεσινός.

Ύλη	Καταγωγή	Χρόνος/τόπος	Στερητικό α-	Κατάσταση σταθερή

4. Διορθώστε τα λάθη:

- α. Ακούστε τον, γιατί είναι πολύ εξαιρετικός δάσκαλος
- β. Θα μιλήσετε ποιο αργότερα, γιατί τώρα εργάζεται.
- γ. Υπάρχουν πολύ ποιο ικανότερα άτομα για προαγωγή.
- δ. Πιο νομίζετε ότι είναι το ποιο σημαντικό πράγμα απ' όσα συζητήσαμε;
.....
- ε. Τριγυρνούσε για πολύ ώρα με το αυτοκίνητο, καθώς δεν έβρισκε χώρο στάθμευσης.
.....
- στ. Το διαδίκτυο αποτελεί ένα διεθνή μέσο ενημέρωσης, ψυχαγωγίας κι επικοινωνίας.
.....

5. Συμπληρώστε τα κενά:

- α. Αν κι εργάστηκε πολύ κι ευσυνείδητα στη ζωή του, ανταμείφθηκε
(λίγο).
- β. Αυτός είναι τρόπος από όλους για να λύσεις την άσκηση (απλός).
- γ. Η Ντίνα είναι μαθήτρια από τη Βάσω (ευφυής).
- δ. Το δεύτερο δικαστήριο τον έκρινε σε σχέση με το πρώτο
(επιεικώς).

6. Να αντικαταστήσετε τους μονολεκτικούς με περιφραστικούς τύπους και αντίστροφα:

- α. Η επίδοσή σου στο διαγώνισμα ήταν πολύ καλή. →
- β. Προσπάθησε να μην είσαι ο πιο αναιδής στην τάξη. →
- γ. Απαιτώ ν' αναφερθείς πιο εκτενώς στο περιστατικό. →
- δ. Είναι ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος του κόσμου μετά τη γέννηση του παιδιού του →
.....

7. Να δηλώσετε το βαθμό των υπογραμμισμένων επιθέτων και να τα μεταφέρετε στους υπόλοιπους βαθμούς:

Εγώ θεωρώ ότι μπορείς να γίνεις ο καλύτερος μαθητής της τάξης.

Η βοήθειά σου ήταν σημαντικότερη για την ολοκλήρωση του έργου.

Πρέπει να είστε πολύ προσεκτικοί, γιατί η θάλασσα σ' αυτό το σημείο είναι βαθιά.

Τα μαθήματα της φετινής χρονιάς είναι δυσκολότερα από τα περσινά.

8. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
μεγάλος		
	συνηθέστερος	
		νεότερος
	βαρύτερος	
διαβασμένος		
επιεικώς		
επιμελώς		
		βαθύτατος
	ικανότερος	

9. Να συμπληρώσετε τα κενά με το συγκριτικό ή τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων, επιρρημάτων και μετοχών που δίνονται στην παρένθεση:

α. Ο Κώστας είναι (προκομμένος) από το Γιώργο.

β. Ήμουν (ευτυχισμένος) άνθρωπος του κόσμου.

γ. Η επίδοσή του είναι (κακός) της τάξης.

δ. Λυπούμαι (βαθιά) για την απώλεια του πατέρα σας.

ε. Τα (πολύς) έργα που προβάλλονται στον κινηματογράφο είναι κυρίως αμερικάνικα.

στ. Ο γάιδαρος είναι (υπομονετικός) ζώο.

ζ. Βρισκόταν στην (άνω) βαθμίδα της ιεραρχίας.

10. Να γράψετε το αρσενικό των παρακάτω επιθέτων στους τρεις βαθμούς και στις πτώσεις: γενική ενικού και πληθυντικού, καθώς και αιτιατική πληθυντικού (θα γραφούν μόνο οι μονολεκτικοί τύποι):

α) καλός	β) κακός	γ) μεγάλος	δ) απλός	ε) λίγος	στ) μικρός	ζ) πολύς
Γεν. ενικού	Γεν. ενικού	Γεν. ενικού	Γεν. ενικού	Γεν. ενικού	Γεν. ενικού	Γεν. ενικού
Γεν. πληθ.	Γεν. πληθ.	Γεν. πληθ.	Γεν. πληθ.	Γεν. πληθ.	Γεν. πληθ.	Γεν. πληθ.
Αιτ. πληθ.	Αιτ. πληθ.	Αιτ. πληθ.	Αιτ. πληθ.	Αιτ. πληθ.	Αιτ. πληθ.	Αιτ. πληθ.

11. α) Να σχηματίσετε σύνθετα επίθετα ισοδύναμα με τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων της Β' στήλης χρησιμοποιώντας ως πρώτο συνθετικό τις λέξεις της Α' στήλης. β) Να χρησιμοποιήσετε μέσα σε φράσεις τις σύνθετες λέξεις που σχηματίσατε.

α)

Α'

Β'

θεός

καθαρός

όλος

έτοιμος

υπέρ

ορφανός

κατά

τρελός

παν-

βέβαιος

τρεις

γυμνός

πέντε

γαλανός

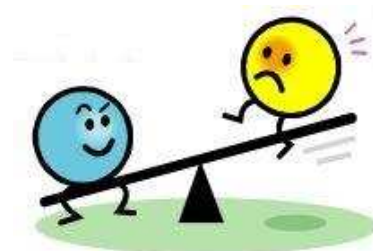
ένδοξος

β)

Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Σύγκριση ονομάζεται η ενέργεια που κάνουμε, για να διαπιστώσουμε: α) αν ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα έχει μια κοινή ιδιότητα σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό σε σχέση με κάποιο άλλο, β) αν μια ιδιότητα που υπάρχει ως γνώρισμα σε ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα βρίσκεται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό σε σχέση με μια άλλη ιδιότητά του.

Πχ. **Ο Γιώργος** είναι βαρύτερος **από τον Κώστα**.
Είμαι περισσότερο **στενοχωρημένος** **παρά κουρασμένος**.

⇒ Πώς γίνεται η σύγκριση:

Για να γίνει η σύγκριση, πρέπει να υπάρχει στην πρόταση:

- Είτε επίθετο ή επίρρημα συγκριτικού βαθμού.

Π.χ. Η Μαρία είναι **ομορφότερη** από την Άννα.

- Είτε το **σχετικό υπερθετικό**.

Π.χ. Ο Δημήτρης είναι **ο πιο επιμελής** (μαθητής) απ' όλους τους μαθητές της τάξης του.

- Είτε κάποια **ρήματα** που δηλώνουν σύγκριση, επιλογή ή προτίμηση.

Π.χ. Ο Κώστας **προτιμά** τη θάλασσα από το βουνό.

⇒ Οι όροι της σύγκρισης.

Στη σύγκριση υπάρχουν δύο όροι:

- Ο α' όρος σύγκρισης είναι εκείνος από τον οποίο ξεκινάμε τη σύγκριση.
- Ο β' όρος σύγκρισης είναι εκείνος με τον οποίο γίνεται η σύγκριση.

Π.χ. Το αεροπλάνο είναι ταχύτερο από το πλοίο.

α' όρος β' όρος

⇒ Πώς εκφέρονται οι όροι της σύγκρισης:

- ✓ Ο α΄ όρος σύγκρισης μπορεί να είναι: ουσιαστικό, αντωνυμία, επίθετο, ρήμα, πρόταση, επίρρημα.
- ✓ Ο β΄ όρος σύγκρισης γενικά είναι ό,τι και ο α΄ όρος κάθε φορά.
- ✓ Ο β΄ όρος σύγκρισης εκφέρεται με τους εξής τρόπους:

- **Από + αιτιατική**

Π.χ. Ο Ταΰγετος είναι ψηλότερος **από τον Παρνασσό**.

- Παρά + ομοιότροπα με τον α' όρο

Π.χ. Αυτή η εξέλιξη περισσότερο έβλαψε παρά ωφέλησε.

- Αδύνατος τύπος της γενικής της προσωπικής αντωνυμίας, όταν υπάρχουν τα συγκριτικά επίθετα: μεγαλύτερος, μικρότερος, ανώτερος, κατώτερος, καλύτερος.

Π.χ. Ο Γιάννης είναι πέντε χρόνια μεγαλύτερός **του**.

- Βραχυλογικά (δηλαδή παραμένει μόνο ο προσδιορισμός του β' όρου αν αυτός είναι ίδιος με τον α' όρο).

Π.χ. Το σχολείο μας είναι ομορφότερο **από το δικό σας**.

- Από + επίρρημα (αν ο α' όρος είναι επίρρημα).

Π.χ. Σήμερα ήταν πιο ευχάριστα από χτες.

- Μερικές φορές ο β΄ όρος σύγκρισης παραλείπεται, όταν εύκολα εννοείται από τα συμφραζόμενα.

Π.χ. Είναι προτιμότερο να φύγεις. (παρά να μείνεις)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Στις παρακάτω φράσεις να βρείτε τον β΄ όρο σύγκρισης και να δηλώσετε πώς εκφέρεται:

- Μην αγανακτείς, πάντα ήταν καλύτερός σου.
- Προτιμότερο είναι να πηγαίνεις εκδρομές, όταν έχεις ελεύθερο χρόνο, παρά να κάθεται στο σπίτι.
- Νομίζω ότι τα κορίτσια είναι προσεκτικότερα από τα αγόρια της τάξης.

2. α) Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσεις τις λέξεις που δείχνουν σύγκριση καθώς και τον α΄ και β΄ όρο σύγκρισης:

β) Τι μέρος του λόγου είναι ο β΄ όρος σύγκρισης;

Το εισιτήριο του τρένου είναι πιο φτηνό από το εισιτήριο του αεροπλάνου.

Η θάλασσα σήμερα είναι πιο ήσυχη από χτες.

Η Ιθάκη είναι μικρότερο νησί από την Κέρκυρα.

Καλύτερα να χρησιμοποιούμε ποδήλατο στις πόλεις παρά αυτοκίνητο.

Ο Γιώργος είναι καλύτερός του.

3. Βρείτε τον α΄ και β΄ όρο σύγκρισης στις ακόλουθες προτάσεις:

Το νερό είναι βαρύτερο από το λάδι.

Καλύτερα να πας εσύ μαζί του παρά εγώ.

Ο αδερφός μου είναι τρία χρόνια μεγαλύτερός μου.

Αγαπάει την κόρη του περισσότερο κι απ' τη ζωή του.

Είναι προτιμότερο να μην μιλήσεις παρά να μαλώσετε.

4. Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις με β΄ όρο σύγκρισης:

Νιώθω πιο βολικά τώρα

Τα αγόρια γενικά είναι καλύτερα στα μαθηματικά.....

Θέλω περισσότερο να σπουδάσω μηχανικός.....

Η ομάδα του σχολείου μας είναι πιο προπονημένη

5. Αφού μελετήσετε τη σελ. 80 του βιβλίου σας, να βρείτε τον α΄ και β΄ όρο της σύγκρισης και να υπογραμμίσετε το συγκριτικό επίθετο ή επίρρημα στις επόμενες προτάσεις:

1. Είναι προτιμότερο να μείνουμε σπίτι, παρά να δούμε αυτή την ανούσια ταινία.

.....

2. Η θέα απ' το μπαλκόνι μου είναι πιο εντυπωσιακή από της βεράντας σου.

.....

3. Θα μου άρεσε να ταξιδεύαμε με αεροπλάνο παρά με τρένο.

.....

4. Οι φίλοι σου είναι κοινωνικότεροι από σένα.

.....

5. Είναι πιο αποτελεσματικό να δουλεύεις οργανωμένα.

.....

6. Έχει τέτοια αλαζονεία, που πιστεύει ότι όλοι οι άλλοι είναι κατώτεροί της.

.....

6. Συμπληρώστε το συγκριτικό και το β΄ όρο της σύγκρισης:

1. Την απάντηση τη σκέφτηκα εγώ(πρώτα)

2. Η ζέστη σήμερα είναι (κακός)

3. Η Κατερίνα είναι (επιμελής)

4. να προλαβαίνεις (καλά)

5. Το σημερινό μάθημα είναι(εύληπτος)

6. Σήμερα δούλεψες(πολύ)

7. Είναι προτιμότερο να κοιμάσαι νωρίς (αργά)

Γ. ΤΟ Β΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

Όταν το β΄ συνθετικό είναι	Τότε το σύνθετο είναι	Παραδείγματα
ουσιαστικό	ουσιαστικό επίθετο επίρρημα	Τυρί + πίτα = τυρόπιτα Μικρός + σώμα = μικρόσωμος Πίσω + πλάτη = πισώπλατα
επίθετο	επίθετο	Γλυκός + ξινός = γλυκόξινος
ρήμα	ρήμα ουσιαστικό επίρρημα	Δια + λέγω = διαλέγω Δάκτυλα + γράφω = δακτυλογράφος Ένα + ρουφάω = μονορούφι
μετοχή	μετοχή	Πολύ + συζητημένος = πολυσυζητημένος
επίρρημα	επίρρημα	Προ + χτες = προχτές

Προσοχή!!!

Όταν β΄ συνθετικό είναι οι λέξεις οδύνη, όλεθρος, ομαλός, όνομα, όροφος, ορυχείο τότε τρέπουν το αρχικό -ο- σε -ω-.

Π.χ. επώδυνος, πανωλεθρία, μεταλλωρυχείο, επώνυμος, διώροφος, ανώμαλος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Συμπληρώστε τον πίνακα:

Α΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	Β΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	ΣΥΝΘΕΤΟ	ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
α. λιγνίτης	ορύττω		
β. οκτώ	όροφος		
γ.		αγγειοδιασταλτικός	
δ.		φαρμακοποιός	
ε. έντομο	λέγω		
στ. α στερητ.	οδύνη		επίθετο
ζ. μέση	καλοκαίρι		επίρρημα
η.		ραδιούργος	

2. Να συνθέσετε τα παρακάτω συνθετικά:

Εν + πείρα _____ Όλος + πλευρά _____

Πέντε + ημέρα _____ Αν + οδύνη _____

Πολύ + δύναμη _____ Μετά + αύριο _____

Υπό + γη _____ Ένα + ρουφώ _____

Επί + όνομα _____ Δύο + όροφος _____

3. Να βρείτε το β' συνθετικό των παρακάτω λέξεων και να δηλώσετε τι μέρος του λόγου είναι:

Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

μεταφέρω

πολύχρωμος

κατακόκκινος

αποχωρίζομαι

πολυαγαπημένος

παραπάνω

λογοκρισία

ορειβάσια

μοναχοκόρη

πρόπερσι

Δ. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

 Να θυμηθούμε λίγα πραγματάκια για την περιγραφή και την αφήγηση!!!

⇒ Με τον όρο **περιγραφή** εννοούμε την αναπαράσταση μέσα στο λόγο χώρων, προσώπων, αντικειμένων, φαινομένων κλπ.

- ✓ Η περιγραφή ως είδος κειμένου συνδέεται κυρίως με το χώρο.
- ✓ Ακολουθεί πορεία από το γενικό στο ειδικό, από γενικές εικόνες σε λεπτομερειακές.
- ✓ Το σημείο περιγραφής μπορεί να είναι σταθερό, όταν ο συγγραφέας μένει ακίνητος και από εκεί να περιγράφει το χώρο, ή να κινείται μέσα στο χώρο.
- ✓ Η γλώσσα της περιγραφής χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, ακρίβεια, ζωντάνια και παραστατικότητα.
- ✓ Αν πρόκειται για περιγραφή τοπίου, το γραπτό μας οργανώνεται με βάση είτε το σημείο περιγραφής, όταν παρακολουθούμε ακίνητοι ένα χώρο, είτε την κίνηση προς ένα σημείο (από μακριά κοντά, από πάνω κάτω κλπ.).

⇒ Η συνοχή των περιγραφικών κειμένων εξασφαλίζεται με:

- χρησιμοποίηση χρόνου ενεστώτα ή γενικότερα εξακολουθητικών χρόνων που υπογραμμίζουν τη στατική όψη του αντικειμένου που περιγράφεται
- χρήση επιθέτων που δηλώνουν μόνιμες ιδιότητες
- προσδιορισμούς του χώρου
- αυξημένη χρήση των βοηθητικών ρημάτων είμαι και έχω
- χρήση μεταφορικής (δίνει παραστατικότητα στην περιγραφή) ή κυριολεκτικής γλώσσας, ανάλογα με το περιγραφόμενο είδος
- ειδικό λεξιλόγιο ή ορολογία, αν πρόκειται για περιγραφή επαγγέλματος, επιστήμης κλπ.

Προσέξτε το παρακάτω απόσπασμα:

Στη θεία Άννα η φύση φάνηκε σ' όλα φειδωλή, εκτός απ' την καρδιά της. Τα σκληρά γηρατειά την είχαν καταντήσει «σωστό σκέλεθρο». Το δέρμα της ήταν λεπτό σαν τσιγαρόχαρτο, έτσι που οι φλέβες της είχες την εντύπωση πως βρίσκονταν όχι κάτω, αλλά έξω απ' αυτό. Το σώμα της, αδύνατο και ντελικάτο, νόμιζες πως μπορούσε να το διαπεράσει το φως. Τα δάχτυλά της, καθώς σφίγγαν τα μπράτσα της πολυθρόνας, μοιάζαν με σκληρούς ρόζους αναρριχητικού φυτού που τυλίγονται γύρω από τον κορμό δέντρου. Κινείται ελαφρά, με μικρά απότομα τινάγματα, σαν να μην είναι βέβαιη για την κατεύθυνση που πήρε. Κι όμως, διασχίζει το δωμάτιο πιο γρήγορα απ' τον καθένα μας, με τα πόδια της όλη την ώρα ελάχιστα μετέωρα πάνω απ' το δάπεδο.

(Ν. Γρηγοριάδη, Το δημιουργικό γράψιμο)

Βασική ιδέα είναι η «τσιγκουνιά» της φύσης προς τη θεία Άννα, όχι όμως και σε σχέση με την καρδιά της. Ο συγγραφέας τονίζει την ισχύνητα της θείας ξεκινώντας από τη γενική εικόνα: **Τα σκληρά γηρατειά την είχαν καταντήσει «σωστό σκέλεθρο»** και συνεχίζει χρησιμοποιώντας τις απαραίτητες περιγραφικές λεπτομέρειες που αποδεικνύουν πόσο αδύνατη ήταν, σε αντίθεση όμως με τη δύναμη της καρδιάς της που της επιτρέπει να διασχίζει πολύ γρήγορα το δωμάτιο (Κι όμως διασχίζει ...δάπεδο).

⇒ Με τον όρο **αφήγηση** εννοούμε την προφορική ή γραπτή παρουσίαση ενός γεγονότος ή μιας σειράς γεγονότων, πραγματικών ή φανταστικών.

- ✓ Η αφήγηση παρακολουθεί το αντικείμενο για το οποίο γίνεται λόγος δυναμικά, δηλ. κατά την ενέργεια και τις μεταβολές του μέσα στο χρόνο.
- ✓ Έτσι οργανώνεται με άξονα το χρόνο (διαδοχή γεγονότων),
- ✓ αλλά και τον άξονα αιτίας και αποτελέσματος (όσα εξιστορούνται προκύπτουν ως αποτέλεσμα άλλων).
- ✓ Χρησιμοποιείται κυρίως ο αόριστος και πιο γενικά οι συνοπτικοί χρόνοι, χωρίς όμως να απουσιάζει ο παρατατικός και οι εξακολουθητικοί χρόνοι, όταν η ταχύτητα της αφήγησης είναι μικρή και μεγάλη η διάρκεια των γεγονότων.
- ✓ Η αφήγηση ακολουθεί τη δομή που δίνεται στο παρακάτω σχήμα:

Α. Πληροφορίες για τους ήρωες, το χώρο, το χρόνο και την κατάσταση από την οποία ξεκινά η αφήγηση.

Β. Η εξέλιξη της αφήγησης και η έκβασή της.

Γ. Η λύση: η κρίση του αφηγητή για το νόημα της ιστορίας.

- ✓ Κύριο γνώρισμα της αφήγησης είναι οι συνδετικές λέξεις ή φράσεις που δείχνουν τη χρονική σειρά των γεγονότων και την αιτιολογική σχέση μεταξύ τους.

Καθοριστικό στοιχείο τόσο στην περιγραφή, όσο και στην αφήγηση είναι η **νοηματική συνάφεια**, δηλ. η λογική σύνδεση των νοημάτων μεταξύ τους.

Δείτε και το παρακάτω κείμενο – απόσπασμα:

Όταν τα γεγονότα είναι τόσα πολλά κι απανωτά μπορεί κανείς να μπερδέψει ημερομηνίες, μα κάποια είναι ξεχωριστά, μένουν θαρρείς, γραμμένα σε κάποια μεριά του νου σου με ανεξίτηλο μελάνι. Θυμάμαι πώς έγραψα το πρώτο μου διήγημα και πώς πήγαινα στην Περράκη να της πω ότι δεν ξαναπάω στο κουκλοθέατρο.

Ήτανε καλοκαίρι και στο τραπέζι της κουζίνας έγραψα το πρώτο μου διήγημα. Ο Γιώργος με πίεζε πολύ να γράψω. Μ' έβαλε βέβαια να το γράψω τρεις φορές. Έτσι, λέει, τους έμαθαν στη Λεόντειο. Άμα έγραφε την έκθεσή σου τρεις φορές, ξαναγράφοντάς την αυθόρμητα διόρθωνες τις εκφράσεις σου κι ακόμα και τις έννοιες. Στην αρχή νευρίασα. Μα πόσο δίκιο είχε, και την τρίτη φορά το πρώτο μου διήγημα Κοντά στις ράγες ήτανε για κείνον έτοιμο ν' ανοίξει τα φτερά του.

Άλκη Ζέη, Με μολύβι φάμπερ νούμερο 2

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Επιλέξτε μια από τις παρακάτω θεματικές περιόδους και αναπτύξτε την με βάση όσα ειπώθηκαν παραπάνω:

1. Μπαίνοντάς κανείς στο δωμάτιό μου δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσει ότι ανήκει σ' έναν έφηβο.
2. Το πρωινό ξύπνημα είναι η χειρότερη στιγμή της ημέρας για μένα.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: ΗΛΙΑΣ ΖΟΡΖΟΣ - Επάγγελμα: κλαδευτής

Μια ζωή στα αμπέλια, φροντίζει τις κουλούρες σαν παιδιά του. Ένας από τους πιο παλιούς κλαδευτές της Σαντορίνης μάς διηγείται την ιστορία του

Της Μαρίας Χαψούλα (προσαρμοσμένο)

Είναι 67 ετών, απλός, γνήσιος και καλόκαρδος Σαντορινιός. «Δουλεύω στα χωράφια σχεδόν απ' την κοιλιά της μάνας μου», λέει με καμάρι ο κύριος Ηλίας Ζόρζος. «Είμαι καλός αμπελουργός και την εμπειρία μου την έχω αποκτήσει από την πράξη».

Με περηφάνια μάς εξιστορεί και πώς ο προπάππος του έφτιαξε κάναβες, για να έχει τη δική του παραγωγή σε τσίπουρο και κρασί. Μας εξήγησε ότι αν και ο πατέρας του ήταν «μάστορας» στα χωράφια, εκείνος είχε καταλάβει από πολύ μικρός ότι το μέλλον ήταν τα αμπέλια. «Είμαι μέσα στα χωράφια όλη μου τη ζωή. Αν και τώρα γέρασα, παλεύω ακόμη όσο μπορώ. Εξήντα επτά ολόκληρα χρόνια καθημερινά εκεί, αλλά δεν γκρινιάζω».

Ο κύριος Ηλίας, εξασκώντας το επάγγελμα του κλαδευτή, μεγάλωσε και σπούδασε τα παιδιά του, τα προίκισε «και έχω κρατήσει κάτι και στην άκρη, ένα κομπόδεμα για την κακιά την ώρα».

Θυμάται πώς φόρτωναν παλιά τα γαϊδουράκια, πηγαινοέρχονταν και μετέφεραν μέσα σε τουλούμια τα σταφύλια και τα κρασιά στο Αθηνιό, για να τα φορτώσουν στα καράβια για την Κωνσταντινούπολη, τη Μάλτα και τη Ρωσία. Μονάδα μέτρησης τότε ήταν τα βουτσιά, τα τουλούμια. Ένα βουτσιό σήμερα αντιστοιχεί σε ενάμιση μπουκάλι κρασί. Τα τουλούμια φτιάχνονταν από δέρματα ζώων, τα οποία αφού τα καθάριζαν, τα έβαζαν στο αλάτι για να σφίξουν και να είναι ανθεκτικά.

Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ο τρόπος κλαδέματος της γνωστής πια σε όλους κουλούρας. Όπως μας εξηγεί ο κύριος Ηλίας: «Τρεις φορές περισσότερος χρόνος απαιτείται για να κλαδευτούν οι αμπελιές σε σχήμα κουλούρας». Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδοτεί μάλιστα τους παραγωγούς στη Σαντορίνη, ώστε να διατηρήσουν αυτόν το μοναδικό και ταυτόχρονα παραδοσιακό τρόπο κλαδέματος. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι κλαδευτές είναι απλά: μια μαχαίρα και μια ψαλίδα. Για να προστατεύσουν τα χέρια τους από τα γδαρσίματα, τα δένουν με γάζες ή με πανιά.

Το κλάδεμα της κουλούρας μπορεί να γίνει με δύο τρόπους. «Κλαδεύουμε την αμπελιά σχηματίζοντας γύρω-γύρω μικρά κολουράκια. Όσο πιο μικρά, τόσο καλύτερα. Τα δένουμε χαμηλά, ώστε να τα βλέπει ο ήλιος αλλά να μην τα απειλεί ο αέρας».

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πώς έμαθε το επάγγελμα του κλαδευτή ο κ. Ηλίας και τι κατόρθωσε ασκώντας αυτό;
2. Να αναγνωρίσετε το βαθμό στον οποίο βρίσκονται τα επίθετα: απλός, καλός, πολύ μικρός, ανθεκτικά, περισσότερος και να σχηματίσετε τους άλλους βαθμούς.
3. Στην πρόταση «Τρεις φορές περισσότερος χρόνος απαιτείται για να κλαδευτούν οι αμπελιές σε σχήμα κουλούρας» να βρείτε τον α΄, το συγκριτικό και τον β΄ όρο σύγκρισης.
4. Στις σύνθετες λέξεις καλόκαρδος, αμπελουργός, καθημερινά, κομπόδεμα, πηγαινοέρχονταν να βρείτε το β΄ συνθετικό και να πείτε τι μέρος του λόγου είναι.
5. Μέσα στην τάξη σας συζητάτε, με αφορμή το παραπάνω κείμενο, για τα κριτήρια βάσει των οποίων οι άνθρωποι επιλέγουν το επάγγελμά τους. Παίρνετε το λόγο και παρουσιάζετε τα κριτήρια με τα οποία εσείς έχετε επιλέξει ή σκέφτεστε να επιλέξετε το επάγγελμα που θα θέλατε να ασκήσετε.

Κείμενο 2ο: Ποιο επάγγελμα να διαλέξω; Της Κατερίνας Τριανταφύλλου*

1. Το θέμα της επιλογής επαγγέλματος αποτελεί ένα μόνιμο θέμα συζητήσεων και πολλές φορές **διενέξων** μεταξύ των εφήβων και των γονιών τους. Σε μια κοινωνία όπου παραμονεύει το φάσμα της ανεργίας και όπου η συλλογή τυπικών προσόντων έχει γίνει κατάσταση, το θέμα του επαγγελματικού προσανατολισμού του εφήβου θέτει ένα τεράστιο απειλητικό ερωτηματικό που απασχολεί ολόκληρη την οικογένεια.
2. «Ποια επαγγέλματα έχουν μέλλον; Ποιες σπουδές εξασφαλίζουν ότι μεθαύριο ο νέος δε θα έρθει αντιμέτωπος με την ανεργία;» «Ποιες σπουδές οδηγούν σε **προσοδοφόρα** επαγγέλματα;» Σ' αυτά τα ερωτήματα έχει εκφυλιστεί *ο προβληματισμός των εφήβων και των οικογενειών τους για την πορεία ζωής που θα χαράξουν οι νέοι, για τον τρόπο με τον οποίο θα διαθέσουν το προσωπικό τους δυναμικό και θα περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους. Η προσωπικότητα και τα ενδιαφέροντα του εφήβου συνήθως μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα στον προβληματισμό αυτό, και το εντυπωσιακό είναι ότι σήμερα ακόμη και οι ίδιοι οι έφηβοι, όταν ρωτιούνται με ποιο κριτήριο επιλέγουν το μελλοντικό τους επάγγελμα, συνήθως προτάσσουν τη δυνατότητα εξεύρεσης εργασίας και την οικονομική αποκατάσταση.
3. Στις συνθήκες **αβεβαιότητας** και ραγδαίων μεταβολών μέσα στις οποίες λειτουργεί η σύγχρονη αγορά εργασίας, είναι πολύ δύσκολο να γίνουν προβλέψεις σχετικά με το ποια επαγγέλματα «έχουν μέλλον». Ο έφηβος που είναι σήμερα 16 ετών και επιδιώκει πανεπιστημιακές σπουδές θα βγει στην αγορά εργασίας το νωρίτερο σε 7-8 χρόνια. Στο διάστημα αυτό, η σημερινή κατάσταση στην αγορά εργασίας το πιθανότερο είναι **να έχει ήδη ανατραπεί**.
4. Τι, λοιπόν, μπορεί να προσφέρει ένα βαθμό σιγουριάς για την επαγγελματική αποκατάσταση του εφήβου; Το να επιλέξει τις σπουδές που πραγματικά του ταιριάζουν. Μόνο τότε θα τις αντιμετωπίσει με γνήσιο ενδιαφέρον και ενθουσιασμό, θα γίνει πολύ καλός στο αντικείμενό του και θα έχει αυξημένες πιθανότητες να σταδιοδρομήσει. Και, επιπλέον, ένα επάγγελμα που του ταιριάζει θα συμβάλει ουσιαστικά στη μελλοντική του ψυχική ισορροπία και ευτυχία.

5. Κάτι που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι στις ίδιες σπουδές δεν αντιστοιχούν αναγκαστικά στα ίδια επαγγέλματα. Για παράδειγμα, οι σπουδές πολιτικού μηχανικού μπορούν να οδηγήσουν σε καριέρα ελεύθερου επαγγελματία, υπαλλήλου στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα, εκπαιδευτικού, ερευνητή, επιχειρηματία εργολάβου κ.ά., πράγμα που εξαρτάται από τις περαιτέρω επιλογές και προσπάθειες που θα κάνει ο νέος απόφοιτος, τις ευκαιρίες που θα του προσφερθούν και τον τρόπο με τον οποίο **θα τις αξιοποιήσει**.

6. Οι κύριοι ατομικοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των εφήβων είναι:

Η προσωπικότητα. Ποιος είναι ο έφηβος; Κοινωνικός ή κλειστός, τολμηρός ή διστακτικός, νευρικός ή ήρεμος; Η προσωπικότητα του ατόμου διαμορφώνεται πολύ νωρίς ως προς τα κύρια χαρακτηριστικά της, έτσι η προσωπικότητα ενός δεκαπεντάχρονου εφήβου προδιαγράφει με αρκετή αξιοπιστία τον αυριανό ενήλικο.

Οι αξίες. Τι είναι πιο σημαντικό για τον έφηβο, έτσι όπως ο ίδιος ονειρεύεται την αυριανή ζωή του; Να έχει μεγάλη επαγγελματική αναγνώριση, να έχει σταθερή και σίγουρη εργασία, να προσφέρει βοήθεια στους συνανθρώπους του, να αποκτήσει πολλά χρήματα, να έχει μια δουλειά που να τον ενδιαφέρει πολύ; Σημαντική θέση στις αξίες του ατόμου κατέχει και ο τρόπος ζωής που θέλει να κάνει. Για παράδειγμα, πόσο σημαντικό είναι γι' αυτόν να έχει ελεύθερο χρόνο, να μην αναγκάζεται να ταξιδεύει για επαγγελματικούς λόγους, να διαθέτει χρόνο στα εξωεπαγγελματικά του ενδιαφέροντα ή στην οικογένειά του, να έχει καθορισμένο ωράριο εργασίας; Κάποιες αξίες είναι αλληλοσυγκρουόμενες, για παράδειγμα η σταθερή και σίγουρη εργασία και το καθορισμένο ωράριο παραπέμπουν συνήθως σε μισθωτή εργασία, η οποία κατά κανόνα δε συνδυάζεται με μεγάλες οικονομικές αποδοχές. Οι αξίες ενός εφήβου είναι πολύ πιθανό να μην έχουν ακόμη διαμορφωθεί ή να μεταβληθούν με την πάροδο των χρόνων.

Τα ενδιαφέροντα. Τι αρέσει στον έφηβο να κάνει; Αν κάποιος καταφέρει να κάνει το χόμπι του επάγγελμα, θα είναι σίγουρα επιτυχημένος! Λίγα, όμως, από τα ενδιαφέροντα των εφήβων τους συνοδεύουν στην ενήλικη ζωή τους. Πολλοί έφηβοι σήμερα ονειρεύονται μια καριέρα στη μουσική ή στον αθλητισμό, στους περισσότερους, όμως, αυτό το ενδιαφέρον είναι γέννημα των τάσεων της εποχής ή μιας συγκεκριμένης παρέας. Στην περίπτωση αυτή, καλό είναι ο νέος να συνδυάσει το όνειρο του για αθλητική ή καλλιτεχνική καριέρα με κάποιες άλλες σπουδές που προς το παρόν τον ενδιαφέρουν κατά δεύτερο λόγο, έτσι ώστε να μπορεί να επιλέξει ανάλογα με τις επιθυμίες και τις ανάγκες που θα του δημιουργηθούν αργότερα και τις συνθήκες της αγοράς εργασίας.

Οι δεξιότητες. Σε τι είναι καλός ο έφηβος; Τι μπορεί να καταφέρει καλά, ευχάριστα και χωρίς πολύ κόπο; Οι δεξιότητες είναι το πρώτο στοιχείο του εφήβου το οποίο συνήθως λαμβάνουμε υπόψη όταν συζητάμε για τον επαγγελματικό του προσανατολισμό. Αυτό, όμως, δεν είναι απόλυτο. Οι δεξιότητες ενός μαθητή μπορούν να βελτιωθούν κατά πολύ, ανάλογα με την προσπάθεια που αυτός θα καταβάλει και η προσπάθεια αυτή θα είναι ανάλογη με τους στόχους και τα όνειρα που επιδιώκει να πραγματοποιήσει. Αν ο μαθητής επιλέξει με ελεύθερη βούληση και ενθουσιασμό τις σπουδές που ταιριάζουν στην προσωπικότητα, τις αξίες και τα ενδιαφέροντά του, θα βρει τον τρόπο να αποκτήσει και τις δεξιότητες που χρειάζονται για να φτάσει στις σπουδές αυτές.

*έχει αλλοιωθεί

*εκπαιδευτικός, σύμβουλος σταδιοδρομίας, ψυχοθεραπεύτρια

Πηγή: ιστοσελίδα ΚΕΣΥΠ Θεσσαλίας

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Όπως υποστηρίζει η συγγραφέας του άρθρου, είναι πολύ δύσκολο σήμερα να γίνουν προβλέψεις σχετικά με το ποια επαγγέλματα «έχουν μέλλον». Ποιοι λόγοι την οδηγούν σε αυτή τη διαπίστωση;

2. Ποια οφέλη προσφέρει στον έφηβο η επιλογή των σπουδών που πραγματικά του ταιριάζουν;

3. Θα μπορούσε κατά τη γνώμη σας ένας έφηβος που δεν έχει τις απαιτούμενες δεξιότητες να ακολουθήσει τις σπουδές που θα ήθελε;

4. Βρείτε τη δομή και τον τρόπο (ή τους τρόπους) ανάπτυξης της 3ης και της 5ης παραγράφου του κειμένου.

5. Γράψτε μια συνώνυμη που μπορεί να αντικαταστήσει κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις μέσα στο κείμενο:

διενέξεων →

προσοδοφόρα →

αβεβαιότητας →

να έχει ανατραπεί →

θα τις αξιοποιήσει →

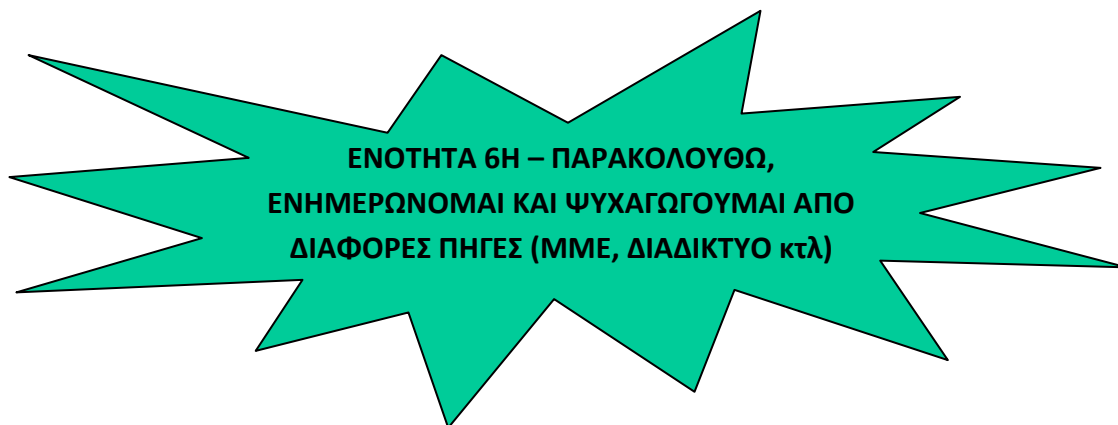
6. Συμπληρώστε τον πίνακα με τα υπόλοιπους βαθμούς των επιθέτων, επιρρημάτων ή μετοχών του κειμένου:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ μονολεκτικός τύπος	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ περιφραστικός τύπος	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ <u>Σχετικός</u> περιφραστικός ή μονολεκτικός τύπος	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ <u>Απόλυτος</u> περιφραστικός ή μονολεκτικός τύπος
			το πιθανότερο	
		πιο σημαντικό		
συνήθως				
επιτυχημένος				
			στους περισσότερους	

7. Να βρείτε και να γράψετε τη σημασία των παρακάτω λέξεων ή φράσεων του κειμένου:

τυπικά προσόντα, δεξιότητες, αγορά εργασίας, σταδιοδρομώ, ελεύθερος επαγγελματίας, αποδοχές

8. Σε συνέντευξη για τη σχολική ιστοσελίδα με θέμα τον επαγγελματικό προσανατολισμό των εφήβων περιγράψτε το επάγγελμα ενός από τους γονείς σας κι εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους θα μπορούσατε να το επιλέξετε ή όχι.

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Μ.Μ.Ε.

Τα κυριότερα: Τύπος, Ραδιόφωνο, Τηλεόραση, Διαδίκτυο.

Θετικά:

- Ενημερώνουν για όλα τα θέματα. Μέσω των ΜΜΕ οι δέκτες αποκτούν γνώση πολύπλευρη, κρίνουν και αξιοποιούν τα δρώμενα, αποκτούν δεκτικότητα σε νέες ιδέες, διαμορφώνοντας ολοκληρωμένη αντίληψη για τα πράγματα.
- Καταργούν τις αποστάσεις. Τα ΜΜΕ βοηθούν το μέσο πολίτη να γίνεται αυτόπτης και αυτήκοος μάρτυρας γεγονότων που έχουν γίνει στην άλλη άκρη του κόσμου, έχοντας έτσι την αίσθηση ότι βρίσκεται σ' ένα πλανητικό «χωριό», όπως έλεγε ο Πλωρίτης.
- Προβληματίζουν και αναπτύσσουν τη φαντασία.
- Μέσα από τα ΜΜΕ οι πολίτες γνωρίζουν την παράδοση, τα ήθη και έθιμα του τόπου τους, αλλά και έρχονται σε επαφή με άλλους πολιτισμούς και άλλες χώρες.
- Αποτελούν μέσο διασκέδασης.
- Προβάλλουν έργα τέχνης και πολιτιστικές δραστηριότητες. Οι πολίτες ενημερώνονται για τα πολιτιστικά δρώμενα, ώστε να συμμετέχουν σε αντίστοιχες εκδηλώσεις, ενώ τέλος μαθαίνουν και για τις διεθνείς εξελίξεις.
- Ευαισθητοποιούν για κοινωνικά θέματα. Οι δέκτες μαθαίνουν για ποικίλα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, αναπτύσσοντας την κοινωνική τους συνείδηση και δείχνοντας ουσιαστικό ενδιαφέρον για τα κοινά. Οι πολίτες, τέλος, που είναι ενημερωμένοι κατάλληλα, όταν τα ΜΜΕ λειτουργούν σωστά, ευαισθητοποιούνται για τα κοινωνικά προβλήματα και αγωνίζονται στη συνέχεια για την επίλυση τους.
- Όταν η πληροφόρηση είναι απροκατάληπτη και πολύπλευρη, ο πολίτης αποκτά αντικειμενική άποψη έχοντας έτσι τη δυνατότητα να συμμετάσχει σε κοινωνικοπολιτικούς διαλόγους, να ελέγχει την πολιτική ηγεσία και να διασφαλίζεται έτσι η δημοκρατία.
- Μόνον ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι πολίτες, άλλωστε, που αγωνίζονται για δικαιοσύνη και αξιοκρατία, μπορούν ν' αντισταθούν στον τυφλό κομματισμό, ψηφίζουν υπεύθυνα και αγωνίζονται για μια πιο υγιή Δημοκρατία.

- Τα ΜΜΕ, όταν λειτουργούν σωστά, αποτελούν στυλοβάτες της ελεύθερης έκφρασης και της πολυφωνίας και συμβάλλουν στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, όπως αρμόζει σε μια πολιτισμένη κοινωνία.

Αρνητικά:

- Τα ΜΜΕ, εξυπηρετώντας σκοπιμότητες, μετατρέπονται συχνά σε φορείς παραπληροφόρησης και προπαγάνδας, οδηγούν τους δέκτες στον αποπροσανατολισμό. Αλλοιώνουν την πραγματικότητα.

- Προξενούν «πλύση εγκεφάλου». Με έντεχνους μηχανισμούς πλύσης εγκεφάλου, ωραιοποίησης κ.λπ. οδηγούν το άτομο στη μαζοποίηση και τη χειραγώγηση, ώστε αυτοί να εξυπηρετούν τις σκοπιμότητες των ολίγων που ελέγχουν τα ΜΜΕ και τελικά να χάνουν την πνευματική τους ελευθερία.

- Αποδυναμώνουν την κριτική σκέψη του ατόμου. Με τον καταϊγισμό των πραγμάτων που προβάλλουν οδηγούν τους δέκτες σε πνευματική σύγχυση ή σε πλήρη παθητικότητα, αφού ο δέκτης μαθαίνει στην έτοιμη τροφή απ' τα ΜΜΕ (ιδιαίτερα απ' την τηλεόραση).

- Τα ΜΜΕ προβάλλουν ως ύψιστη αξία το χρήμα και τον καταναλωτισμό, απομακρύνοντας τους δέκτες απ' τις υψηλές ηθικές αξίες.

- Απομονώνουν το άτομο από τους γύρω του.

- Οι νέοι δέχονται αρνητικά πρότυπα ως προς την εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου τους και έτσι οδηγούνται στην ανούσια διασκέδαση, μακριά απ' τη γνήσια ψυχαγωγία, χωρίς να αναβαθμίζουν το πνεύμα και την αισθητική των νέων.

- Αλλοιώνουν τη γλώσσα.

- Η δημοκρατία υπονομεύεται, όταν τα ΜΜΕ λειτουργούν ως κερδοσκοπικές επιχειρήσεις ή υπηρετούν κόμματα.

- Πολύ συχνά, τέλος, υπερπροβάλλουν πρότυπα βίας είτε ηρωοποιώντας αντικοινωνικούς τύπους μέσα από ταινίες είτε προβάλλοντας με ωμό τρόπο γεγονότα βίας σε επίπεδο ειδησεογραφίας, άρα συχνά δημιουργούνται άσχημα παραδείγματα για μίμηση ιδιαίτερα στους νεαρούς δέκτες.

- Παράλληλα, οι ανεπτυγμένες χώρες μέσω της διαφήμισης των ΜΜΕ διοχετεύουν τη γλώσσα τους, τις αξίες τους, τα προϊόντα τους σε λαούς λιγότερο ανεπτυγμένους, που έχοντας και το σύμπλεγμα κατωτερότητας μιμούνται άγωνα οτιδήποτε τους προβάλλεται. Μ' αυτό τον τρόπο ενισχύεται η ξеноμανία και απειλείται η πολιτιστική και εθνική τους ταυτότητα.

Προϋποθέσεις σωστής λειτουργίας Μ.Μ.Ε

Από τον πομπό (το δημοσιογράφο ή το εκάστοτε μέσο ενημέρωσης)

ΜΜΕ: Σκοπός τους πρέπει να είναι η απρόσκοπτη ενημέρωση, ο σεβασμός στον πολίτη, η αντικειμενική πληροφόρηση, χωρίς τάσεις υπερδιόγκωσης και εντυπωσιασμού, απαλλαγή από προκαταλήψεις και φανατισμό, ήθος κι υπευθυνότητα απ' τους δημοσιογράφους και τήρηση από μέρους τους του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας.

Ο δημοσιογράφος οφείλει να διαθέτει και να παρέχει:

- Γενικότερη παιδεία και ειδική γνώση σε σχέση με το αντικείμενο για το οποίο ενημερώνει.

- Ουσιαστική ενημέρωση. Να ενημερώνει έγκαιρα και έγκυρα, γιατί οι εξελίξεις είναι ραγδαίες. Να τεκμηριώνει τις απόψεις του με τα κατάλληλα επιχειρήματα.

- Σεβασμός στις ανάγκες του τηλεθεατή. Να σέβεται τη νοημοσύνη, την αισθητική και την προσωπικότητα του δέκτη.

- Καλλιέργεια ηθικών αξιών και αρχών. Να μην οδηγείται στην σκανδαλοθηρία και να σέβεται την προσωπική ζωή των ατόμων.

Να είναι άνθρωπος με ήθος, υψηλό αίσθημα ευθύνης και συναίσθηση πως επιτελεί λειτούργημα. Να αντιλαμβάνεται το ρόλο του ως πνευματικού ανθρώπου που δρα διαφωτιστικά για το κοινωνικό σύνολο.

Να έχει αγάπη για το επάγγελμα, να υπηρετεί την ελεύθερη έκφραση, τη δημοκρατία και το διάλογο.

Να δίνει έμφαση και προτεραιότητα στα σοβαρά ζητήματα.

- Έντιμοι δημοσιογράφοι. Να είναι απαλλαγμένος από φανατισμό, σκοπιμότητες και εμπάθειες-προκαταλήψεις. Να τηρεί τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας.

Από το δέκτη (τον τηλεθεατή, τον αναγνώστη, το χρήστη του διαδικτύου, γενικά τον πολίτη)

- Να κρίνει και ν' αξιολογεί τα μηνύματα, να βρίσκεται, δηλαδή, σε διαρκή επαγρύπνηση, ώστε να συμμετέχει στα κοινά διαμορφώνοντας άποψη, για να μη μετατρέπεται σε τυφλό αποδέκτη μηνυμάτων.

- Να ενημερώνεται από πολλές πηγές, ώστε να έχει διασταυρωμένη πληροφόρηση.

Οικογένεια

- Μετάγγιση αρχών και αξιών τέτοιων, ώστε οι νέοι να διαμορφώσουν έναν υγιή χαρακτήρα, που θα αποτρέπει στο μέλλον κάθε φαινόμενο παραπληροφόρησης.

- Έλεγχος από τους γονείς των μηνυμάτων που δέχεται το παιδί και ουσιαστική συζήτηση, για την αποκωδικοποίηση και επεξεργασία τους.

- Γενικότερα, αντιμετώπιση της κρίσης του οικογενειακού θεσμού μέσα από τη γόνιμη επικοινωνία.

Σχολείο

Το σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται αναδιάρθρωση με προσανατολισμό ανθρωποκεντρικό. Τη στείρα αποστήθιση και συσσώρευση γνώσεων πρέπει να διαδεχθεί η ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας, ώστε από μικρή ηλικία ο νέος να εθίζεται στον προβληματισμό, ο οποίος συμβάλλει στον περιορισμό της παραπληροφόρησης. Η σχολική κοινότητα οφείλει να καλλιεργεί την κοινωνική συνείδηση έναντι του ανταγωνισμού, που κατισχύει στις μέρες μας, με αφετηρία το γόνιμο διάλογο διδασκόντων-διδασκομένων.

Πολίτευμα – Κράτος

Μόνο σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα μπορεί να υπάρξουν ευσυνείδητοι πολίτες-επαγγελματίες, που θα διαπνέονται από υψηλές αρχές και θα βιώνουν το δημοκρατικό τρόπο ζωής.

Η πολιτεία, ακολουθώντας τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας και αποτελώντας υπερκομματικό όργανο ελέγχου, είναι σε θέση να ελαχιστοποιήσει τα κρούσματα παραπληροφόρησης από τα ΜΜΕ.

- Να υπάρχει Υγιής δημοκρατία και να γίνεται Ελεύθερη διακίνηση ιδεών.

Διαδίκτυο

Προσφορά:

- Πληροφορίες στον παγκόσμιο ιστό.
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.
- Συνομιλία με άλλους.
- Ψυχαγωγία.
- Εκπαίδευση μέσω απόστασης.
- Ελεύθερη πρόσβαση πληροφοριών.
- Κοινωνικοποίηση του ατόμου.

Κίνδυνοι:

- Παραπληροφόρηση.
- Αδυναμία ελέγχου ψευδών μηνυμάτων.
- Απομόνωση του ατόμου.
- «Πλύση εγκεφάλου».
- Κυριαρχία Αγγλικής γλώσσας > αλλοίωση άλλων γλωσσών.

Προτάσεις:

Γονείς:

- Συζήτηση και διάλογος με τα παιδιά για τους κινδύνους του διαδικτύου.
- Να επιβλέπουν.
- Να παροτρύνουν το παιδί να συμμετέχει σε άλλες δραστηριότητες.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Το χαμηλότερο ποσοστό αναγνωστών συναντούμε στις ηλικίες 13 έως 17 ετών. Υποθέστε ότι σας ζητούν με βάση τις γνώσεις και την εμπειρία σας να γράψετε ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα (2-3 παράγραφοι) στο οποίο θα δικαιολογήσετε το γεγονός ότι οι νέοι αυτής της ηλικίας δε διαβάζουν εφημερίδες».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Διαπίστωση ότι οι νέοι δε διαβάζουν εφημερίδες παρά το γεγονός ότι κυκλοφορούν πολλές και ποικίλης ύλης.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Κυριαρχία της τηλεόρασης, του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών

- Τα παραπάνω συνδυάζουν εικόνα με ήχο και γοητεύουν τα παιδιά.
- Είναι πανεύκολα στο χειρισμό και δεν απαιτούν χρόνο, ιδιαίτερη προσπάθεια και σκέψη.

- Τους προσφέρουν άπειρες δυνατότητες (ενημέρωση, ταινίες, μουσική, επικοινωνία).
- Συνδυάζουν τη γνώση με την ψυχαγωγία.
- Τα παιδιά αποστρέφονται οτιδήποτε έχει σχέση με το διάβασμα.
- Στον ελεύθερό τους χρόνο, όταν δεν ασχολούνται με τα παραπάνω, προτιμούν να βγαίνουν έξω με τους φίλους τους ή να αθλούνται.

2η παράγραφος – Μη εξοικείωση των νέων με την ανάγνωση εφημερίδων

- Σε πολλά σπίτια δεν μπαίνει ούτε μία φορά την εβδομάδα εφημερίδα. Οι γονείς προτιμούν να κάθονται με τα παιδιά τους και να βλέπουν τηλεόραση.
- Το σχολείο δεν τα ενθαρρύνει να εκδώσουν σχολική εφημερίδα ή να ανατρέξουν σε άρθρα εφημερίδων.
- Οι εφημερίδες απευθύνονται σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και ελάχιστα άρθρα είναι γραμμένα και αφορούν τους νέους.
- Η ανάγνωση εφημερίδων απαιτεί χρόνο, σκέψη και κριτική ικανότητα.

Επίλογος: Προσπάθεια για ένταξη της εφημερίδας στην καθημερινότητά των εφήβων, καθώς τα οφέλη της είναι πολλαπλά.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γιατί οι νέοι δε διαβάζουν εφημερίδα.

Πρόλογος

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια μεγάλη ανάπτυξη όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των νέων σε παγκόσμιο επίπεδο. Δυστυχώς όμως, η ανάπτυξη αυτή δε συνοδεύεται με το αντίστοιχο ενδιαφέρον των νέων για την ανάγνωση εφημερίδων.

Κύριο μέρος

Ένας βασικός λόγος που ευθύνεται για το γεγονός αυτό είναι ότι οι νέοι δαπανούν πολύ μεγάλο χρόνο από τη ζωή τους στα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα. Πολλά νεαρά παιδιά είναι φανατικοί θεατές της τηλεόρασης και κάθονται πολλές ώρες μπροστά της. Σ' αυτό συμβάλλει και η δυναμική της τηλεόρασης, όπου η κυριαρχία της εικόνας καθηλώνει τα παιδιά σε αντίθεση με την εφημερίδα. Άλλοι πάλι ασχολούνται με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο. Μέσω αυτών εισέρχονται σε ένα καινούργιο κόσμο, κινούνται ελεύθερα, ερευνούν και μαθαίνουν καινούργια πράγματα. Από τα προαναφερθέντα γίνεται αντιληπτό ότι ο γραπτός λόγος της εφημερίδας δύσκολα μπορεί να συγκριθεί με τη ζωντάνια που προσφέρουν τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης.

Μοιραία, λοιπόν, τα παιδιά στρέφονται προς αυτά και απομακρύνονται από την ανάγνωση των έντυπων μέσων. Ακόμα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η κοινωνικότητα των νέων. Τα νεαρά άτομα είναι από τη φύση τους κοινωνικά και προτιμούν να περάσουν περισσότερο χρόνο με την παρέα τους, παρά να διαβάσουν εφημερίδα. Μέσα από τις παρέες τους ενημερώνονται για θέματα που τους απασχολούν εντονότερα, όπως είναι η μουσική, ο αθλητισμός και η μόδα.

Παράλληλα, η συναναστροφή με άτομα της ίδιας ηλικίας τούς ψυχαγωγεί. Έτσι, ικανοποιούνται βασικές ανάγκες τους. Αντίθετα, η εφημερίδα δεν μπορεί να καλύψει αυτές τις ανάγκες και να τους τέρψει.

Επίλογος

Η εξέλιξη που υπάρχει στα ηλεκτρονικά μέσα και η γρήγορη ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι φυσικό μερικές φορές να ανοίγουν καινούργιους δρόμους στους νέους και να τους απομακρύνουν από την ανάγνωση εφημερίδων οι οποίες αποτελούν μια παραδοσιακή μορφή ενημέρωσης.

2ο ΘΕΜΑ: «Συμμετέχετε σε μια συζήτηση στην οποία εσείς και οι συμμαθητές σας κατηγορείται συνεχώς την ελληνική τηλεόραση για τα προγράμματά της. Αποφασίζετε να γράψετε ως συμβούλιο της τάξης μια επιστολή διαμαρτυρίας προς τους διευθυντές των σημαντικότερων τηλεοπτικών σταθμών».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Αποφασίσαμε ως συμβούλιο της τάξης μας να σας στείλουμε αυτή την επιστολή, για να εκφράσουμε την έντονη διαμαρτυρία μας για την ποιότητα των ειδήσεων και των εκπομπών του τηλεοπτικού σας σταθμού.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Περιγραφή της κατάστασης στα δελτία ειδήσεων

- Η ενημέρωση είναι μονομερής. Τις περισσότερες φορές προβάλλεται ένα μόνο θέμα και ακολουθεί εκτενής σχολιασμός του. Έτσι, παραλείπονται άλλες σημαντικές ειδήσεις ή δεν αφιερώνεται πολύς χρόνος σ' αυτές.
- Η πληροφόρηση δεν είναι αντικειμενική, καθώς είστε δέσμιοι οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων.
- Οι σχολιαστές στο πάνελ με παρότρυνση του παρουσιαστή ειδήσεων φωνάζουν και τσακώνονται, με αποτέλεσμα να μη μπορεί κανείς να τους παρακολουθήσει ούτε να καταλάβει τι λένε.
- Τα δελτία ειδήσεων διαρκούν πολύ και γι' αυτό είναι κουραστικά. Μισή ώρα είναι αρκετή για την ενημέρωση του τηλεθεατή.
- Συχνά προβάλλονται ανούσιες ειδήσεις κουτσομπολίστικου περιεχομένου επισκιάζοντας σημαντικά θέματα που απασχολούν τον κόσμο.

2η παράγραφος – Περιγραφή της κατάστασης σε άλλα είδη εκπομπών

- Κυριαρχούν οι κουτσομπολίστικες εκπομπές και οι τύπου ριάλιτι. Αυτές είναι χαμηλού επιπέδου, υποτιμούν και προσβάλλουν τη νοημοσύνη μας. Προβάλλουν λανθασμένα πρότυπα και δε μας προσφέρουν τίποτε άλλο παρά μόνο φτηνή ψυχαγωγία.
- Εκμεταλλεύονται τον ανθρώπινο πόνο και υπερπροβάλλουν τη βία προς χάρη της τηλεθέασης.

- Απουσιάζουν οι καλές και προσεγμένες σειρές. Αντιθέτως, παίζονται συνεχώς επαναλήψεις παλιότερων επιτυχημένων σειρών.
- Λείπουν τα ντοκιμαντέρ, οι εκπομπές που προβάλλουν τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου μας, που αφορούν την επιστήμη και την τεχνολογία, καθώς και οι καλές ξένες σειρές και ταινίες. Με άλλα λόγια, προγράμματα που διευρύνουν τους πνευματικούς μας ορίζοντες και μας βοηθούν να γίνουμε καλύτεροι.
- Δεν υπάρχουν εκπομπές για εφήβους, ενώ τα παιδικά προγράμματα είναι περιορισμένα.

Επίλογος: Η τηλεόραση είναι κομμάτι της καθημερινότητάς μας. Είναι υποχρέωσή σας να διορθώσετε τα κακώς κείμενα. Αυτό θα γίνει, αν έχετε στόχο όχι την τηλεθέαση και τα χρήματα, αλλά τον ίδιο τον τηλεθεατή.

Η εκφώνηση ζητά να γράψουμε επιστολή.

Πάνω δεξιά γράφουμε τον τόπο και την ημερομηνία:

Θεσσαλονίκη, 7 Ιανουαρίου 2017

Από κάτω την προσφώνηση:

Αξιότιμε κύριε διευθυντά / Κύριοι,

Στο τέλος την επιφώνηση:

Με εκτίμηση,
το μαθητικό συμβούλιο του τμήματος Β1
του 2ου Γυμνασίου Θεσσαλονίκης

3ο ΘΕΜΑ: «Η τηλεόραση εκτός από τα θετικά στοιχεία που προβάλλει, επιφέρει μια σειρά από αρνητικές επιπτώσεις. Ποια πιστεύετε πως είναι η αρνητική λειτουργία της τηλεόρασης;».

Πρόλογος

Η τηλεόραση αποτελεί το πιο σημαντικό από όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έχει κυριαρχήσει σε παγκόσμιο επίπεδο, γιατί συνδυάζει την εικόνα με τον ήχο και προσφέρει στιγμές απόλαυσης και χαλάρωσης στους τηλεθεατές. Παράλληλα, δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να πληροφορούνται για τα γεγονότα που συμβαίνουν, την ίδια στιγμή, σε όλο τον κόσμο.

Κύριο μέρος

Δυστυχώς όμως, η λειτουργία της τηλεόρασης δε διέπεται μόνο από θετικά στοιχεία. Αυτή έχει χάσει το χαρακτήρα και την αποστολή της και η τεράστια δύναμη, που έχει, δημιούργησε μια σειρά από αρνητικές επιπτώσεις.

Κύριο αρνητικό στοιχείο της τηλεόρασης είναι ότι πολλές φορές αυτή παραπληροφορεί. Ενώ στόχος της τηλεόρασης είναι να ενημερώνει για τις εξελίξεις και τα γεγονότα που συμβαίνουν, δεν είναι λίγες οι φορές που ξεφεύγει από την αποστολή της. Έτσι, άλλες φορές αποκρύπτονται πληροφορίες ή άλλες φορές αλλοιώνονται ειδήσεις, ώστε να προσαρμόζονται στις σκοπιμότητες

που αυτή εξυπηρετεί. Υπάρχουν τέλος και περιπτώσεις, όπου η είδηση εξυπηρετεί τον εντυπωσιασμό και τη σκανδαλοθηρία.

Άλλοτε πάλι η τηλεόραση εξυπηρετεί πολιτικά συμφέροντα και σκοπιμότητες. Γίνεται όργανο που επιβάλλει ιδέες και απόψεις. Διαστρεβλώνει την αλήθεια και γίνεται όργανο πολιτικών που θέλουν να αυξήσουν τη δύναμή τους και να επιβληθούν στο πολιτικό προσκήνιο. Μ' αυτό τον τρόπο όμως αλλοιώνεται το δημοκρατικό πολίτευμα.

Επιπλέον, η τηλεόραση ωθεί τους θεατές μέσω της διαφήμισης στον καταναλωτισμό. Η διαφήμιση αποτελεί βασικό στοιχείο για την οικονομική ευημερία των τηλεοπτικών μέσων και γι' αυτό το λόγο τις προβάλλουν συνεχώς. Οι διαφημίσεις, όμως, δημιουργούν ψεύτικες ανάγκες στους τηλεθεατές και τους καλλιεργούν την καταναλωτική μανία.

Τέλος, μία ακόμη αρνητική λειτουργία της τηλεόρασης είναι ότι προβάλλει πρότυπα βίας. Αυτά προβάλλονται είτε μέσω των ταινιών, είτε μέσα από τις ειδήσεις και συμβάλουν στην αύξηση της βίας και της εγκληματικότητας. Δυστυχώς, η επιρροή τους είναι μεγαλύτερη στα άτομα νεαρής ηλικίας που δεν έχουν τη δυνατότητα να κρίνουν τις αρνητικές συνέπειες.

Επίλογος

Η τηλεόραση αποτελεί μία πραγματικότητα για τη σύγχρονη κοινωνία. Σκοπός των σύγχρονων πολιτών είναι να κρίνουν τον τρόπο λειτουργίας της και να απομακρύνουν τα αρνητικά της στοιχεία. Ο σκεπτόμενος άνθρωπος αποτελεί το καλύτερο μέσο, για να σταματήσει η τηλεόραση να λειτουργεί σε βάρος της κοινωνίας.

4ο ΘΕΜΑ: Η προσφορά του τύπου τη σύγχρονη εποχή στον άνθρωπο και στην κοινωνία.

Πρόλογος

Πλησιάζουμε στο τέλος ενός αιώνα που με την αλματώδη ανάπτυξη του τύπου κατέστησε την πληροφόρηση αναφαίρετο δικαίωμα όλων των ανθρώπων. Ο τύπος τη σύγχρονη εποχή πέτυχε τη μετάδοση μεγάλου όγκου πληροφοριών σε καθημερινή βάση. Η σπουδαιότητα και η σημαντικότητα του τύπου επικεντρώνεται σε μια σειρά από σημαντικούς τομείς.

Κύριο μέρος

Κατ' αρχήν ο τύπος ενημερώνει τους ανθρώπους τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Δίνει πληροφορίες για πρόσωπα και γεγονότα που συμβαίνουν σε όλο τον κόσμο. Καταργεί τις αποστάσεις και τα σύνορα που χωρίζουν τις κοινωνίες. Αποτελεί ένα δίαυλο επικοινωνίας που φέρνει σε επαφή τους ανθρώπους.

Επιπλέον, ο τύπος συμβάλει στη σωστή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Μέσω της αντικειμενικής πληροφόρησης δίνει στον πολίτη τη δυνατότητα να παρακολουθήσει την πολιτική ζωή και να κρίνει τα δημόσια πρόσωπα και πράγματα. Παράλληλα, ωθεί τους πολίτες να αναλάβουν πολιτική δράση και έτσι να καταστούν ενεργοί πολίτες.

Ταυτόχρονα, συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και βοηθά στην ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού και στην προώθηση εγχώριων προϊόντων. Έτσι, τονώνεται η εθνική οικονομία.

Παράλληλα, ο τύπος μορφώνει το αναγνωστικό κοινό. Με τις πληροφορίες που μεταδίδει ικανοποιεί τη φιλομάθεια και την περιέργεια. Πολλές φορές, μάλιστα, αποτελεί «χώρο» διακίνησης νέων ιδεών, που φέρνει σε επαφή τον αναγνώστη με τα παγκόσμια πνευματικά αγαθά, την τέχνη, τις επιστήμες και τον πολιτισμό.

Επίλογος

Η επιρροή και η δύναμη του τύπου στη σύγχρονη εποχή είναι τεράστια. Επιτελεί έναν πολύπλοκο και ουσιαστικό ρόλο. Απαιτείται, λοιπόν, από τη μια μεριά η στήριξη του τύπου και από την άλλη ο έλεγχος του, ώστε αυτός να μην εξελιχθεί σε όργανο αυθαιρεσίας.

Β. ΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Αντωνυμίες λέγονται οι λέξεις που χρησιμοποιούμε αντί ονόματος, δηλαδή στη θέση ουσιαστικού ή επιθέτου (αντωνυμία: αντί + όνομα). Η αντωνυμία πρέπει να αντικαθιστά ένα όνομα που είναι γνωστό ή έχει δηλωθεί τουλάχιστο μια φορά, γιατί διαφορετικά δημιουργείται ασάφεια και αοριστία στο λόγο.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ: Οι αντωνυμίες διακρίνονται σε 8 είδη:

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ	εγώ, εσύ, αυτός (δυνατοί τύποι), μου, σου, του, τον, μας, σας κλπ. (αδύνατοι τύποι) Δεν πρέπει να συγχέουμε τα άρθρα με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου (του, της, τον, τους, την, τις, το, τα). Τα άρθρα μπαίνουν πριν από ονόματα, ενώ οι αντωνυμίες πριν ή ύστερα από ρήμα. <u>Το</u> πήρα απόφαση → αντωνυμία. <u>Τον</u> είδα χθες → αντωνυμία. Συναντήσαμε <u>τον</u> Πέτρο το πρωί → άρθρο.
ΚΤΗΤΙΚΕΣ	δικός - ή - ό μου, δικός - ή - ό σου, δικός - ή - ό του δικός - ή - ό μας, δικός - ή - ό σας, δικός - ή - ό τους. Δεν πρέπει να συγχέουμε τις κτητικές αντωνυμίες μου, σου, του κλπ με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας. Οι προσωπικές αντωνυμίες βρίσκονται πριν ή ύστερα από ρήμα, ενώ οι κτητικές αντωνυμίες μπαίνουν ύστερα από ουσιαστικά. Φέρε <u>μας</u> το βιβλίο → προσωπική αλλά Το βιβλίο <u>μας</u> → κτητική.
ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΣ	του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του, της ... τον εαυτό μου, σου, του, της
ΟΡΙΣΤΙΚΕΣ	ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο μόνος μου, μόνη σου, μόνο του, μόνοι μας ...
ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ	αυτός, αυτή, αυτό, (ε)τούτος, (ε)τούτη, (ε)τούτο εκείνος, εκείνη, εκείνο, τέτοιος, τέτοια, τέτοιο τόσος, τόση, τόσο
ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	το άκλιτο που, ο οποίος, η οποία, το οποίο όποιος, όποια, όποιο, όσος, όση, όσο οποιοσδήποτε, οσοσδήποτε, οτιδήποτε, ό,τι
ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ	το άκλιτο τι, ποιος, ποια, ποιο, πόσος, πόση, πόσο
ΑΟΡΙΣΤΕΣ	ένας, μία, ένα,* κανένας, καμία, κανένα κάποιος, κάποια, κάποιος, μερικοί, μερικές, μερικά άλλος, άλλη, άλλο κάτι, κατιτί, τίποτε, τίποτα (άκλιτα) κάμποσος, κάμποση, κάμποσο κάθε, καθετί (άκλιτα)· καθένας, καθεμία, καθένα ο, η, το δείνα ο, η, το τάδε (άκλιτα)

***Προσοχή:** η αόριστη αντωνυμία: ένας, μία, ένα είναι αόριστη αντωνυμία, όταν υπάρχει μόνη της: ο ένας υπαγόρευε και ο άλλος έγραφε.

Το ένας, μία, ένα μπορεί επίσης να είναι αριθμητικό: πήρα ένα μόνο μήλο.

Ή αόριστο άρθρο που συνοδεύει ουσιαστικό: ένα παιδί φώναξε δυνατά.

Ο ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΣ

Όπως και τα ονόματα, οι αντωνυμίες λειτουργούν στο λόγο ως:

- **υποκείμενα:** Κάποιοι εμφανίστηκαν τώρα.
- **αντικείμενα:** Η Κατερίνα μού το είπε.
- **κατηγορούμενα:** Τα χρήματα είναι δικά σας.
- **επιθετικοί προσδιορισμοί:** Τέτοιος άνθρωπος δεν ξανάγινε.
- **γενικές προσδιοριστικές:** Είναι διαφημιστής του εαυτού του.
- **για να συνοδέψουν προθέσεις:** Με σένα δεν κάνω παρέα.

(Ν. Γραμματική Τριανταφυλλίδη, σελ. 128 – 137, Γραμματική Νέας Ελλην. Γλώσσας Α,Β,Γ Γυμνασίου, σελ. 73 Συντακτικό της Ν. Ελληνικής, Α, Β, Γ Γυμνασίου σελ. 87 – 98).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Να υπογραμμίσετε τις αντωνυμίες στις παρακάτω προτάσεις και να αναγνωρίσετε το είδος τους:

- Κανένας δε γνωρίζει κάτι για την υπόθεση.
- Θα σε περιμένω όση ώρα χρειαστεί.
- Μην πειράξεις τα πράγματά μου.
- Κάνει ό,τι του αρέσει.
- Ποιος χτυπάει την πόρτα;

2. Στις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε τις αντωνυμίες ως προς το είδος τους και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο:

- Εμείς δε θα φύγουμε από δω.
- Κάποιοι άνθρωποι είναι πολύ απαιτητικοί.
- Ο καταστηματάρχης μου έδωσε την απόδειξη.
- Η απόφασή μου είναι αμετάκλητη.

3. Συμπληρώστε τα κενά με την κατάλληλη αντωνυμία:

- Δεν του ξεφεύγει
- Έκαναν μπορούσαν, αλλά δεν έφεραν αποτέλεσμα.
- Δεν ξέρω είναι τα πράγματα που άφησαν στην πόρτα σου.
- Αυτός πάνω απ' όλους βάζει τον
- δεν τηλεφώνησε στα γενέθλιά του.
- άνθρωποι είναι πολύ απαιτητικοί.

4. Κυκλώστε τις αντωνυμίες των προτάσεων που ακολουθούν, χαρακτηρίστε το είδος τους και προσδιορίστε το συντακτικό τους ρόλο:

- Εσείς θα έρθετε σινεμά;
- Ο καθηγητής με έβγαλε έξω από την τάξη.
- Το βιβλίο σου βρίσκεται μέσα στο ντουλάπι.
- Να σέβεστε τους άλλους.
- Σου χρωστάει πολλά χρήματα;
- Αυτός ο άνθρωπος είναι επικίνδυνος.
- Ποιος είσαι εσύ;

5. Στο απόσπασμα από κείμενο που ακολουθεί να υπογραμμίσετε τις αντωνυμίες, να γράψετε το είδος τους και στη συνέχεια να επισημάνετε το συντακτικό ρόλο της καθεμιάς:

Όποιον ειδικό κι αν ρωτήσεις, όποιον καθηγητή δασολογίας, δασοπονίας, φυσικών καταστροφών, όποιον άνθρωπο που ζει σε δάσος και βιοπορίζεται από αυτό, ένα πράγμα θα σου πει: τη φωτιά ή τη σταματάς στην αρχή, τις πρώτες ώρες, στην πρώτη εστία, ή μετά περιμένεις να τελειώσει, αφού κάψει ό,τι βρει στο πέρασμά της.

α.)
β.)
γ.)
δ.)
ε.)
στ.)
ζ.)

6. Απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις να βρείτε σε κάθε περίπτωση αν η αντωνυμία τι χρησιμοποιείται αντί για ουσιαστικό, αντί για επίθετο ή αντί για επίρρημα:

- α. Τι μουσική προτιμάς;
- β. Τι έψαχνες στο ντουλάπι;
- γ. Τι διαβάζεις, αφού αναβλήθηκαν οι εξετάσεις;
- δ. Τι νέα περίμενες να ακούσεις;
- ε. Τι συνέβηκε χτες στο σχολείο;
- στ. Τι τρέχεις έτσι βιαστικός;
- ζ. Τι αρρώστιες πέρασες;
- η. Τι προτιμάς να σου αγοράσω;

7. Να βρείτε σε ποιες περιπτώσεις το ένας, μία, ένα είναι αντωνυμία, σε ποιες αόριστο άρθρο, και σε ποιες αριθμητικό:

- α. Ένας μάλιστα έλεγε ότι γύρισε όλο τον κόσμο.
- β. Ρώτησα έναν και μου έδειξε το δρόμο.
- γ. Ένα αυτοκίνητο αγόρασα, και αυτό με δόσεις.
- δ. Ο θίασος που ήρθε στην πόλη μας έδωσε μία μόνο παράσταση.
- ε. Ήταν μια παράσταση θαυμάσια.
- στ. Η παράσταση κράτησε μία ώρα.
- ζ. Μια μελωδική φωνή ερχόταν από το βάθος.
- στ. Ένας επιστήμονας έδωσε πληροφορίες για τους σεισμούς.
- θ. Ήρθε ένας που δεν ήξερε ελληνικά.

8. Να χρησιμοποιήσετε στη θέση του αδύνατου τύπου τον αντίστοιχο δυνατό τύπο της ίδιας προσωπικής αντωνυμίας (στη μετατροπή μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και εμπρόθετα):

- α. Δε σου το συγχωρώ που δε μας κάλεσες στα εγκαίνια του ιατρείου σου.
- β. Τον ρώτησα, αλλά δεν ήξερε να μου απαντήσει.
- γ. Τους έβλεπε απασχολημένους με τη δουλειά τους και δεν τους ενόχλησε, για να τους πει κι νέα μου.
- δ. Με έβλεπε ανήσυχο και σε ρώτησε τι μου συμβαίνει.
- ε. Παρέδωσαν τους βαθμούς μας στους κηδεμόνες μας και τους μίλησαν για την πρόοδο μας.

9. Να αντικαταστήσετε το που με εμπρόθετα αναφορικά:

- α. Ο λόγος που σου τηλεφώνησα ήταν πολύ σοβαρός.

- β. Ο καθηγητής που είχαμε μάθημα έφυγε λίγο νωρίτερα.
 γ. Η βρύση που ήπιαμε νερό χτίστηκε από τον προπάππο μου.
 δ. Θα περάσουμε από τον ίδιο δρόμο που είχαμε περάσει χτες.

Γ. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΛΕΞΕΩΝ

Οι λέξεις που σχηματίστηκαν από την ίδια απλή λέξη είτε με παραγωγή είτε με σύνθεση αποτελούν μια **οικογένεια λέξεων**. Οι λέξεις αυτές λέγονται **συγγενικές**.

Π.χ. θάλασσα, θαλάσσιος, θαλασσινός, θαλασσής, θαλασσογράφος, θαλασσόλυκος, προσθαλάσωση.

Όταν μια λέξη είναι σύνθετη, ανήκει στην ετυμολογική οικογένεια και του α΄ και του β΄ συνθετικού.

Π.χ. Καταγράφω: α΄ συνθετικό: κατά

→ καταζητούμαι, καταβάλλω, κατάλογος...

β΄ συνθετικό: γράφω

→ γραφή, γραφτό, γραφείο, γραφειοκράτης...

ΑΣΚΗΣΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Να σχηματίσετε παράγωγες και σύνθετες λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τις παρακάτω λέξεις (από 4 παραδείγματα):

- λόγος

.....

- τύχη

.....

- τιμώ

.....

- φύση

.....

- ανακρίνω

.....

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: Οι σύγχρονες μαύρες τρύπες

Ενώ οι μίνι μαύρες τρύπες (του διαστήματος) δεν έχουν γίνει ακόμα αποδεκτές από την επιστημονική σκέψη, ο υποφαινόμενος* υποπτεύεται ότι πράγματι υπάρχουν. Δεν έχουν όμως ηλικία 20 δισεκατομμυρίων, αλλά μόνον είκοσι ετών. Και ενεδρεύουν σε κάθε ελληνικό σπίτι, σε καφενεία χωριών και σε πλατείες. Οι μαύρες αυτές τρύπες έχουν μέγεθος 14,21, ή και 27 ίντσες και απορροφούν οτιδήποτε, ακόμα και μια φωτεινή σκέψη, αν πλησιάσει στον ορίζοντα τους. Χρόνος, αξίες, ανθρώπινη επικοινωνία εξαφανίζονται προς ένα άγνωστο εσωτερικό, που υπακούει σε νόμους όχι οικείους στην επιστήμη αλλά γνωστούς στην αγορά.

Ας σημειωθεί ότι οι σύγχρονες μαύρες τρύπες συνήθως εκπέμπουν το χυδαίο ή την παραμόρφωση της αλήθειας, την πολιτική ασημαντότητα και την αλαζονεία των ασήμαντων. Σπάνια να προβληθεί λόγος πολιτισμένος ή η γοητεία ενός προσώπου. Ευτυχώς ο τηλεθεατής –συγγνώμη, ο φυσικός– γνωρίζει ότι η ενέργεια που εκπέμπουν αυτές οι μαύρες τρύπες αναλώνεται εις βάρος της ίδιας τους της ύπαρξης. Λέγεται μάλιστα ότι μια πειραματική συσκευή, που στη διεθνή βιβλιογραφία απαντάται με το όνομα τηλεκοντρόλ, έχει τη δυνατότητα να μεταπηδά ταχύτατα από το ένα κανάλι – συγγνώμη, τη μια τρύπα- στην άλλη. Έτσι διαχέεται η ενέργεια της κάθε μαύρης τρύπας και γίνεται λιγότερο επικίνδυνη η παρουσία της.

Υπάρχει μάλιστα και μια νεότερη θεωρία, που διατυπώνεται σε μνημένους επιστημονικούς κύκλους και σε ώρες άλαλες και μυστικές. Η θεωρία αυτή επιμένει ότι ένα από τα κουμπιά, συνήθως το επάνω δεξιά, αυτής της σωτήριας πειραματικής συσκευής είναι σε θέση να εξαφανίσει ολότελα τη μαύρη τρύπα από τον ορίζοντά μας. Τότε ο άνθρωπος ανακαλύπτει πάλι τους άλλους και τον εαυτό του. Ανακαλύπτει τις εξαίσιες ή ταπεινές μουσικές του κόσμου και της ζωής, την πραγματική ζωή που μακράν από τις μαύρες τρύπες έχει άλλες πίκρες και περιεχόμενο.

Γιώργος Γραμματικάκης, εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 1995 (διασκευή)

*υποφαινόμενος: εγώ ο ίδιος ή αυτός που υπογράφει το κείμενο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Για ποιες μαύρες τρύπες 14,21 ή και 27 ιντσών μιλάει ο συγγραφέας; Πώς μπορεί ο τηλεθεατής να μειώσει τις βλαπτικές επιδράσεις της τηλεόρασης ή και να απαλλαγεί από αυτήν σύμφωνα με τον συγγραφέα;

2. Να δώσετε ένα πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο του κειμένου.

3. Να διακρίνετε τη δομή της τρίτης παραγράφου του κειμένου (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες - σχόλια, πρόταση κατακλείδα, αν υπάρχει).

4. α) σπάνια, νεότερη: να σχηματίσετε τα μονολεκτικά και τα περιφραστικά παραθετικά του παραπάνω επιρρήματος και επιθέτου (τα παραθετικά του επιθέτου να γραφούν στο ίδιο

γένος, αριθμό και πτώση που βρίσκεται αυτό και να γραφεί και το σχετικό και το απόλυτο υπερθετικό).

β) απορροφούν, επιμένει, εξαφανίζονται, απαντάται, εκπέμπουν: αφού δηλώσετε τη φωνή, τη συζυγία και την τάξη στην οποία ανήκουν τα παραπάνω ρήματα, να τα μετατρέψετε στον αόριστο.

5. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε τα αντικείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων και να τα χαρακτηρίσετε ως εξωτερικό ή σύστοιχο, αν το ρήμα είναι μονόπτωτο, και άμεσο ή έμμεσο, αν το ρήμα είναι δίπτωτο.

i. Τότε ο άνθρωπος ανακαλύπτει πάλι τους άλλους και τον εαυτό του.

ii. Οι μαύρες τρύπες μας εκπέμπουν συνήθως το χυδαίο ή την παραμόρφωση της αλήθειας.

iii. Το επάνω δεξιά κουμπί του τηλεκοντρόλ εξαφανίζει ολότελα τη μαύρη τρύπα από τον ορίζοντά μας.

iv. Ο άνθρωπος χωρίς τη «μαύρη τρύπα» ζει την πραγματική ζωή και όχι εικονική.

6. α) δισεκατομμυρίων, βιβλιογραφία, σύγχρονες, τηλεθεατής, άλατες: Να χωρίσετε τις παραπάνω λέξεις στα δύο μέρη από τα οποία έχουν σχηματιστεί.

β) λόγος, νόμος, ζωή: να σχηματίσετε τρεις ετυμολογικές οικογένειες για τις παραπάνω λέξεις που η κάθε μια να περιλαμβάνει μια παράγωγη λέξη, μια σύνθετη με α΄ συνθετικό τη λέξη που σας δίνεται και μια σύνθετη με β΄ συνθετικό τη λέξη που σας δίνεται.

	παράγωγη	ως α΄ συνθετικό	ως β΄ συνθετικό
λόγος			
νόμος			
ζωή			

7. Υποθέστε ότι σας ζητούν να γράψετε ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα (2-3 παραγράφων) με θέμα τις αρνητικές επιδράσεις της τηλεόρασης στη ζωή των νέων.

Κείμενο 2ο: Η αντικοινωνική επίδραση της τηλεόρασης

Η τηλεόραση αναστατώνει κατά κάποιο τρόπο τις φυσιολογικές διαδικασίες της κοινωνικής μας ζωής. Όταν η προσοχή όλων των μελών της οικογένειας ή της παρέας είναι στραμμένη μπροστά σε μια οθόνη, τότε είναι ελάχιστη η επαφή και η επικοινωνία των ατόμων. Στις περιπτώσεις που τα άτομα θα μιλήσουν μεταξύ τους, οι κουβέντες τους είναι σύντομες και σχεδόν πάντα αφορούν αυτό που εκείνη τη στιγμή παρακολουθούν. Δεν υπάρχει συνέχεια στη συζήτηση παρά μόνο σύντομα σχόλια ενθουσιασμού ή αποδοκιμασίας σχετικά με τα τεκταινόμενα στην οθόνη.

Ένας παιδίατρος σχολιάζει: «Όπως το φως του χειρουργείου, η τηλεόραση δημιουργεί ένα περιβάλλον το οποίο «επιτίθεται» στο παιδί και το κυριεύει. Το παιδί, για να ανταποκριθεί σε

αυτό το περιβάλλον, κατά κάποιο τρόπο μουδιάζει, μειώνει τη δική του ενεργητικότητα, γίνεται παθητικό και μαγνητίζεται από την οθόνη.»

Επίσης, όταν το παιδί καθλώνεται μπροστά στην τηλεόραση είτε παρακολουθώντας διάφορα προγράμματα είτε παίζοντας για ώρες κάποιο ηλεκτρονικό παιχνίδι, αυτό του αφαιρεί από το χρόνο που θα αφιέρωνε σε άλλες ασχολίες με τους φίλους του ή την οικογένειά του. Παίζει λιγότερο, διαβάζει και κουβεντιάζει λιγότερο, ασχολίες που είναι πολύ σημαντικές στην ανάπτυξη των γλωσσικών ικανοτήτων του παιδιού αλλά και της κοινωνικότητά του. Δεν υπάρχει, επίσης, αμφιβολία ότι αυτά που βλέπει ένα παιδί στην τηλεόραση διαμορφώνουν εν πολλοίς και την άποψή του για τον κόσμο.

Σύμφωνα με έρευνα του πανεπιστημίου της Καλιφόρνια, το 57% των τηλεοπτικών προγραμμάτων περιέχουν κάποιας μορφής βία που είναι επιβλαβής για την ψυχολογία του παιδιού. Οι ερευνητές προειδοποιούν ότι οι κίνδυνοι από την έκθεση στην τηλεοπτική βία είναι πολλοί, ανάμεσά τους είναι: το παιδί μαθαίνει να συμπεριφέρεται βίαια, γίνεται πιο «αναίσθητο» στις βλαβερές επιδράσεις της βίας και αποκτά φοβίες ότι κάποιο βίαιο γεγονός μπορεί να συμβεί και στο ίδιο.

Η βία που παρουσιάζεται στην τηλεόραση μπορεί να έχει σοβαρό αντίκτυπο στο μυαλό των νεαρών ατόμων. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι ταινίες τρόμου, τα γνωστά μας θρίλερ, μπορεί να οδηγήσουν σε μετατραυματικό στρες στα παιδιά.

Ωστόσο, η βία και ο τρόμος δεν είναι τα μόνα λανθασμένα μηνύματα που προβάλλονται από την τηλεόραση. Δυστυχώς η τηλεόραση προβάλλει δυνατά μηνύματα για όλες σχεδόν τις επιλογές και συμπεριφορές των ανθρώπων.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

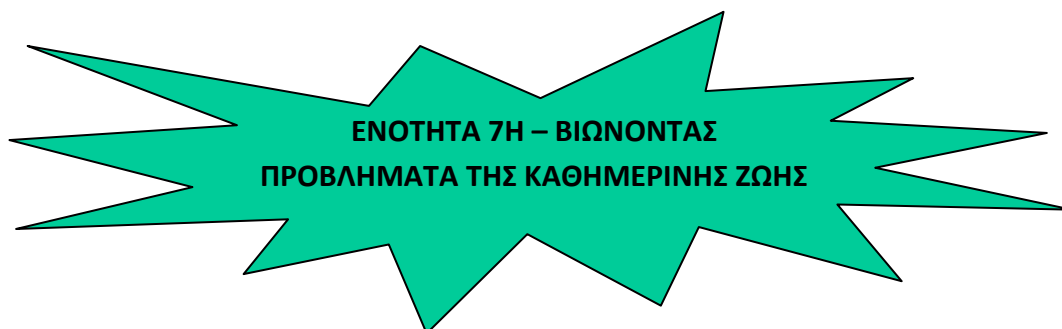
1. Το παραπάνω κείμενο, ποιες αρνητικές επιδράσεις της τηλεόρασης πάνω στο παιδί παρουσιάζει και αναλύει;

2. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις αντωνυμίες στην παρακάτω παράγραφο: «Ένας παιδίατρος σχολιάζει: «Όπως το φως του χειρουργείου, η τηλεόραση δημιουργεί ένα περιβάλλον το οποίο «επιτίθεται» στο παιδί και το κυριεύει. Το παιδί, για να ανταποκριθεί σε αυτό το περιβάλλον, κατά κάποιο τρόπο μουδιάζει, μειώνει τη δική του ενεργητικότητα, γίνεται παθητικό και μαγνητίζεται από την οθόνη»».

3. Να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των αντωνυμιών που εντοπίσατε στην άσκηση 2.

4. Να γράψετε από πέντε λέξεις που ανήκουν στην ίδια ετυμολογική οικογένεια με τις παρακάτω λέξεις: κοινωνικής, αποδοκιμασία, επιτίθεται, γλωσσικών, επιδράσεις.

5. Το κείμενο τελειώνει με την αναφορά σε άλλα αρνητικά μοντέλα ζωής και συμπεριφοράς που προβάλλει και επιβάλλει η τηλεόραση. Να αναλύσετε αυτά τα μοντέλα ζωής και συμπεριφοράς σε ένα κείμενο που πρόκειται να το δημοσιεύσετε στη σχολική σας εφημερίδα.

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΖΩΗΣ

ΦΥΣΗ – ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Θετικά – η προσφορά της φύσης στον άνθρωπο:

- τον ηρεμεί
- τον χαλαρώνει
- τον ψυχαγωγεί (ταξίδια, εκδρομές, συναντήσεις)
- του παρέχει τα βασικά είδη διατροφής και επιβίωσης (αέρας, νερό, τροφή)

Σήμερα – αρνητικά → ο άνθρωπος:

- καταστρέφει τη φύση συστηματικά
- δεν κατανοεί τη σημασία και τη σπουδαιότητά της για την επιβίωσή του
- τα ζώα οδηγούνται σε σταδιακή εξαφάνιση

Επιπτώσεις:

- Ρυπαίνεται ο αέρας, η θάλασσα, το νερό.
- Το περιβάλλον στις πόλεις είναι αποπνικτικό.
- Φαινόμενο θερμοκηπίου.
- Εμφανίζονται αρρώστιες, θάνατοι, κακή υγεία.
- Παρουσιάζονται φαινόμενα βίας & επιθετικότητας.
- Οι άνθρωποι βιώνουν ψυχολογικά προβλήματα, όπως είναι το άγχος, στρες.

Τρόποι αντιμετώπισης:

Ο άνθρωπος οφείλει:

- να κατανοήσει τη σημασία της φύσης για τον ίδιο
- να αποκτήσει παιδεία και οικολογική συνείδηση
- να ενημερωθεί και να κινητοποιηθεί για την προστασία της
- να αναλαμβάνει τις ευθύνες του
- να μην αδιαφορεί και να περιμένει από τους άλλους να δραστηριοποιηθούν

Η κοινωνία – οι φορείς κοινωνικοποίησης:

- η **οικογένεια** να διδάσκει ορθά πρότυπα στα παιδιά της και να μην αδιαφορεί για τη ρύπανση του περιβάλλοντος.
- το **σχολείο** να ενημερώνει και να δραστηριοποιεί τους μαθητές αναφορικά με τα προβλήματα της φύσης και να τους καλλιεργεί οικολογική συνείδηση.
- τα **ΜΜΕ** να ενημερώνουν και να κινητοποιούν τους πολίτες σχετικά με τη μόλυνση και την καταστροφή της φύσης.
- η **πολιτεία** να λάβει αυστηρά μέτρα απέναντι σε όσους καταστρέφουν τη φύση.
- οι **χώρες** να συνεργαστούν μεταξύ τους για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Τροχαία ατυχήματα

Αιτίες:

- Μεγάλη ταχύτητα.
- Παραβίαση Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.
- Κατάσταση μέθης.
- Απροσεξία – επιπολαιότητα.
- Επιδεικτική συμπεριφορά.
- Έλλειψη φωτεινών σηματοδοτών σε διασταυρώσεις.
- Έλλειψη διαβάσεων.

Προτάσεις:

- Ενημέρωση πολιτών.
- Κυκλοφοριακή αγωγή στα σχολεία.
- Λήψη μέτρων από την Πολιτεία (φωτεινοί σηματοδότες, διαβάσεις ...).

Άγχος

Αίτια:

- Επαγγελματικοί λόγοι.
- Ψυχολογικοί λόγοι.
- Γρήγορες συνθήκες ζωής.
- Έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων.

Μαθητές:

- Αυξημένες υποχρεώσεις.
- Έλλειψη ελεύθερου χρόνου.
- Πίεση περιβάλλοντος (οικογένεια – σχολείο).

Συνέπειες:

- Σωματικά προβλήματα (κούραση, ασθενής μνήμη).
- Βίαιη και νευρική συμπεριφορά.
- Αρνητικές σχέσεις με τους άλλους.
- Χαμηλή επίδοση στο σχολείο.

Προτάσεις:

- Ουσιαστική παιδεία και καλλιέργεια.
- Ελεύθερος χρόνος.
- Συζήτηση – διάλογος (οικογένεια – φίλοι).
- Επαφή με τη φύση.
- Να γνωρίσουμε τον εαυτό μας.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου σας επισκεφτήκατε μία από τις ομορφότερες παραλίες (ή φυσικό τοπίο) του νομού ή της περιοχής σας και μείνατε έκπληκτοι από τον τεράστιο όγκο των σκουπιδιών και πλαστικών που «εγκατέλειψαν» εκεί οι διάφοροι επισκέπτες. Επιστρέφοντας στο σχολείο αποφασίσατε να στείλετε μια επιστολή στο Δήμαρχο της περιοχής διαμαρτυρόμενοι για την κατάσταση που είδατε και απαιτώντας ταυτόχρονα να λάβει άμεσα μέτρα για την απομάκρυνση των σκουπιδιών. Στο τέλος της επιστολής εκφράστε την επιθυμία να βοηθήσετε εθελοντικά στο έργο αυτό».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Λόγος για τον οποίο γράφουμε την επιστολή (να διαμαρτυρηθούμε για την τραγική κατάσταση στην οποία βρήκαμε την παραλία της περιοχής μας και να προτείνουμε κάποια μέτρα για την επίλυση του προβλήματος). Πότε και πού πήγαμε;

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Περιγραφή της κατάστασης της παραλίας

- Πεταμένα σκουπίδια και πλαστικά (κουτάκια από αναψυκτικά, σακούλες, αποτοσίγαρα, παλιά αντικείμενα) στην παραλία και μέσα στη θάλασσα.
- Οι κάδοι σκουπιδιών και ο χώρος γύρω από αυτούς ήταν γεμάτοι σκουπίδια. Εικόνα ενός τεράστιου και εγκαταλελειμμένου σκουπιδότοπου.
- Έντονη δυσοσμία. Σκυλιά και γάτες άνοιγαν τις σακούλες ψάχνοντας για τροφή.
- Δεν μπορούσαμε ούτε να καθίσουμε ούτε να περπατήσουμε στην παραλία.
- Απειλείται η θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα της περιοχής.

2η παράγραφος – Μέτρα για την απομάκρυνση των σκουπιδιών

Ο Δήμαρχος της περιοχής πρέπει:

- να βάλει συνεργεία καθαρισμού να καθαρίσουν την παραλία.
- να προσλάβει φύλακα, για να επιτηρεί το χώρο.
- να βάλει απορριμματοφόρο να αδειάζει τους κάδους σκουπιδιών τακτικά.
- να τοποθετήσει πινακίδες στην παραλία, που θα ενημερώνουν τους επισκέπτες ότι απαγορεύεται να τη ρυπαίνουν.
- να ενημερώσει τους κατοίκους για τη μόλυνση του περιβάλλοντος και τη σημασία της ανακύκλωσης.

Επίλογος: Ανάγκη να διατηρήσουμε την παραλία και το περιβάλλον καθαρά. Επιθυμία μας ως σχολείο να βοηθήσουμε εθελοντικά στο έργο αυτό.

Όταν γράφω **επιστολή** γράφω πάνω δεξιά τον τόπο και την ημερομηνία και κάτω αριστερά την προσφώνηση:

Κέρκυρα, Δευτέρα 7 Απριλίου 2013

Αξιότιμε κύριε δήμαρχε,

Στο τέλος κλείνουμε γράφοντας κάτω δεξιά:

Με εκτίμηση,
οι μαθητές του 5ου Γυμνασίου Κέρκυρας

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πρόλογος

Αξιότιμε κύριε Δήμαρχε,

Οι μαθητές της δεύτερης τάξης του Γυμνασίου αποφασίσαμε να σας αποστείλουμε αυτήν την επιστολή, για να διαμαρτυρηθούμε για την άσχημη κατάσταση που επικρατεί στην ομορφότερη παραλία της Κ περιοχής μας. Θα θέλαμε μέσα από αυτήν την επιστολή να σας εκθέσουμε και τις προτάσεις μας για την επίλυση του προβλήματος.

Κύριο μέρος

Η εικόνα που παρουσιάζει η πιο ωραία παραλία του νομού μας είναι τραγική. Κατά μήκος της ακτής ήταν διασκορπισμένοι τόνοι σκουπίδια. Πολλά από αυτά επέπλεαν και στην επιφάνεια της θάλασσας. Θεωρούμε σίγουρο πως έχει γίνει μεγάλη καταστροφή και στο θαλάσσιο πλούτο της περιοχής.

Οι ρυπογόνες αυτές ουσίες είναι πιθανό να καταστρέψουν τους θαλάσσιους οργανισμούς. Κάνουμε, λοιπόν, έκκληση να ληφθούν άμεσα μέτρα για την αποκατάσταση της καθαριότητας. Μάλιστα, μπορούμε να προτείνουμε κάποιες λύσεις. Αρχικά, θα πρέπει να καθαριστεί η ακτή από τα συνεργεία του Δήμου, όσο γίνεται πιο γρήγορα.

Θα ήταν, επίσης, σωστό να τοποθετηθούν πινακίδες σε διάφορα εμφανή σημεία της παραλίας, όπου θα αναγράφεται πως απαγορεύεται στους επισκέπτες να ρυπαίνουν την παραλία. Στα πλαίσια αυτών των προσπαθειών θα μπορούσε ο Δήμος να τοποθετήσει φύλακες που θα επιτηρούν την παραλία.

Επίλογος

Η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος είναι υπόθεση όλων μας. Γι' αυτό είμαστε πρόθυμοι να συμβάλλουμε σ' αυτήν την προσπάθεια για τον καθαρισμό της ακτής. Όλοι οι μαθητές του σχολείου είμαστε στη διάθεση των αρχών του Δήμου, για να προσφέρουμε εθελοντική εργασία.

Με σεβασμό,
Οι μαθητές της β' τάξης του γυμνασίου

2ο ΘΕΜΑ: «Δε χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός για να συνειδητοποιήσει τις μεγάλες αλλαγές που συντελούνται τα τελευταία χρόνια σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος. Οι επιστήμονες μάλιστα κάνουν λόγο για ανεπανόρθωτη καταστροφή. Ποιοι λόγοι νομίζετε πως οδήγησαν στο σοβαρό οικολογικό πρόβλημα που μαστίζει την ανθρωπότητα;».

Πρόλογος

Η φύση είναι ένα σύστημα πολλαπλών ισορροπιών. Η διατάραξη αυτών των ισορροπιών μπορεί να προκαλέσει τρομακτικές αλλαγές. Ο άνθρωπος από τη στιγμή που κατόρθωσε να κυριαρχήσει στη φύση άρχισε να τη λεηλατεί, πιστεύοντας πως είναι ανεξάντλητη. Το αποτέλεσμα είναι να υπάρξει η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

Κύριο μέρος

Η καταστροφή του περιβάλλοντος δεν άρχισε τώρα, αλλά αντίθετα έχει ξεκινήσει εδώ και πολλές δεκαετίες. Απλά, τα τελευταία χρόνια αντιλαμβανόμαστε τις συνέπειες όλων αυτών των πράξεών μας.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία αυτού του φαινομένου. Γενεσιουργός αιτία του προβλήματος της οικολογικής καταστροφής είναι ο υπερπληθυσμός. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η πρόοδος της ιατρικής επέφεραν τη μείωση της θνησιμότητας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί το φαινόμενο του υπερπληθυσμού. Οι δυνατότητες της γης, όμως, παραμένουν οι ίδιες, με αποτέλεσμα να μην επαρκούν για την ικανοποίηση των σύγχρονων αναγκών και να έχουμε εξάντληση των φυσικών πόρων.

Επίσης, σημαντικό αίτιο είναι και η τεχνολογική ανάπτυξη. Η πρόοδος της τεχνολογίας και η αλόγιστη χρήση της δημιούργησαν μεγάλα προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον. Η εξάντληση των φυσικών πόρων και των πρώτων υλών, η κατασκευή ορισμένων προϊόντων (κουτιά με προωθητικά αέρια), η δημιουργία προϊόντων που δεν αφομοιώνονται από το περιβάλλον (πλαστικό) είναι ορισμένες από τις δυσμενείς επιπτώσεις της τεχνολογίας.

Ένα άλλο αίτιο είναι ο καταναλωτισμός. Η δομή της σύγχρονης κοινωνίας, που δίκαια επονομάσθηκε «κοινωνία της αφθονίας», είναι άλλη μια αιτία που οδηγεί στο αδιέξοδο. Η ποιότητα ζωής μετριέται με τη συνεχή και παράλογη ανανέωση των αγαθών. Προκειμένου, λοιπόν, ο σύγχρονος άνθρωπος να καλύψει τις υλικές ανάγκες του, δε δίστασε να συμπεριφερθεί στη φύση σαν να ήταν ανεξάντλητη.

Οικονομικές και κοινωνικές αντιλήψεις που κυριαρχούν στο σύγχρονο κόσμο αποτελούν ακόμα μία σημαντική παράμετρο που συντείνει στην πρόκληση της οικολογικής καταστροφής. Σήμερα κυριαρχεί σε παγκόσμιο επίπεδο ο ελεύθερος οικονομικός ανταγωνισμός και η επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος. Έτσι, ορισμένοι δε δίστασαν να κάψουν δάση, για να τα εκμεταλλευτούν αργότερα, ή πολλές βιομηχανίες να πετάξουν τα λύματά τους σε ποτάμια ή λίμνες, για να αποκομίσουν μεγαλύτερο κέρδος.

Τέλος, ένας άλλος λόγος είναι και η αστυφιλία. Η μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμών σε μικρούς γεωγραφικά χώρους κατέστησε τους χώρους αυτούς σε ρυπογόνους. Οι κάτοικοι των αστικών κέντρων μολύνουν το περιβάλλον μέσω των αποβλήτων τους, του νέφους που δημιουργούν και των συσσωρευμένων σκουπιδιών τους.

Επίλογος

Η σύγχρονη κοινωνία οφείλει να επαναπροσδιορίσει τα κριτήριά της. Πρέπει να πάψει να αποτελεί κριτήριο δυναμισμού η βιομηχανική πρόοδος και το οικονομικό κέρδος. Η επιμονή σ' αυτόν τον τρόπο ζωής οδηγεί σίγουρα στο τέλος. Άνθρωπος και φύση είναι στενά συνδεδεμένα. Η καταστροφή του ενός θα οδηγήσει και στο τέλος του άλλου. Αυτό πρέπει να γίνει συνείδηση όλων.

3ο ΘΕΜΑ: «Πρόσφατα διατυπώθηκε η πρόταση, εκτός από το Συνήγορο του Πολίτη, να θεσμοθετηθεί και ένας νέος θεσμός: Ο Συνήγορος του Παιδιού. Υποθέστε ότι σας ζητούν να υποβάλετε στο Συνήγορο του Παιδιού μια αναφορά (τριών παραγραφών) στην οποία θα περιγράφετε τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε τόσο στην καθημερινή σας ζωή όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζείτε».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Ένα από τα πιο δύσκολα πράγματα στην εποχή μας αποτελεί το να είναι κανείς παιδί! Και αυτό γιατί από την καθημερινότητά μας απουσιάζει το χαμόγελο και η ανεμελιά, καθώς ερχόμαστε αντιμέτωπα μ' ένα σωρό προβλήματα.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Σχολείο, πίεση, άγχος

- Έλλειψη ελεύθερου χρόνου. Τις καθημερινές απουσιάζουμε από το σπίτι σχεδόν όλη μέρα. Το πρωί είμαστε στο σχολείο, ενώ το απόγευμα τρέχουμε στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών και σε διάφορες άλλες δραστηριότητες, όπως το μπάσκετ και ο χορός. Στο λίγο ελεύθερο χρόνο που έχουμε πρέπει να διαβάζουμε για το σχολείο και τα φροντιστήρια. Έτσι, δεν έχουμε χρόνο, για να κάνουμε πράγματα που μας αρέσουν, όπως να παίξουμε ή να βγούμε έξω με τους φίλους μας.
- Άγχος. Η πίεση είναι καθημερινή, καθώς το διάβασμα είναι αρκετό και οι απαιτήσεις μεγάλες. Το άγχος είναι μεγαλύτερο, όταν γράφουμε τεστ ή διαγώνισμα και την περίοδο των εξετάσεων. Συχνά οι γονείς μας δεν μας καταλαβαίνουν και μας πιέζουν να διαβάσουμε, για να πάρουμε καλούς βαθμούς.

2η παράγραφος – Έλλειψη πάρκων, ανοιχτών χώρων, πρασίνου

- Είναι ελάχιστες οι πλατείες, οι παιδικές χαρές και τα πάρκα, όπου μπορούμε να συχνάζουμε εμείς τα παιδιά. Επιπλέον, οι δρόμοι είναι γεμάτοι αυτοκίνητα, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να παίξουμε ούτε σ' αυτούς ή να κάνουμε βόλτες με τα ποδήλατά μας. Έτσι, μένουμε αναγκαστικά κλεισμένοι στο σπίτι, βλέποντας τηλεόραση και σερφάροντας στο διαδίκτυο.
- Απουσιάζει το πράσινο από τις πόλεις. Κυριαρχούν οι ομοιόμορφες και ακαλαίσθητες πολυκατοικίες και το γκρι του τσιμέντου και των καυσαερίων. Γι' αυτό δεν αγαπάμε τις πόλεις μας.

3η παράγραφος – Κοινωνικά προβλήματα

- Πολλοί συνομήλικοί μας έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με τη φτώχεια και την εξαθλίωση. Έτσι, εγκαταλείπουν το σχολείο αναζητώντας εργασία.
- Πολλά παιδιά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από επιτηδείς.
- Ο εκφοβισμός εντός και εκτός σχολείου αυξάνεται με ανησυχητικούς ρυθμούς. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στην όξυνση του φαινομένου και κάποια παιδιά τραυματίζονται ψυχικά για πάντα.

- Κυριαρχεί η μοναξιά, ενώ σπανίζουν οι πραγματικές φιλίες. Προτιμάμε να καθόμαστε μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή μας, παρά να βγαίνουμε έξω και να έχουμε φίλους συγγέοντες την πραγματική με την εικονική ζωή.
- Η πολύωρη απουσία των γονιών από το σπίτι, οι κακές τους σχέσεις και η έλλειψη διαλόγου μπορεί να μας οδηγήσουν σε παραβατική συμπεριφορά.

Επίλογος: Τα παιδιά είμαστε το μέλλον και η ελπίδα σας για ένα καλύτερο αύριο. Πρέπει να λάβετε σοβαρά υπόψη σας τα προβλήματά μας και να μας βοηθήσετε, για να γίνει ο κόσμος μας καλύτερος.

Στην αναφορά ξεκινώ με την προσφώνηση:
Προς το Συνήγορο του Παιδιού

και κλείνω με την αποφώνηση:
Ονοματεπώνυμο,
μαθητής / μαθήτρια της Β΄ τάξης
του ..ου Γυμνασίου....

4ο ΘΕΜΑ: «Ένα από τα αρνητικά φαινόμενα που χαρακτηρίζουν την εποχή μας είναι το άγχος. Έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις και έχει καταστροφικές συνέπειες για τον άνθρωπο. Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι αιτίες που προκαλούν στο σύγχρονο άνθρωπο το άγχος;».

Πρόλογος

Κύριο γνώρισμα της σύγχρονης εποχής αποτελεί το άγχος, το οποίο είναι και η μεγαλύτερη ασθένεια του αιώνα. Οι διαστάσεις του είναι τεράστιες και έχει πάρει τη μορφή πλημμυρίδας. Θεωρείται ως το τίμημα της ανθρωπότητας για την αλματώδη ανάπτυξη της τα τελευταία χρόνια.

Κύριο μέρος

Βασική αιτία που προκαλεί το άγχος στη σύγχρονη εποχή είναι ο γρήγορος ρυθμός ζωής. Ο θυελλώδης ρυθμός εξέλιξης προκαλεί αναστατώσεις και επιβάλλει καινούργιες μορφές συμπεριφοράς. Μ' αυτόν τον τρόπο όμως δημιουργεί στον άνθρωπο άγχος στην προσπάθεια του να επιλύσει τα καινούργια προβλήματα.

Μία άλλη αιτία που δημιουργεί το άγχος είναι τα σύγχρονα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα. Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από ανασφάλεια και ανησυχία που προκαλούνται από τις καταστάσεις πολιτικής αβεβαιότητας και τον κλονισμό των θεσμών. Μοιραία λοιπόν οι άνθρωποι των σύγχρονων κοινωνιών βιώνουν την πραγματικότητα μέσα από καταστάσεις άγχους.

Επίσης, αίτιο του άγχους είναι και ο καταναλωτισμός. Έχει δημιουργηθεί στον άνθρωπο μια συνεχής ανάγκη κάλυψης πλαστών αναγκών. Πρόκειται για ανάγκες που δημιουργεί ο καταναλωτισμός, δηλαδή να υπάρχει μια διαρκής τάση για αγορά προϊόντων. Αυτός, όμως, ο συνεχής ανταγωνισμός για την κατάκτηση υλικής ευδαιμονίας οδηγεί σε μόνιμη υπερένταση και φυσικά στο άγχος.

Τέλος, μια άλλη αιτία είναι η αστικοποίηση. Ο άξενος χαρακτήρας των μεγαλουπόλεων και η έλλειψη επικοινωνίας μέσα σε αυτές πιέζουν συναισθηματικά και ψυχικά τους ανθρώπους, μετατρέποντάς τους σε αγχωτικούς. Οι σύγχρονες πόλεις με τη δομή που έχουν προκαλούν άγχος στους πολίτες τους.

Επίλογος

Σήμερα ο άνθρωπος βαδίζει σ' ένα αβέβαιο κόσμο, όπου κυριαρχεί η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα για το αύριο. Για να μπορέσει ο άνθρωπος να γλιτώσει από μια τέτοια κατάσταση, χρειάζεται να αλλάξουν οι στόχοι του και να επαναπροσδιοριστεί η αξία «άνθρωπος».

5ο ΘΕΜΑ: *Ήσουν αυτόπτης μάρτυρας ενός ατυχήματος που συνέβη στο δρόμο. Να το περιγράψεις.*

Πρόλογος

- Τόπος όπου έγινε το ατύχημα (σε λεωφόρο, σε κεντρικό δρόμο της πόλης, σε φανάρι, μπροστά από κάποιο σχολείο).
- Χρόνος κατά τον οποίο συνέβη το ατύχημα (πρωί, απόγευμα, την ώρα που σουρούπωνε).
- Πρόσωπα που εμπλέκονται στο περιστατικό (μαθητές, περαστικοί, ο οδηγός που παραβίασε τον κόκκινο σηματοδότη, ο τροχονόμος που βρισκόταν σε κοντινή απόσταση, οι τραυματιοφορείς).

Κύριο μέρος

- Πώς συνέβη το περιστατικό (λεπτομερής περιγραφή: βιαστικός οδηγός που παραβιάζει τις γραμμές της διάβασης πεζών και τραυματίζει ένα μαθητή που προσπαθούσε να διασταυρώσει το δρόμο. Ο τροχονόμος που σπεύδει στον τόπο του ατυχήματος συλλαμβάνει το δράστη και ειδοποιεί το ασθενοφόρο για τη μεταφορά του θύματος στο νοσοκομείο).
- Αιτίες του ατυχήματος (η βιασύνη και η επιπολαιότητα του οδηγού ή του μαθητή / η ολισθηρότητα του δρόμου / ο κακός φωτισμός, απροσεξία, ...).

Επίλογος

- Συμπεράσματα μετά το ατύχημα.

6ο ΘΕΜΑ: *Ποια είναι τα αίτια των τροχαίων ατυχημάτων και πώς μπορούν να προληφθούν;*

Πρόλογος

Η Ελλάδα κατέχει μία θλιβερή πρωτιά στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Είναι η χώρα με το μεγαλύτερο αριθμό τροχαίων ατυχημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή και το θάνατο χιλιάδων συνανθρώπων μας. Πρόκειται για μια μάστιγα που δε χαρακτηρίζει μόνο τη σύγχρονη εποχή, αλλά έχει και διαχρονικά χαρακτηριστικά και δυστυχώς αυξητικές τάσεις καθημερινά.

Κύριο μέρος

Τα ατυχή αυτά γεγονότα οφείλονται σε διάφορους παράγοντες. Κατά πρώτο λόγο, στο επικίνδυνο οδόστρωμα των περισσότερων ελληνικών δρόμων, στον ελλιπή ή ανύπαρκτο φωτισμό τους και στην κακή σήμανση. Επιπρόσθετα, στην κυκλοφορία αυτοκινήτων παλαιάς τεχνολογίας που δεν καλύπτουν τις προδιαγραφές ασφαλούς μετακίνησης, καθώς επίσης και στις ελλείψεις υποδομές που αδυνατούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες κυκλοφορίας ενός τεράστιου αριθμού οχημάτων.

Αλλά και η χρήση του αυτοκινήτου ως μέσου επίδειξης και ικανοτήτων σε συνδυασμό με την υπερβολική ταχύτητα αποτελούν σοβαρούς παράγοντες πρόκλησης ατυχημάτων. Επιπρόσθετα, για την αρνητική αυτή κατάσταση ευθύνονται και η χρήση οινόπνευματων ποτών, η ανεπαρκής κυκλοφοριακή αγωγή τόσο των οδηγών όσο και των πεζών και η ανυπαρξία ενημέρωσης από το σχολείο και τα οπτικοακουστικά μέσα. Τέλος, οι έντονοι ρυθμοί της καθημερινής ζωής και η πίεση χρόνου δημιουργούν στον άνθρωπο άγχος και καλλιεργούν την επιθετικότητα, με αποτέλεσμα την έλλειψη συγκέντρωσης και την επικίνδυνη οδήγηση.

Για την αντιμετώπιση του ανησυχητικού αυτού φαινομένου απαιτείται ατομική και συλλογική ευαισθητοποίηση και δράση. Αρχικά, ο κάθε άνθρωπος οφείλει να σέβεται τη ζωή των συνανθρώπων του και να οδηγεί ή να κυκλοφορεί με αίσθημα ευθύνης και ιδιαίτερη προσοχή. Συγχρόνως, να τηρεί τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας, να εκπαιδεύεται, για να οδηγεί σωστά, και να διατηρεί πάντοτε σε καλή κατάσταση το όχημα του. Είναι επιβεβλημένα, ακόμη, η λήψη κάποιων μέτρων προφύλαξης, όπως η χρήση κράνους και ζώνης ασφαλείας.

Καταλυτικός θα είναι και ο ρόλος του κράτους με την κατασκευή σύγχρονων και ποιοτικών οδικών αξόνων και τη σωστή σήμανσή τους. Απαιτείται, επιπλέον, η εισαγωγή της κυκλοφοριακής αγωγής ως μαθήματος στην εκπαίδευση, με στόχο τη δημιουργία μελλοντικών πολιτών με σωστή οδηγική συμπεριφορά και σεβασμό προς το συνάνθρωπο. Τέλος, κρίνεται απαραίτητη και η τήρηση της νομοθεσίας που αφορά στην οδική ασφάλεια αλλά και η επιβολή ποινών στους παραβάτες του κώδικα οδικής κυκλοφορίας.

Επίλογος

Συμπερασματικά, η αποφυγή των τροχαίων ατυχημάτων είναι ζήτημα παιδείας. Μιας παιδείας ολοκληρωμένης, με ανθρωπιστικά γνωρίσματα που θα διαμορφώσει υπεύθυνους και ώριμους πολίτες, ικανούς να αντιληφθούν ότι η ασφαλής οδήγηση είναι ζήτημα ζωής και αντανακλά το πολιτιστικό επίπεδο μιας χώρας.

Β. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί ονομάζονται τα ονοματικά σύνολα που συμπληρώνουν την έννοια του ρήματος, ώστε να γίνει πιο σαφής.

Π.χ. **Σήμερα** κάνει κρύο.

Ο Γιάννης κατάγεται **από τη Θεσσαλονίκη**.

Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί μπορεί να συμπληρώνουν και την έννοια ενός επιθέτου, (ο δρόμος είναι **πολύ στενός**) ή ενός επιρρήματος (φτάσαμε **πολύ γρήγορα**) ή ενός ουσιαστικού που δηλώνει ενέργεια (οι προσπάθειές του **για τη διαλεύκανση** της υπόθεσης...).

⇒ **Η μορφή των επιρρηματικών προσδιορισμών:**

❖ **Μονολεκτικοί**

- **απλό επίρρημα** → Κοίταξε **ψηλά**.
- **απλή πτώση** → Ζούσε **μόνος του χρόνια**.
- **επιρρηματική μετοχή** → Ήρθε **τρέχοντας**.
- **επίθετο** → Περπατά **καμαρωτός**.
- **το ερωτηματικό μόριο γιατί** → **Γιατί** φωνάζεις;

❖ **Περιφραστικοί:**

- **προθετικά σύνολα** → Πήγε **στην Αθήνα**.
- **επίρρημα + προθετικό σύνολο** → Συναντηθήκαμε **έξω από το σπίτι**.
- **επίρρημα + επίρρημα** → Τον γνωρίζω **πολύ καλά**.
- **έναρθρη πτώση** → Θα ξεκινήσουμε **το πρωί**.
- **διπλή πτώση** → Αρχίζει τη δουλειά **πρωί πρωί**.
- **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις** → Ήταν χαρούμενος, **γιατί συναντήθηκε με τους φίλους του**.

⇒ **Τι εκφράζουν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί:**

- Τόπο (στάση, κίνηση προς έναν τόπο, κίνηση από έναν τόπο, διαμέσου).
- Χρόνο (χρονικό σημείο, διάρκεια, αφετηρία, τέρμα, επανάληψη).
- Τρόπο (μέσο, συνοδεία, παρομοίωση).
- Ποσό (αξία, μέτρο, σύγκριση).
- Αιτία.
- Σκοπό.
- Αποτέλεσμα.
- Αναφορά.
- Προϋπόθεση ή όρο.
- Εναντίωση ή παραχώρηση.
- Βεβαίωση.
- Άρνηση.
- Αφαίρεση.
- Δισταγμό ή πιθανότητα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Στις παρακάτω φράσεις να εντοπίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να δηλώσετε τη μορφή τους:

Αποφάσισα να μην έρθω, γιατί ο καιρός θα χαλάσει.

Το ποσοστό ανεργίας στην πατρίδα μας είναι ανησυχητικό.

Η άφιξή του έγινε τη νύχτα, για να μην την αντιληφθεί κανείς.

Κατεβήκαμε τη σκάλα τρέχοντας.

Τα πράγματά σου είναι πίσω από τη βιβλιοθήκη.

Έχει εγκατασταθεί στην Πάτρα.

Μόλις τον είδε, άσπρισε από το φόβο.

Ναι, θα διαβάσω.

Ίσως αρρώστησε στην εκδρομή.

Θα εργαστείς μαζί μου.

Μπήκε στην τάξη διστακτικά.

Χθες ήρθαν οι γονείς της από τη Γερμανία.

Ταξιδεύει ανελλιπώς κάθε άνοιξη για δουλειές.

Παλεύοντας συχνά πέτυχε το στόχο του.

Έφτασε αργά και έχασε το τρένο.

Τον ξέρει από παλιά.

Δεν εμφανίστηκε από ντροπή για όσα έκανε

Μίλησε με ειλικρίνεια στα παιδιά του.

Ενώ κοιμόμουν, χτυπούσε επίμονα την πόρτα.

2. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με εμπρόθετους προσδιορισμούς:

- Το βραχιόλι της ήταν ασημένιο _____
- Τα κατάφερε, επειδή ήταν επίμονος _____
- Του χάρισε ένα μπουκάλι που είχε παλιό, καλό κρασί _____
- Δεν θα καταφέρεις τίποτα νευριάζοντας _____
- Του συμπεριφέρθηκε αγενώς _____

3. Να αντικαταστήσετε τα προθετικά σύνολα με μετοχή ή επίθετο ή με πρόταση που εισάγεται με πρόθεση.

Προθετικό σύνολο

Αντικατάσταση

με καμάρι → _____

με θυμό → _____

με την επιμονή του → _____

χωρίς προσοχή → _____

4. Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις με δύο τρόπους:

α) Να φαίνεται ότι τα επιρρήματα και τα προθετικά σύνολα είναι προσδιορισμοί όλης της πρότασης.

β) Να φαίνεται ότι είναι επιρρηματικοί προσδιορισμοί του ρήματος.

Ο Πέτρος τραυματίστηκε στους αγώνες σοβαρά.

α)

β)

Ο Γιώργος θα του απαντήσει χωρίς αμφιβολία.

α)

β)

Δεν του μίλησα ειλικρινά για τα σχέδιά μου.

α)

β)

5. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να δηλώσετε την επιρρηματική σχέση που φανερώνουν.

α) Ο Νικόλας κοιτούσε με μάτια θαμπωμένα από τα δάκρυα.

β) Ο Γιάννης μου έσφιξε δυνατά το χέρι, επισφραγίζοντας τη φιλία μας.

γ) Στενοχώρησε πολύ τους δικούς του με την αποτυχία του.

δ) Συγκεντρώθηκαν στο αεροδρόμιο νωρίς.

ε) Αν καταφέρεις να τελειώσεις νωρίς, πέρασε από το γραφείο μου.

6. Να αντικαταστήσετε τα προθετικά σύνολα των προτάσεων με μετοχή ή επίθετο ή με πρόταση που εισάγεται με πρόθεση.

α) Ανακοίνωσε **με χαρά** την ημερομηνία του γάμου του.

β) **Με την επιμονή του** κατάφερε να ξεπεράσει τα προβλήματα της υγείας του.

γ) **Με την επισφράγιση** της φιλικής σχέσης μεταξύ των δύο χωρών οι υπουργοί εξωτερικών έβγαλαν μια αναμνηστική φωτογραφία.

δ) Πέρασε στις εξετάσεις **με συστηματικό και μεθοδικό διάβασμα**.

ε) Το συγκεντρωμένο πλήθος ξέσπασε σε αυθόρμητο χειροκρότημα **με την εκτόξευση** των πυροτεχνημάτων.

7. Σε ποιες περιπτώσεις το προθετικό σύνολο από+αιτιατική δεν λειτουργεί ως ποιητικό αίτιο;

α) Το έργο του αναγνωρίστηκε **από την ακαδημία** Αθηνών.

β) Τα προϊόντα που έρχονται **από το εξωτερικό** εκτελωνίζονται.

γ) Ο καταζητούμενος δραπέτης αναγνωρίστηκε **από μια ουλή** στο μάγουλο.

δ) Η εθνική μας ομάδα ηττήθηκε **από το αντίστοιχο συγκρότημα** της Γερμανίας.

ε) Ο τερματοφύλακας βρέθηκε μακριά **από την εστία** του και δέχτηκε γκολ.

8. Να αντικαταστήσετε τους μονολεκτικούς επιρρηματικούς προσδιορισμούς που υπογραμμίζονται με περιφραστικούς:

α. Μεθαύριο φεύγουμε για διακοπές.

β. Έστριψα αριστερά και διέσχισα βιαστικά το δρόμο.

γ. Ύστερα ρώτησα για τους φίλους μου.

δ. Διάβαζα αδιάκοπα ως το βράδυ.

ε. Πέρσι κάναμε Χριστούγεννα στο Πήλιο.

στ. Περισσότερο τον ενδιέφεραν τα χρήματα και λιγότερο η φιλία.

ζ. Οδηγούσε απρόσεχτα και ξέφυγε απ' την πορεία του.

η. Βλέποντας συνεχώς τηλεόραση αμελείς το διάβασμα σου.

θ. Εργάζεται ελάχιστα και όμως κουράζεται υπερβολικά.

ι. Θα φύγουμε πρωί, για να φτάσουμε έγκαιρα.

9. Να μετατρέψετε τις παρακάτω επιρρηματικές προτάσεις σε επιρρηματικούς προσδιορισμούς του χρόνου, της αιτίας ή του σκοπού:

α. Όταν επιστρέψω, θα περάσω να σας δω.

- β. Ενώ απουσίαζα, δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα.
- γ. Επειδή είχε καύσωνα, το Υπουργείο Υγείας πήρε δραστικά μέτρα.
- δ. Όταν έρχεται η άνοιξη, μου ανοίγει η διάθεση.
- ε. Πήγε στην Αγγλία, για να μετεκπαιδευτεί.
- στ. Μόλις εμφανίστηκε ο καθηγητής, όλοι βουβάθηκαν.
- ζ. Ήταν περήφανος, γιατί είχε νικήσει.

10. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που υπάρχουν μέσα στο πλαίσιο, ανάλογα με τις ερωτήσεις που βρίσκονται στη δεξιά στήλη.

αν προσπαθήσεις κι εσύ στο δρόμο, βιαστικά πίσω για να μορφωθούν γελώντας και τραγουδώντας κάπου κάπου καλύτερα από δω και πέρα τόσο	1. Συνήθιζε να κάθεται..... → πού; 2. Τα παιδιά μαθαίνουν γράμματα..... → με ποιο σκοπό; 3. Όλα ήταν.....ωραία! → πόσο; 4. Βλεπόμαστε..... → πότε; 5. Θα σε βοηθήσω,..... μ→ ε ποια προϋπόθεση; 6. Περπατούσανε..... → πού, πώς; 7. Πέρασαμε μια ευχάριστη βραδιά..... → πώς; 8. Όλα θα πάνε..... → πώς, πότε;
--	--

11. Να βρείτε σε ποιο ερώτημα απαντούν και τι δηλώνουν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί στις φράσεις που ακολουθούν:

- Τριγυρνούσε άσκοπα στην πόλη όλη μέρα.
- Ο Πέτρος είναι φοβερός στα μαθηματικά.
- Ταξιδεύει χειμώνα καλοκαίρι.
- Ήρθε αμέσως, για να μας βοηθήσει.
- Περπατούσε καμαρωτός.
- Θα γράψεις καλά, αν διαβάζεις μεθοδικά.
- Τις προάλλες συνάντησα έναν παλιό μου φίλο.
- Του εξέθεσα με λεπτομέρειες τις απόψεις μου.
- Πηγαίνοντας σπίτι μου συνάντησα τον πατέρα μου.
- Φάε και πιες όσο θες, αλλά μη φωνάζεις.

12. Στις παρακάτω φράσεις να υπογραμμίσεις τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να τους αντικαταστήσεις με άλλους που να δηλώνουν την ίδια επιρρηματική σχέση.

1. Τα μαρτύρησε όλα από το φόβο του.
2. Όλα τα κάνει με βιασύνη.
3. Μας υποδέχτηκε με χαρά.
4. Θυσιάστηκε για τη σωτηρία του παιδιού του.
5. Τους κοίταζε όλους χωρίς να μιλάει.
6. Αυτά τα λέει από φθόνο.
7. Ξεγελώντας και κοροϊδεύοντας τον κόσμο, δεν μπορείς να πετύχεις στη ζωή σου.
8. Ο καθηγητής μας αντιμετώπιζε τις αταξίες μας ήρεμα.
9. Πήγε στο εξωτερικό για σπουδές.

13. Να μετασχηματίσετε τις παρακάτω φράσεις αντικαθιστώντας τα επιρρήματα με ένα προθετικό σύνολο.

1. Πολύ δύσκολα κατάφερε να συρθεί μέχρι την εξώπορτα.
2. Δούλεψε αδιάκοπα και έτσι μπόρεσε και αντιμετώπισε τις οικονομικές δυσκολίες.
3. Είχαν απεργία οι εργαζόμενοι στα αστικά λεωφορεία και αναγκαστικά επέστρεψα στο σπίτι με τα πόδια.
4. Εκεί τον είδα να κουβεντιάζει με μια γυναίκα.
5. Κάπου κάπου μας επισκεπτόταν.
6. Σιγά σιγά προσαρμοζόταν στις απαιτήσεις της νέας του θέσης.

14. Να μετασχηματίσετε τις παρακάτω φράσεις, έτσι ώστε στη θέση των υπογραμμισμένων επιρρηματικών προσδιορισμών να βάλετε άλλους με ίδια σημασία, που να εκφέρονται με όποιο τρόπο ή με όποιους τρόπους αναφέρονται μέσα στην παρένθεση.

1. Μας υποδέχτηκε χαμογελαστός, (μετοχή — προθετικό σύνολο)
2. Παντρεύτηκε σε νεαρή ηλικία, (επιρρηματικό κατηγορούμενο — πρόταση)
3. Έφυγε βιαστικά όταν ξημέρωσε, (πτωτικός προσδιορισμός — μετοχή)
4. Να μου επιστρέψεις τα χρήματα - σε διαφορετική περίπτωση θα τα διεκδικήσω δικαστικώς, (επίρρημα)
5. Όπου και να πάει τον αναγνωρίζουν, γεγονός που τον ενοχλεί, (επίρρημα — προθετικό σύνολο)

6. Επαναλαμβάνοντας συνεχώς τα ίδια και τα ίδια, γίνεσαι κουραστικός, (προθετικό σύνολο — πρόταση)

15. Να αντικαταστήσετε τα προθετικά σύνολα με επιρρηματικούς προσδιορισμούς που να εκφέρονται με διαφορετικό τρόπο, χωρίς να αλλάξει η σημασία κάθε φράσης.

Π.χ. Η μητέρα δέχτηκε τη δυσάρεστη είδηση με ηρεμία.
Η μητέρα δέχτηκε τη δυσάρεστη είδηση ήρεμη (ή ήρεμα).

1. Με την ανατολή του ήλιου άρχισαν την ανοδική πορεία τους.
2. Πριν από το τέλος της εκπομπής σηκώθηκε και έφυγε εκνευρισμένος.
3. Με καμάρι τούς ανακοίνωσε ότι θα γίνει μητέρα.
4. Στα νιάτα της ήταν πολύ όμορφη.
5. Θυσιάστηκαν για την πατρίδα τους.
6. Συμφώνησα παρά τη θέλησή μου.
7. Είναι περήφανος για το κατόρθωμά του.
8. Πάω στο σπίτι, για να τους περιμένω.
9. Κατά το βράδυ γύρισε σκεφτικός και αμίλητος.
10. Επιστρέψαμε με τα πόδια, για να έχουμε το χρόνο να συζητήσουμε.

16. Να διακρίνετε σε ποιες περιπτώσεις ο εμπρόθετος προσδιορισμός είναι αντικείμενο και σε ποιες επιρρηματικός προσδιορισμός.

1. Χάρισα στον Πέτρο ένα ωραίο βιβλίο.
2. Το πρωί υποδέχτηκα τον αδελφό μου στο αεροδρόμιο.
3. Παρουσίασα στην καθηγήτριά μου όλα τα έργα μου.
4. Τον είδα στη γιορτή του Κώστα.
5. Έφυγε από το σπίτι χωρίς να μιλήσει καθόλου.
6. Ζήτησε από το Γιάννη χίλιες δραχμές.
7. Συμφώνησα με το διευθυντή μου σε όλα.
8. Μου μίλησε με πολλή δυσκολία.
9. Σε λίγες μέρες όλα θα διορθωθούν.
10. Σε ποιον έδωσες τα χρήματα;
11. Από ποιον πήρες αυτή την πληροφορία;
12. Από φθόνο σου τα είπε αυτά.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Εκτός από τα επιρρήματα, που είναι πρωτότυπες λέξεις, υπάρχουν και αυτά που παράγονται από επίθετα (ωραίος/ωραία), μετοχές (χαρούμενος/ χαρούμενα), αντωνυμίες (άλλος/ αλλού) και άλλα επιρρήματα (εκεί/ εκείθε).

⇒ Οι παραγωγικές καταλήξεις των επιρρημάτων είναι:

-α/-ά/ -ιά: δύσκολα/ δυνατά/ βαριά	-ως/ -ώς: βεβαίως/ συνεχώς
-ού: αυτού	-θε: ολούθε

• Επιρρήματα σε -α/ -ά/ -ιά παράγονται από:

- Επίθετα σε -ος/ -ός (όμορφος/ όμορφα) (αργός/ αργά).
- Επίθετα σε -ύς, -ιά, -ύ (μακρύς/ μακριά).
- Επίθετα σε -ης, -α, -ικο (ζηλιάρης/ ζηλιάρικα).
- Παθητικές μετοχές (χαρούμενος/ χαρούμενα).

• Επιρρήματα σε -ως/ -ώς παράγονται από:

- Επίθετα σε -ης/ -ής, -ες/ -ές (σαφής/ σαφώς) (συνήθης/ συνήθως).
- Επίθετα σε -ος και παθητικές μετοχές (απόλυτος/ απολύτως) (προηγούμενος/ προηγούμενος).
- Επίθετα που προέρχονται από αρχαίους τύπους μετοχών σε -ων, -ουσα, -ον/ -ών, -ώσα, -ών/ -ών, -ούσα, -ούν (επείγων/ επειγόντως).

• Πολλά επιρρήματα σχηματίζονται με την προσθήκη και της κατάληξης -α και της κατάληξης -ως. Στα ζεύγη αυτά των επιρρημάτων παρατηρούμε τα εξής:

- Μπορεί να μην έχουν καμιά διαφορά στη σημασία και τη χρήση (σ' αυτό θα πρέπει **βέβαια** να συμφωνήσετε κι εσείς) (σ' αυτό θα πρέπει **βεβαίως** να συμφωνήσετε κι εσείς).
- Ο τύπος σε -ως μπορεί να χρησιμοποιείται σε πιο επίσημο ύφος λόγου (**άδικα** επιμένεις) (**αδίκως** επιμένετε).
- Ο τύπος του επιρρήματος σε -α μπορεί να έχει διαφορετική σημασία από τον τύπο του επιρρήματος σε -ως (ντύνεται **απλά**) (ήθελα **απλώς** να τον δω).

✓ Απλά = με απλότητα	απλώς = μόνο
✓ Άμεσα = χωρίς περιστροφές	αμέσως = χωρίς χρονοτριβή
✓ Αδιάκριτα = χωρίς διακριτικότητα	αδιακρίτως = χωρίς διάκριση
✓ Έκτακτα = πολύ ωραία	εκτάκτως = ξαφνικά
✓ Ακριβά = ποσοτικό επίρρημα	ακριβώς = τροπικό επίρρημα
✓ Τέλεια = με τελειότητα	τελείως = εντελώς
✓ Ιδιαίτερα = πολύ	ιδιαίτερως = ξεχωριστά

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Συμπληρώστε τις φράσεις τα κενά με τα κατάλληλα επιρρήματα:

- Εργάζεται(πώς;) για να ζήσει.
- Η ημέρα είναι(πόσο;) βροχερή.
- Φίλησε.....(πώς;) το μωρό της.
- Βλεπόμαστε(πότε;).
- (πότε;)..... θα έρθω να τα πούμε.

2. Φτιάξε τα επιρρήματα στις παρακάτω προτάσεις:

- Μου ανέλυσε.....(λεπτομερής) το έργο.
- Κάθε βράδυ κοιμάμαι.....(αργός).
- Δεν βγαίνουμε έξω(συνήθης) τις καθημερινές.
- Ήθελα(απλός) να σου εξηγήσω πώς έγινε.
- Έφυγε(έκτακτος), γιατί αρρώστησε η μητέρα του.
- Πετάσαμε(έκτακτος) στα γενέθλιά της.
- Όλοι δίνονται δεκτοί(αδιάκριτος) φύλου και ηλικίας.

Δ. ΟΙ ΣΥΝΔΕΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΙΣ

Οι παράγραφοι και οι περίοδοι ενός κειμένου συνδέονται μεταξύ τους:

⇒ Με συνδετικές λέξεις που εκφράζουν:

- αντίθεση (όμως, αλλά, ωστόσο, κλπ),
- αιτιολόγηση (γιατί, επειδή, διότι, κλπ),
- επεξήγηση (δηλαδή),
- συμπέρασμα (λοιπόν, επομένως, άρα, κλπ),
- απαρίθμηση (πρώτον, δεύτερον, κλπ).

⇒ Με συνδετικές φράσεις όπως: ο κυριότερος παράγοντας, μια από τις σημαντικότερες αιτίες....

⇒ Με έμμεση αναφορά στην προηγούμενη παράγραφο ή περίοδο, η οποία γίνεται με:

- επανάληψη της τελευταίας ιδέας της παραγράφου ή της περιόδου
- επανάληψη του κεντρικού νοήματος της παραγράφου ή της περιόδου
- επανάληψη μιας λέξης ή φράσης της προηγούμενης παραγράφου ή περιόδου.

⇒ Με ερώτηση.

Με τη χρήση των συνδετικών λέξεων ή φράσεων μεταξύ των παραγράφων ή των περιόδων εξασφαλίζεται η αλληλουχία παραγράφων περιόδων (χρονική, τοπική, λογική).

ΤΟ ΥΦΟΣ ΕΝΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το ύφος καθορίζουν πολλοί παράγοντες:

- ✗ Ο **σκοπός** για τον οποίο παράγεται ο λόγος σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας (λόγος που παράγεται με σκοπό την άσκηση κριτικής, το σχόλιο, την ενημέρωση, τη σάτιρα, το χιούμορ, την περιγραφή, την αφήγηση, το διάλογο, την ανάλυση, την επεξήγηση κ.λπ.)
- ✗ Η **κοινωνική σχέση** ανάμεσα στον πομπό και στο δέκτη (φιλική, τυπική, συγγενική, οικεία, επαγγελματική, απρόσωπη, μαζική, αμφίδρομη, μονόδρομη κ.λπ.)
- ✗ Ο **τρόπος εκφοράς** του λόγου (προφορικός ή γραπτός)
- ✗ Οι **συνθήκες παραγωγής** του λόγου (π.χ. κριτική για μια ταινία στην τηλεόραση, σε ένα περιοδικό, στο ραδιόφωνο, ανάμεσα σε φίλους, μετάφραση ενός γραπτού επιστημονικού κειμένου ή διερμηνεία του λόγου ενός ομιλητή σε ένα συνέδριο)

Προάσκηση 1: Διάβασε τα 2 κείμενα και συμπλήρωσε τον πίνακα που ακολουθεί:

	Σκοπός	Κοινωνική σχέση	Τρόπος εκφοράς	Συνθήκες παραγωγής
Κείμενο 1				
Κείμενο 2				

Προάσκηση 2: Μελέτησε τα συμπεράσματά σου αυτά από την άσκηση 1 και προσπάθησε να σκεφτείς τα ακόλουθα για το β κείμενο:

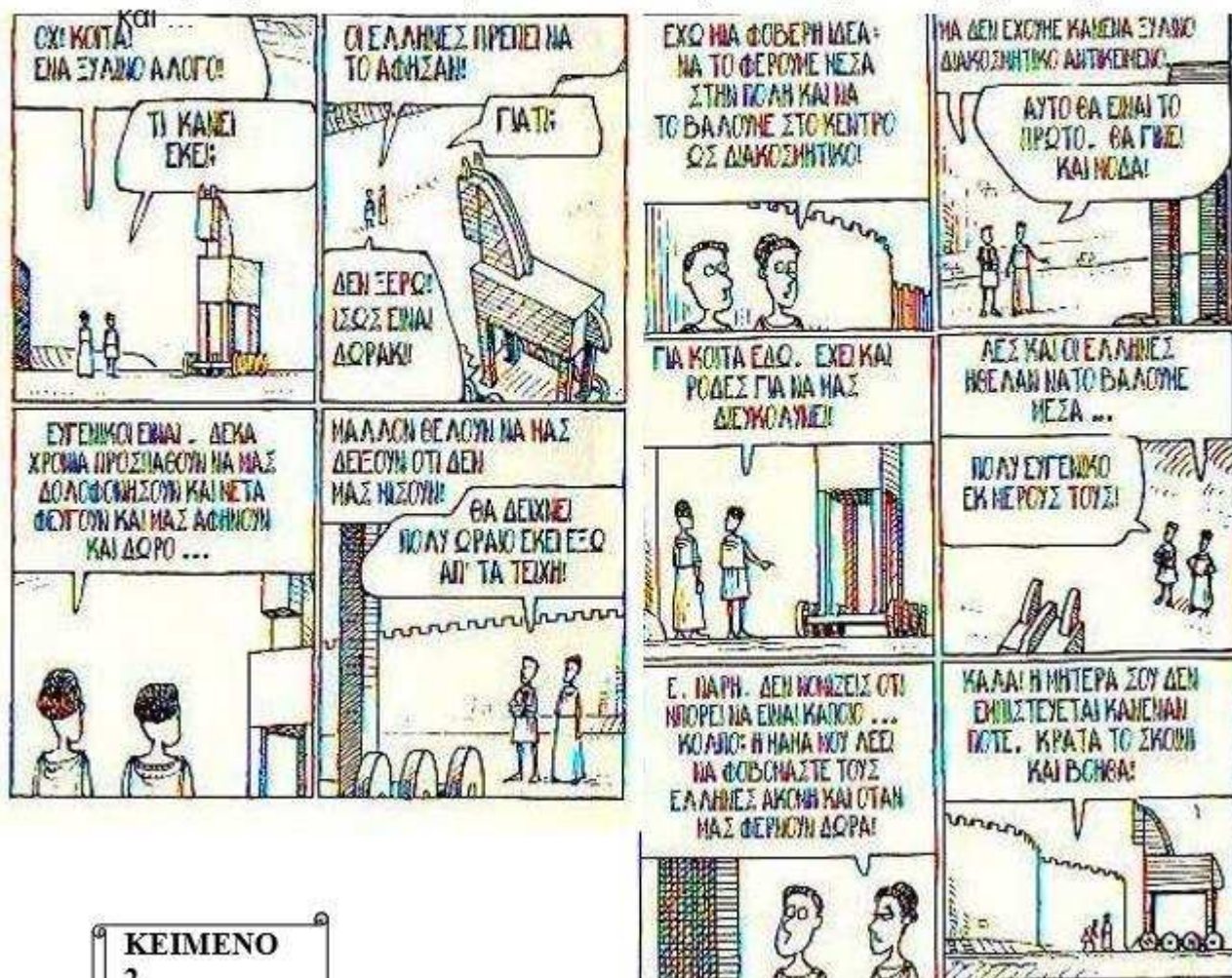
- i. ποιος πιστεύεις ότι είναι ο **πομπός**;
- ii. ποιος πιστεύεις είναι ο **δέκτης**;
- iii. ποιο **θέμα-ιδέες** μεταδίδει και με ποιον **τρόπο**;

ΚΕΙΜΕΝΟ

1

ΠΕΡΙ ΎΦΟΥΣ...!

Όλοι ξέρουν την ιστορία του ξύλινου αλόγου της Τροίας. Το πιστεύεις; Οι Τρώες είδαν ένα άλογο να στέκεται έξω από τις πύλες της πόλης

ΚΕΙΜΕΝΟ

2

«Το έργο της ζωής του Ομήρου, όπως και τόσων άλλων αοιδών, ήταν να ψάλλει τα πολεμικά κατορθώματα των παλιών. Κανένας όμως άλλος ποιητής, είτε Έλληνας είτε ξένος, όσο ξέρω, δεν έκλεισε το ηρωικό του έπος με μία σκηνή συμφιλίωσης, όπου δύο θανάσιμοι πολέμιοι να νιώθουν συμπάθεια ο ένας για τον άλλον, όπου ο κοινός πόνος να τους κάνει να ξεχνούν ό,τι ως την ώρα εκείνη τους χώριζε, και όπου να αναγνωρίζεται πόσο δίκως νόημα ήταν να χύνεται τόσο αίμα. Ο Όμηρος δεν απαρνιέται βέβαια την αρετή της παλικαριάς -κάθε άλλος!-, τη συμπληρώνει όμως με μίαν άλλη αρετή, με την ανθρωπιά.

Λίγους μήνες πριν από τον όλεθρο της άλωσης ο Όμηρος αφήνει να φυτρώσει, ας είναι και για λίγο, το άνθος της ειρήνης και της αγάπης. Γι' αυτό έβαλε τον Αχιλλέα να σπλαχνίζεται τον Πρίαμο, να τρώει μαζί του, να τον καμαρώνει και να τον κοιμίζει στο καλύβι του -τον Αχιλλέα, το φονιά του γιου του Πρίαμου!! Ασφαλώς σφάλλουμε, αν νομίζουμε πως ο Όμηρος εξυμνεί τον πόλεμο.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο

Η εφηβεία αναμφισβήτητα είναι το πιο κρίσιμο στάδιο στην ανθρώπινη πορεία προς την ωριμότητα. Δεν αποτελεί μόνο μία περίοδο γρήγορης σωματικής αλλαγής, αλλά και ένα πολύ σημαντικό στάδιο της προσωπικής και κοινωνικής εξέλιξης του παιδιού. Το ότι τα παιδιά από νωρίς δεν έχουν τον απαραίτητο χρόνο, για να αφιερώσουν στον εαυτό τους, είναι δίκαιο μαχαίρι: μπορεί ίσως να δαπανούν πέραν του σχολικού χρόνου τους και χρόνο σε άλλες δραστηριότητες και να αποκομίζουν εφόδια για το μέλλον, από την άλλη όμως δεν έχουν το χρόνο να ασχοληθούν με τα συνήθη εφηβικά τους προβλήματα (ανάπτυξη προσωπικότητας, διαμόρφωση χαρακτήρα κ.λπ.), καταστάσεις, δηλαδή, που θα κληθούν άμεσα να αντιμετωπίσουν σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής τους και στις οποίες παραμένει αδιευκρίνιστο αν θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν. Ο "σχολικός χρόνος" παρουσιάζει σήμερα μία τάση επεκτατισμού εις βάρος του ελεύθερου χρόνου και αυτό δεν αφορά αποκλειστικά τις μεγάλες σχολικές ηλικίες. Ένα τμήμα του μαθητικού πληθυσμού, ακόμη και στην ευαίσθητη ηλικία των 6-12 ετών, τρέχει για να προλάβει το σχολείο, τα φροντιστήρια, τις ξένες γλώσσες, τα μουσικά όργανα, το μπαλέτο κλπ, μηδενίζοντας κάθε πρακτική παιχνιδιού, ανεμελιάς, ξεγνοιασιάς, χαρακτηριστικά γνωρίσματα της παιδικής ηλικίας. Την τελευταία δεκαετία, η έννοια του σχολικού χρόνου έχει αποκτήσει μία διπλή διάσταση. Από τη μία ο χρόνος που αφορά τις ώρες που το παιδί παρακολουθεί το υποχρεωτικό σχολικό του πρόγραμμα και από την άλλη ο χρόνος που αφορά τις ώρες που διαθέτει για τις λεγόμενες εξωσχολικές παραεκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως π.χ. φροντιστήρια, ωδείο, μπαλέτο κλπ. Οριοθετώντας το χρόνο αυτό, μπορούμε να πούμε ότι ένα μέρος του μαθητικού πληθυσμού, συνήθως με εύρωστα οικονομικά χαρακτηριστικά ή ευρισκόμενο στο Λύκειο, καταναλώνει 8 έως 12 ώρες ημερησίως για τις παραπάνω δραστηριότητες.

Το παιδί, έτσι, μπορεί να εξαρτηθεί άμεσα και απόλυτα από τους οργανωτές του χρόνου του, τους γονείς του, με πιο πιθανό αποτέλεσμα να παρουσιάσει πολύ περισσότερα συμπτώματα ανωριμότητας από τους συνομηλίκους του που έζησαν υπό διαφορετικές συνθήκες. Μπορεί να μην γίνει ρομποτάκι, αλλά υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να μην μπορέσει ποτέ να ανακαλύψει την δική του ταυτότητα και να ανεξαρτοποιηθεί πλήρως από τους γονείς του.

Μία άλλη πιθανή συνέπεια είναι το παιδί αυτό κάποτε να αντιδράσει δυναμικά: να φύγει από το σπίτι, να κάνει τολμηρά πράγματα, κακές παρέες και να διαταραχθεί η σχέση με τους γονείς του. Το πρώτο πράγμα, λοιπόν, που πρέπει να ελέγχει κάθε γονιός είναι το κατά πόσο οι ασχολίες του παιδιού ευχαριστούν πραγματικά το ίδιο το παιδί.

Συμπερασματικά, καταλήγουμε ότι ο χρόνος είναι ελάχιστος σε σύγκριση με τον επιθυμητό και πως η πλειονότητα των μαθητών δεν είναι ικανοποιημένη με τον τρόπο που δαπανά τις εξωσχολικές ώρες. Γι' αυτό και ζητεί μεγαλύτερη συμμετοχή στην επιλογή των εξωσχολικών δραστηριοτήτων.

"Μάθετε να εμπιστεύεστε τα παιδιά σας. Από την έλλειψη εμπιστοσύνης και πρωτοβουλίας, πηγάζουν όλα τα προβλήματα".

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποια διάσταση έχει αποκτήσει η έννοια του «σχολικού χρόνου» σήμερα;
2. Να βρείτε τα προθετικά σύνολα και να γράψετε την επιρρηματική τους σημασία στην παράγραφο: «Το παιδί μπορεί να εξαρτηθεί άμεσα... και να ανεξαρτοποιηθεί πλήρως από τους γονείς του».

3. Να βρείτε πέντε επιρρήματα στην πρώτη παράγραφο του κειμένου και να γράψετε τι δείχνουν (ποια επιρρηματική σημασία δηλώνουν).

4. Να βρείτε τους τρόπους με τους οποίους συνδέονται οι παράγραφοι του κειμένου.

5. Σε ένα κείμενο-επιστολή προς έναν φίλο σας να εξηγήσετε το πόσο σημαντικός είναι ο ελεύθερος χρόνος για την ομαλή ανάπτυξη των παιδιών και για το πώς πρέπει να αξιοποιείται.

Κείμενο 2ο: απόσπασμα από «Το ψέμα» της Ζωρζ Σαρρή.

-Παιδί μου, πρέπει να μιλήσουμε. Δεν έχεις δίκιο να 'σαι τόσο λυπημένη. Τούτη η λύση ήταν η καλύτερη. Στη Θεσσαλονίκη δε θα μπορούσαμε να ζήσουμε. Το θυρωρείο μας προσφέρει στέγη, θέρμανση, ηλεκτρικό και έναν κάποιο μισθό. Η δουλειά δεν είναι ντροπή. Κι αν διάλεξα την Αθήνα, είναι γιατί εδώ έχω συγγενείς, δε θα 'μαστε μόνες. Ο θείος σου ο Γιώργος είναι καθηγητής στο Λύκειο Χρίστου Μηνά και δε θα πληρώσουμε δίδακτρα. Όσο να συνέλθουμε κι ύστερα να δούμε τι θα κάνουμε. Νομίζω πως, πριν από όλα, πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις σπουδές σου. Αυτή πρέπει να ναι η μοναδική μας φροντίδα. Σε παρακαλώ, φάε, κάνε μια προσπάθεια, μη με πικραίνεις, παιδί μου...

Όσο μιλούσε η μητέρα, η Χριστίνα την κοιτούσε. Ήταν μια όμορφη και νέα γυναίκα. Τα ξανθά της μαλλιά, κομμένα κοντά, της έδιναν ένα κοριτσίστικο ύφος. Τα μάτια της ήταν καταγάλανα. «Δεν της μοιάζω, σκέφτηκε η Χριστίνα, εγώ πήρα από τον πατέρα». Μια κεντιά στην καρδιά. Κούνησε το κεφάλι σαν να 'θελε να πετάξει τη σκέψη. Μιλούσε η μητέρα της και ήταν σαν να μην την άκουγε. Όσα της έλεγε τα είχε ξανακούσει. Πόσες φορές τα είχαν συζητήσει...

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1.α) Για ποιους λόγους η Χριστίνα και η μητέρα της μετακόμισαν από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα;

β) Πώς αντιμετωπίζει η Χριστίνα τη νέα κατάσταση;

2.α) Να γράψετε τον πλαγιότιτλο της κάθε παραγράφου του κειμένου.

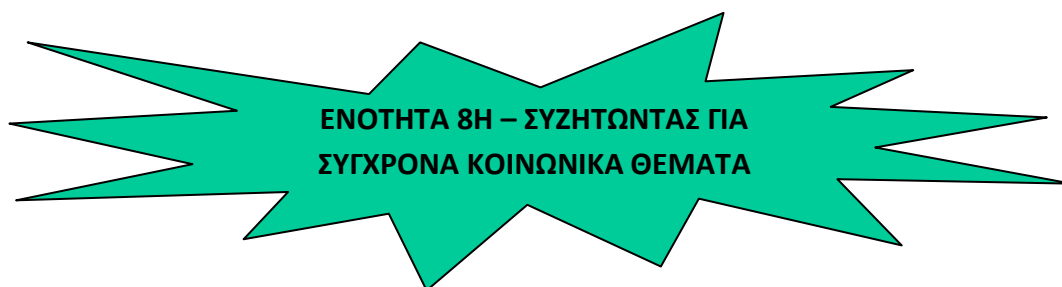
β) Να αποδώσετε την περίληψη του αποσπάσματος με βάση τους πλαγιότιτλους που γράψατε.

3. Να γράψετε για το καθένα από τα ρήματα που ακολουθούν τη συζυγία, το χρόνο, τη χρονική βαθμίδα και τον τρόπο: προσφέρει, θα πληρώνουμε, μιλούσε, πήρε, είχαν συζητήσει.

4. α) Να γράψετε πέντε λέξεις που να ανήκουν στην ίδια ετυμολογική οικογένεια με τη λέξη «μιλούσε».

β) Να εντοπίσετε τα δύο συνθετικά από τα οποία σχηματίζονται οι ακόλουθες λέξεις: καταγάλανος, καθηγητής, συγγενείς, διάλεξη, συνέλθουμε.

5. Η μοναξιά που χαρακτηρίζει τη ζωή στις μεγαλουπόλεις είναι ένα συνηθισμένο κοινωνικό πρόβλημα. Σε ποιες αιτίες οφείλεται αυτό και ποιους τρόπους θα προτεινάτε για την αντιμετώπισή του; (200-250 περίπου λέξεις).

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΜΟΝΑΞΙΑ – ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ – ΤΖΟΓΟΣ – ΒΙΑ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Αιτίες χρήσης ναρκωτικών:

- Συναναστροφή με «ύποπτες παρέες».
- Μοναξιά.
- Προβληματικό οικογενειακό περιβάλλον.
- Έλλειψη ουσιαστικής παιδείας.

Συνέπειες χρήσης ναρκωτικών:

- Το άτομο βυθίζεται στον εφιάλτη των ναρκωτικών.
- Σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα.
- Απομόνωση.
- Βίαιη και εγκληματική συμπεριφορά.

Προτάσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου:

- Ενημέρωση πολιτών.
- Παιδεία.
- Αρμονικό οικογενειακό περιβάλλον.
- Δραστηριοποίηση σχολείου.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: Στη σύγχρονη εποχή έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των χρηστών ναρκωτικών ουσιών. Να αναπτύξετε τους λόγους και τις συνέπειες αυτού του φαινομένου, καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισής τους.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος

Η σημερινή κοινωνία της τεχνολογικής εξέλιξης έχει χαρακτηριστεί ως η εποχή των μεγάλων αντιφάσεων, γιατί η ποιότητα ζωής δε συμβαδίζει με την τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο. Ένα από τα πολλά προβλήματα που επιβεβαιώνει αυτόν τον ισχυρισμό είναι η διάδοση της χρήσης των ναρκωτικών. Είναι ένα πρόβλημα με τεράστιες κοινωνικές προεκτάσεις, γιατί πλήττει κυρίως το πιο εύθραυστο, ζωντανό και παράλληλα το πιο ελπιδοφόρο κομμάτι της κοινωνίας, τη νεολαία.

Κύριο μέρος

Τα ναρκωτικά είναι διάφορες χημικές ουσίες που η συχνή χρήση τους οδηγεί σε εξάρτηση και πολλές φορές σε ψυχοτοξικά αποτελέσματα. Δημιουργούν παραισθήσεις, μεταβάλλουν την ψυχολογία ή τη νοητική κατάσταση του τοξικομανούς.

Αίτια

Τα αίτια δεν αφορούν μόνο στο άτομο, χαρακτηρίζοντάς το ως περιθωριακό και αντικοινωνικό στοιχείο, αλλά στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον που αδυνατεί να προσφέρει μια πραγματικότητα συνδεδεμένη με την αξιοπρέπεια του ατόμου. Βέβαια, και το άτομο έχει ευθύνες, καθώς οφείλει να αντισταθεί στις κάθε λογής εύκολες και έτοιμες λύσεις.

- Καταναλωτισμός: οι άνθρωποι επιζητούν την απόκτηση υλικών αγαθών, γιατί μέσω αυτών νιώθουν ότι υπάρχουν. Διαφορετικά αισθάνονται ένα κενό, το οποίο νομίζουν ότι καλύπτουν με τη χρήση ουσιών.
- Άγχος και μοναξιά: οι άνθρωποι έχουν αποξενωθεί και απομακρυνθεί, μειώθηκε η προσωπική επικοινωνία, υπερισχύει ο ατομικισμός. Επίσης, οι σύγχρονες μεγαλουπόλεις έχουν άξενο και απάνθρωπο χαρακτήρα. Ακόμη, οι ανθρώπινες σχέσεις χαρακτηρίζονται από επιθετικότητα και ανταγωνιστικότητα.
- Κρίση αξιών: ο άνθρωπος δεν έχει κάποια πίστη ή ηθική στην οποία να βασίζεται. Νιώθει ότι δεν υπάρχει λόγος για την ύπαρξή του, οπότε έρχεται σε συναισθηματικό αδιέξοδο.
- Κοινωνικές ανισότητες: οι τοξικομανείς συνήθως προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα, δηλαδή από φτωχές και ανυπεράσπιστες οικογένειες τόσο

από οικονομικής πλευράς όσο και από πλευράς μόρφωσης. Βέβαια, υπάρχουν και χρήστες που προέρχονται από ανώτερες κοινωνικές τάξεις.

- Κρίση της οικογένειας: η παραδοσιακή μορφή οικογένειας περνά κρίση. Δεν μπορεί πλέον να κρατήσει τα μέλη της ενωμένα, καθώς υπάρχουν στοιχεία καταπίεσης, αδιαφορίας ή και υπερβολικών απαιτήσεων από πλευράς γονέων προς τα παιδιά. Επίσης, τα πολλά διαζύγια προκαλούν ψυχολογικά τραύματα στα παιδιά που βρίσκουν διέξοδο στα ναρκωτικά.
- Μονομερής οργάνωση της ζωής: η ζωή είναι οργανωμένη γραφειοκρατικά και περιοριστικά τόσο στην εργασία όσο και στο σχολείο. Έτσι, δεν αφήνει περιθώρια ατομικής έκφρασης και ο καθένας νιώθει εγκλωβισμένος και παγιδευμένος σε όλα τα επίπεδα.
- Οικονομικά συμφέροντα: είναι δύσκολο να εντοπιστούν και να εξαρθρωθούν τα κυκλώματα διακίνησης των ναρκωτικών. Οι έμποροι έχουν υψηλές διασυνδέσεις και «υψηλούς» προστάτες. Άλλωστε σε αρκετές χώρες το εμπόριο ναρκωτικών αποτελεί βασική πηγή εσόδων για την οικονομία τους.
- Περίεργεια – μίμηση: πολλοί νέοι δοκίμασαν ή δοκιμάζουν ναρκωτικές ουσίες, επειδή ήθελαν να αποκτήσουν προσωπική εμπειρία. Ακόμη, η ταύτιση με τους αστέρες της μουσικής, κινηματογράφου επιβάλλει και την υιοθέτηση ανάλογων τρόπων συμπεριφοράς, όπως είναι και η χρήση ναρκωτικών.

Συνέπειες - Επιπτώσεις

- Κίνδυνος θανάτου: εθισμός, αύξηση δόσεων, υπερβολική δόση που οδηγεί στο θάνατο.
- Γενικές λοιμώξεις: ηπατίτιδα, τέτανος, σηψαιμία, όταν γίνεται χρήση με ενέσεις.
- Ψυχικές διαταραχές: φαντασιώσεις, ψευδαισθήσεις, απάθεια, αποβλάκωση, εκρήξεις.
- Αλλοίωση και παραμόρφωση της προσωπικότητας: διαταράσσονται η νοημοσύνη, το συναίσθημα, η βούληση και κυριαρχούν παρανοϊκές ιδέες, ανησυχία, δειλία, ευερεθιστότητα.
- Αύξηση της εγκληματικότητας: απάτες, εκβιασμοί, ληστείες, βία, βιασμοί.
- Διάλυση γάμων.
- Κοινωνική απομόνωση, περιθωριοποίηση: οι άλλοι αντιμετωπίζουν τους χρήστες με δυσπιστία, εχθρότητα.
- Οικονομικές συνέπειες.
- Θετικές συνέπειες μόνο σε περίπτωση ανακούφισης από τον πόνο που προέρχεται από οδυνηρές ασθένειες, όπως είναι ο καρκίνος.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

- Η πολιτεία πρέπει να κυνηγά και να τιμωρεί τους εμπόρους ναρκωτικών, οι οποίοι είναι η ρίζα του κακού, και όχι τους χρήστες που είναι ουσιαστικά τα θύματα.
- Η οικογένεια καλό είναι να φροντίζει, να περιθάλπει και να συμπαράστέκεται τον τοξικομανή.

- Το σχολείο είναι απαραίτητο να καλλιεργεί τέτοια ιδανικά και αξίες, που να μπορέσουν να παίξουν το ρόλο της εσωτερικής αντίστασης στις εύκολες λύσεις.
- Τα Μ.Μ.Ε. πρέπει να προβάλλουν συχνότερα τους τρόπους διάδοσης των ναρκωτικών αλλά και τις τραγικές συνέπειές τους. Οι πολίτες πρέπει να ενημερώνονται υπεύθυνα.
- Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να ιδρύσει στους δήμους πολιτιστικά κέντρα με τμήματα: λογοτεχνικά, ψυχαγωγίας, μουσικής, αθλητισμού, δηλαδή χώρους στους οποίους θα βρίσκουν διέξοδο οι ανησυχίες και οι προβληματισμοί των νέων.
- Το κάθε άτομο οφείλει να συνειδητοποιήσει ότι η υπέρβαση της πραγματικότητας και η μεταφορά σε έναν άλλο κόσμο μπορεί να γίνει μόνο μέσω της πίστης σε αξίες και ιδανικά. Δε χρειάζεται να καταφεύγει στους απατηλούς, ψεύτικους δρόμους των ναρκωτικών.

Επίλογος

Τα ναρκωτικά δημιουργούν την ψευδαίσθηση ότι οι νέοι ξεφεύγουν από την πραγματικότητα. Ουσιαστικά, όμως, καταστρέφουν την υγεία τους τόσο τη σωματική όσο και την πνευματική. Έτσι, εμποδίζουν την πρόοδο και την εξέλιξη αλλά και την ίδια τη ζωή. Επομένως, είναι απαραίτητο οι ίδιοι οι χρήστες να αντιληφθούν τη ματαιότητα της χρήσης των ναρκωτικών, αλλά και η πολιτεία οφείλει να λάβει τα μέτρα της, για να προστατεύσει τους νέους.

2ο ΘΕΜΑ: «Το κείμενο 4 (κόμικς) και το κείμενο 7 (τραγούδι) μιλούν για τη μοναξιά του σημερινού ανθρώπου. Πολλοί από εσάς, όταν τα διάβασαν, γέλασαν και είπαν ότι «εμείς δε νιώθουμε μοναξιά, όπως οι μεγαλύτεροι, γιατί έχουμε τους φίλους μας». Η θέση τους αυτή έγινε αφορμή να συζητηθεί το θέμα στην τάξη. Εκφράστε την άποψή σας για το θέμα αυτό σ' ένα κείμενο δύο τριών παραγράφων, το οποίο θα είναι βασισμένο στις αρχές ανάπτυξης επιχειρημάτων που μάθαμε παραπάνω».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Οι νέοι είναι από τη φύση τους αισιόδοξοι και κοινωνικοί. Ωστόσο, αν και έχουν παρέες νιώθουν μοναξιά.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Οι νέοι δεν είναι μόνοι

- Φίλοι από το σχολείο, το φροντιστήριο και τη γειτονιά.
- Οι νέοι έχουν ανάγκη από φίλους σε αυτή την ηλικία, για να μοιράζονται μαζί τους τα όνειρα και τους προβληματισμούς τους, να παίζουν και να διασκεδάζουν, να αποκαλύπτουν τα μυστικά τους και να συζητούν.
- Στην εφηβεία οι φίλιες είναι αληθινές και αγνές, γιατί δε βασίζονται σε οικονομικές και κοινωνικές σκοπιμότητες.

2η παράγραφος – Οι νέοι νιώθουν μοναξιά

- Δεν έχουν φίλους εξαιτίας της έλλειψης ελεύθερου χρόνου, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας βρίσκονται στο σχολείο και στα φροντιστήρια. Πίεση και άγχος για τα μαθήματα.
- Η τεχνολογία δυσκολεύει τα πράγματα. Οι νέοι περνούν πολλές ώρες μπροστά στην οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή ή του κινητού. Απομόνωση και εθισμός. Προσπάθεια να καλύψουν τη μοναξιά τους αναζητώντας φίλους στο διαδίκτυο.
- Στις μεγαλουπόλεις, όπου ζουν οι περισσότεροι, υπάρχει καχυποψία. Οι σχέσεις των ανθρώπων είναι τυπικές και ψυχρές.
- Ανταγωνισμός και ατομισμός. Συχνά ενδιαφέρονται μόνο για τον εαυτό τους και την προβολή τους και όχι για τους άλλους. Έτσι, δε μοιράζονται πράγματα.
- Οι νέοι συχνά επιζητούν τη μοναξιά, για ν' ανακαλύψουν τον κόσμο και την ταυτότητά τους.

Επίλογος: Περίεργη φάση με αντιφατικά συναισθήματα η εφηβεία. Αίσθηση ότι ανήκεις κάπου και ταυτόχρονα μοναξιά!

3ο ΘΕΜΑ: Η τραγωδία της μοναξιάς.

Πρόλογος

Το παράξενο στην εποχή μας είναι πως όσο πιο μεγάλες γίνονται οι πόλεις όπου ζούμε κι όσο αυξάνονται οι δυνατότητες επικοινωνίας τόσο περισσότερο απομονωνόμαστε σε μια πνιγηρή μόνωση. Όσο τα τεχνικά μέσα μάς βοηθούν να πλησιάσουμε και να γνωρίσουμε τους άλλους τόσο πολλαπλασιάζονται μέσα μας οι δυσχέρειες ειλικρινούς προσέγγισης. Όσο κοντά ζούμε στους άλλους τόσο πιο ξένοι γινόμαστε, τόσο ασφυκτικότερα νιώθουμε τη μοναξιά.

Κύριο μέρος

Πράγματι οι σύγχρονες πόλεις δεν ενώνουν, αλλά χωρίζουν τους ανθρώπους. Τα μεγάλα σπίτια είναι συνοικισμοί αγνώστων, όμως, η συνοίκηση επιβάλλεται μέσα από τις συνθήκες ζωής.

Οι επαφές με τους άλλους είναι τυπικές, τέτοιες που κατά κάποιον τρόπο επιβάλλονται απ' έξω. Άλλαξαν εντελώς οι κοινωνικές δομές που έδιναν άλλοτε ευκαιρίες για συνάντηση και επαφή του ενός ανθρώπου με τον άλλο. Η μέρα είναι γεμάτη έγνοιες, δεν υπάρχει ο χρόνος, δεν υπάρχει ο χώρος να καλλιεργηθούν οι φιλίες, οι ουσιαστικοί δεσμοί.

Οι κοινωνικές συγκεντρώσεις έχουν ως αίτιο λιγότερο την επιθυμία να βρεθεί κανείς μαζί με άλλους και περισσότερο το φόβο μήπως μείνει μόνος. Και συμβαίνει να φεύγει κανείς από μια φιλική συγκέντρωση με τη σκέψη ότι μπορούσε να είχε μείνει και σπίτι του. Δε θα υπήρχε καμία διαφορά.

Το κύριο γνώρισμα των σχέσεων των ανθρώπων είναι η έλλειψη ειλικρίνειας. Αντιμετωπίζει ο ένας τον άλλο με καχυποψία και δυσπιστία. Η δυσπιστία και ο φόβος, σε μεγάλο βαθμό δικαιολογημένα, απομονώνουν τους ανθρώπους περισσότερο. Αυτός είναι ο λόγος που έχει χαθεί ο αυθορμητισμός ως γνήσια και πηγαία εκδήλωση των ανθρώπινων αισθημάτων και σκέψεων. Τη θέση του κατέλαβε η τυποποιημένη συμπεριφορά. Οι άνθρωποι σπεύδουν να επιδείξουν προσποιητή προσοχή, εκδηλώνουν ψεύτικο ενδιαφέρον, εκφράζουν προσποιητή ευχαρίστηση ή θλίψη ανάλογα με το τι επιδιώκουν κάθε φορά.

Επίλογος

Ο άνθρωπος, όμως, δεν πλάστηκε να ζήσει μόνος του. Η πρώτη ενστικτώδης κίνηση του ανθρώπου είναι να απλώσει το χέρι του και να αγγίξει τον άλλο. Χωρίς τον άλλο νιώθει να τον πνίγει μια έλλειψη, νιώθει πως δεν είναι ολοκληρωμένος. Αντίθετα, όσο πιο αρμονικά είναι κανείς δεμένος με την ομάδα τόσο αισθάνεται πιο σίγουρος, τόσο μεγαλύτερη εμπιστοσύνη έχει στον εαυτό του και τη ζωή γενικότερα. Ο καθένας δεν μπορεί να ολοκληρωθεί παρά διαμέσου των άλλων.

4ο ΘΕΜΑ: «Οργανώστε μία συζήτηση στην τάξη στην οποία οι συνομιλητές προσπαθούν να ερμηνεύσουν το φαινόμενο της αύξησης των κρουσμάτων βίας σε ελληνικά γήπεδα».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ανησυχητική αύξηση της βίας στα ελληνικά γήπεδα, γεγονός που αποτελεί μεγάλο πλήγμα για τον αθλητισμό.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος → Τα αίτια του φαινομένου

- Η κακή οικονομική κατάσταση, η φτώχεια, η ανεργία και η απόρριψη της κοινωνίας γεννούν συναισθήματα πικρίας, οργής και αδικίας.
- Τα γήπεδα είναι μια μορφή εκτόνωσης των απωθημένων και των αρνητικών συναισθημάτων των ανθρώπων.
- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο συμβάλλει στη χειραγώγηση των ατόμων. Γίνονται εύκολα υποχείρια των παραγόντων των ομάδων εξυπηρετώντας τα συμφέροντά τους.
- Τα ΜΜΕ σκοπίμως φανατίζουν τους οπαδούς.

2η παράγραφος → Τα αίτια του φαινομένου (συνέχεια)

- Η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού. Καθώς επενδύονται μεγάλα ποσά στους αγώνες, οι μεγαλοπαράγοντες κάθε ομάδας επιδιώκουν τη νίκη με κάθε μέσο – θεμιτό ή αθέμιτο.
- Τα στημένα παιχνίδια και οι «πουλημένοι» διαιτητές. Οι φίλαθλοι δικαιολογημένα οργίζονται και ξεσπούν.
- Άτομα, που δεν αγαπούν τον αθλητισμό και τα ιδεώδη του και που πηγαίνουν στους αγώνες, για να δημιουργήσουν προβλήματα.
- Η αναποτελεσματικότητα του κράτους να αντιμετωπίσει το φαινόμενο.

Επίλογος: Είναι επιτακτική ανάγκη η εξάλειψη αυτού του νοσηρού φαινομένου. Η πολιτεία αλλά και ο καθένας μας ξεχωριστά πρέπει να καταβάλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε τα γήπεδα να γεμίσουν ξανά με φιλάθλους όλων των ηλικιών!

5ο ΘΕΜΑ: «Κι αν σου κάτσει;» Αυτό είναι το σλόγκαν μιας από τις πολλές διαφημίσεις τυχερών παιχνιδιών που προβάλλονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Σε ένα διάλογο που θα διεξαχθεί στην τάξη, μία ομάδα μαθητών θα επιχειρηματολογήσει υπέρ του διαφημιστικού μηνύματος και

των πιθανών αποτελεσμάτων του, ενώ μία άλλη ομάδα να αντικρούσει τα επιχειρήματα της πρώτης ομάδας.

Επιχειρήματα υπέρ του διαφημιστικού μηνύματος

- Ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο - ότι με λίγα χρήματα μπορεί κανείς να βελτιώσει ή και να αλλάξει τη ζωή του.
- Ανεβαίνει η αδρεναλίνη κατά τη διάρκεια της αναμονής.
- Αίσθηση του ρίσκου και ότι εκμεταλλεύεται κανείς τις ευκαιρίες.

Επιχειρήματα κατά του διαφημιστικού μηνύματος

- Ψευδαίσθηση νίκης. Ελάχιστοι κερδίζουν κάθε φορά.
- Υλιστικό πρότυπο. Τα χρήματα έχουν τη μεγαλύτερη αξία στη ζωή.
- Εθισμός. Παραμέληση άλλων υποχρεώσεων και προβλήματα στο σπίτι.
- Απραξία και μοιρολατρία. Εναπόθεση όλων των ελπίδων στην τύχη.

Β. ΟΙ ΜΕΤΟΧΕΣ

⇒ Η **μετοχή** είναι ονοματικός τύπος του ρήματος και ονομάζεται έτσι, επειδή μετέχει τόσο στις ιδιότητες του ρήματος όσο και του ονόματος, και συγκεκριμένα του επιθέτου, έχει δηλαδή σχέση ταυτόχρονα και με το ρήμα και με το επίθετο.

- Ως ρήμα έχει: φωνή, διάθεση, χρόνους.
- Ως επίθετο έχει: γένος, αριθμό, πτώση.

⇒ Μετοχή έχουν ο ενεστώτας στην ενεργητική και στην παθητική φωνή και ο παρακειμένος στην παθητική φωνή.

- Η **μετοχή ενεστώτα ενεργητικής φωνής** είναι άκλιτη και σχηματίζεται με τις καταλήξεις:

-οντας (ρήματα α' συζυγίας) γράφω/ γράφοντας.

-ώντας (ρήματα β' συζυγίας) γελώ/ γελώντας.

- Η **μετοχή ενεστώτα παθητικής φωνής** είναι κλιτή και σχηματίζεται με τις καταλήξεις:

-όμενος, -η, -ο αναπτυσσόμενος

-άμενος, -η, -ο τρεμάμενος

-ούμενος, -η, -ο φοβούμενος

-ώμενος, -η, -ο προσδοκώμενος

• Η **μετοχή παρακειμένου της παθητικής φωνής** είναι κλιτή και σχηματίζεται με την κατάληξη:

-μένος, -η, -ο λυμένος.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

- Η μετοχή ενεστώτα ενεργητικής φωνής έχει κατάληξη –οντας, όταν προέρχεται από ρήματα α΄ συζυγίας, οπότε τονίζεται στην προπαραλήγουσα. (τρέχω/ τρέχοντας)
- Η μετοχή ενεστώτα ενεργητικής φωνής έχει κατάληξη –ώντας, όταν προέρχεται από ρήματα β΄ συζυγίας, οπότε τονίζεται στην παραλήγουσα. (τραγουδώ/ τραγουδώντας)
- Για τη μετοχή του παρακειμένου της παθητικής φωνής ισχύουν τα εξής:

Ρήματα που λήγουν σε	Σχηματίζουν παθητική μετοχή σε
-ώνω τεντώνω	-ωμενος τεντωμένος
-αίνω μαθαίνω ζεσταίνω	-ημένος/-αμένος μαθημένος ζεσταμένος
-εύω μαζεύω βραβεύω	-εμένος/ -ευμένος μαζεμένος βραβευμένος
-ίζω ποτίζω ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ πρήζω, δακρύζω, δανείζω, αθροίζω	-ισμένος ποτισμένος ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ πρησμένος, δακρυσμένος, δανεισμένος, αθροισμένος.
-ύνω ντύνω μολύνω ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ αποθαρρύνω/ επιβαρύνω	-υμένος/-υσμένος ντυμένος μολυσμένος ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ αποθαρρημένος/ επιβαρημένος
-ώ νικώ τραγουδώ κρεμώ	-ημένος/ -ισμένος/ -ασμένος νικημένος τραγουδισμένος κρεμασμένος
-πω/-βω/-φω/-πτω βάφω	-μμένος βαμμένος
-κω,-γω,-χω,-σσω ανοίγω	-γμένος ανοιγμένος

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

Οι μετοχές χρησιμοποιούνται στο λόγο ως επιρρήματα ή ως επίθετα. Ανάλογα, λοιπόν, με τη λειτουργία τους, διακρίνονται σε δύο είδη: επιρρηματικές και επιθετικές.

• **Επιρρηματική** είναι η μετοχή που χρησιμοποιείται σε θέση επιρρήματος εκφράζοντας κάποια επιρρηματική σχέση. Ανάλογα με την επιρρηματική σχέση που εκφράζει διακρίνεται σε διάφορα είδη: τροπική, χρονική, αιτιολογική, υποθετική, εναντιωματική.

• Ως επιρρηματική χρησιμοποιείται πάντα η μετοχή του ενεργητικού ενεστώτα που λήγει σε -οντας, -ώντας.

• Μια επιρρηματική μετοχή μπορεί να έχει το ίδιο υποκείμενο με το ρήμα που προσδιορίζει και τότε λέγεται συνημμένη (άλλοι χόρευαν τραγουδώντας), ή μπορεί να έχει δικό της υποκείμενο διαφορετικό από το υποκείμενο του ρήματος, ή να φαίνεται πως δεν έχει καθόλου υποκείμενο, και τότε λέγεται απόλυτη (ανοίγοντας αυτός τα παράθυρα, το φως του ήλιου έλουσε το δωμάτιο), (ξημερώνοντας, ξεκινήσαμε για το ταξίδι).

• Ως **επιθετική** χρησιμοποιείται μόνο η μετοχή της παθητικής φωνής που λειτουργεί συντακτικά όπως ένα επίθετο.

• Η επιθετική μετοχή μπορεί να αναλυθεί σε αναφορική πρόταση και χρησιμοποιείται ως:

✓ υποκείμενο: π.χ. **Οι εργαζόμενοι** (αυτοί οι οποίοι εργάζονται) έκαναν απεργία.

✓ κατηγορούμενο: π.χ. Η κοπέλα ήταν **ντυμένη** (αυτή η οποία είχε ντυθεί) στα μαύρα.

✓ αντικείμενο: π.χ. Όλοι παίνευαν **τον πεθαμένο** (αυτόν που είχε πεθάνει).

✓ προσδιορισμός επιθετικός ή κατηγορηματικός:

π.χ. **Οι εργαζόμενες** (αυτές οι οποίες εργάζονται) μητέρες αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Κάθεται με τα χέρια **σταυρωμένα** (τα οποία είχαν σταυρωθεί).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Να γράψετε τη μετοχή της ενεργητικής φωνής των παρακάτω ρημάτων:

Κοιτάζω, αγαπώ, τοποθετώ, ξαπλώνω, παίζω, αναζητώ, αρχίζω, παρακαλώ.

2. Να γράψετε τη μετοχή παθητικού παρακειμένου των παρακάτω ρημάτων:

Χτίζω, καλύπτω, κλαίω, ανεβαίνω, σκάβω, ανακατώνω, βάφω.

3. Να γράψετε τη μετοχή παθητικού ενεστώτα των παρακάτω ρημάτων:

Εργάζομαι, τιμώ, ευνοώ, προστατεύω, εκμεταλλεύομαι, κρατώ, προσδοκώ.

4. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε ποιες μετοχές είναι επιρρηματικές και ποιες επιθετικές.

Να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο:

- Έρθε ντυμένος με τα καλά του ρούχα.

- Κοιτώντας τον ουρανό είδε να μαζεύονται απειλητικά σύννεφα.

- Χτες είχαμε καλεσμένους στο σπίτι.

- Κάνει παρέα με καλλιεργημένους ανθρώπους.

5. Στις παρακάτω περιόδους να αντικαταστήσετε τις τονισμένες λέξεις ή φράσεις με μετοχές:

- Διαμαρτυρήθηκα έντονα, γιατί θεώρησα ότι προσπαθούσε να με εξαπατήσει. _____

- Μόλις άκουσαν τα ευχάριστα νέα, άρχισαν όλοι να τους συγχαίρουν. _____
- Κατέβαιναν από το βουνό με γέλια και τραγούδια. _____
- Φώναζε δυνατά και διαλαλούσε το εμπόρευσμά του. _____
- Πρέπει να σκεφτόμαστε όσους πεινάνε. _____
- Φρόντισαν με προσοχή αυτούς που είχαν πληγωθεί σοβαρά. _____

6. Γιατί η μετοχή είναι επίθετο και ρήμα μαζί;

7. Να σχηματίσετε τη μετοχή παθητικού παρακειμένου των ρημάτων:
διώχνομαι, ράβομαι, πείθομαι, εγκαταλείπομαι, πίνω, βλέπω, γίνομαι, λέγομαι.

8. Να αντιστοιχίσετε τις μετοχές της Στήλης Α΄ με το σωστό χρόνο στον οποίο βρίσκονται από τη Στήλη Β΄.

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. κρατώντας	
2. διαγωνιζόμενος	
3. χυμένος	α. Ενεστώτας
4. φοβισμένος	
5. κινούμενος	
6. γυρεύοντας	β. Παρακείμενος
7. αναμμένος	
8. τιμώμενο	
9. εμπορευόμενος	
10. διηγούμενος	

9. Στις παρακάτω προτάσεις να διακρίνετε τις επιθετικές και τις επιρρηματικές μετοχές και να βρείτε τι δηλώνουν οι επιρρηματικές και τη συντακτική λειτουργία των επιθετικών μετοχών.

1. Πέρασε ολόκληρη τη νύχτα κλαίγοντας.
2. Με κοιτούσε με μάτια δακρυσμένα.
3. Οι εργαζόμενες γυναίκες είναι αξιέπαινες.
4. Θέλοντας να μου μιλήσει, μου τηλεφώνησε.
5. Ξημερώνοντας θα ξεκινήσουμε το ταξίδι.
6. Όλοι είμαστε χαρούμενοι.
7. Αφήνοντας το χάρτη, δε θα βρούμε το δρόμο.
8. Μιλούσε με τα χέρια τρεμάμενα.

Γ. ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΛΕΚΤΙΚΑ ΣΥΝΘΕΤΑ

⇒ **Παρασύνθετα ή παρασύνθετες λέξεις** λέγονται οι λέξεις που σχηματίζονται με τη διαδικασία της παραγωγής όχι από απλές αλλά από άλλες σύνθετες λέξεις.

απλές λέξεις σύνθετη λέξη παρασύνθετη λέξη

ταχύς + δρόμος ταχυδρόμος ταχυδρομείο/ταχυδρομικός

Παρασύνθετες είναι και ορισμένες λέξεις που σχηματίζονται από την ένωση δυο ξεχωριστών λέξεων, που συνήθως λέγονται μαζί, αλλά δε φτιάχνουν σύνθετη λέξη, και την προσθήκη της παραγωγικής κατάληξης.

Π.χ. Αιγαίο πέλαγος / Αιγαιοπελαγίτης / αιγαιοπελαγίτικο.

ΠΡΟΣΞΕΤΕ: πότε γράφουμε με κεφαλαίο και πότε με μικρό;

⇒ Στη σύνθεση διακρίνουμε δύο είδη, **τη γνήσια και την καταχρηστική:**

- **Γνήσια σύνθεση** έχουμε όταν το β' συνθετικό ή το θέμα του συγχωνεύεται με το θέμα του α' συνθετικού, συνήθως και με τη μεσολάβηση του συνδετικού φωνήεντος -ο- και με τη μετακίνηση του τόνου.

Π.χ. αστραπή + βροντή = αστραπόβροντο.

- **Καταχρηστική σύνθεση** έχουμε όταν τα δύο συνθετικά βρίσκονται το ένα πλάι στο άλλο χωρίς άλλη αλλαγή, εκτός ίσως από την ενδεχόμενη μετακίνηση του τόνου του β' συνθετικού.

Π.χ. Αλεξάνδρου πόλη = Αλεξανδρούπολη.

Χριστού γέννα = Χριστούγεννα.

⇒ **Πολυλεκτικά σύνθετα.** Στα πολυλεκτικά σύνθετα περιλαμβάνονται:

- **Σύνθετες λέξεις** που αποτελούνται από τρία ή και περισσότερα συνθετικά (λέγονται και πολυσύνθετα).

Π.χ. μισοκακόμοιρος/ μισός + κακός + μοίρα.

- **Ονοματικά σύνολα** (επίθετο + ουσιαστικό ή ουσιαστικό + ουσιαστικό στη γενική) που έχουν παγιωθεί και έχουν αποκτήσει δική τους σημασία (λέγονται και λεξικές φράσεις).

Π.χ. Φακοί επαφής, παιδική χαρά.

- **Δύο λέξεις, συνήθως ουσιαστικά**, που συνδέονται χαλαρά μεταξύ τους και γράφονται συχνά με ενωτικό (-) ανάμεσά τους (παραθετικά σύνθετα).

Π.χ. λέξη - κλειδί, κράτος - μέλος.

Πολύ συχνά στα σύνθετα αυτά υπάρχει μεταφορική σχέση ανάμεσα στα δύο συνθετικά ταξίδι – αστραπή.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Να βρείτε τις παρασύνθετες λέξεις που παράγονται από τις λέξεις που σας δίνονται: Βιομηχανία, διαβαθμίζω, αποχαιρετώ, παράγω, επισημαίνω, Μεσολόγγι, Βόρεια Ελλάδα, μαύρη αγορά, παλαιό ημερολόγιο.

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2. Να βρείτε από ποιες σύνθετες λέξεις παράγονται οι παρασύνθετες λέξεις:

Πρόβλεψη, μεταλλωρυχείο, σιδηροδρομικός, ισοβίτης, μεγαλοφυΐα, κυριολεξία.

_____	_____
_____	_____
_____	_____

3. Να αντιστοιχίσετε τις δύο στήλες ανάλογα με το αν οι λέξεις της Στήλης Α' είναι σύνθετες ή παρασύνθετες.

Στήλη Α'

1. καλόκαρδος
2. εξωφρενικός
3. Μικρασιάτης
4. εφαρμογή
5. τριαντάφυλλο
6. καληνυχτίζω
7. προσέγγιση
8. τηλεπικοινωνία
9. αστροναύτης
10. ζαχαροπλαστέιο

Στήλη Β'

α. Σύνθετα

β. Παρασύνθετα

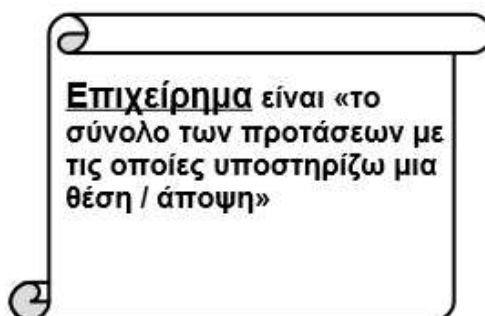
4. Να κατατάξετε τις παρακάτω λέξεις στην κατηγορία σύνθεσης (γνήσια ή καταχρηστική) που ανήκουν στον ακόλουθο πίνακα:

Νεάπολη, καλόκαρδος, ηλιοκαμένος, Χριστούγεννα, Αλεξανδρούπολη, σιγοτραγουδώ, παραμάννα, χιονόνερο, καταγράφω, μερόνυχτο.

Γνήσια σύνθεση	Καταχρηστική σύνθεση

7. Ποια είναι τα είδη των πολυλεκτικών συνθέτων; Να δώσετε ένα παράδειγμα για κάθε είδος.

Δ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Είδη επιχειρημάτων

Δύο είναι οι τύποι επιχειρημάτων σύμφωνα με το περιεχόμενό:

1. Τα επιχειρήματα **λογικού / αντικειμενικού τύπου**, τα οποία χρησιμοποιούνται για να τεκμηριωθεί (τεκμηριώνω = αποδεικνύω με τεκμήρια, δίνω αποδείξεις), να αποδειχθεί μια θέση, ένας ισχυρισμός

Οι «δρόμοι» για το σχηματισμό τέτοιων επιχειρημάτων είναι οι εξής:

- **Α) η επίκληση στη ΛΟΓΙΚΗ του ακροατή / αναγνώστη**
[Το AIDS εξακολουθεί να μαστίζει την ανθρωπότητα], (καθώς... περισσότερα από 42 εκατομμύρια ανθρώπων παγκοσμίως είχαν μολυνθεί απ' αυτό μέχρι μόνο μέχρι το τέλος του 2003!)

θέση-
άποψη του
ομιλητή

επιχείρημα που δομείται πάνω σε δεδομένο έρευνας και επικαλείται τη λογική του ακροατή

- Β) η επίκληση σε ΑΥΘΕΝΤΙΑ (πρόσωπο που κατά κοινή ομολογία έχει διακριθεί σε συγκεκριμένο τομέα)

[Τις τελευταίες δεκαετίες μάθαμε για τους πλανήτες του Ηλιακού μας συστήματος όσα δεν είχαμε καταφέρει να μάθουμε σε ολόκληρη την ύπαρξη του πολιτισμού μας]. (Το καταπληκτικό αυτό επίτευγμα το οφείλουμε σε μεγάλο βαθμό, όπως επισημαίνει και ο διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου, στα παράξενα και μοναχικά διαστημικά ρομπότ που εξερευνούν και περιεργάζονται τους διαστημικούς μας γείτονες)

θέση-
άποψη του
ομιλητή

επιχείρημα που δομείται πάνω στην
επισήμανση του Δ. Σιμόπουλου, που
θεωρείται αυθεντία σε τέτοια θέματα

2. Τα επιχειρήματα ψυχολογικού / ηθικού τύπου, τα οποία θέλουν να πείσουν τον ακροατή κινητοποιώντας τις αξίες, τις αρχές ή το συναίσθημά του

Οι «δρόμοι» για το σχηματισμό τέτοιων επιχειρημάτων είναι οι εξής:

- Επίκληση στο ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ του (ακροατή / αναγνώστη)

[Πρέπει να μείνεις μαζί μου μέσα στο παλάτι, Έκτορα], (γιατί αν σε χάσω θα χαθώ! Είσαι για μένα τα πάντα, άντρας, πατέρας και αδερφός).

θέση-
άποψη του
ομιλητή

επιχείρημα που κινητοποιεί το
συναίσθημα και θέλει να
συγκινήσει τον ακροατή

θέση-
άποψη του
ομιλητή

- Επίκληση στο ΗΘΟΣ (του ομιλητή ή του ακροατή)

[Θα επιστρέψω στο πεδίο της μάχης], (γιατί αν εγώ κρύβομαι πίσω από την ασφάλεια των τειχών ενώ οι στρατιώτες μου πεθαίνουν, δε θα μπορώ να αντικρίσω τις μονάδες τους στα μάτια)

επιχείρημα που βασίζεται στην
ηθική ποιότητα του ομιλητή

θέση-
άποψη του
ομιλητή

[Θεονόη, πρέπει να κρατήσεις το στόμα σου κλειστό και να συμμαχήσεις μαζί μας], (γιατί έχεις αίσθημα δικαίου και σεβασμό στη μνήμη του νεκρού πατέρα σου που θα ήθελε το ίδιο)

επιχείρημα που επικαλείται την
ηθική ακεραιότητα του ακροατή

ΑΣΚΗΣΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Να επιλέξετε τις **σωστές** προτάσεις από αυτές που ακολουθούν και αφορούν στο επιχείρημα γενικά.

- α.** Το επιχείρημα είναι το σύνολο των λογικών προτάσεων με τις οποίες υποστηρίζουμε μια θέση.
- β.** Κάθε φορά για την υποστήριξη μιας θέσης πρέπει να χρησιμοποιούμε ένα επιχείρημα.
- γ.** Σε κάθε επιχείρημα οφείλουμε να υποστηρίξουμε μια θέση με βάση κάποιους λόγους.
- δ.** Τις προτάσεις με τις οποίες διατυπώνουμε τα επιχειρήματά μας τις ονομάζουμε συλλογισμούς.
- ε.** Η πρόταση που υποστηρίζεται και συνεπάγεται από τις προτάσεις που κάναμε, για να επιχειρηματολογήσουμε, ονομάζεται συμπέρασμα.
- στ.** Είναι προτιμότερο να παρουσιάζουμε τις σκέψεις μας με λογική σειρά.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: Η εφηβική μοναξιά

Το πρόβλημα της μοναξιάς συγχέεται με την κοινωνικότητα και τις συναναστροφές, κάτι που είναι λάθος. Η κοινωνικότητα (οι κοινωνικές επαφές, οι φιλικές συντροφικές) αναφέρεται στις τυπικές συναντήσεις και τη συμβατική επικοινωνία των ανθρώπων. Η μοναξιά, όμως, είναι εσωτερική συναισθηματική κατάσταση και εκφράζει το δραματικό βίωμα του ατόμου ότι δεν έχει ψυχική επαφή με κανέναν. Ο σύγχρονος κόσμος είναι ακόμα πιο τραγικός, γιατί μέσα στην πολυχρωμία και το θόρυβο των συναναστροφών κρύβει την έλλειψη συναισθηματικής πληρότητας των ανθρώπων.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, γίνεται βαθύτερα κατανοητή η εφηβική μοναξιά. Στη μεταβατική εποχή της εφηβείας το άτομο αποκτά συνείδηση της ξεχωριστής του προσωπικότητας και αγωνίζεται να συγκροτήσει και να κατοχυρώσει την ταυτότητά του. Αυτή η πορεία αυτοσυνείδησης και αυτοκατοχύρωσης οδηγεί σε ρήξεις με το οικογενειακό και το φιλικό-κοινωνικό περιβάλλον. Ο έφηβος αισθάνεται αποκομμένος, αποξενωμένος, χωρίς δεσμούς κατανόησης και αναγνώρισης. Απομακρύνεται από τους άλλους και περιχαράκωνεται στον προσωπικό του κόσμο αισθανόμενος ότι απειλείται, πιστεύοντας ότι απαξιώνεται, φοβούμενος ότι θα πληγωθεί. Το περιεχόμενο της εφηβικής μοναξιάς είναι η έλλειψη συναισθηματικής πληρότητας. Η έκταση και η συχνότητα των εξωτερικών κοινωνικών επαφών δεν προσφέρουν τίποτα, αφού οι πληγές του προβλήματος είναι εσωτερικές.

Και, βέβαια, αυτά τα αισθήματα απομόνωσης, απογοήτευσης και ανικανοποίητου των εσωτερικών αναγκών ενισχύονται μέσα σε ένα περιβάλλον ατομικιστικό, ανταγωνιστικό και υπεραπαιτητικό. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο αναδεικνύεται η αξία της οικογένειας, η οποία πρέπει να προσεγγίσει τον έφηβο με πνεύμα κατανόησης και να τον βοηθήσει με διαλογικό τρόπο να

συνειδητοποιήσει την ουσία αυτών των αναταραχών. Σημασία έχει να βιώσει ο έφηβος ένα κλίμα ασφάλειας και ένα πνεύμα κριτικής ενθάρρυνσης των αναζητήσεών του.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Με ποιους τρόπους, σύμφωνα με το κείμενο, εκδηλώνεται η μοναξιά των εφήβων;
2. Πώς μπορεί ο έφηβος να αντιμετωπίσει και να ξεπεράσει τα αισθήματα απομόνωσης και αμφισβήτησης σ' αυτήν την ηλικία;
3. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στις δύο πρώτες παραγράφους.

Κείμενο 2ο: [Το παιχνίδι του εύκολου κέρδους]

Σε λίγο καιρό πρόκειται να κυκλοφορήσει ένα καινούριο λαχείο, το ξυστό - αυτό δηλαδή που ξύνοντάς το γνωρίζεις αμέσως αν κέρδισες ή όχι. Έρχεται να προστεθεί στα τόσα άλλα που κυκλοφορούν, όπως το Λαϊκό, το Εθνικό, το ΛΟΤΤΟ ή το ΠΡΟΠΟ, το Σουίπστεϊκ, και να συμπληρώσει τη φρενιασμένη αναζήτηση στο κυνήγι της τύχης στον ιππόδρομο, στο καζίνο, στις χαρτοπαικτικές λέσχες και τις τζογαδόρικές συντροφίες. Σ' όλα αυτά λογάριασε και το μεγάλο Κρατικό Λαχείο, που με την κλήρωσή του υποδεχόμαστε, έτσι για το γούρι, τον καινούριο χρόνο. Εκατομμύρια άτομα και δισεκατομμύρια χρήματα εμπλέκονται στη διαδικασία του παιχνιδιού. Αμέτρητες ώρες ξοδεύονται στο παίξιμο και απροσμέτρητες ελπίδες γεννιούνται για το πιθανό κέρδος.

Ίσως κάποιος σκεφτεί: «Δεν είναι "χρήσιμο" να προσδοκάς ότι με ένα ευρώ, ή έστω κάτι παραπάνω, μπορείς να ζήσεις μιαν άλλη πραγματικότητα με τη λάμψη του χρήματος, να ξεφύγεις έτσι εύκολα από έναν κόσμο γεμάτο μιζέρια, κακομοιριά, απογοητεύσεις, θάσνα και πιέσεις, να γευτείς όσα η παιδική φαντασία μας τροφοδοτούσε στην ιδιαίτερα ρευστή εποχή που ζούμε;». Από μια άποψη μπορεί να είναι «χρήσιμο», ιδιαίτερα για άτομα που οι στόχοι τους είναι συγκεκριμένοι και επικεντρωμένοι σε μια υλιστική αντίληψη για τη ζωή, σε μια αντίληψη ότι με το χρήμα μπορείς να κατορθώσεις οτιδήποτε. Ωστόσο, στο κυνήγι των τόσο αβέβαιων προοπτικών, οι κερδισμένοι είναι λίγοι. Για τους πολλούς, τους «χαμένους», η εμμονή στο παιχνίδι της τύχης είναι αποπροσανατολιστική από πιο στέρεους στόχους, οδηγεί ουσιαστικά στην απραξία, μετατοπίζει το χειροπιαστό «σήμερα» στο αμφίβολο «αύριο» και τροφοδοτεί στο τέλος έναν περίεργο συμβιβασμό των προσδοκιών και επιθυμιών με την πραγματικότητα.

[...] Σήμερα, ίσως περισσότερο από άλλοτε, η εύκολη ζωή προβάλλει ως ένα «πρότυπο», που υιοθετείται όλο και περισσότερο από όλο και περισσότερους, που πιστεύουν ότι σε μια κοινωνία με τις μεγάλες κοινωνικές ανισότητες, διαβρωμένη, άδικη και αναξιοκρατική, δε βρίσκει ανταπόκριση, αναγνώριση και ανταμοιβή η προσπάθεια μέσα από την εργασία για το κοινωνικό ανέβασμά τους.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να χωρίσετε το κείμενο σε ενότητες και να δώσετε πλαγιότιτλο σε καθεμία ενότητα.
2. Να αποδώσετε την περίληψη του κειμένου.
3. Να αντιστοιχίσετε τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα της Στήλης Α' με την ερμηνεία τους από τη Στήλη Β'.

Στήλη Α΄

1. οικολογικό πρόβλημα

2. αστυφιλία

3. σοβινισμός

4. φανατισμός

5. προσηλυτισμός

6. ρατσισμός

7. άγχος

Στήλη Β΄

α. απροσδιόριστη απειλή για κάποιον πολυπρόσωπο κίνδυνο.

β. υπερβολική αφοσίωση σε ιδέες, αντιλήψεις, που οδηγεί στον παραλογισμό.

γ. η προσπάθεια για απόκτηση οπαδών.

δ. υπερεθνικισμός.

ε. η τάση των ανθρώπων να μετακινούνται από την ύπαιθρο προς τα μεγάλα αστικά κέντρα για μόνιμη εγκατάσταση.

στ. διατάραξη, ανισορροπία της φύσης, αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζει και κινείται ο άνθρωπος.

ζ. διάκριση και διαχωρισμός των ανθρώπων σε ανώτερους και κατώτερους με βάση κάποια κριτήρια βιολογικά, εθνικά, κοινωνικά, θρησκευτικά, πολιτιστικά.

4. Στη σύγχρονη εποχή ως μάλιστα θεωρούνται τα ναρκωτικά. Ποιοι είναι οι λόγοι, κατά την άποψή σας, που ωθούν κάποιον στο να κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών; Με ποιους τρόπους μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτή η μάλιστα;

Κείμενο 3ο: διασκευασμένα αποσπάσματα από το «Παπαλάνγκι»

(Παπαλάνγκι: Ο λευκός, ο ξένος, ο Ευρωπαίος, ο σύγχρονος άνθρωπος. Λόγια του φύλαρχου Τουιάβι, από το νησί Τιαβέα-Σαμόα, μετά από ένα ταξίδι του στην Ευρώπη στις αρχές του 20ου αιώνα, που τα κατέγραψε ένας ιεραπόστολος.)

Μετάφραση: Δ. Δασκόπουλος, Κ. Λιάπτη. Εκδόσεις Ύψιλον. σελ. 64-69

Ο Παπαλάνγκι είναι μόνιμα δυσαρεστημένος με το χρόνο του και κατηγορεί το μεγάλο Πνεύμα που δεν του έχει δώσει περισσότερο. Προσβάλλει μάλιστα το θεό και τη μεγάλη του σοφία, χωρίζοντας και κατακομματιάζοντας κάθε νέα μέρα σύμφωνα μ' ένα ορισμένο σχέδιο. Κατακόβει το χρόνο ακριβώς όπως κόβουμε εμείς μ' ένα μεγάλο σουγιά σταυρωτά μια καρύδα. Όλα τα κομμάτια έχουν τ' όνομά τους: δευτερόλεπτο, λεπτό, ώρα. Το δευτερόλεπτο είναι μικρότερο από το λεπτό κι αυτό μικρότερο από την ώρα' όλα μαζί κάνουν την ώρα και θα πρέπει κανείς να έχει εξήντα λεπτά και πολύ περισσότερα ακόμη δευτερόλεπτα για να έχει τόσα όσα και μία ώρα.

Υπάρχουν Παπαλάνγκι που ισχυρίζονται ότι ποτέ δεν έχουν χρόνο. Τριγυρνάν ζαβλακωμένοι εδώ κι εκεί και κάνουν σαν να τους βρήκε καταστροφή και όλεθρος, επειδή έχασαν το χρόνο τους. Αυτή η μανία είναι μια φριχτή κατάσταση, μια αρρώστια, που κανένας γιατρός δεν μπορεί να γιατρέψει, που μεταδίδεται σε πολλούς ανθρώπους και τούς εξαθλιώνει. Επειδή ο κάθε Παπαλάνγκι διακατέχεται από το φόβο για το χρόνο του, ξέρει πάντα με μεγάλη ακρίβεια, και όχι μόνο κάθε άντρας, αλλά και κάθε γυναίκα και κάθε μικρό παιδί, πόσες ανατολές του ήλιου έχουν περάσει από τότε που πρωταντίκρυσε το φως. Αυτό μάλιστα παίζει τόσο μεγάλο ρόλο, ώστε να

γιορτάζεται με λουλούδια και φαγοπότια κάθε φορά που έχει περάσει ένα ορισμένο, ίσο με τ' άλλα, χρονικό διάστημα. Πόσο συχνά ένιωσα ότι ντρέπονταν για μένα, επειδή όταν με ρωτούσαν πόσων χρόνων είμαι, εγώ γελούσα και δεν ήξερα ν' απαντήσω. «Μα πρέπει να ξέρεις πόσων χρόνων είσαι.» Εγώ σώπαινα και σκεφτόμουν: Είναι καλύτερα να μην το ξέρω.

Στην Ευρώπη λίγοι άνθρωποι υπάρχουν που πραγματικά έχουν χρόνο. Ίσως και κανέναν. Γι' αυτό και οι περισσότεροι περνάν τροχάδην τη ζωή τους σαν μια πεταγμένη πέτρα. Όλοι σχεδόν, όταν περπατούν κοιτάζουν στο χώμα και τινάζουν τα χέρια τους προς τα εμπρός για να προχωρήσουν όσο γίνεται γρηγορότερα. Αν τους σταματήσει κανείς, λένε δυσανεστήσιμοι: «Τί θέλεις και μ' ενοχλείς; δεν έχω χρόνο, κοίτα πως θα εκμεταλλευτείς κι εσύ τον δικό σου». Συμπεριφέρονται στ' αλήθεια, σαν να νομίζουν ότι ένας άνθρωπος που βαδίζει γρήγορα είναι πιο αξιόλογος και πιο γενναίος από αυτόν που βαδίζει αργά.

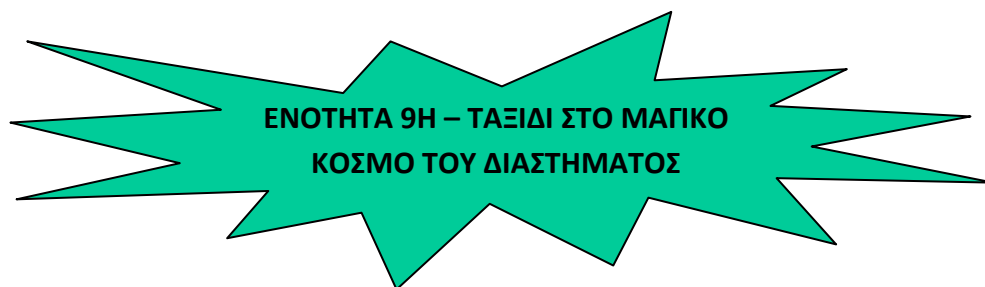
Μόνο μια και μοναδική φορά συνάντησα κάποιον άνθρωπο που είχε πολύ χρόνο, που δεν παραπονιότανε ποτέ ότι του λείπει· αυτός όμως ήταν φτωχός και περιφρονημένος. Οι άνθρωποι απόφευγαν να περάσουν από δίπλα του, και κανένας δεν τον πρόσεχε. Εγώ δεν καταλάβαινα αυτή τη συμπεριφορά, γιατί το βάδισμά του ήταν χωρίς βιασύνη και τα μάτια του είχαν ένα ήρεμο, φιλικό χαμόγελο. Όταν τον ρώτησα, το πρόσωπο του συσπάστηκε και είπε θλιμμένα: «Ποτέ δεν ήξερα να εκμεταλλευτώ το χρόνο μου, γι' αυτό και είμαι ένας φτωχός, περιφρονημένος φουκαράς». Ο άνθρωπος αυτός είχε χρόνο, κι αυτός όμως δεν ήταν ευτυχισμένος.

Ο Παπαλάνγκι ξοδεύει όλη του τη δύναμη και στρέφει όλες του τις σκέψεις στο πως θα μπορέσει να κάνει το χρόνο όσο το δυνατό πιο ταχύ. Χρησιμοποιεί το νερό και τη φωτιά, τη θύελλα και τις αστραπές του ουρανού για να σταματήσει το χρόνο. Βάζει σιδερένιους τροχούς κάτω από τα πόδια του και δίνει στα λόγια του φτερά για να 'χει περισσότερο χρόνο. Και προς τι όλος αυτός ο κόπος; Τι κάνει ο Παπαλάνγκι με το χρόνο του; Ποτέ δεν μπόρεσα να τ' ανακαλύψω.

Πιστεύω ότι ο χρόνος ξεγλιστρά από τα χέρια του σαν το φίδι στην υγρή παλάμη, ακριβώς επειδή τον κρατά πολύ σφιχτά, δεν τον αφήνει να συνέλθει, τον κυνηγά πάντα με απλωμένα χέρια, δεν τον αφήνει να ησυχάσει, να ξαπλωθεί στον ήλιο. Ο Παπαλάνγκι δεν έχει καταλάβει τι είναι ο χρόνος, δεν τον έχει αντιληφθεί σωστά και γι' αυτό τον κακοποιεί με τις ωμές του συνήθειες.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
2. Ποια είναι η νοηματική σχέση της τρίτης («Στην Ευρώπη λίγοι ... από αυτόν που βαδίζει αργά.») με την τέταρτη («Μόνο μια και μοναδική φορά ... όμως δεν ήταν ευτυχισμένος.») παράγραφο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.
3. Ποια είναι η σημασία των υπογραμμισμένων διαρθρωτικών λέξεων/ φράσεων του κειμένου: όπως, Επειδή, Γι' αυτό, Αν, Όταν, όμως.
4. Να εξηγήσεις τη χρήση των εισαγωγικών στο κείμενο (δεύτερη και τέταρτη παράγραφος).
5. Γράφετε ένα άρθρο (400 λέξεις) που θα δημοσιευτεί σε περιοδικό για νέους. Να αφηγηθείτε μια συνηθισμένη μέρα ενός μαθητή γυμνασίου, σχολιάζοντας τα συναισθήματα που του προκαλούν οι καθημερινές δραστηριότητές του και το ζήτημα του ελεύθερου χρόνου που απομένει για να διαθέσει, όπως θέλει.

Α. ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: Η ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Η ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Θα έπρεπε να σταματήσουμε κάθε προσπάθεια να κατακτήσουμε το διάστημα και να αφοσιωθούμε στη βελτίωση των συνθηκών ζωής πάνω στη γη;

Πρόλογος: Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει εκπληκτικά επιτεύγματα στην εξερεύνηση του διαστήματος.

- Ήδη έχει πατήσει ο άνθρωπος στη Σελήνη.
- Μη επανδρωμένα διαστημόπλοια έφτασαν στους πιο απομακρυσμένους πλανήτες.
- Διαστημικά λεωφορεία εκτελούν δρομολόγια στο διάστημα.

Κύριο μέρος

⇒ Για ποιους λόγους προτείνεται από μερικούς το σταμάτημα των προσπαθειών για την κατάκτηση του διαστήματος;

- Όλες αυτές οι κατακτήσεις κόστισαν σε χρήμα και ανθρώπινο μόχθο.
- Δεν αποβλέπουν οι σχετικές έρευνες στη γνώση, αλλά στην απόκτηση δύναμης και γοήτρου.
- Άρχισε ήδη η στρατιωτικοποίηση του διαστήματος - Δορυφόροι κατασκοπεύουν και επισημαίνουν με ακρίβεια στρατιωτικές εγκαταστάσεις του αντιπάλου.
- Ο λεγόμενος «πόλεμος των άστρων» αποτελεί μια νέα απειλή.
- Τα αναμενόμενα κέρδη είναι ανύπαρκτα.
- Οι πλανήτες είναι νεκρά σώματα.
- Η μεταφορά υλικών από εκεί έχει τεράστιο κόστος.
- Δε λύθηκαν τα προβλήματα στη γη.
- Θα είχαν λυθεί τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, αν είχαν διατεθεί σε αυτά τα χρήματα που ξοδεύονται για το διάστημα.
- Δεν εξερευνήθηκε ακόμη πλήρως ο πλανήτης μας ούτε γίνεται εκμετάλλευση όλων των πηγών πλούτου.

⇒ Ποιοι λόγοι επιβάλλουν τη συνέχιση των ερευνών και των διαστημικών ταξιδιών;

- Δεν μπορεί να τεθεί φραγμός στην επιθυμία του ανθρώπου να γνωρίσει τον κόσμο.

• Άνοιξαν νέοι ορίζοντες στην επιστήμη, σημειώθηκε πρωτοφανής ανάπτυξη τόσο της επιστήμης όσο και της υψηλής τεχνολογίας.

- Επιτεύχθηκαν θαύματα στις τηλεπικοινωνίες με τη χρήση των δορυφόρων.
- Δυνατότητες για ακριβή πρόγνωση του καιρού.
- Ελπίδες βάσιμες να ανακαλυφθούν νέες πηγές ενέργειας.

Επίλογος

Η έξοδος στο διάστημα αποτελεί την αρχή μιας νέας εποχής.

- Μια νέα εποχή έχει αρχίσει, η διαστημική εποχή, με τις φανταστικές προοπτικές, τις μεγάλες προσδοκίες, αλλά και τους μεγάλους κινδύνους.
- Οι ανησυχίες είναι δικαιολογημένες.
- Όσο, όμως, κι αν είναι το κόστος, ο άνθρωπος θα συνεχίσει.
- Μήπως και στο παρελθόν κάθε καινούριο επίτευγμα δε δημιουργούσε τον ίδιο προβληματισμό;

Τι γνωρίζετε για την εκπαίδευση των αστροναυτών;

Πρόλογος: Σπουδαίο μέλημα κάθε διαστημικής αποστολής είναι η ασφάλεια των αστροναυτών, γι' αυτό η εκπαίδευσή τους είναι μακροχρόνια και επίπονη.

Κύριο μέρος

- Οι αστροναύτες υποβάλλονται σε πολλές φυσικές καταπονήσεις, που είναι αναπόφευκτες.
- Οι επιταχύνσεις, ιδίως κατά την απογείωση των διαστημοπλοίων, είναι τόσο μεγάλες, ώστε παραμορφώνουν το σώμα.
- Αν κατά την επιστροφή του το διαστημόπλοιο δε φτάσει με την ανάλογη γωνία καθόδου, μπορεί ή να πυρακτωθεί στην ατμόσφαιρα ή να απομακρυνθεί από τη Γη.
- Γι' αυτό οι αστροναύτες γυμνάζονται στη Γη ανάλογα, ώστε σε περίπτωση ανάγκης να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν κάθε ενδεχόμενο.
- Για να βαδίσουν οι αστροναύτες μέσα στο θαλαμίσκο τους, που έχει βαρύτητα μηδέν, χρησιμοποιούν ειδικά υποδήματα.
- Στο διάστημα οι κίνδυνοι είναι πολύ μεγαλύτεροι, γιατί το αίμα δεν έχει βάρος, οπότε η καρδιά πρέπει να αντλήσει ελαφρότερο φορτίο και αυτό φυσικά την καταπονεί.

Επίλογος

Συνεπώς, οι επιστήμονες δεν πρέπει να φροντίζουν μόνο να επιζήσει ο άνθρωπος στις πολύ σκληρές συνθήκες του διαστήματος, αλλά και να βρίσκεται σε εξαιρετική κατάσταση ο οργανισμός του, ώστε να μπορεί να εργαστεί αποδοτικά.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ

1ο ΘΕΜΑ: «Έπειτα από μία επίσκεψη της τάξης σας στο Πλανητάριο και τη μελέτη αρκετών άρθρων, συζητάτε αν έχει νόημα η εξερεύνηση του διαστήματος και τα ποσά που ξοδεύονται γι' αυτή, τη στιγμή που στη Γη υπάρχουν τόσα προβλήματα (πείνα, φτώχεια κτλ.). Σ' ένα κείμενο 2-3 παραγράφων να επιχειρηματολογήσετε καταγράφοντας τη θέση σας».

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Πρόλογος: Τις τελευταίες δεκαετίες έχει γίνει πραγματικότητα ένα από τα θεωρούμενα ως «άπιαστα» όνειρα της ανθρωπότητας, η εξερεύνηση του διαστήματος.

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Η αξία της εξερεύνησης του διαστήματος

- Διεύρυνση των γνώσεων του ανθρώπου και κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζει. Ανάπτυξη των επιστημών.
- Ικανοποίηση της περιέργειας και της έμφυτης τάσης του να ανακαλύπτει το άγνωστο.
- Αξιοποίηση των τεχνολογικών επιτευγμάτων (φορητοί υπολογιστές, δορυφόροι) στην καθημερινή ζωή. Συγκεκριμένα, οι δορυφόροι χρησιμοποιούνται στις τηλεπικοινωνίες, στην τηλεόραση, στη μετεωρολογία και στη γεωγραφία.
- Δυνατότητα αντιμετώπισης χρόνιων προβλημάτων, όπως η εύρεση νέων πηγών ενέργειας και ο υπερπληθυσμός.
- Για αρκετά από τα προβλήματα της ανθρωπότητας απαιτούνται πρωτίστως η αλληλεγγύη και ο εθελοντισμός και έπειτα η χρηματοδότηση.

2η παράγραφος – Η αναγκαιότητα για επίλυση των «επίγειων» προβλημάτων

- Καταπολέμηση με αυτά τα υπέρογκα ποσά της φτώχειας, της πείνας, των αρρωστιών, του αναλφαριθμητισμού και της εξαθλίωσης στις χώρες του τρίτου κόσμου.
- Αντιμετώπιση της ανεργίας, της εγκληματικότητας και της φτώχειας στις υπόλοιπες χώρες.
- Χρηματοδότηση πειραμάτων για την αντιμετώπιση θανατηφόρων και μη ασθενειών και μελετών για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, της υπερθέρμανσης του πλανήτη και για την αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας.

Επίλογος: Ανάγκη για ιεράρχηση των προτεραιοτήτων. Προσπάθεια για επίλυση των σύγχρονων προβλημάτων συγχρόνως με το ταξίδι στο διάστημα.

2ο ΘΕΜΑ: «Στην πόλη σας διοργανώνεται ένας διαγωνισμός για τη συγγραφή διηγήματος επιστημονικής φαντασίας. Θέλοντας να συμμετάσχετε στο διαγωνισμό, γράφετε ένα διήγημα με κεντρικό πρωταγωνιστή τον εαυτό σας».

ΔΟΜΗ ΜΙΑΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Πρόλογος – Τόπος, χρόνος, πρόσωπα

Κύριο μέρος

1η παράγραφος – Αρχική κατάσταση, εμπόδια

2η παράγραφος – Συναισθηματική αντίδραση στα εμπόδια, τρόποι αντιμετώπισής τους και λύση / έκβαση

Επίλογος – Σκέψεις και συναισθήματα.

Β. ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο **ορισμός** μιας έννοιας είναι η ακριβής διατύπωση των ουσιωδών γνωρισμάτων της, που γίνεται με σαφήνεια και συντομία. Πρόκειται, δηλαδή, για την τέλεια ανάπτυξη του βάθους μιας έννοιας. Έτσι, δίνεται στον ομιλητή η δυνατότητα να χρησιμοποιεί την ορθή και κατάλληλη κάθε φορά έννοια, με αποτέλεσμα ο λόγος του να είναι πλήρης και ακριβής.

Επίσης, είναι δυνατό μια λέξη να έχει διαφορετικές σημασίες.

Π.χ. το ρήμα «**αίρω**» σημαίνει:

- **υψώνω**

Π.χ. Οι πρωταθλητές μας **αίρουν** τα βάρη μπροστά στους ενθουσιώδεις φιλάθλους, που τους χειροκροτούν.

- **ανακαλώ**

Π.χ. Μετά τις πρόσφατες εξελίξεις το συμβούλιο αποφάσισε **να άρει** τις αντιρρήσεις του.

- **παραμερίζω**

Π.χ. **Έχουν αρθεί** όλα τα εμπόδια για την επίτευξη του μεγάλου σκοπού.

- **καταργώ**

Π.χ. Οι Η.Π.Α. δεν αποφάσισαν ακόμη **να άρουν** το εμπάργκο κατά της Κούβας.

Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να γνωρίζουμε την ακριβή σημασία των λέξεων, ώστε να τις χρησιμοποιούμε με τον ορθό τρόπο στο λόγο.

Οι ορισμοί των λέξεων και οι διάφορες σημασίες τους στο λόγο συναντώνται στα ερμηνευτικά λεξικά. Βρίσκουμε τους ορισμούς, όταν αναζητούμε τα λήμματα των λέξεων.

Λήμμα ονομάζεται ο αρχικός τύπος κάθε λέξης με την οποία αυτή αναφέρεται στο λεξικό.

Η καταγραφή των λημμάτων ακολουθεί την αλφαβητική σειρά.

2. Γλώσσα είναι ένας κώδικας σημείων ορισμένης μορφής, με τα οποία επιτυγχάνεται η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων.
3. Γλωσσικό εγχειρίδιο είναι ένα βιβλίο, που απευθύνεται σε μικρούς και μεγάλους, διευκολύνοντας τη χρήση της γλώσσας.
4. Το σπονδυλωτό είναι ζώο που έχει σπονδυλική στήλη.
5. Παλίρροια ονομάζεται το φαινόμενο κατά το οποίο η στάθμη της θάλασσας ανυψώνεται και καταπέφτει περιοδικά.
6. Τα Απομνημονεύματα είναι ιστορική διήγηση ή έκθεση γεγονότων που ο συγγραφέας τους τα έζησε ως αυτόπτης μάρτυρας ή πήρε ο ίδιος μέρος σε αυτά.

Γ. Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΤΑ ΆΛΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Όταν η πειθώ έχει ως στόχο την απόδειξη μιας θέσης, μιας άποψης, ο πομπός καταφεύγει στην επίκληση της **λογικής** και χρησιμοποιεί ως μέσα πειθούς τα επιχειρήματα.

Ας θυμηθούμε τι ονομάζουμε επιχειρήματα.

Πρόκειται για λογικές προτάσεις που, συνήθως, διευθετούνται σε κλιμακωτή σειρά για την απόδειξη μιας θέσης. **Επιχείρημα**, λοιπόν, είναι μια σειρά προτάσεων που ακολουθεί την εξής δομή: Μία ή περισσότερες προτάσεις (οι λεγόμενες **προκείμενες**) χρησιμεύουν ως βάση για την αποδοχή ή την απόδειξη της ορθότητας μιας άλλης πρότασης, η οποία ακολουθεί λογικά τις προκείμενες και προκύπτει ως συμπέρασμα, ως λογικό επακόλουθο, μετά από συλλογισμό.

Για να θεωρηθεί ένα επιχείρημα λογικώς ορθό, πρέπει να είναι συγχρόνως έγκυρο και οι προκείμενες του αληθείς.

Η ύπαρξη της επιχειρηματολογίας είναι ορατή και απαραίτητη σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος. Τόσο στα μαθήματα των θετικών επιστημών όσο και στα μαθήματα των θεωρητικών επιστημών η χρήση της λογικής αιτιολόγησης είναι απαραίτητη για την παρουσίαση των θέσεων κάθε επιστημονικού τομέα.

Βασικοί στόχοι της επιστήμης, γενικά, είναι να περιγράψει αρχικά και στη συνέχεια να εξηγήσει και να ερμηνεύσει αντικείμενα και φαινόμενα που εμφανίζονται στη φυσική ή κοινωνική πραγματικότητα.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του επιστημονικού λόγου, με τα οποία προσπαθεί να εφαρμόσει την εκάστοτε επιχειρηματολογία του, είναι:

- **Ταξινομήσεις:** Πρόκειται για τη συστηματική κατηγοριοποίηση φαινομένων σε δομές. Οι ταξινομήσεις είναι ένας οικονομικός τρόπος οργάνωσης της πραγματικότητας και χρησιμοποιείται και στην καθημερινή ζωή.

- **Τεχνικοί όροι:** Οι τεχνικοί όροι είναι, συνήθως, ονόματα ή ονοματικά σύνολα.

- **Ορισμοί**

- **Ονοματοποίηση:** Ιδιαίτερη θέση στη γλώσσα της επιστήμης κατέχουν οι ονοματοποιήσεις, δηλαδή η προτίμηση στην κατασκευή και χρήση ονοματικών δομών έναντι ρηματικών. Αυτό που επιτυγχάνεται με την ονοματοποίηση είναι ότι θεωρείται δεδομένο το φαινόμενο, η διαδικασία, και έτσι δε δηλώνεται βήμα προς βήμα το πώς πραγματοποιήθηκε.

Ο επιχειρηματολογικός λόγος έχει θέση, και μάλιστα από πολύ νωρίς, στην εκπαίδευση. Όσο, μάλιστα, οι επιστήμονες αναγνωρίζουν ότι η επιστημονική γνώση προωθείται μέσα από την αλληλοεπικοινωνία και τη διαλεκτική αντιπαράθεση του επιστήμονα με την επιστημονική κοινότητα, τα μέλη της οποίας πρέπει να πείσει για την ορθότητα των απόψεών του, τόσο αναγνωρίζεται και η σπουδαιότητα του επιχειρηματολογικού λόγου. Ο γενικότερος ρόλος που παίζει η επικοινωνία στη μάθηση και την ανάπτυξη τονίζει τη σημασία του επιχειρηματολογικού λόγου.

Δ. ΧΡΗΣΗ ΛΕΞΙΚΩΝ

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ

Διακρίνουμε τα λεξικά:

⇒ α) Ανάλογα με το **είδος της πληροφορίας** που συνοδεύει κάθε λέξη, σε:

1) **Εγκυκλοπαιδικά:** Περιλαμβάνουν βασικές γνώσεις για πολλούς επιστημονικούς τομείς.

2) **Ορθογραφικά:** Περιλαμβάνουν πληροφορίες μόνο για τη σωστή ορθογραφία των λέξεων.

3) **Ερμηνευτικά:** Ο πιο συνηθισμένος τύπος λεξικών, που περιλαμβάνει ορισμούς για τις σημασίες των λέξεων, αλλά και πολλές άλλες πληροφορίες για κάθε λέξη.

4) **Συνωνύμων/αντωνύμων ή αντιθέτων:** Περιλαμβάνουν τα συνώνυμα ή και τα αντίθετα κάθε λέξης.

5) **Ετυμολογικά:** Περιλαμβάνουν μόνο πληροφορίες για την ιστορική εξέλιξη κάθε λέξης, για τη ρίζα της και την εξέλιξή της στο χρόνο.

6) **Γλωσσάρια:** Περιλαμβάνουν μόνο καταλόγους λέξεων, συνήθως ειδικών τομέων, με καθόλου ή ελάχιστη συνοδευτική πληροφορία.

7) **Εννοιολογικά:** Περιλαμβάνουν την ερμηνεία διάφορων εννοιών.

8) **Σύνθετων και παραγώγων.**

⇒ β) Ανάλογα με το **είδος της γλώσσας** που καλύπτουν, σε:

1) **Γενικής γλώσσας ή γενικά λεξικά:** Επιχειρούν να καλύψουν όλο το λεξιλόγιο μιας γλώσσας.

2) **Ειδικών γλωσσών ή ειδικά ή ορολογικά λεξικά:** Αφορούν σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς.

3) **Διαλεκτικά:** Περιλαμβάνουν το λεξιλόγιο γεωγραφικών ή κοινωνικών διαλέκτων.

⇒ γ) Ανάλογα με το **πόσες γλώσσες περιλαμβάνουν**, σε:

1) **Μονόγλωσσα.**

2) **Δίγλωσσα.**

3) **Πολύγλωσσα.**

⇒ δ) Ανάλογα με τη **χρονική περίοδο** που καλύπτουν, σε:

1) **Ιστορικά** (διαχρονική εξέλιξη λέξεων).

2) **Συγχρονικά**.

⇒ ε) Ανάλογα με τον **τρόπο οργάνωσης** των λέξεων, σε:

1) **Αλφαβητικά**: Κατατάσσουν τις λέξεις αλφαβητικά, αρχίζοντας από το πρώτο γράμμα της κάθε λέξης και προχωρώντας προς το τέλος της.

2) **Αντίστροφα**: Κατατάσσουν τις λέξεις αλφαβητικά, αρχίζοντας από το τελευταίο γράμμα της κάθε λέξης και προχωρώντας προς την αρχή της.

3) **Ονομαστικά - θησαυροί**: Λογική οργάνωση των εννοιών.

⇒ στ) Ανάλογα με το **μέσο - τρόπο κυκλοφορίας** τους, σε:

1) **Έντυπα**.

2) **Ηλεκτρονικά**.

3) **Διαδικτυακά**.

Σημείωση:

Κεφαλάρια ονομάζονται στη γλώσσα των λεξικών οι λέξεις που αναγράφονται στο επάνω μέρος κάθε σελίδας (αριστερά την πρώτη λέξη της σελίδας και δεξιά αντίστοιχα την τελευταία λέξη της σελίδας).

Ο σκοπός των κεφαλαριών είναι να διευκολύνεται αυτός που αναζητεί τις λέξεις που τον ενδιαφέρουν στα λεξικά.

ΑΣΚΗΣΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Αφού αναφέρετε ποια είναι η χρησιμότητα των λεξικών, να διευκρινίσετε τι περιλαμβάνει ένα ερμηνευτικό και τι ένα ετυμολογικό λεξικό.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Κείμενο 1ο: «Ταξίδι» στο διάστημα μέσω αστεροσκοπείου

Το αστεροσκοπείο την προηγούμενη εβδομάδα άνοιξε τις πύλες του στο κοινό. Μικροί και μεγάλοι αφού πρώτα ξεναγήθηκαν στους χώρους του είχαν την ευκαιρία να παρατηρήσουν τον μαγικό κόσμο των άστρων. Την "αστρική" περιήγηση είχε αναλάβει ο καθηγητής του Τμήματος Φυσικής, Γιάννης Σειραδάκης. Οι φανατικοί οπαδοί του μυστηριώδους κόσμου του σύμπαντος παρατήρησαν τους κρατήρες στην επιφάνεια της Σελήνης, τις ζώνες και τις ερυθρές κηλίδες, που αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά του Δία, του μεγαλύτερου πλανήτη του ηλιακού μας συστήματος, καθώς και τους περίφημους δακτυλίους στην επιφάνεια του Κρόνου.

Κατόπιν ακολούθησε η προβολή ενός ενημερωτικού ντοκιμαντέρ, που παρείχε σημαντικές πληροφορίες για τη γέννηση του σύμπαντος, για το τμήμα του σύμπαντος που οι επιστήμονες κατόρθωσαν να εξερευνήσουν, καθώς και για τα μέσα που χρησιμοποίησαν στις παρατηρήσεις και στις εξερευνήσεις τους.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποια λέξη συνδέει τις δύο παραγράφους του κειμένου;
2. Να επιλέξεις από τις παρακάτω ποιες θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να συνδέσουν τις δύο παραγράφους και να δείξουν τη σχέση τους; Στη συνέχεια/ Μετά/ Επομένως/ Ύστερα /Αργότερα/ Άρα. Να δικαιολογήσεις την επιλογή σου.
3. Η δημοσιογράφος στη συνέχεια του κειμένου άφησε ασύνδετες τις παραγράφους. Ποιες λέξεις ή φράσεις θα χρησιμοποιούσες για να τις συνδέσεις με το προηγούμενο τμήμα του κειμένου καθώς και μεταξύ τους;

Κείμενο 2ο

..... οι γεμάτοι απορίες μαθητές βομβάρδισαν τους επιστήμονες με ερωτήσεις σχετικά με τα περιβόητα UFO (Unidentified Flying Objects: αγνώστου ταυτότητας ιπτάμενα αντικείμενα) και το ενδεχόμενο ύπαρξης ζωής και σε άλλους πλανήτες.

..... ο κ. Σειραδάκης ανέφερε ότι πράγματι έχουν εντοπιστεί σε αρκετούς πλανήτες ζώνες βιωσιμότητας που επιτρέπουν την ύπαρξη ζωής, όπως εμείς οι "γήινοι" την έχουμε ορίσει, τονίζοντας παράλληλα ότι θα ήταν εξαιρετικά εγωιστικό να πιστεύουμε πως είμαστε μόνοι μας στο σύμπαν, δεδομένου ότι το τμήμα του σύμπαντος που έχουμε εξερευνήσει είναι πολύ μικρό. Σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για ύπαρξη UFO, μέχρις ότου βρεθούν απτά αποδεικτικά στοιχεία. (Από τον ημερήσιο τύπο)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Από το παραπάνω κείμενο μπορούμε να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με το τι είναι το αστεροσκοπείο, τι όργανα περιλαμβάνει και ποιοι εργάζονται σε αυτό;
2. Το πρόγραμμα της επίσκεψης στο αστεροσκοπείο περιελάμβανε:
Ξενάγηση.....
Παρατήρηση.....
Ενημέρωση.....
3. Η απάντηση του επιστήμονα σχετικά με την ύπαρξη ζωής σε άλλους πλανήτες είναι σύνθετα διατυπωμένη. Θέλετε να την μεταφέρετε σε μαθητές του δημοτικού για αυτό πρέπει να την απλουστεύσετε.

4. Για τις ανάγκες της εφημερίδας της τάξης σου θέλεις να γράψεις περιληπτικά (σε μια παράγραφο) το ρεπορτάζ σχετικά με την επίσκεψη μαθητών στο αστεροσκοπείο.

5. Η επιστήμη έχει αναπτυχθεί τόσο πολύ, ώστε ο άνθρωπος έχει καταφέρει να πατήσει στη σελήνη. Σε τι μπορεί να ωφεληθεί η ανθρωπότητα από την απόκτηση γνώσεων σχετικά με το διάστημα;

Β. Συγκέντρωσες πληροφορίες για την πρώτη αποστολή του ανθρώπου στη σελήνη τις οποίες θα παρουσιάσεις στην τάξη. Οι πληροφορίες όμως είναι πολλές για να τις θυμάσαι. Ο μεγαλύτερος αδελφός σου ξεκίνησε να υπογραμμίζει τα πιο σημαντικά και έβαλε και ένα πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο. Συνέχισε

Ο πρώτος άνθρωπος στη σελήνη με το Απόλλων 11

Την Τετάρτη 16 Ιουλίου 1969 Στις 5 το πρωί τοπική ώρα Αμερικής, στις 12 δηλαδή πρωινή ώρα Ελλάδας ξεκίνησε η δραματική προσπάθεια του ανθρώπου για την αποστολή του πρώτου Αμερικανού αστροναύτη στη Σελήνη. Τη στιγμή εκείνη, οι τρεις πρωταγωνιστές, οι τρεις Αμερικανοί αστροναύτες Νηλ Άρμστρονγκ (38 ετών), Έντουϊν "Μπαζ" Όλντριν (39) και Μάϊκελ Κόλινς (38), που αποτόλμησαν το εκπληκτικό εγχείρημα, ξύπνησαν για να ετοιμαστούν για το ιστορικό ταξίδι τους με το "Απόλλων 11".

Η προετοιμασία

Οι τρεις αστροναύτες πήραν το ασανσέρ που βρίσκονταν μέσα στον πύργο εκτόξευσης που ενώνεται με τον πύραυλο, και μεταφέρθηκαν σε ύψος 99 μέτρων ακριβώς απέναντι από την θυρίδα εισόδου του διαστημοπλοίου. Προηγουμένως, οι θέσεις τους μέσα στο διαστημόπλοιο είχαν καταληφθεί από τους τρεις αναπληρωτές τους, τους αστροναύτες Λόβελ, Άντερς και Χαϊήζ, οι οποίοι είχαν ξυπνήσει 9 ώρες πριν από την εκτόξευση, για να κάνουν τους προκαταρκτικούς ελέγχους των συστημάτων του διαστημοπλοίου. Οι αναπληρωτές είχαν ήδη βγει και τις θέσεις τους κατέλαβαν οι τρεις αστροναύτες: Ο Άρμστρονγκ στα αριστερά, ο Κόλινς στη μέση, και ο Όλντριν στα δεξιά. Από το έδαφος τους κατευοδώνουν με ευχές, και οι συνοδοί τους τους χτυπούν στην πλάτη. Η θυρίδα του διαστημοπλοίου σφραγίζεται και όλοι περιμένουν την αντίστροφη μέτρηση. Η εκτόξευση πραγματοποιήθηκε με απόλυτη επιτυχία στις 9.32' (τοπική ώρα) ή 15.32' ώρα Ελλάδας.

Μετά την ολοκλήρωση της εκτόξευσης και των κρίσιμων πρώτων φάσεων της αποστολής, οι αστροναύτες έβγαλαν τις ογκώδεις στολές τους και φόρεσαν ελαφρότερα και πιο άνετα ρούχα. Το φαγητό όμως γίνονταν κατά "βάρδιες", αφήνοντας πάντοτε έναν αστροναύτη ελεύθερο για την διατήρηση της συνεχούς επικοινωνίας με τη Γη. Η τροφή τους βρίσκονταν σε ειδικά αεροστεγή πλαστικά σακουλάκια, που το καθένα τους αποτελούσε ένα πλήρες γεύμα για κάθε αστροναύτη. Μερικές από τις τροφές τρώγονταν όπως ήταν, άλλες όμως ήταν "αποξηραμένες" και έπρεπε να προστεθεί νερό για να ξαναπάρουν την αρχική τους "δομή". Οι τρεις αστροναύτες κοιμούνται ταυτόχρονα διότι η πείρα είχε δείξει ότι ο εναλλάξ ύπνος ενοχλεί αφ' ενός τους άλλους που κοιμούνται λόγω των χειρισμών που κάνει ο μη κοιμώμενος, ενώ ο τελευταίος αυτός εμποδίζεται να κάνει τη δουλειά του άνετα από φόβο μήπως ξυπνήσει τους άλλους. Έτσι, κοιμούνταν όλοι μαζί, και ξυπνούσαν με ειδοποίηση από το κέντρο ελέγχου του Χιούστον

«Τα ψέματα είχαν τελειώσει». Το διαστημόπλοιο είχε πλησιάσει αρκετά στον επιθυμητό στόχο. Η σεληνάκατος χάρις στον ειδικό κινητήρα της, που επέτρεπε την επιβράδυνση της κίνησής της κατά βούληση, καθώς και χειρισμούς ώστε να είναι δυνατή η μετατόπισή της για να μπορεί να επιλέγει την κατάλληλη θέση όπου θα προσσεληνωθεί, έφτασε σε ύψος 22 μέτρων. Για να αποφύγει έναν αρκετά μεγάλο κρατήρα ο Άρμστρονγκ καταναλώνει όλα σχεδόν τα διαθέσιμα καύσιμα της σεληνακάτου. Ειδικοί "καθετήρες", που προεξείχαν ένα μέτρο κάτω από το κάθε "πόδι" της σεληνακάτου, έθεσαν σε λειτουργία ένα μικρό φωτάκι που ήταν τοποθετημένο στο εσωτερικό της, δείγμα ότι πλησίαζαν στο έδαφος. Τη στιγμή εκείνη οι αστροναύτες "έσβησαν" τον κινητήρα και η σεληνάκατος, απαλά-απαλά ακούμπησε στο έδαφος της Σελήνης στις 10:17 το βράδυ ώρα Ελλάδας της Κυριακής, 20 Ιουλίου, 1969 (T+102:45:39,9). Αμέσως μετά ο Άρμστρονγκ αναφέρει "Χιούστον, εδώ Βάση της Γαλήνης. Ο Αετός προσεδάφιστηκε". Το όνειρο χιλιάδων γενεών από τη στιγμή εκείνη είχε γίνει ζωντανή πραγματικότητα

1. Βρες ένα κατάλληλο τίτλο για την παρουσίασή σου.

.....

2. Κάνε μια εισαγωγή

.....

3. Γράψε μια περίληψη του θέματός σου

.....

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ

1. Να αναπτύξετε με τη μέθοδο της σύγκρισης – αντίθεσης τη θεματική περίοδο:

Μεγάλες διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στο δημοτικό και το γυμνάσιο.

2. Να αναπτύξετε με τη μέθοδο της αναλογίας τη θεματική περίοδο:

Οι κάτοικοι των μεγαλουπόλεων μοιάζουν με φυλακισμένους.

3. Να βρείτε τον τρόπο ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου.

Η παρατήρηση για το ρόλο που επιτελεί το σχολείο στην πληροφόρηση των μαθητών είναι σίγουρα αξιοπρόσεκτη. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή. Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι

πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το Δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι αγωγοί τους, η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, το ίντερνετ, ρέουν μέσα στο σπίτι. Μπορεί λοιπόν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης περιέργειας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων τη φράση: «Οι γονείς στις μέρες μας αναγκάζονται να κάνουν ολοένα και περισσότερα πράγματα και να απουσιάζουν από το σπίτι».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Να βρείτε τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου που ακολουθεί:

«Η ζωή στα μεγάλα αστικά κέντρα διαφέρει από τη ζωή στις μικρότερες πόλεις. Και αυτό διότι στις μεγαλουπόλεις, σε αντίθεση με τις μικρότερες πόλεις, οι ρυθμοί ζωής είναι εξοντωτικοί, δεδομένου ότι σπαταλείται πολύς χρόνος, όπως ο χρόνος για να πας στη δουλειά σου ή για να φέρεις εις πέρας τις καθημερινές σου υποχρεώσεις. Επίσης, στις μεγαλουπόλεις έχει χαθεί η

επαφή με τη φύση, καθώς και η ανθρώπινη επαφή. Το αποτέλεσμα είναι τα μεγάλα αστικά κέντρα να δημιουργούν συνθήκες ζωής, οι οποίες κάθε άλλο παρά ποιότητα προσφέρουν στη ζωή μας.»

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 περίπου λέξεων τη φράση:

«Το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης πολλών περιοχών της χώρας μας επιβάρυνε επικίνδυνα το φυσικό περιβάλλον».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (με την τεχνική της αυτο-βελτίωσης)

Αφού διαβάσετε το κείμενο, να απαντήσετε γραπτά στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

3 – 11 – 2011 Αθήνα / Ελλάδα

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

σας γράφω αυτήν την επιστολή με αφορμή τη δημιουργία της σχολικής μας ιστοσελίδας. Είμαστε μαθητές της Β΄ τάξης του 9ου Γυμνασίου Ιλίου και θα ήταν μεγάλη χαρά και τιμή αν, στο πλαίσιο των εξωσχολικών σας δραστηριοτήτων, επισκεπτόσασταν την πόλη μας.

Η ζωή σε μία μεγάλη πόλη, όπως το Ίλιο, διαφέρει σημαντικά από τη ζωή σε μία κωμόπολη ή σε ένα χωριό. Διότι υπάρχουν πολλά μαγαζιά τα οποία σε βοηθούν στην καθημερινότητα για παράδειγμα αν χρειαστείς ένα μολύβι, μία γόμα, ένα στυλό, κάποιο χάρακα ή όργανο όπως φλογέρα μπορείς να πας σε ένα βιβλιοπωλείο. Ακόμα, υπάρχουν φροντιστήρια αγγλικών, γερμανικών ιταλικών, γαλλικών τα οποία δεν υπάρχουν στα περισσότερα χωριά.

Το Ίλιο, και η Αθήνα γενικότερα, προσφέρουν πολλές δυνατότητες επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους, άθλησης και διασκέδασης. Υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου, τένις, μπάσκετ και πολλών άλλων αθλημάτων ώστε τα παιδιά αλλά και οι μεγάλοι να μαθαίνουν το αγαπημένο τους άθλημα, αλλά και να εξασκούνται εκεί. Υπάρχουν επίσης και αρχαιολογικοί χώροι όπως η Ακρόπολη που εκεί μπορούμε να δούμε και να ψυχαγωγηθούμε από τα μνημεία και από πολλά άλλα. Επίσης, μπορούμε να διασκεδάσουμε κάνοντας πολλά πράγματα, όπως να πηγαίνουμε σε χιλιάδες κέντρα διασκέδασης π.χ. στο Αλού Φαν Παρκ κ.α. .

Αλλά και η παρακολούθηση μαθημάτων για μία εβδομάδα στο σχολείο μας θα είναι ευχάριστη εμπειρία για όλους. Θα δείτε και θα μάθετε τη ζωή και τις συνήθειες της πόλης αλλά και πως είναι η καθημερινότητα των σχολείων της πόλης.

Με εκτίμηση
Όνομα Επώνυμο

1. Να επισημάνετε δύο σημεία που σας άρεσαν ιδιαίτερα.
2. Να εντοπίσετε δύο σημεία που θέλουν ανάπτυξη, διασάφηση ή συμπλήρωση και να υποδείξετε πιθανούς τρόπους.
3. Ποιες αλλαγές και προσθήκες κρίνετε αναγκαίο να γίνουν στη δόμηση των επιμέρους παραγράφων του κειμένου; Έχουν αναπτυχθεί σύμφωνα με τις θεματικές περιόδους τους; Να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας.
4. Υπάρχουν ασαφείς προτάσεις; Αν ναι, πώς θα τις επαναδιατυπώνατε;
5. Έχει γίνει σωστή χρήση των σημείων στίξης;

.....
.....

Περίληψη κειμένου

Στάδια σύνθεσης της περίληψης

- Διαβάζουμε πολύ καλά το κείμενο.

«Το πρώτο εναέριο ταξίδι του ανθρώπου»

Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο, τεύχος Α', ΟΕΔΒ 2001, σελ. 281-82.

(α) Οι εφευρέτες του αερόστατου, Ζοζέφ και Ετιέν Μογκολφιέ, παρατηρώντας τον καπνό να ανυψώνεται από την καμινάδα, έβγαλαν το συμπέρασμα ότι είχε μια μυστηριώδη ιδιότητα, που την αποκάλεσαν «ανυψωσιμότητα». Κατασκεύασαν ένα μικρό σάκο από μετάξι και τον κράτησαν πάνω από μια φωτιά. Όταν γέμισε με καπνό, τον άφησαν και αυτός ανέβηκε μέχρι την οροφή. Αφού έκαναν και άλλα ιδιωτικά πειράματα, έστειλαν προσκλήσεις σε όλους τους κατοίκους του Ανονέ, πόλης στη νοτιοδυτική Γαλλία. Τους κάλεσαν να συγκεντρωθούν στην πλατεία της πόλης στις 5 Ιουνίου του 1783, για να παραστούν μάρτυρες της ανύψωσης του αερόστατου, που το ονόμασαν «Αεροστατική Σφαίρα». Ήταν ένας σφαιρικός σάκος με διάμετρο περίπου 9 μ. και με όγκο 650 κυβικά μέτρα, κατασκευασμένος από ελαφρό ύφασμα με ενίσχυση χαρτιού. Ο σάκος αυτός πάνω από καπνογόνο φωτιά, που τη συντηρούσαν με κομμάτια μαλλί και με άχυρα, γέμισε γρήγορα και πήρε την κανονική σφαιρική του μορφή. Προς μεγάλη έκπληξη των θεατών υψώθηκε αμέσως σε ύψος μεγαλύτερο του μιλίου και παρασύρθηκε σε απόσταση μεγαλύτερη από ενάμισι μίλι από το σημείο ανυψώσεως, προτού ακουμπήσει στο έδαφος.

Το γεγονός προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση και διαδόθηκε αστραπιαία σε ολόκληρη τη Γαλλία. Η Ακαδημία Επιστημών ζήτησε πλήρη ενημέρωση.

(β) Ο φυσικός Ζακ Αλεξάντρ Σεζάρ Σαρλ με τη βοήθεια των αδελφών Ανν-Ζαν και Νικολά-Λουί Ρομπέρ προσπάθησε να επαναλάβει το κατόρθωμα των Μογκολφιέ. Χρησιμοποίησαν ως αέριο πληρώσεως το υδρογόνο, που μόλις τότε είχε απομονωθεί. Κατασκεύασαν ένα αερόστατο από βερνικωμένο μετάξι, διαμέτρου περίπου 4,5 μ., και παρήγαγαν υδρογόνο σε πρωτοφανή για την εποχή εκείνη ποσότητα για την πλήρωση του αερόστατου. Το αερόστατο αφέθηκε ελεύθερο από το Πεδίο του Άρεως, στο Παρίσι, μπροστά σ' ενθουσιώδες κοινό, το απόγευμα της 27ης Αυγούστου 1783. Ανυψώθηκε μέσα σε μια δυνατή θύελλα και κατέβηκε 25 χιλιόμετρα μακρύτερα κοντά στο μικρό χωριό Γκονές. Οι χωρικοί πανικοβλήθηκαν από την ξαφνική εμφάνιση του αντικειμένου που κατέβαινε από τον ουρανό, επιτέθηκαν στο «τέρας» με δρεπάνια και τσουγκράνες και το έκαναν κομμάτια.

(γ) Ο Ζοζέφ Μογκολφιέ, που εμφανίστηκε στην Ακαδημία Επιστημών στο Παρίσι, κατασκεύασε ένα άλλο αερόστατο, το οποίο αφέθηκε ελεύθερο στις 19 Σεπτεμβρίου 1783 από τη Μεγάλη Αυλή στις Βερσαλλίες, μεταφέροντας ως επιβάτες ένα πρόβατο, έναν πετεινό και μια πάπια. Ο αντικειμενικός σκοπός ήταν να διαπιστωθεί αν η πτήση σε μεγάλο υψόμετρο είχε ή όχι δυσμενή επίδραση στα έμβια όντα. Τα ζώα επέζησαν και έτσι λογικά ήρθε η σειρά του ανθρώπου να δοκιμάσει την πρώτη του περιπέτεια στον αέρα.

(δ) Ετοιμάστηκε ένα καινούριο και μεγαλύτερο αερόστατο, ύψους περίπου 20 μ. Στην αρχή προτάθηκαν ως αεροναύτες δυο κατάδικοι εγκληματίες. Όμως ο Πιλάτρ ντε Ροζέ, που είχε δηλώσει εθελοντής για την πτήση, διαμαρτυρήθηκε, λέγοντας ότι οι κατάδικοι δεν άξιζαν την τιμή να είναι οι πρώτοι άνθρωποι στην ιστορία που θα πετάξουν. Η πρότασή του ενισχύθηκε από το Φρανσουά Λοράν, μαρκήσιο του Αρλάντ, που ζήτησε να συμμετάσχει και αυτός.

Στις 29 Νοεμβρίου 1783 ο Πιλάτρ και ο μαρκήσιος ντ' Αρλάντ απογειώθηκαν σε ελεύθερη πλέον πτήση, χωρίς σχοινί, από τον Κήπο της Μιέτ, που βρίσκεται στο δάσος της Βουλόνης. Έπειτα από 23 λεπτά, αφού ξεπέρασαν το ύψος των 900 μ. και διάνυσαν οριζόντια απόσταση περίπου 16 χιλιομέτρων, προσγειώθηκαν σώοι κοντά στο Σαντιγί. Έτσι ολοκληρώθηκε το πρώτο εναέριο ταξίδι του ανθρώπου.

- Διατυπώνουμε το θέμα του κειμένου σε 2 – 3 σειρές.

- Αριθμούμε τις παραγράφους.
- Για κάθε παράγραφο σημειώνουμε τη θεματική περίοδο, υπογραμμίζουμε τις λέξεις κλειδιά και, τελικά, πυκνώνουμε το νόημα της κάθε παραγράφου σε μία φράση.

1η παράγραφος

Θεματική περίοδος:

.....

.....

.....

Λέξεις – κλειδιά:

.....

.....

Περίληψη 1ης παραγράφου

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2η παράγραφος

Θεματική περίοδος:

.....

.....

.....

Λέξεις – κλειδιά:

.....

.....

Περίληψη 2ης παραγράφου:

.....

.....

.....

3η παράγραφος

Θεματική περίοδος:

Λέξεις – κλειδιά:

Περίληψη 3ης παραγράφου:

4η παράγραφος

Θεματική περίοδος:

Λέξεις – κλειδιά:

Περίληψη 4ης παραγράφου:

- Γράφουμε σε συνεχόμενο κείμενο τις περιλήψεις κάθε παραγράφου.

- Φροντίζουμε το κείμενο:

1. συνδέουμε τις προτάσεις μεταξύ τους χρησιμοποιώντας συνδετικές λέξεις
2. προσέχουμε να αντικαταστήσουμε λέξεις που επαναλαμβάνονται συχνά.